

SANATIN SINIRLARINI AŞMAK

DİSİPLİNLERARASI SANAT EĞİTİMİ

Dr. Nilüfer ÖZAKÇAOĞLU AYDIN

ARTİKEL AKADEMİ: 350

Sanatın Sınırlarını Aşmak: Disiplinlerarası Sanat Eğitimi

Dr. Nilüfer ÖZAKÇAOĞLU AYDIN

<https://orcid.org/0000-0001-7320-5953>

Editör: Ömer AYDIN

<https://orcid.org/0000-0002-3624-5515>

ISBN 978-625-6627-89-5

Birinci Basım: Mayıs - 2025

Kapak uygulama: Artikel Akademi

Ofset Hazırlık: Artikel Akademi

Baskı ve Cilt: Uzunist Dijital Matbaa Anonim Şirketi
Akçaburgaz Mah.1584.Sk.No:21 / Esenyurt - İSTANBUL

Matbaa Sertifika No: 68922

Artikel Akademi bir Karadeniz Kitap Ltd. Şti. markasıdır.

©Karadeniz Kitap - 2025

Akademik etik kurallara
bağlı kalınarak yapılacak olan alıntılar ve tanıtım maksadıyla yapılacak
olan kısa alıntılar dışında, yazılı izni alınmadan, tümünün veya bir
kısımının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla, basımı, yayımı,
kopyalanması, çoğaltımı veya dağıtımı yapılamaz.

KARADENİZ KİTAP LTD. ŞTİ.

Koşuyolu Mah. Mehmet Akfan Sok. No:67/3 Kadıköy-İstanbul

Tel: 0 216 428 06 54 // 0530 076 94 90

Yayıncı Sertifika No: 19708

mail: info@artikelakademi.com

www.artikelakademi.com

SANATIN SINIRLARINI AŞMAK DİSİPLİNLERARASI SANAT EĞİTİMİ

Dr. Nilüfer ÖZAKÇAOĞLU AYDIN

artikol
akademi

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	7
ÖNSÖZ	9
1. BÖLÜM: GİRİŞ, SANAT EĞİTİMİ NEDEN DÖNÜŞMELİ?	15
1.Giriş	15
1.1 Çalışmanın Amacı.....	18
1.2 Çalışmanın Önemi	19
2. BÖLÜM: SANAT, EĞİTİM VE DİSİPLİNLERARASI	
YAKLAŞIMLAR	21
2.1 Sanat, Estetik ve Sanat Felsefesi İlişkisi.....	21
2.1.1. Sanatın Tanımı	21
2.1.2. Estetik	28
2.1.3. Sanat Felsefesi	29
2.2 Sanat Bilimleri	31
2.2.1 Sanat Eğitimi	31
2.2.2 Sanat Tarihi	34
2.2.3 Sanat Psikolojisi	36
2.2.4 Sanat Sosyolojisi.....	38
2.2.5 Sanat Eleştirisi	39
2.2.6 Sanat Mitolojisi.....	45
2.2.7 Sanat Antropolojisi	49
2.3 Çağdaş Sanatın Tarihsel Gelişimi	51
2.4 Disiplinlerarası Yaklaşımlar.....	55
2.4.1 Sanatta Disiplinlerarasılık.....	57
2.5 Disiplinlerarası Sanat Eğitimi	59
2.5.1 Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi	61

3. BÖLÜM : EYLEM ARAŞTIRMASI: DİSİPLİNLERARASI SANAT EĞİTİMİ UYGULAMALARI..... 63

3.1 Araştırma Yöntemi ve Katılımcılar.....	64
3.2. Disiplinlerarası Sanat Atölye Çalışma Ortamı.....	69
3.3 Disiplinlerarası Sanat Atölye Çalışma Grubu.....	70
3.4 Eylem Araştırması Sürecinde Araştırmacının/Uygulayıcının Rolü.....	70
3.5 Eylem Araştırması Sürecinde Kullanılan Veri Toplama Araçları	73
3.5.1 Gönüllü Katılımcı Onam Formu.....	74
3.5.2 Öğrenci Ön Bilgi Formu.....	74
3.5.3 Öğrenci Öz Değerlendirme Formu	74
3.5.4 Gözlem Formu	75
3.5.5 Disiplinlerarası Eğitim Algısı Ölçeği	75
3.5.6 Akademik ve Disiplinlerarası Sanat Eleştirisi Yöntemiyle Eser İnceleme ve Değerlendirme Formu	76
3.5.7 Video Kaydı, Fotoğraf ve Whatsapp Grup Yazışmaları.....	77
3.6 Uygulama Süreçleri ve Gözlemler.....	77
3.7 Eylem Araştırması Sürecinde Verilerin Analizi (Betimsel Analiz).....	89

4. BÖLÜM: EYLEM ARAŞTIRMASI SÜRECİNDEN ELDE EDİLEN BULGULAR VE YORUMLAR..... 91

4.1 Deneyimlerden Çıkan Sonuçlar: Öğrenci Ön Bilgi Formuna Yönelik Bulgular	91
4.1.1 Sanat Algısı.....	91
4.1.2 Çağdaş Sanatın Tanımı ve İçeriği	92
4.1.3 Yaratıcılık ve Sanat Eğitimi	94
4.1.4 Sanatın Kişisel ve Toplumsal Katkıları	94
4.2 Öz Değerlendirme Formuna Yönelik Bulgular.....	95
4.2.1 Ders Öncesi Hazırlıklar	96
4.2.2 Ders Sonrası İzlenimler	99
4.2.3 Uygulama Çalışması Süreci.....	102
4.2.4 Öğrenme Deneyimleri	106

4.2.5 Planlama ve Uygulamada İşbirliği Yapma	110
4.2.6 Gelişimde İşbirliği	115
4.3 Gözlem Formuna Yönelik Bulgular.....	119
4.4 “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” nin Sanatsal Yaratıcılığa Etkisine Yönelik Bulgular.....	121
4.5 “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” nin Malzeme ve Teknik Kullanımındaki Etkisine Yönelik Bulgular.....	122
4.6 “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” ile Üretilen Eserlerin ‘Yapıt Eleştirisine’ Yönelik Bulgular	123
4.7 ‘Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi’ ile ‘Sanat Eseri Manifestosu’ Oluşturmaya Yönelik Bulgular	143
4.7.1 Disiplinlerarası Sanat Çalışması Manifestosu	143
4.8 “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” nde Öğrencilerin Disiplinlerarası Çalışma Algısına Yönelik Bulgular	145
4.9 “Disiplinlerarası Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yollarına Yönelik Bulgular	146

5. BÖLÜM: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER..... 149

5.1 Sonuç	149
Sanatsal Yaratıcılık Sürecine Yönelik Sonuçlar.....	149
5.1.2 Malzeme ve Teknik Kullanımına Yönelik Sonuçlar.....	151
5.1.3 Üretilen Sanat Eserlerinin ‘Yapıt Eleştirisi’ne Yönelik Sonuçlar	151
5.1.4 Çağdaş Sanat Manifestosuna Yönelik Sonuçlar	152
5.1.5 Öğrencilerin Disiplinlerarası Çalışma Algısına Yönelik Sonuçlar	153
5.1.6 Disiplinlerarası Sanat Atölye Derslerinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerilerine Yönelik Sonuçlar	154
5.2 Yurtiçinde ve Yurtdışından Benzer Çalışmalar	154
5.3 Öneriler: Disiplinlerarası Sanat Eğitiminin Geleceği	158
5.3.1 Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	159
5.3.2 Kurum ve Kuruluşlara Yönelik Öneriler	159
KAYNAKÇA.....	161
EKLER	167

TABLÖLAR

Tablo 1 - Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi	
Atölye Çalışması <i>Müfredatı</i>	65
Tablo 2 - Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi	
Atölye Çalışması: Çalışma Planı ve Veri Toplama	
Yöntemleri.....	68
Tablo 3 - Akademik ve Disiplinlerarası Sanat Eleştirisi Yöntemiyle	
Eser İnceleme ve Değerlendirme Formu 1	115
Tablo 4 - Akademik ve Disiplinlerarası Sanat Eleştirisi Yöntemiyle	
Eser İnceleme ve Değerlendirme Formu 2	129
Tablo 5 - Akademik ve Disiplinlerarası Sanat Eleştirisi Yöntemiyle	
Eser İnceleme ve Değerlendirme Formu 3	134
Tablo 6 - Akademik ve Disiplinlerarası Sanat Eleştirisi	
Yöntemiyle Eser İnceleme ve Değerlendirme Formu 4	138

ŞEKİLLER

Şekil 1 - 1.Hafta Uygulama Çalışması, Çevrimiçi Ders Sürecine	
Dair Fotoğraflar	79
Şekil 2 - 2.Hafta Uygulama Çalışması, Çevrimiçi Ders Sürecine	
Dair Fotoğraflar	80
Şekil 3 - 3. Hafta Uygulama Çalışması, Çevrimiçi Ders Sürecine	
Dair Fotoğraflar	81
Şekil 4 - 4. Hafta Uygulama Çalışması, Çevrimiçi Ders Sürecine	
Dair Fotoğraflar	82
Şekil 5- 5. Hafta Uygulama Çalışması, Çevrimiçi Ders Sürecine	
Dair Fotoğraflar	83
Şekil 6 - 6. Hafta Uygulama Çalışması, Çevrimiçi Ders Sürecine	
Dair Fotoğraflar	85
Şekil 7 - 6. Hafta Uygulama Çalışması, Yüz Yüze Ders Sürecine	
Dair Fotoğraflar	85
Şekil 8 - 7. Hafta Uygulama Çalışması, Yüz Yüze Ders Sürecine	
Dair Fotoğraflar	86
Şekil 9 - 7. Hafta Uygulama Çalışması, Yüz Yüze Ders Sürecine	
Uzaktan Katılıma Dair Fotoğraflar	87
Şekil 10 - 8. Hafta Uygulama Çalışması, Yüz Yüze Ders Sürecine	
Dair Fotoğraflar	88
Şekil 11 - 8. Hafta Uygulama Çalışması, Yüz Yüze Ders Sürecine	
Uzaktan Katılıma Dair Fotoğraflar	89
Şekil 12 - Eser 1: 50x45cm. Resim, Tuval Üzerine Karışık Teknik.....	124
Şekil 13 - Eser 2: 50x45cm. Resim, Tuval Üzerine Karışık Teknik,	128
Şekil 14 - Eser 3: 50x80cm. (10 Parça) Resim, Taş Üzerine Karışık Teknik, 2023.....	133
Şekil 15 - Eser 4: 35x20x10cm. Heykel, Demir Zemin Üzerine Demir Teller ve Anahtarlar, 2023	138

SUNUŞ

Sanat, icat edildiğinden itibaren insanın kendini gerçekleştirmesinde temel ve vazgeçilmez bir rol oynamış, tüm etkinliklerine yansımış ve yön vermiştir. Ancak günümüzün hızla değişen, çok katmanlı ve çok sesli dünyasında, sanat eğitimi artık geleneksel kalıplarının çok ötesine geçmek zorundadır. Disiplinler arasındaki sınırların giderek belirsizleştiği, bilgi alanlarının iç içe geçtiği bu çağda, sanat eğitimi de yeniden düşünülmeyi ve dönüştürülmeyi beklemektedir. Elinizdeki bu çalışma, tam da bu dönüşüm ihtiyacına yanıt veren öncü bir yaklaşımın somut ifadesidir.

Bu kitap, Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi modellerini merkezine alarak, yalnızca sanat eğitime değil; eğitim bilimine, çağdaş sanat pratiklerine ve pedagojik yöntemlere de çok katmanlı bir katkı sunmaktadır. Çalışmanın temel varsayımı; sanatın, farklı disiplinlerden beslenerek daha özgün, daha yaratıcı ve daha etkili bir ifade biçimine dönüşebileceğidir. Bu yaklaşım, yalnızca sanat alanında değil, yaşamın her alanında yaratıcı düşünmenin ve çok yönlü analiz/sentez yapabilmenin de temelini oluşturmaktadır.

Araştırma, yalnızca kuramsal bir çerçeve sunmakla kalmamakta; aynı zamanda doğrudan uygulama ile desteklenmiş, özgün bir eylem araştırması modeli üzerine inşa edilmiştir. Marmara Üniversitesi'nin farklı fakültelerinden seçilen öğrencilerle gerçekleştirilen bu uygulama, teorik bilgi ile pratik deneyimi bir araya getirerek, disiplinlerarası sanat eğitiminin somut kazanımlarını ortaya koymaktadır. Eğitim, Siyasal Bilgiler, Güzel Sanatlar, İktisat, İşletme ve Hukuk gibi farklı alanlardan gelen öğrencilerin aynı sanatsal üretim sürecinde bir araya getirilmesi; yalnızca bireysel yaratıcılığı değil, aynı zamanda ortak üretim becerilerini, eleştirel düşünceyi ve çok yönlü estetik algıyı da geliştirmiştir.

Bu çalışmada kullanılan yöntemler ve veri toplama araçları da dikkat

çekicidir. Öğrenci öz değerlendirmeleri, gözlem formları, eser analizleri, video kayıtları ve WhatsApp grup yazışmaları gibi çeşitli veri kaynakları; araştırmaya hem niteliksel bir derinlik kazandırmakta, hem de çok boyutlu bir değerlendirme imkânı sunmaktadır. Böylece yalnızca “ne üretildiği” değil, “nasıl ve neden üretildiği” sorularına da cevap aranmıştır. Bu yönüyle çalışma, sanat eğitiminin salt ürün odaklı bir süreç olmadığını; sürecin kendisinin de en az ürün kadar öğretici ve dönüştürücü olduğunu göstermektedir.

Disiplinlerarası yaklaşımın özellikle çağdaş sanatın karmaşık doğasını kavramada ve bireylerin sanatsal ifade kapasitelerini geliştirmede nasıl etkili bir yöntem olduğunu gösteren bu kitap, gelecekte sanat eğitimi alanında yapılacak araştırmalar için de güçlü bir referans kaynağı olacaktır. Ayrıca, sanatın sadece sanatla değil; sosyoloji, felsefe, tarih, psikoloji, antropoloji ve hatta ekonomi gibi disiplinlerle birlikte ele alınmasının, çağdaş sanat eğitiminin temel gerekliliklerinden biri haline geldiği vurgulanmaktadır. Üstelik sanat artık günümüzde geliştirilmesi elzem olan sanat bilimleri yoluyla tüm bilim dallarından veri alarak kendi gerçeklik alanını ortaya koymak durumundadır.

Dr. Nilüfer Özakçaoğlu Aydın Doktora programında başarılı, titiz, örnek öğrencilerimden biridir. Şimdi kitaba dönüşmüş halini görmekten mutluluk duyduğum tezinin danışmanlığını yapmış olmam daha da anlam kazanmış bulunuyor. Bu kitap, aynı zamanda da çağdaş sanat eğitime dair özgün bir bakış açısının ve gelişmiş bir metodolojinin örnek çalışmalarından biri olma özelliğini taşımaktadır.

Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi’nin ülkemizde ve dünyada daha fazla yaygınlık kazanması; yalnızca sanatın değil, eğitimin bütüncül anlamda yeniden şekillenmesine de öncülük edecektir.

Prof. Dr. Tayfun AKKAYA

13.04.2025

Kadıköy, İstanbul

ÖNSÖZ

Çağdaş eğitimin sürekli gelişen ortamında, değişim ve ilerleme zorunluluğu sanat eğitiminde yenilikçi çabaların önemini ön plana çıkarmaktadır. Disiplinlerarası, tematik ve bağlamsal yaklaşımlarla örülmüş zengin bir yapıya sahip olan sanat eğitimi, bu dinamiğin bir kanıtıdır. Bu çerçevede, sanat eğitiminin ufkunu genişleten, öğrencilere disiplinlerarası etkileşimler, tematik derinlik ve bağlamsal anlayış yoluyla farklı perspektifler sunan eylem araştırmaları alana önemli katkılar sağlamaktadır. Bu araştırma, sanat eğitimi ve diğer disiplinlerden lisans öğrencilerinin sanat eğitiminin disiplinlerarası, tematik ve bağlamsal çerçevesi kapsamında işbirliği içinde çalıştıkları bir eylem araştırması çalışmasını incelemektedir. Bu metodolojilerin sanat eğitimi nasıl zenginleştirdiğine dair derinlemesine bir değerlendirme sunmakta, sanat eğitimi öğrencilerinin sanatsal uygulama süreçlerini geliştirmeyi ve diğer alanlardan gelen öğrencilerin disiplinlerarası katılımını genişletmeyi amaçlamaktadır.

Çalışma süreci boyunca, son derece olumlu, yapıcı ve destekleyici yaklaşımının yanı sıra kesintisiz ilgisi ve desteği ile sürekli bir motivasyon kaynağı olan değerli tez danışmanım Prof. Dr. Tayfun AKKAYA’ya en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, eğitim hayatımdaki manevi destekleri ve cesaretlendirmeleri için sevgili aileme- annem Meryem ÖZAKÇAOĞLU, babam Gaffar ÖZAKÇAOĞLU, abim Harun ÖZAKÇAOĞLU ve sevgili kız kardeşim Nurhan ÖZAKÇAOĞLU KAYIRAN’a en derin teşekkürlerimi sunarım. Bu süreçte araştırma kaynakları konusunda sağladığı kıymetli destek için Ömer AYDIN’a ayrıca çok teşekkür ederim.

Nilüfer ÖZAKÇAOĞLU

2025

1. BÖLÜM

SANAT EĞİTİMİ NEDEN DÖNÜŞMELİ?

1. GİRİŞ

Türkiye’deki sanat eğitimi kurumlarının çoğunda disiplinlerarası sanat çalışmaları genellikle sanat bilimleri ve farklı sanat dallarıyla sınırlıdır. Bu durum genellikle sanat eğitimi veren fakültelerin bünyesindeki bölümler arasında işbirliğini ifade etmektedir. Ancak farklı disiplinlerle disiplinlerarası sanat çalışmalarının eksikliği göz önünde bulundurulduğunda, bu durumun bazı olumsuz etkileri de görülmesi mümkündür.

Öncelikle disiplinlerarası çalışmaların sanat alanlarıyla sınırlı kalması, öğrencilere geniş bir bakış açısı kazandırma imkânını kısıtlamaktadır. Sanatın diğer disiplinlerle etkileşimi öğrencilere farklı bakış açıları kazandıracak ve yaratıcı düşünmeyi teşvik edecektir. Örneğin, sanat ve bilim arasındaki etkileşim, öğrencilere sadece estetik bir bakış açısıyla değil, bilimsel ve teknik boyutta da eserler üretme becerisi kazandırabilir.

Disiplinlerarası çalışmaların yaygınlaştırılmasıyla sanat eğitimi sadece sanatla sınırlı kalmayacak, öğrencilere farklı alanlardan gelen bilgileri entegre etme becerisi de kazandıracaktır. Örneğin, sanat ve sosyal bilimler arasındaki etkileşim, öğrencilere sosyal ve kültürel bağlamda eserler üretme becerisi kazandırabilir. Ayrıca, sanat ve teknoloji arasındaki etkileşim, öğrencilere dijital sanat ve yeni medya alanlarında beceri kazanma fırsatı sağlar.

Farklı disiplinlerle yapılan disiplinlerarası çalışmaların, öğrencilere gerçek hayatta karşılaşacakları karmaşık sorunlara çözüm bulma konusunda daha etkili bir yetkinlik kazandırdığı bilinmektedir. Bu tür projeler öğrencilere eleştirel düşünme, problem çözme ve iletişim becerilerini geliştirme fırsatı verir.

Bu nedenle, Türkiye’deki sanat eğitimi kurumlarında disiplinlerarası

çalışmaların sadece sanat alanlarıyla sınırlı kalmasının, öğrencilerin potansiyellerini tam olarak gerçekleştirmelerini engelleyebileceği düşünülmektedir. Farklı disiplinlerle işbirliği yapmak öğrencilere daha geniş bir bakış açısı kazandırabilir ve onları çağdaş sanatın dinamikleriyle daha etkili bir şekilde buluşturabilir.

Sanatın neliğine ilişkin tartışmalar felsefe tarihi boyunca her dönemin temel konuları arasında yer almaktadır. Sanatın ne olduğuna ve sanat yapının kendisine ilişkin varsayımlar, belirli düşünsel kuramlar özelinde antik yunandan günümüze tartışılmaktadır. Sanat kavramı, insan bilincinin, yapısının, sırlarının ve gelişiminin doğrudan yansıması olan bir olgudur. Akkaya'ya göre, sanat; normal ve mümkün olan en özgür koşullarda en derin gerçekliğini bulabilen, insanın fiziki-sosyal çevresini ve kendi varlığını anlamasına hizmet eden, zengin bir hayal gücünden beslenen yaratıcılığa dayalı, hayati bir etkileşim ve iletişim aracıdır. (Akkaya, 2014, s.17). 90'lı yıllardan önce sanatın görevi, gelecekteki bir dünyayı duyurmak ya da hazırlamaktır. Bugün ise olası evrenleri biçimlendirmektedir. Deleuze'un söylediği gibi: "Ot ortadan bitiyor, aşağıdan ya da yukarıdan değil". Günümüz şartları içerisinde varlık gösteren bir sanatçının hedefi, yaşamının içeriğini (algılanabilir ya da kavramsal dünya ile olan ilişkisini) kalıcı bir evren haline dönüştürebilmektir (Deleuze'den aktaran Bourriaud, 2018, s.20). Günümüzde, sanatın evrensel bir dil olduğu ve disiplinlerarası çalışmanın önemine vurgu yapılmaktadır.

Çağdaş sanat, teknolojik ve endüstriyel gelişmelerin etkisiyle büyük bir değişim geçirmiştir. Bu değişim, sanatın sadece geleneksel formlardan çıkarak çoğul ve eklektik bir üretim biçimi haline dönüşmesine yol açmıştır. Sanat eserlerinin yapımında kullanılan malzemeler ve tekniklerdeki çeşitlilik, sanat eğitime yeni zorluklar getirmektedir.

Eğitim, bireyin bilgi, beceri ve değerler kazandığı bir süreçtir. Çağdaş eğitim, öğrencilere sadece bilgi aktarmak değil, aynı zamanda problem çözme, eleştirel düşünme ve kendi kendine öğrenme becerilerini kazandırmayı amaçlamaktadır (Edeer, 2005, s.81). Sanat eğitimi, öğrencilerin yaratıcılığını ve düşünme yeteneklerini geliştirmeye yönelik bir alan olarak önem kazanmaktadır.

Sanatın dili evrensel olduğundan, bu ortak dil ortak düşünce ve ortak yaşam ilkelerini de içinde barındırır. Birbirinden bağımsız disiplinlerle ortak bir dile ulaşmak mümkün değildir. Disiplinlerin birbirinden beslenmesi, ortak dili oluşturmanın yanında bilgi ve konu çeşitliliğini artırmaktadır. Sanat,

çeşitli alanlarla ilişki kurma yeteneği ile kendini gösterir; sanatın yaşamla kurduğu bağlantı, sanatın bilimle ilişkisi, kültürler arası etkileşim ve diğer disiplinlerle olan ilişkiler gibi. Bu bağlamda, sanatın çeşitli alanlardaki bu ilişkileri, farklılaşma ve zenginleşme süreçlerine katkıda bulunma potansiyeli taşımaktadır. Farklı disiplin bilgilerinin birbirleriyle ilişkilendirilerek bütünleştirildiği, zengin fikirlerin oluşturulduğu bu zeminler, disiplinlere farklı bakış açıları kazandırmaktadır. Alana farklı bir bakış açısıyla yeni pencerelerden bakmak, yeni konu alanları yaratmaya ve özgün eserler üretmeye fırsat sunmaktadır.

Kockelmans (1986) disiplinlerarası çalışmaların özellikle üniversitelerde uygulanması gerekliliğini vurgulamaktadır. "Üniversitede disiplinler veya mesleki bir alandan mezun olan ve alanında uzmanlaşmış lisans öğrencilerinin iş hayatına başladığında genellikle iş piyasasında sunulan pozisyonlara uygun olmadıklarını" belirtir. Bu gibi durumlarda işe başlayan mezunların çoğu zaman disiplinlerarası bir şekilde, iş başında yeniden eğitim verildiği durumların yaşandığını söyler. Bu yüzden günümüz iş hayatında bazı şirketlerin, genel sanat ve bilim konusunda eğitim almış liberal sanatlar öğrencilerini, ekonomi veya mühendislik bölümlerinde eğitim almış öğrencilere tercih ettiğini belirtmektedir (Kockelmans, 1986, s.14). Bu da özellikle lisans düzeyinde sanat eğitiminde disiplinlerarası çalışma pratiklerinin öğrencilerin mesleki hayatlarındaki önemini ortaya koymaktadır.

Sanatın kendi alanları ile diğer disiplinlerle arasındaki sınırların kaldırılması, farklı bakış açılarıyla zengin paylaşımların ortaya çıkmasını sağlayabilmektedir. Disiplinlerarası yaklaşım, bünyesinde çeşitliliği, bütünlük öğrenmeyi, hayata ve olaylara bütüncül bakmayı sağlamaktadır. Buradan hareketle bir sanat eğitimi atölyesi sadece farklı sanat dalları öğrencilerini içeren bir ortam olmaktan ziyade, içinde farklı disiplin alanlarından felsefe, sosyoloji, psikoloji, fen bilimleri, matematik, tarih gibi lisans eğitimi alan öğrencilerin de bulunduğu etkileşimli ve paylaşımlı bir ortam olmak durumundadır.

Bu kitap, sanat eğitiminde disiplinlerarası, tematik ve bağlamsal yaklaşımların neden gerekli olduğunu tartışmakta ve çağdaş sanat eğitimi için yeni bir model önermektedir. Sanatın farklı disiplinlerle etkileşimi, sanat öğrencileri için yeni yaratıcı ufuklar açarken, diğer disiplinlerden öğrencilerin de sanatı bir düşünme ve ifade aracı olarak keşfetmelerini sağlayacaktır. Eğitimdeki bu değişim, sanatı daha kapsayıcı hale getirerek sadece sanatçıların değil, toplumun tüm kesimlerinin sanatla farklı şekillerde bağlantı kurmasını

sağlayacaktır.

Bu bağlamda, lisans düzeyindeki güzel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin farklı disiplinlerden lisans öğrencileri ile birlikte çalıştığı bir sanat atölyesi tasarlanmıştır. Disiplinlerarası çalışma pratiğinin geliştirilmesi amacıyla hazırlanan disiplinlerarası, tematik ve bağlamsal sanat eğitimi yönteminin, sanat eğitimine katkısı ve öğrencilerin çağdaş sanat eseri üretme süreçlerine etkisi incelenerek, değerlendirilmesi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar, bu çalışmanın önemini ve değerini vurgulamaktadır. Bu yolculuk, sanat eğitiminin sınırlarını genişletmek, onu daha kapsayıcı, yenilikçi ve yaratıcı kılmak için öneriler sunmaktadır. Okuyucular, sanat eğitiminin sadece sanatçılar için değil, toplumun tüm kesimleri için önemli olduğunu keşfederken, disiplinlerarası sanat eğitiminin nasıl uygulanabileceğini de görecekler.

1.1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, sanat eğitimi alan kişilerin sanatsal serüvenlerine devam ederken, sanatsal üretimlerini geliştirmiş teknolojileri de içeren yenilikçi çalışmalar ışığında yapabilmeleri, üretimlerini farklı bakış açılarıyla değerlendirebilmeleri, kavramsal çerçevede farklı disiplin bilgilerinden faydalanarak temel altyapı oluşturmaları açısından sanatsal yaratım ve üretim sürecine katkı sağlayacak bir ders tasarlayabilmektir.

Sanatta sürekli artan çokdisiplinli (multidisipliner) ve disiplinlerarası (interdisipliner) uygulamalar, sanat eserlerinin üretim ve yaratım süreci ve bu süreçte edinilecek bilgi ve becerilerin farklı alanlardan bilginin transfer edilmesi, bütünleştirilmesi kapsamında boşluklar olduğu görülmektedir. Sanat eğitiminde, disiplinlerarası tematik ve bağlamsal yöntemin öğrenim ve üretim süreçleri açısından etkisine ilişkin sürecin nasıl gerçekleşeceği betimlenmiş ve bir sanat atölyesinde örnek program gerçekleştirilmiştir. “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” yöntemine uygun olarak hazırlanmış olan sanat eğitimi atölye çalışmaları ile hem sanat eğitimcisi hem de sanat öğrencisi için farklı disiplinler arasındaki sınırları aşarak sosyal, politik ve toplumsal temaları ele alan çağdaş sanat çalışmaları yapılması hedeflenmiştir.

Bu kitaptaki çalışma, Güzel Sanatlar Lisans öğrencilerinin farklı fakülte disiplinlerinden öğrencilerle birlikte katıldıkları bir atölye dersi çerçevesinde, “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” yönteminin çağdaş sanat eğitimi ve üretimindeki etkililik düzeyi nedir? Sorusuna cevap

aramaktadır.

Atölye dersleri uygulama sürecinde:

- “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” yönteminin uygulamadaki sanatsal yaratıcılık sürecine yönelik nasıl bir etkisi vardır?
- “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” anlayışının malzeme ve teknik kullanımına nasıl bir etkisi vardır?
- “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” yöntemi ile üretilen eserlerin ‘yapıt eleştirisi’ nasıl olmalıdır?
- “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” yönteminin güncel ‘sanat eseri manifestosu’ hazırlamada nasıl bir etkisi vardır?
- “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” yönteminin öğrencilerin disiplinlerarası çalışma algısına nasıl bir etkisi vardır.
- Sanat atölye derslerinde “Disiplinlerarası Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” yöntemi kullanılırken karşılaşılan sorunlar nasıl çözümlenebilir? Sorularına cevaplar aranmıştır.

1.2 Çalışmanın Önemi

Sanat eğitimi alanındaki uygulamaların genişletilmesi ihtiyacını vurgulayan bu çalışma, Türkiye’deki sanat eğitimi kurumlarında genellikle sanat bilimleri ve farklı sanat disiplinleri ile sınırlı olan disiplinlerarası sanat çalışmalarını mercek altına almaktadır. Disiplinlerarası, tematik ve bağlamsal sanat eğitiminin amacı, farklı disiplinler arasında bağlantılar kurarak ve bu bağlantıları sanatsal anlatımlarla bütünleştirerek öğrencilere daha derin bir bakış açısı ve yaratıcı düşünme becerisi kazandırmaktır.

Disiplinlerarası Sanat Eğitimi, öğrencilerin sanatı sadece estetik bir disiplin olarak değil, aynı zamanda bilim, teknoloji ve sosyal bilimler gibi diğer disiplinlerle etkileşim içinde bir bilme ve ifade etme aracı olarak görmelerini sağlamaktadır. Bu çalışmada sunulan eğitim modeli, öğrencilere eleştirel düşünme, problem çözme, etkili iletişim ve karmaşık dünya sorunlarına çözüm üretme gibi beceriler kazandırma potansiyeline sahiptir. Ayrıca bu yaklaşım, sanat eğitiminin geleneksel sınırlarını aşarak öğrencilerin farklı disiplinler arasında köprü kurmaları ve daha zengin ve bütünlükli düşünebilmeleri için bir disiplinlerarası platform sağlamaktadır.

Öğrenciler için anlamlı öğrenme ortamlarının geliştirilmesi ve bilginin zenginleştirilmesi, sanat atölyelerinde uygulanan bu eğitim modelinin merkezinde yer almaktadır. Eğitimciler ve öğrenciler arasında etkileşimli işbirlikleri ve birlikte öğrenme fırsatları yaratmış, yapılandırmacı öğretim yöntemleriyle öğrencileri kendi ifade ve fikirlerini geliştirmeleri için teşvik etmiştir. Disiplinlerarası üniteler aracılığıyla, sanat ve diğer disiplinler arasındaki ilişkilerin anlaşılması, sorgulanması ve keşfedilmesine dayanan üst düzey düşünme becerileri geliştirilmiştir.

Disiplinlerarası, tematik ve bağlamsal çalışmalar, günümüz sanat eğitiminin yenilikçi gereksinimlerini karşılamak üzere çağdaş sanat eğitiminin önemli bir parçası haline gelmektedir. Bu tür bir eğitim, sanat eğitimcileri ve sanatçıların yaratıcı alandaki teori ve uygulamalarını şekillendirmektedir. Öğrencilerin farklı disiplinlerden edindikleri bilgileri bir araya getirerek tematik çalışmalar üretmelerini ve teknik yeterliliklerini geliştirmelerini sağlar. Ayrıca öğrenciler farklı disiplinlerden gelen bilgilerle beslenmeye, bunları bütünlük bir şekilde anlamaya ve özgün ifadelerle yorumlamaya teşvik edilir. Bunu yaparken de sanat pratikleri doğrultusunda ürettikleri sanat eserlerinin manifestosunu hazırlarlar. Bunlara ek olarak farklı fakültelerde öğrenim gören farklı disiplinden öğrencilerde disiplinlerarası çalışmalarla kendi alanlarına hem sanatsal bakış açısı kazandırmakta hem de farklı disiplin bilgileriyle kendi alan bilgilerini bütünlük olarak gelecekte mesleki hayatlarında yeni pencereler açabilmektedir.

Bu kitaptaki çalışmalar, disiplinlerarası sanat eğitiminin önemini ve değerini ortaya koyarken, bu yaklaşımın daha yaygın bir şekilde uygulanabilir hale getirilmesiyle gelecekte sanat eğitiminin ve sanatın nasıl şekillenebileceğini öngörmektedir. Bu yaklaşımla öğrenciler mesleki hayatlarına hazırlanırken, daha geniş bir bakış açısına sahip olup, daha yaratıcı ve yenilikçi bireyler haline gelmektedirler.

2. BÖLÜM

SANAT, EĞİTİM VE DİSİPLİNLERARASI YAKLAŞIMLAR

2.1 Sanat, Estetik ve Sanat Felsefesi İlişkisi

2.1.1. Sanatın Tanımı

Sanat nedir sorusu, insanlığın varoluşu boyunca kültürel, duygusal ve estetik deneyimlerini ifade etme konusundaki merakıyla süregelmiştir. Tarih boyunca, farklı kültürler ve dönemlerde sanatın tanımı önemli ölçüde evrim geçirmiştir. Read (2018) plastik sanatların insan faaliyetleri içinde en kalıcı olanının, geçmişten günümüze ulaşan eserlerle insanlık tarihine değerli bir ipucu sunduğunu belirtirken, Burkitt (1963) Paleolitik dönemdeki mağara resimleri üzerine yaptığı varsayımda, Doğu İspanya'daki kaya barınaklarında bulunan figürlerin rastgele sanatçılar tarafından değil, profesyoneller tarafından belirli ayinsel amaçlarla çizildiğini savunur. Burkitt aynı zamanda, çizim ve resim tekniklerinin öğrenildiği okulların varlığına dair bir görüş ortaya koyar. İki düşünür de sanatın insanlık tarihindeki önemine vurgu yapmaktadır, Read esasen sanatın kalıcılığını vurgularken, Burkitt ise tarih öncesi dönemdeki sanatın profesyonelce ve ayinsel amaçlarla yapıldığına dikkat çeker. Collingwood (2021) Antik Yunan ve Roma dönemlerinde ise, günümüzdeki “sanat” kavramını karşılayan bir tek terim bulunmamakla birlikte, Yunanca “techne” ve Latince “ars” terimleri, geniş bir yelpazedeki beceri ve sanatsal yetenekleri kapsayan ifadeler olarak kullanılmış olduğunu belirtir. Shiner’e (2018) göre, Yunanlıların “güzel sanatlar” için özel bir kelime kullanmadığı, genellikle “sanat” olarak çevrilen “techne” kelimesinin, günümüzdeki “zanaat” anlamını da içerdiği belirtilmektedir. Bu terimler marangozluk, şiir, ayakkabı yapımı, tıp, heykeltıraşlık ve binicilik gibi farklı alanları kapsamakta ve genellikle insanların becerilerine ve sanatsal yeteneklerine atıfta bulunmaktadır. Yunan ve Roma dünyasında, güzel sanatlar kavramının

resmi bir terimi olmasa da bu yetenekleri içeren bir kavramın benimsendiği ifade edilmektedir (Burkitt, 1963, s.228-239; Collingwood, 2021, s.20; Read, 2018; Shiner, 2018, s.47). Bu bağlamda, sanatın evrimi ve kapsamı hem kalıcılığı hem de farklı beceri alanlarını içererek, insanlık tarihindeki zengin kültürel mirası yansıtmaktadır.

Janson'ın *History of Art* adlı eserinde ise, sanatın estetik bir nesne olarak var olduğu ve içsel değeri nedeniyle bakılmak ve takdir edilmek amacıyla sergilendiği belirtilmektedir. Sanat, genellikle müzelerde, kiliselerde veya mağaralarda günlük yaşamdan uzak bir yerde sergilenir ve insanın duygusal ve estetik deneyimlerini ifade etme evrimini yansıtan bir araç olarak işlev görür. Sanat, hayal gücü ve yaratıcılığı ifade etme olanağı tanıyan estetik bir nesnedir. Sanatçı, gelenekten yararlanan ve imkansız denemeye cesaret eden bir kişi olarak tanımlanır. Sanatçı, insan zihninin en derin tabakalarında yer alan, kendine özgü içgüdüsel yaşamı eşsiz yeteneğin ona verdiği güçle maddeye dökülebilen kişiye denir. Sanatçının yarattığı ürün özgün ve uyarıcıyken aynı zamanda duyguya da hitap eder (Yalçın Wells, 2015, s.161). Sanat hem sanatçının kişiliğini hem de toplumun inançlarını ve değerlerini yansıtır. Orijinallik, bir eserin benzersiz, yeni ve özgün olmasının önemli olduğu vurgulanarak, sanatın zanaattan ayrılmasının nedeni açıklanır. Gelenek, sanatçıların birbirlerinden etkilendikleri veya öğrendikleri eserleri içeren bir ağı kapsar. Janson'a göre, sanat sıklıkla sırlarını hemen açığa çıkarmayan bir olgu olup, eserin etkisi bazen anında heyecan uyandırabilirken, bazen de zaman içinde fark edilir. Sanatın zenginliği ve çeşitliliği nedeniyle, çeşitli seviyelerde yanıt vermek gereklidir; görsel unsurların yanı sıra eserin tarihi bağlamını anlamak da önemlidir ve bu bağlamı anlamadan sanata tam anlamıyla yaklaşmak zordur. Bu farklı düşünceler, sanatın evrimini ve kültürel mirası anlama çabasında birleşir, zira hem antik dünyadan geleneksel yeteneklere vurgu yapılırken hem de Janson, sanatın hem estetik hem de tarihsel boyutlarını vurgular (Janson, 1991, s.52). Diğer bir ifadeyle, Akkaya'ya göre, bir sanat eserinin gerçek anlamda taşıdığı değeri belirlemek için kullanılan ölçütlerden biri, eserin fiziki ve sosyo-kültürel çevreyle kurduğu ilişki olarak tanımlanır. Gerçek bir sanat eseri, insanların yaşamını zenginleştirmek ve çevresini daha derinlemesine anlamak için yeni yorumlar sunarak önemli bir katkı sağlar. Sanatın bu özelliklerini anlamak için, beşeri ve fiziki bilimlerle olan ilişkisinin göz önünde bulundurulması gereklidir. Fiziki şartlar, sanatın şekillenmesinde tarihsel olarak önemli bir rol oynamıştır. Aynı zamanda, beşeri bilimlerde sanatın evriminde etkili bir faktördür. Bu bağlamda, beşeri bilimlerden elde edilen verilerin (ekonomik, etno-kültürel, sosyo-kültürel, psikolojik,

sosyopsikolojik) sanatla olan ilişkisinin araştırılması ve yapılan incelemeler sonucunda sanat eserlerinin taşıdığı değerler ortaya çıkarılabilir (Tayfun Akkaya, kişisel görüşme, 10 Şubat 2022). Dissanayake ise *What Is Art For?* isimli kitabında: sanatın, Batı kültür tarihinde farklı anlamlar taşıdığından bahsetmektedir. Sanat, beceri, yapaylık, haz ve zevk, duygusal nitelikler, duyu deneyimi, düzenleme, yenilik eğilimleri, güzelleştirme dürtüsü, kendini ifade etme, iletişim, önemli ve büyük kaygılar, hayal kurma ve yüksek varoluş gibi farklı anlamlar içerebileceğini vurgulamaktadır. Dissanayake' e göre estetik deneyimde, homojen olmayan çeşitli şeylere tepki veririz. Sanatın tek ve değişmez bir özü yoktur, koşullarına bağlı olarak değişir. Sanat, düzenli ve düzensiz, anlık ve ebedi olarak adlandırılabilir. Sanat, tikel ve genel, Apolloncu ve Dionysosc'u¹, içkin ve ideal, duygusal ve entelektüel gibi farklı nitelikleri içermesi mümkündür (Dissanayake, 2002, s.36-37).

Her ne kadar sanatın tanımı ve değeri kişisel olarak ifade edilse de genel olarak insanların duygusal, entelektüel ve estetik açıdan zenginleşmelerine katkıda bulunan bir ifade biçimi olarak kabul edilmektedir. Sanat estetik değeri, duygusal etkiyi ve manevi düşünceyi kapsar. Resim, müzik, edebiyat, tiyatro, dans, heykel, mimari ve diğer birçok alanda geniş bir ifade yelpazesine sahiptir. Sanatın tanımı ve kapsamı oldukça geniştir ve farklı sanat akımları ve hareketleri ona farklı perspektiflerden yaklaşır.

Sanat sadece estetik bir deneyim olarak değil, aynı zamanda sosyal, politik ve kültürel bir ifade aracı olarak da değerlendirilmektedir. Sanat eserleri, sanatçının dünya görüşünü, duygularını, düşüncelerini ve hatta toplumsal eleştirisini yansıttığı bir iletişim aracıdır. Bu nedenle sanatın rolü ve önemi bireysel ifadenin ötesinde toplumsal etkileşimde kendini gösterir. Sanatın evrensel bir dil olması, farklı kültürler arasında bir iletişim ve anlayış aracı olarak işlev görmesini sağlar.

Tolstoy "Sanat, insanın yaratılışından kaynaklanan ve dünya durdukça var olacak bir etkinliktir" diye ifade ederken, sanatın evrensel bir araç olduğunu ve gerçek sanatın, yaratıcısının içsel dünyasından kaynaklanan derin bir içerikle donatılması gerektiğini belirtir. Sanatın amacı, toplumun ahlaki ve duygusal gelişimine hizmet etmek ve insanların yaşam deneyimlerini anlamalarına

¹ Apolloncu ve Dionysosc'u nitelikleri, Nietzsche'nin felsefesinde yer alan iki kavramdır. Apollon, biçim, uyum ve kontrolü temsil ederken, Dionysos taşkın ve coşkun duyguların, tutkunun simgesidir. Nietzsche'ye göre, bu iki öge, tabiatın yaratış/yıkış süreçlerini devindir. Apolloncu nitelikler, sanatın düzenli, uyumlu, güzel ve bütünlüklü yönlerini temsil ederken, Dionysosc'u nitelikler, sanatın tutkulu, yıkıcı, özgür ve yenilikçi yönlerini temsil eder. Sanat, bu iki niteliğin bir arada kullanımıyla en iyi ifade edilir. (Nietzsche, 2013, s.17-18)

yardımcı olarak onların ahlaki bilincini güçlendirmektir. Bu anlayış, sanatın sadece estetik bir deneyim olmanın ötesinde, insan topluluklarının evrensel değerlerini yücelten bir araç olarak değerlendirilmesini içermektedir (Tolstoy, 1993, s.56).

Sanat, insanın içsel dünyasını keşfetme ve dışa vurma sürecinde önemli bir araçtır. Sanat eserleri, zaman içinde evrildikçe ve farklı sanat akımları ortaya çıktıkça, insanlık tarihindeki değişimleri, gelişmeleri ve çeşitli toplumsal dinamikleri yansıtarak kültürel bir miras oluşturması kaçınılmazdır. İnsanların uzun süredir sanat yapma geleneğine odaklanarak, sanatın evrimini medeniyetin kurulmasından önceki dönemlerden günümüze kadarki sürecini ele alan Hodge “insanlar daha medeniyet kurmadan resim ve heykel yapıyor; üstelik oldukça gelişmiş beceriler sergiliyorlardı. Toplumlarla beraber malzemeler; süreçler, teknikler de gelişti. Üretilen sanat da değişen yaşam tarzlarına ayak uydurmak için dönüştü.” Burada sanatın malzemeler, süreçler ve tekniklerle birlikte toplumlarla birlikte nasıl geliştiği vurgulanmaktadır. Ayrıca, sanatın çeşitli formlarının, akımların ve ekollerin yüzyıllar boyunca ortaya çıktığı ancak her şeyin kategorilere ayrılmadığını belirtilmektedir. Sanatın sürekli değişen bir dinamik olduğunu, genellikle çeşitli etmenlerin bir karışımının ürünü olduğunu ve çeşitli işlevlere sahip olduğunu ifade etmektedir (Hodge, 2023, s.6-7). Bu bağlamda, sanatın, insanın varoluşunu anlama ve ifade etme çabasında merkezi bir rol oynadığı söylenebilir. Romantizm çağında, sanatçılar duygusal ifade ve bireysel hikayeleri ön plana çıkararak, sanatın sınırlarını geliştirmişlerdir. Modern sanat döneminde soyutlama, dadaizm ve sürrealizm gibi farklı teknik ve temsil biçimleri ortaya çıkarak, sanatın çeşitlenmesine katkıda bulunarak sanatın sınırlarını daha da genişletmiştir. Postmodernizm ve dijital çağda sanatın tanımı çoklu perspektiflere ve medya türlerine yayılarak, video sanatı, dijital sanat, enstalasyon sanatı gibi farklı formlarda karşımıza çıkmaktadır.

Barret sanatın tanımı konusunda iki temel ayrım yapmaktadır: ilki açık tanımı da içeren saygın tanımlar ve ikincisi sınıflandırıcı tanımlardır. Saygın tanımlar, bir nesnenin sanat olarak adlandırılmayı hak ettiğini söylerken, sınıflandırıcı tanımlar, bir nesnenin sanat dünyası tarafından sanat olarak kabul edildiğini söylemektedir. Sanatın sınıflandırıcı ya da betimleyici tanımlarında “bir nesneye *sanat eseri* dendiğinde, bu onun iyi bir sanat eseri olduğu anlamına gelmez ancak herhangi bir nesneden farklı olarak sanat denilen şeylerden biridir”. Bu görüşe göre sanat, sanat müzelerinde sergilenen eserlerin incelenmesi ile anlaşılabilir.

Ancak, bu tanımın döngüsellğinde farklı eleştiriler ortaya çıkabilmekte, nesnelerin sergilenmek üzere nasıl seçildiği ve müzede sergilenmek için seçilirken, sanatsal liyakate uygun olup olmadığı sorgulanmaktadır. Buna karşılık, estetikçiler George Dickie ve Arthur Danto’nun ortaya koyduğu *sanatın kurumsal tanımı* bir içgörü sunmaktadır. Bu tanımda düşünürler, sanatın kurumsal çerçeveler, sanatsal teori ve tarihsel bağlamlar kapsamında bir ‘sanat dünyasını’ kabul etmektedir (Barret, 2019, s.24-27).

Dickie sanat kurumlarının işlevsel rolünü vurgularken, Danto sanatın tanımlanmasında tarihsel anlatının önemini vurgulamaktadır. Dickie’ye göre sanat eseri, sanatçıları, küratörleri, eleştirmenleri ve diğerlerini kapsayan sanat dünyası tarafından takdir edilmek üzere belirlenmiş bir eserdir. Danto’nun bakış açısı, izleyici katılımını ve sanat-tarihsel bağlamların gerekliliğini vurgulayarak teorik bir derinlik katar. Danto “bir şeyin sanat eseri olduğunu belirleyen iki ana kriter vardır: Anlam ve cisimleşme.” Anlam, bir sanat eserinin içerdiği düşünce, fikir veya mesajı ifade ederken, cisimleşme ise o eserin fiziksel varlığını belirtmektedir. Bu unsurlara sanat izleyicisi de kendi yorumunu ekleyerek üçüncü bir katman oluşturmaktadır. Danto, önde gelen birçok estetikçinin, tüm durumları kapsayan tek bir nitelik olmadığından sanatı tanımlanamaz bir kavram olarak en iyi ihtimalle açık bir kavram sayılması yönündeki yaygın söylemlerine meydan okuyarak, sanatın kapalı bir kavram olması gerektiği inancını savunmaktadır. Sanatta evrensel anlamın kaynağını araştıran söylemlerinde, sanatın doğasını sorgulayan bir perspektife odaklanarak bugün sanatın çoğulcu olduğunu belirtirken sanatı kudretli kılan gücün, her şeyden önce onu sanat yapan şeyden kaynaklandığını ifade etmektedir. Danto Sanatçının bir şeyi sanat olarak sergilediğinde çağrıştırdığı arka plan teorisinin, sanatçının kafasındaki bir düşünce değil hem sanatçının hem de izleyicinin kavrayabileceği sosyal ve kültürel bir bağlam tarafından sağlandığını savunmaktadır (Danto, 2017, s.15).

Eleştirmenler, sınıflandırıcı tanımların sanatsal kaliteyi değerlendirmede yetersiz kaldığını, nesnelerin değerini değerlendirmeden yalnızca sanat olarak etiketlediğini savunmaktadır. Bununla birlikte, bu tür tanımlar tartışmaları kolaylaştırarak tartışmalı eserlerin sanat olarak kabul edilmesini sağlar ve böylece odağı kalitelere ve değerlendirme kriterlerine kaydırmış olurlar.

Çeşitli sanat kuramları ve tanımları güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koyarak okuyucuları bunları değerlendirmeye ve bunlarla ilişki kurmaya davet etmektedir. Bu bağlamda ele alınan her sanat eseri, yorumlama ve değerlendirme için farklı perspektifler sunan onursal, açık ve sınıflandırıcı

tanımlar altında nitelendirilmektedir. Nihayetinde bu tanımlar, izleyicileri sanatla eleştirel bir ilişki kurmaya sevk ederek anlayış ve takdirlerini kişisel tercihlerin ötesine taşımaktadır (Barret, 2019; Danto, 2017; Dickie, 1974)

Deleuze ve Guattari'nin sanat görüşü, özgün bir yaklaşım ve düşünce tarzı içermektedir. Sanatçı, “algılam veya görülerle bağlantılı olarak duygulanımların göstericisi, duygulanımların mucidi, duygulanımların yaratıcısıdır”. Sanat ise, kendisini saklayandır. “Sanatın saklaması” ifadesi, sanat yapıtlarının, bir şeyin kalıcılığını uzatması gibi bir işlevi olmadığını ifade etmek için kullanılır. Geleneksel olarak, sanat eserleri genellikle bir şeyin temsilcisi olarak görülür ve bu nedenle geçmişten günümüze değerini korur. Ancak Deleuze ve Guattari, sanatın asıl amacının bu olmadığını savunurlar. Onlara göre, sanat eserleri sadece bir nesneyi veya fikri temsil etmekle kalmaz, aynı zamanda kendi varlıklarını da saklarlar. Sanat, sadece bir anlam taşıyıcı olarak değil, aynı zamanda kendi varlığını koruyan bir şey olarak da algılanmalıdır. Müzik veya resimlerdeki düzenli ya da düzensiz ton veya renk uyumları, duygusal bir etki yaratmak için kullanılır. Bu perspektiften bakıldığında, sanatın saklaması, sadece geçmişe referans olmak veya bir şeyin izini sürmek değil, aynı zamanda sanat eserinin kendisini sürdürme ve koruma çabasıdır. Bu, sanatı sadece bir temsil aracı olarak değil, aynı zamanda kendi varoluşunu sürdüren bir olgu olarak görmeye yönlendiren bir düşünce tarzıdır (Deleuze ve Guattari, 2020, s.160-161, 172).

Sanatın evrimi ve kapsamı, kalıcı izler bırakan ve insanlığın kültürel, duygusal ve estetik deneyimlerini ifade etme merakını beslemeye devam eden bir konudur. Bu bölümde görüldüğü üzere, farklı düşünürlerin sanatı analiz ettikleri çeşitli bakış açılarını bir araya getirerek, sanatın evrimi, çeşitliliği, toplumsal rolü ve tanımlanmasındaki zorluklara dair geniş bir genel bakış sunmaktadır. Farklı dönemlerde farklı düşünürler tarafından yapılan sanat tanımlarının çeşitliliği göz önüne alındığında, sanatın doğası gereği diyalektik olduğunu öne sürmek için yeterli kanıt bulunabilir. Read (2018) esasen sanatın kalıcılığını vurgularken, sanatın diyalektik yapısına ilişkin varsayımlarımızı destekleyecek kanıtlar olduğunu belirtmektedir (Read, 2018, s.23). Read'in döneminde yukarıda yaptığımız temel seçkilerde de görüldüğü gibi sanat eseri çok yönlü ve karmaşık yapısı dolayısıyla tanımlanabilmesinin pek kolay olmadığı görülmektedir. Çağdaş sanatla başlayan kavramsal sürecin öncesine ait görüşlerin uzantısı olan tanımlar: “Sanat eserini, bir estetik aktarım aracı” olarak kabul etmektedirler. Üstelik estetik duyumun ve duyguların ifadesi olarak Sanat üzerine yaklaşımlarda Kant ve Hegel felsefelerine bağlı olarak

gelişen değerlendirmelerin önemli rol oynadığı görülmektedir. Nietzsche'nin ve bazı çağdaş filozofların bilhassa Adorno'nun yaklaşımları, Ad Reinhardt (*Sanat Olarak Sanat*) ve Danto'nun kuramları (*Serbest Sanat Kuramı*), göstergebilimsel (Umberto Eco, 2024. *Yapının yokluğu: Göstergebilimsel inceleme ve yapısal yöntem*) ve yapıbozumcu yaklaşımlar (Roland Barthes, '2023. *Çağdaş söylenler*', '2020. *Eleştiri ve hakikat*') gibi görüşler sanatın tanımlanamaz olduğunu ileri sürerken çağdaş sanatın da ifadesini bulduğu yeni bir tanım yapılmasını gerekli kılmıştır. Sanatta yeni tanımlamalara duyulan ihtiyaç, özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaşanan travmatik ve kaotik ortamın bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu süreç, sanatın belirsizliğe ve yön arayışına sürüklendiği bir dönem olmuştur. Bu dönemde, Birinci Dünya Savaşı'nın ardından gerçekleşen savaş karşıtı protestolarla gelişen Dada hareketi, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra çok daha ileri gitmiştir. Bu durum, hareketin geçmişin sanatını çökmüş bir kültürün temsilcisi olarak tanımlaması ve onu neredeyse tamamen reddeden bir çizgiye ulaşmasıyla sonuçlanmıştır. Bu gelişmeler çağdaş sanatta sanatın içeriğinin boşaltılması, yapıntı bir sanat formunun ortaya çıkması ve geçmişin saygın sanat eleştirmenlerinin itibarlarının erozyona uğramasıyla neticelenmiştir. Yeni bir düzenleyici çerçevenin ortaya çıkması, sanatı ve sanatçıları kontrol eden, tam yetkili küratörlere dayanan ve oligarşik çıkarların hakim olduğu bir çağdaş sanat piyasasının doğmasına yol açmıştır.

Bu yeni tanım ihtiyacı, özellikle ikinci dünya savaşı sonrasındaki travmatik ve kaotik bir ortamda sanatın içine düştüğü belirsizlik ve yön arayışlarının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu noktada birinci dünya savaşının hemen sonrasında savaş karşıtı protesto ile ortaya çıkan Dada akımı, ikinci dünya savaşı sonrasında daha da ileri giderek, geçmiş dönemdeki sanatın çökmüş bir kültürün temsilcisi olduğunu ileri sürerek adeta geçmiş dönemin sanatlarını reddeden bir çizgiye gelmesi çağdaş sanatta sanatın içinin boşalmasına ve yıkıcı bir sahte sanatın doğmasına, geçmiş dönemin saygın sanat eleştirmenlerinin gözden düşürülmesine, onların yerine tam yetkiyi küratörlere veren, sanatı ve sanatçıyı bu yeni yapılanmayla kontrol altına alan oligarkların hakim olduğu bir çağdaş sanat piyasası giderek belirleyici bir güç halini almıştır. Sanatın propaganda amaçlı kullanımının çağdaş sanat sergilerinde ve bienallerde gerçek sanat eserlerinin yerine herkesin sanatçı olabileceği ve sanatçının yaptığı her şeyin sanat olduğu gibi sanatın anlam değer ve etkisini yok ederek son derece karmaşık-problemlili bir sanat ortamının oluşmasına yol açtığını görmekteyiz. Bu noktada çağdaş sanatta Dada'nın *Ready Made*'leri ve estetik karşıtı tutumla birlikte sanattaki ciddi nitelik kaybı dolayısıyla

sanatın tüm bu yeni gelişmeleri de değerlendirerek yeniden tanımlanması zorunluluğu doğmuştur. Bu amaçla yapılan yeni bir tanım şöyledir: “Sanat; normal ve mümkün olan en özgür koşullarda en derin gerçekliğini bulabilen, insanın fiziki-sosyal çevresini ve kendi varlığını anlamasına hizmet eden, zengin bir hayal gücünden beslenen yaratıcılığa dayalı, hayati bir etkileşim ve iletişim aracıdır.” (Akkaya, 2014, s.17). Görüldüğü gibi bu tanımda sanatın estetik olma zorunluluğu dışarıda bırakılmıştır. Ayrıca sanatın hayal gücünün, yaratıcılığın, düşünce ve duygunun özgürce ifade edilebildiği hayati (vazgeçilemez) bir etkileşim ve iletişim aracı olduğuna vurgu yapılmıştır. Böylece sanatı, tanımlanamaz ya da herkesin yapabileceği sıradan içi boşalmış ve yönlendirmelere açık sahte etkinliklere döndürme çabalarının gerçek sanatı yok etme tehlikesi önlenmeye ve sanat düşürüldüğü kötü durumdan gerçek tahtına oturtulmaya çalışılmıştır. Bunun yanında gerçek sanata yönelme yolunda yeni yaklaşımlar ve mücadeleler giderek hız kazanmaktadır. Önemli bir örnek olarak Meksikalı yazar ve sanat eleştirmeni Avelina Lésper, bu noktada etkili çözüm önerileriyle dikkati çekmektedir (Lésper, 2022).

2.1.2. Estetik

Estetik kavramının çeşitli düşünürler tarafından farklı açılardan ele alındığı, çok yönlü bir kavram olduğu görülmektedir. A.G. Baumgarten, 18. yüzyılda Almanya’da yayınlanan «*Aesthetica*» adlı eserinde estetiği özel bir bilim dalı olarak tanımlayan, konusunu ve sınırlarını belirleyen ilk düşünür olmuştur. Baumgarten’a göre estetik, güzellik ile sınırlı olmayıp duyular yoluyla algılanan tüm duygusal deneyimleri kapsayan, duyguların entelektüel olarak düzenlenmesi ve ifade edilmesidir (Baumgarten, 2020). Janson ise estetiği “güzel olanla ilgili olan şeydir” diye tanımlamaktadır (Janson, 1991, s. 42).

Etimolojik olarak Yunanca “aisthesis” kelimesinden türetilen estetik, duyarlılık anlamına gelmektedir. Bu kavram iki farklı şekilde açıklanabilmektedir: Birincisi, duyumsanabilen nesneleri (algı) tanımak; ikincisi, duygusal durumumuzun algısal yönünü kavramaktır. Estetiği “sanat hakkındaki herhangi bir felsefi fikir” olarak tanımlayan Huisman gibi düşünürler de vardır (Huisman, 1992, s.7).

Bir başka bakış açısına göre estetik, sanatı sorgulayan ve güzelliğe ilişkin sorulara yanıt arayan bir güzellik bilimidir. Sanat eserinin doğası, yapısı, doğa ve sanat arasındaki ilişki gibi konuları inceleyen estetik, sanat dünyasındaki estetik değer ve kuralları araştırır. Sanatçının bir eser yaratırken düşüncelerini, imgelerini ve duygularını ifade etme arayışı estetiğin odak noktasını

oluşturmaktadır (Kırıçoğlu, 2019, s. 128).

Farklı bir yaklaşım olan ilişkisel estetik, insan ilişkilerine ve sosyal bağlamlara dayanan veya bunlardan ilham alan sanatsal uygulamaları tanımlar. Sanatçılar, izleyicilerle etkileşim ve katılımı ön planda tutarak kolaylaştırıcı olarak hareket eder. Konuşma estetiği ise sanatın diyalogu ve iletişimi nasıl teşvik edebileceğini araştırır ve sanatın sadece bireysel bir deneyim olmadığını vurgular (Bourriaud, 2018; Kester, 2004).

Hegel estetiği, duyuların ve duyguların bilimi olarak kabul eder. Bu nedenle, estetik bilimi için uygun bir ifade olarak *sanat felsefesi* veya *güzel sanatlar felsefesi* terimlerinin kullanılmasını önermektedir (Hegel, 2011, s.7). Barret, estetiği; Sanatın doğası, değeri ve anlamı ile ilgilenen bir felsefe dalı olarak tanımlamaktadır. Yazara göre estetik, sanat eleştirisinin temelini oluşturur (Barret, 2019, s.29).

Son olarak, Dickie’nin kurumsal estetik tanımı, sanat eserinin onun yalnızca bir parçası olduğunu savunur ve estetik algının özel bir güç gerektirdiği fikrini eleştirir (Dickie, 1974). Tüm bu görüşler, estetiğin sanatı sorgulayan, güzellik kavramını araştıran ve sanat eserinin yapısını, doğasını ve anlamını anlamaya çalışan bir disiplin olduğunu göstermektedir. Estetik, sanattaki güzellik anlayışlarını derinlemesine inceleyerek, çağların ve toplumların zaman içerisinde değişen güzellik algılarını tespit etmeye yönelir. Estetik bilimi, örneğin Orta çağ estetiğinin özelliklerini şöyle tanımlar: “Stilizasyona yer veren, mistik-metafizik, sembolik, açık-yalın ve iki boyutlu bir güzellik anlayışı.” Ancak estetik felsefenin de kapsama alanına girmektedir. Felsefeci, estetikçiden farklı olarak Orta çağ estetiği ile ilgili şu sorunun cevabını arar: “Orta çağ estetiği niçin stilizasyona yer veren, mistik-metafizik, sembolik, açık-yalın ve iki boyutlu bir güzellik anlayışını tercih etmiştir?” Böylece felsefeci tarafından, *estetiğin felsefesi* yapılmış olur.

2.1.3. Sanat Felsefesi

“Sanat Felsefesi: sanat eserlerinin yapısını, işlevini, anlamını sanata yön veren düşünce temelinde sistematik olarak inceleyen bir alanıdır” (Tayfun Akkaya kişisel görüşme, 10 Kasım 2023). Sanat felsefesi için bir başka deyişle: Sanatın doğasını, potansiyelini, kriterlerini ve sanatçının rolünü incelemektedir. İdealist Alman filozofu Alexander G. Baumgarten, 1750’de yazdığı “*Aesthetica*” adlı kitabıyla estetiği felsefeden ayırmıştır. Ancak Baumgarten’in “*Aesthetica* (Estetik)” üzerine yaptığı çalışma ile ilgili belirtilmesi gereken önemli bir gerçek vardır. Baumgarten için *Estetik=Sanat*

Felsefesi idi. Yani ilk defa felsefeden bağımsız ele aldığı kitabını “Estetik” olarak değil “Sanat Felsefesi” olarak da adlandırabilirdi. Onu takiben E. Kant ve diğerleri de estetiğin, felsefeden ayrılması gerektiği konusunda uzlaşmışlardır. Estetik ile Sanat Felsefesinin birbirinden farklı alanlar olarak ayrışması ise çok sonraları, yirminci yüzyılda gerçekleşmiştir. Artık günümüzde Sanat Felsefesi, Estetik’ten, çağlara ve toplumlara göre değişen sanattaki farklı güzellik anlayışlarının niçin ortaya çıktığı sorusuna derinlemesine bir cevap araması bakımından ayrılmış durumdadır (Baumgarten, 2020; Soğancı, İ.Ö. ve Aydoğan, K.E.B. 2014, s.56).

Turani, sanat eserlerinin yaratıldığı ortamın ve koşulların, eserlerin anlaşılmasını zorlaştırdığını vurgular. Sanat eserlerinin yaratılmasında çeşitli faktörlerin rol oynadığı gerçeği unutulmamalıdır. Bu faktörlerin göz ardı edilmesinin eserlerin anlaşılmasında güçlük yarattığı vurgulanmaktadır. Sanat eserlerinin her döneme özgü bir mantığı olduğu için güzellik anlayışları da buna bağlı olarak değişmektedir. Modern sanatın anlamını ve kapsamını belirlemedeki zorluk, onun çok yönlü mantığında yatar. Bu nedenle sanatın mantığını açıklamak ve bu çok yönlü anlayışı aydınlatmak amaç olmalıdır. Sanatçının kendi görüşlerini yansıtmak için değerleri, sistematik bir bütün halinde düzenlemesi gerekmektedir. Dolayısıyla bir sanat eserinin mantığı hem dönemine hem de sanatçısına özgüdür (Turani, 2009, s.13-14).

Dewey’e göre felsefe, günlük yaşamda pratik çözümler üreten, insan ve doğa ilişkisini sağlayan bir etkinliktir. Dewey’e göre Sanat ise, yüceltilmiş ve yoğunlaştırılmış bir deneyime yönelir (Dewey, 1980, s. 272. XII. bölüm). Schelling’e göre, gerçek ve ideali bütünleştiren alan felsefedir. Gerçek ve ideal, mutlaklıkları nedeniyle, birbirlerinin temel ve karşıt imgesi haline gelmektedir. İdeal olan her zaman gerçekliğin bir yansıması olduğundan, filozoflar ve sanatçılar gerçekliğin ideal bir yansımasına sahiptir. Felsefe ideal düşünceyi vurgulamaya yönelirken, sanat ise felsefeden farklı olarak düşüncenin yanı sıra duyguyu da devreye sokar (Schelling, 2020, s.45-46). Sanat Felsefesi, sanat eserinin mesajının anlaşılabilmesi için derinlemesine bir bakış sağlar. Genel olarak, sanat felsefesinin işlevi: İnsanın sanatla ilişkisinin karmaşıklığını gidermek ve sanat eserlerinin anlam boyutunu (ana ve yan temaları, mesajı) belirlemektir.

2.2 Sanat Bilimleri

Sanat bilimleri sanat eserlerinin yapısını; sanatın kültürel, tarihsel, psikolojik, sosyolojik, diğer bilim dallarıyla kesişen, disiplinlerarası bağlamlarını bilimsel bir bakış açısıyla inceler. Bu alan, sanatın çok sayıda kavram ve incelik içermesinden kaynaklanan zenginliği nedeniyle çok sayıda alt disiplini içermektedir. Sanat bilimleri alanında çalışan uzmanlar, eleştirel düşünme, analitik beceriler ve kültürel farkındalık geliştirerek sanat eserlerinin yapısını, içerik ve anlatım açısından karmaşıklığını analiz ve sentez yoluyla sistematik olarak ortaya koymaya çalışmaktadırlar. Antropoloji, tarih, psikoloji, sosyoloji başta olmak üzere tüm bilim dallarının sanatla kesişen verilerini bir araya getirerek, sanatın insan hayatındaki rolünü geliştirilen yeni sanat bilimleri yoluyla incelemeye ve değerlendirmeye yönelmişlerdir. Bu alanda yapılan çalışmalarda sanatın tüm gerçeği disiplinlerarası yeni bir bilimsel bakış açısıyla ele alınmaktadır. Bu suretle sanat eserlerinin dilini, sembolizmini, tarihsel bağlamlarını ve toplumsal etkilerinin değerlendirildiği yeni bir bilgi üretimi doğmuş bulunmaktadır.

Sanat bilimleri alanındaki yeni gelişmeler, sanatın bireyler ve toplumlar üzerindeki etkilerini anlamak, sanatın evrensel ve öznel boyutlarını keşfetmek; eleştirel yargılarda bulunmak için farklı yöntem ve yaklaşımları bir araya getirmektedir. San’ın da kısmen belirttiği gibi sanat geniş bir disiplinler yelpazesini kapsamaktadır (San, 2019, s.157). Sanat olgusu, sanat tarihi, sanat üzerine düşünme ve yorumlama, sanat kuramı, sanat eğitimi, sanat eğitimi bilimi, sanat psikolojisi, sanat eleştirisi ve sanat eleştirisi kuramları gibi alanlar sanat bilimini oluşturarak bir zincir haline gelmektedir. Her biri farklı sanat eserlerine ve sanat hakkındaki fikirlere dayanarak kendi bilgi teorisini geliştirmiştir. Bu kuramlar sanat eğitime ve sanat eğitimi bilimine yansımıştır. Sanat, bilimsel yöntemlerle etkileşime girdiğinde yeni fikirlerin yaratılmasına zemin hazırlar ve çağın ihtiyaçlarına uygun bir şekilde kendini yeniler ve giderek zenginleşir.

2.2.1 Sanat Eğitimi

Sanat eğitimi, bireyleri sanatın farklı alanlarıyla tanıştırmayı, yaratıcılıklarını geliştirmeyi, estetik anlayışlarını artırmayı ve sanat eserlerini anlamayı hedefleyen bir eğitim dalıdır. Güncel bir tanım yapmak için, sanat eğitimi bugün genellikle şu ana odaklanan bir disiplin olarak görülmektedir (Rolling, J. J. H. 2005, s.2). Bu tanımın önemli bir eksikliği çağdaş sanatın

estetiği dışlayan kavramsal eserleri kapsamamasıdır. Çünkü çağdaş sanat eğitimi: Sanatı her yönüyle (estetik ve estetik dışı yaklaşımlara; yeni materyallere- yeni yöntemlere; bilgisayar teknolojisindeki dijital devrime ve bilhassa yapay zeka kullanımına yer vererek) ele almak zorundadır.

Görsel sanatlar eğitimi, Gardner'a (1973) göre, öğrencilere çeşitli fırsatlar sunar ve kendi sanatsal ifadelerini geliştirmelerine olanak tanır. Bu süreçte, öğrenciler dünyayı kendi sanatsal bakış açılarıyla algılamayı öğrenir ve duygularını daha objektif ve etkili bir şekilde ele alabilir hale gelirler (Gardnerden aktaran Ayaydın, 2015, s.49). İnsanın doğasında sanata doğru bir eğilim olduğu tarihsel olarak da görülmüştür. Tarih öncesinden günümüzün bilim ve teknoloji çağına kadar, insanın sanatla olan bağı devam etmiştir. Bu bağlamda, çocukluk döneminde başlayan karalamalar, psiko-fizyolojik bir dürtünün sanatsal faaliyeti nasıl etkilediğini açıkça ortaya koymaktadır.

Çağdaş sanat eğitimi, sınırlı anlamda görsel sanatların eğitim ve öğretimiyle ilgilenirken, daha geniş anlamda, hızla değişen dünyamızda, eğitim bilimlerinin bir disiplini olarak, estetiğin, sanat felsefesinin ve sanat bilimlerinin eğitim ve öğretimle ilgili tüm sorunlarına odaklanmak mecburiyetindedir.

Dewey'e göre, sanat yaşama can veren bir deneyimdir ve insan yaşamında en önemli yeri olan ve en yüksek duygusal deneyimleri tanımlayan bir olgudur. Sanatın insanın yaratıcılığını geliştirmesi ve onu tekdüzeliğe, mekanikleşmeye ve kültürel yozlaşmaya karşı koruması gerektiğini vurgulayan Etike, sanat eğitiminin insanın her alandaki yaşamını etkileyen ve insanı eğitebilecek bir araç olarak görülmesi gerektiğini savunmaktadır. Ancak, bu görevi yerine getirebilmesi için sanat eğitiminin temel ilkesinin doğru belirlenmesi gerektiğini ve bu ilkenin taklit yerine yaratıcılığa dayalı olması gerektiğini vurgulamaktadır (Etike, 1995. s.19; Dewey, 1980).

Günümüzde sanat eğitime duyulan ihtiyaç ve önemin artmasında: Bilimsel, teknolojik ve endüstriyel gelişmelerin katkısı büyüktür. Bilimsel, teknolojik ve endüstriyel gelişmeler ile yaşamımıza birçok yeni nesne girmiş bu da üretim ve tüketim bandında kaçınılmaz bir artışa sebep olmuştur. Modernleşme ve çağdaşlaşma ile birlikte sanat eseri de artık çoğul ve bunun yanı sıra eklektik bir üretim biçimi haline dönüşmüştür. Bilimsel, endüstriyel, kültürel ve sosyal gelişmeler bulunduğu coğrafya ve toplumu etkilediği gibi mevcut sanat ortamlarını da şekillendirmiştir. Nitekim Dünya'da 1900'li yıllardan sonra sanat alanında içerik ve teknik anlamda yoğun değişikliklere şahit olmaktayız. Bunda şüphesiz Batı merkezli neoliberal yaklaşımın yöntem-bilimsel unsurlarının etkisi bulunmaktadır. Düşünsel alanda gelişen

söz konusu değişim ile birlikte hız kazanan bilimsel ve teknolojik yenilikler, malzeme çeşitliliğinin artmasına imkân tanımıştır. Hazır nesne (ready made) gibi yeni materyallerin kullanımı, sanat eserinin yeniden yorumlanmasını olanaklı hale getirmiştir. Bununla birlikte zaman içerisinde farklı temsili olan objelerin yapıbozuma uğraması kolaj, asamblaj, seri üretim malzemeleri ve yerleştirme gibi sanatsal öğeleri ortaya çıkarmıştır.

Eğitim, bireyin bir bilgiyi öğrenmesini ve özümsemesini sağlayan bir süreçtir. Birey eğitim yoluyla bilgi, beceri ve değerler kazanır. Gelişen ve değişen dünyada bireylerin de temel ihtiyaçlar başta olmak üzere tüm gereksinimlerinin değişikliğe uğraması kaçınılmazdır. Bu yeni koşullara uyum yoluyla geçmişin, bugünün ve geleceğin ışığında çağdaş eğitim sistemlerinin ve onun ayrılmaz bir parçası olan sanat eğitiminin yeniden yapılandırılması bir ihtiyaç halini almıştır. Çağdaş eğitim-sanat eğitimi ve öğretimi, öğreticinin sınıftaki rolünü artık öğrencilere bilgi aktarma ve onları bilgiyle donatma olmaktan çıkarmış, sorunları çözmek için gerekli bilgiyi bulmaya, yenilemeye, bütünleştirmeye, daha açık bir deyişle öğrencinin kendi kendine öğrenmesini öğretmeye dönüşmüştür (Edeer, 2005, s.81).

Tayfun Akkaya tarafından çağdaş sanat eğitime dair yapılan şu tanım oldukça açıklayıcıdır; “Çağdaş sanat eğitimi: Araştıran, sorgulayan, inceleyen kendi toplumunun tarihini, kültürünü, değişim-gelişim sürecindeki uygarlık yolunda ilerlemelerini, ulusal ve evrensel ölçekte değerlendirebilen, bilgi çağının-dijital devrimin yeni ihtiyaçlarına cevap verebilecek, akıl ve ruh sağlığı yerinde, karakter ve kişiliği gelişmiş; sanatı, her yönüyle ve tüm farklı yaklaşımlarıyla disiplinlerarası veriler ışığında, estetik ve estetik dışı yönleriyle kavrayabilecek, laik ve üniter devlet anlayışına, Atatürk devrim ve ilkelerine bağlı, çalışkan, özgür ve erdemli gençliğin yetiştirilmesi sürecidir.” (Tayfun Akkaya, kişisel görüşme, 02 Nisan 2024).

Sanat eğitimi, sanatçı yetiştirmekten ziyade, yaratıcı düşünen, yaşayarak, bilgilenererek ve tartışarak sanatı deneyimleyen bireyleri geliştirmeye odaklı olarak değerlendiren bir bakış açısıyla ele almak mümkündür. San'a göre, bu sanatsal deneyimler ve yaşantılar yoluyla bireyleri, bilim, teknoloji ve sanat alanlarında, genel olarak düşünce açısından yaratıcı bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlar (San, 2019, s.121).

İçinde bulunduğumuz modernleşme ve teknolojik ilerlemeler sürecinde, sanat alanında teknoloji ve bilimle temasa geçmeyen yeni, özgün ve modern bir eser üretmek pek mümkün görünmemektedir. Sanatın temel özelliklerinden biri, insan zihninin tamamındaki sırları ve gelişimi içinde barındırmasıdır.

Sanat, insan yaşamına dair geniş bir yelpazede konuları ele alır. Özgür sanatçı, bulunduğu koşullara bağlı olarak sanat eserini ortaya çıkarır. Sanatçının yaratıcılığı, insan zihninin ve gelişiminin aydınlatılması açısından bilimsel bir öneme sahiptir (Akkaya, 2014, s.19–20). Bundan dolayı bugünün sanat eğitimi, bilimsel ve zihinsel temellerle oluşturmaya ihtiyaç duymaktadır.

Sonuç olarak, farklı düşünürlerin perspektiflerinden bakıldığında, sanat eğitiminin bireylere sağladığı faydaların çeşitliliği ve önemi ortaya çıkar. Bu faydalar arasında yaratıcılığın geliştirilmesi, estetik anlayışın derinleştirilmesi, kültürel farkındalığın artırılması ve eleştirel düşünme yeteneğinin güçlendirilmesi öne çıkmaktadır.

2.2.2 Sanat Tarihi

Sanat Tarihi, insanlık tarihinde sanat eserlerinin ortaya çıkışı, kökeni ve gelişimi hakkında temel sorular soran bir disiplindir. Sanat eserlerinin biçim, tür, görünüm ve içeriklerinin yanı sıra zaman içindeki gelişimlerini de analiz etmektedir. Bu bağlamda Janson, sanat tarihi çalışmalarında temel bir yaklaşım olarak sanat eserlerinin yaratılma motivasyonunu ve ilk örneklerin niteliklerini anlamaya odaklanmanın önemini vurgulamaktadır (Janson, 1991, s.74). Sanat tarihi, geçmiş ve günümüz sanat eserlerini, sanatsal gelişim ve değişimleri ele alan bir disiplindir. Bu anlamda sanat eserlerinin incelenmesi, farklı dönemlerdeki sanat akımları, sanatçılar ve eserler üzerine yapılan araştırmalar bütünüdür.

Sanat tarihçileri, sanat eserlerinin üslubu, tarihsel bağlamı, sanatçıların yaşamları ve kültürel etkileşimleri gibi unsurları analiz ve sentez yoluyla ele alırlar. Akkaya'ya göre: "Sanat Tarihi, sanat eserlerini, maddi ve manevi nitelikleriyle tarihi süreç içerisinde sistematik olarak araştıran ve inceleyen disiplinlerarası bir alandır." (Tayfun Akkaya, kişisel görüşme, 10 Kasım 2023). Bu bağlamda sanat tarihi, sanat eserlerini estetik ve estetik dışı üsluplarıyla, konu, anlam ve yargı temelli sağlam bir metodoloji ile, yaratım sürecindeki değişim ve gelişimleri açıklayabilmek için sanat bilimleri ve gerektiğinde tüm bilim dallarından aldığı verilerle; aslında, insan bilincinin sınırlarına ışık tutan vazgeçilmez disiplinlerarası bir bilim dalı olarak günümüzde görsel kültür ve kültürel mirasın korunması gibi hatta tüm sanat disiplinlerini de kapsayacak şekilde kazandığı geniş açılımlı, bilimsel ve teknolojik gelişmelerden (dijital devrim ve yapay zekadan) de yararlanan çağdaş yaklaşımlarla gelişimini sürdürmektedir.

Sanat tarihi görüldüğü üzere doğal olarak: Sanat eserlerini yaratan sanatçıların biyografik detaylarını ve üretim süreçlerini, kullanılan teknik yöntemleri, sosyal, politik, dini ve felsefi bağlamlarıyla incelemesi ile insana dair kültürel, bilimsel, teknolojik, zihinsel, bilişsel ve duygusal gerçekleri aydınlatmaya çalışan ve yön gösterici, ışık tutucu disiplinlerarası bir bilim dalı olarak giderek daha da çok değer kazanmaktadır.

Günümüzde sanat tarihi yalnızca sanat eserlerinin geçmişten günümüze geçirdiği dönüşümün tarihsel sürecini değerlendirmekle kalmaz; aynı zamanda da tüm sanat dallarını kapsamına alarak, çağdaş eğitim sistemlerine yaptığı önemli katkılarla dün, bugün ve geleceği değerlendirebilen genç kuşakların yetiştirilebilmesine ışık tutmaktadır.

Bireysel ve toplumsal algıların zaman içinde değişmesinin ışığında, farklı zaman dilimlerinde oluşumuna imkan veren, ona etki eden ve besleyen gerçeklerin ortaya konulabilmesi sanat tarihinin öncelikli bir meselesi haline almıştır. Sanat tarihi bir anlamda gerçeğin şifrelerinin çözülmesi ve değerlendirilmesine yönelmiştir. Şifre doğru çözülemese, sanat tarihi kendi misyonunun tam tersi olan yapıcı değil yıkıcı ve yönlendirici etkilere açık hale gelir. Bu yüzden sanat tarihi ve onun bir parçası olan sanat eğitimi, sanatın içinde bulunduğu tarihsel ve toplumsal koşullardan koparılarak günümüzün dünya görüşü ve değer yargılarının sebep olacağı subjektif olarak ele alındığı takdirde insan gerçek tarihi bağlamından koparılır. Bu durum: Geçmiş, bugün ve gelecek arasındaki hedeflenen bağlantının yok olmasına yol açar.

Hadjinicolaou da benzer bir ifadeyle, sanat tarihinin, sanatın sınıfsal ve ideolojik boyutlarını göz ardı ederek sanatı tarihsel bağlamından koparan bir yöntem kullanılmasını eleştirmektedir. Sanat tarihinin Marksist bir yöntemle yeniden kurulması gerektiğini savunmaktadır. Bu yöntem sanatı toplumsal üretim ilişkileriyle, görsel ideolojiyle ve kendi ideolojik konumuyla ilişkilendirmektedir. Sanatın tarihsel materyalizm çerçevesinde incelenmesi için sanat tarihinin, diğer sosyal bilimleri kullanması gerekmektedir (Hadjinicolaou, 1987, s.6).

Yeri gelmişken, yukarıda yazarın ifade etmediği temel bir gerçeği vurgulamak son derece yararlı olacaktır: Çağdaş ve yeni sanat tarihi biliminin, yalnız sosyal bilimleri değil gerektiğinde tüm bilim dallarından ve günümüzde hızla gelişen sanat bilimlerinden yararlanması da gerekmektedir.

2.2.3 Sanat Psikolojisi

Psikoloji, insan davranışının ve zihninin bilimsel çalışmasıdır. Sanat ise insanın yaşama dair tüm eylemleriyle değişen ve gelişen düşünce ve

duygularının yaratıcı ifadesidir. Psikoloji ve sanat arasında ortak bir zemin bulmak için beyin bilimi, evrim teorisi, estetik yargılar, görsel algı ve yaratıcılık gibi konular incelenmektedir.

Sanat psikolojisi, sanat ve psikolojinin kesişiminde yer alan disiplinlerarası bir alandır. Sanat psikolojisinin odağında, sanatın yaratılması, algılanması ve deneyimlenmesi ile psikolojik süreçler arasındaki etkileşimler yer almaktadır. Bu sanat bilimi, sanatın insan psikolojisi üzerindeki etkilerini ve psikolojik faktörlerin sanatçıyı ve sanat üretimini nasıl etkilediğini inceler. Aynı zamanda da sanattaki yaratma sürecinin yanı sıra sanat eserinin yeniden yorumlanması meselesi ile de ilgilenir.

Sanat yapma, kayıtlı tarih boyunca belirgin olan uzun soluklu bir insan davranışı biçimidir. Bilindiği üzere mağara resimleri ve heykeller gibi sanat eserleri çoğu zaman insan faaliyetlerinin korunmuş tek kalıntılarını oluşturmaktadır. Yiyecek, barınmak ya da güvenliği sağlamak gibi diğer davranış biçimlerine kıyasla anlık faydalar sağlamıyor olmasına rağmen, sanatla ilişkili faaliyetler binlerce yıldır insan davranışlarını sürekli olarak yönlendirmiştir. Sanatın zaman ve mekan ayırmadan her yerde kendini göstermesi, insanların neden bu kadar hevesli bir şekilde, sanatsal faaliyetlerde bulundukları ve nasıl bu kadar bol miktarda sanat üretebildikleri soruları davranış ve zihnin bilimsel olarak incelenmesinde uzmanlaşmış olan psikoloji disiplininin yanıtlayabileceği türden sorulardır. Sanat psikolojisi, insanların niçin sanat yapma ihtiyacı içinde olduklarını sorgulamaktadır. Sanatın, insanlara iletişim, öğrenme, uyum sağlama, sosyal bağ kurma ve kendini ifade etme gibi çeşitli avantajlar sağladığı bilinmektedir. Mather'e göre sanat psikolojisi, sanat gerçeğine yeni bir pencereden bakmayı sağlamaktadır. Bu bağlamda sanat psikolojisi, sanatçıların yaratıcı faaliyetlerini anlama ve izleyicilerin sanat eseri karşısındaki davranışlarını-duygularını ortaya koymaya çalışmaktadır. İnsanların renkten harekete kadar her şeyi algılama mekanizması: Tarih boyunca sürekli ilham, çatışma, etkileşim ve iletişim aracı olan sanatın icadına yol açan temel bir davranış özelliği olarak değerlendirilebilir. Ancak ne var ki insan algısının: Sahtecilik, yeniden üretim teknolojisi, cinsiyetçilik ve propaganda gibi faktörlerin yarattığı olumsuzlukların açık etkisine maruz kaldığı bir gerçektir (Mather, 2021, s. 1).

Sanat psikolojisinin ana odak noktalarından biri, insanların sanat eserlerini nasıl algıladığı ve bu algıların psikolojik süreçlerle nasıl ilişkili olduğudur. Renk, biçim ve kompozisyon gibi görsel unsurların işlenmesi ve bu unsurların izleyici üzerindeki duygusal etkileri üzerine yapılan çalışmalar bunun bir

parçasıdır.

Akkaya'ya göre sanat psikolojisi, sanat eserlerini sanatta yaratıcılık bağlamında inceler. Başyapıtların yeniden yorumlanmasındaki psikolojik süreçleri ve izleyici-sanat eseri ilişkisini sistematik olarak inceleyen bir bilimdir (Tayfun Akkaya, kişisel görüşme, 22 Kasım 2023). Sanat psikolojisi, yaratıcılığın psikolojik temellerini anlamaya yönelik araştırmalara odaklanmaktadır. Yaratıcı süreç, entelektüel süreçler, hayal gücü ve problem çözme becerileri gibi konular sanat psikolojisinde incelenir. Sanatçının zihinsel süreçleri, eserin yaratılmasındaki güdüler ve yaratıcılığın psikolojik boyutları da bu bağlamda değerlendirilir.

Vygotsky sanatın biçim ve malzeme üzerindeki önceliğini, duygunun sosyal tekniklerini ve katarsis rolünü savunmaktadır. Estetik çalışmaların psikolojik ve psikolojik olmayan iki ana yönelimi arasındaki ayrımı vurgular. Psikolojik olmayan yönelim sanatın metafizik veya spekülatif temellerini araştırırken, psikolojik yönelim sanatın insan davranışları ve duyguları üzerindeki etkisini incelemektedir. Sanatın toplumsal yaşamın bir işlevi olduğunu vurgulayarak sanatın özü ve etkisinin, sanat eserinin yapısında somutlaşan duyguların karşılığında yattığını belirtmektedir. Bu karşılıklık, duyguların dönüşümü ve arınması için bir katarsis sağlar. Vygotsky, sanat psikolojisini sanat eserinin biçimi ve malzemesi üzerinden incelemeye çalışarak, sanatın insanın sosyo-tarihsel varoluşundaki rolünü de vurgulamaktadır (Vygotsky, 1971).

Whitten ise sanat psikolojisini farklı bir bakış açısıyla ele alırken, sanatın ikna edici gücü ile propaganda arasındaki ayrımı dile getirmektedir. Sanat psikolojisi ve propaganda arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır. Propaganda, alıcıyı mesajı eleştirmeden kabul etmeye teşvik etmek için duygusal manipülasyon gibi teknikler kullanarak belirli bir bakış açısını veya fikri aktif olarak teşvik etmeyi amaçlayan bir iletişim biçimidir. Ancak sanat ve propaganda arasındaki ayrım her zaman net değildir. Özellikle 1973 yılında CIA'in yurtdışında Amerikan değerlerini tanıtmak için Jackson Pollock gibi soyut dışavurumcu sanatçıların eserlerini kullandığı ortaya çıktığında, sanatın propaganda amaçlı kullanımına ilişkin sorular gündeme gelmiştir. Bu durum, sanatın propagandanın etkisinden bağımsız olup olamayacağı ve "iyi" propaganda ya da "anti-propaganda" propagandasının mümkün olup olmadığı sorularını gündeme getirmiştir. Sonuç olarak, sanat psikolojisinin alanı olan, sanatın ve sanatçıların toplumsal bilinç üzerindeki etkisine ilişkin sorular halen tartışılmaktadır (Whitten, 2023, s.211-219).

Sanat psikolojisi, insanların sanatla nasıl etkileşime girdiğini ve bu

etkileşimin psikolojik süreçlere nasıl yansıdığını anlamak amacıyla sanat ve psikoloji disiplinlerinin bir araya getirilmesidir. Sanatın insan psikolojisi üzerindeki etkilerinin anlaşılması hem sanat hem de psikoloji alanlarına önemli bir katkı sunmaktadır.

2.2.4 Sanat Sosyolojisi

Sanat Sosyolojisi, sanatın toplumsal bağlamdaki yerini ve işlevini inceleyen, sanat eserlerinin nasıl üretildiğini, dağıtıldığını, alınıldığını ve toplumu nasıl etkilediğini araştıran disiplinlerarası bir sanat bilimidir. Sanat, toplumsal yapılar, kurumlar, gruplar ve bireyler arasındaki etkileşimler tarafından şekillendirilen ve bu etkileşimleri şekillendiren dinamik bir alandır. Bu bağlamda sanat sosyolojisi, sanatın toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak nasıl anlaşılabilirliğini gösterir. Janet Wolff, sanatın toplumsal bir üretim olduğunu savunmaktadır. Sosyolojik bir bakış açısı sanatı anlamak için elzemdir. Sanatın zamanın ve tarihin ötesinde bir dehanın eseri olduğu yönündeki mistik ve romantik düşünceye karşı, sanatın daha ziyade bir dizi gerçek, tarihsel faktörün karmaşık bir ürünü olduğunu savunur (Wolf, 2000).

Sanat sadece estetik bir değer değildir. Aynı zamanda toplumsal değerler, normlar, çatışmalar ve dönüşümlerle iç içe geçmiş bir olgudur. Sanat sosyolojisi, sanat ve sosyolojiyi birleştiren, ‘*eser-sanatçı*’, ‘*sanatçı-toplum*’, ‘*eser-toplum*’ arasındaki dinamik ilişkiyi inceleyen disiplinlerarası bir sanat bilimidir” (Tayfun Akkaya, Kişisel Görüşme, 10 Kasım 2023). Sanatın toplumsal yapılar, kurumlar ve süreçler tarafından nasıl şekillendirildiğini ve bunun tersine sanatın toplumu nasıl etkilediğini de araştırmaktadır. Becker, sanat eserlerinin yalnızca bireysel yaratıcılığın ürünü olmadığını, aynı zamanda daha geniş sanat dünyası tarafından desteklenen sosyal bir faaliyet olduğunu vurgulamaktadır (Becker, 2013, s. 14).

Sanat sosyolojisinin kökenleri 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarına kadar uzanmaktadır. Sanatın toplumsal işlevleri ve estetik değerleri hakkındaki tartışmalar bu dönemde yoğunlaşmıştır. Örneğin E. Durkheim, sanatın toplumsal dayanışmayı güçlendirmedeki rolüne dikkat çekmiştir (Durkheim, 2004, s.14).

Sanat Sosyolojisi alanında özellikle Pierre Bourdieu’nün çalışmaları etkili olmuştur. Bourdieu, sanat alanının kendi içinde özerk olduğunu ve toplumsal sınıflar arasındaki güç ilişkileri tarafından da şekillendirildiğini belirtmiştir.

Ona göre sanat eserlerinin değeri ve anlamı, bu eserlerin üretildiği ve tüketildiği toplumsal alanın yapısal özellikleri tarafından belirlenmektedir (Bourdieu, 1984, s.2-3). Bourdieu’nün alan kavramı, sanatın kendi iç dinamikleri ve kuralları olan özerk bir sosyal alan olarak nasıl incelenebileceğini ve aynı zamanda bu alanın daha geniş sosyal yapılarla nasıl etkileşime girdiğini vurgulayan bir yaklaşımdır (Bourdieu, Huhn ve Johnson, 1993). Buna ek olarak A. Hauser, sanatın sadece estetik bir ifade olmadığını vurgulamaktadır. Sanat aynı zamanda sosyal, ekonomik ve ideolojik faktörlerle de derinden bağlantılıdır (Hauser, 2021, s.63-64).

Sanat sosyologları açısından, *Sanat sanat için midir? Sanat toplum için midir?* sorusu Sanat Tarihi boyunca var olmuştur ve günümüzde de tartışılan bir konudur. Sanat Sosyolojisi, sanatın toplumsal yaşamdaki yeri ve işlevinin derinlemesine anlaşılmasını sağlar. Sanat, toplumsal yapıları, ideolojileri ve çatışmaları yansıtırken, aynı zamanda toplumsal değişim için bir araç olarak da işlev görebilir. Sanatın bu çok boyutlu doğasını inceleyen Sanat Sosyolojisi alanı, *sanat-toplum*, *sanat-sanatçı*, *sanatçı-toplum* ilişkisini anlamak ve sanatın toplumdaki önemli bir etkileşim ve iletişim aracı olduğunu vurgulayabilmek için büyük değer taşımaktadır.

2.2.5 Sanat Eleştirisi

- Sanat eseri incelemesi, sanat eserlerini estetik açıdan okuma ve yorumlama becerisini geliştirmeyi amaçlamaktadır. İzleme alışkanlığı oluşturmak, eserin tadına varmak, sanatçının metaforlarını ve iletişimini anlamak bu süreçte önemli adımlardır. Sanat eserlerini inceleyerek değerlendirmek, sanatın anlamını kavramak, estetik beğeniyi geliştirmek ve sanatsal yaratıcılığı artırmak için önemlidir. O. Kırıçoğlu, okul düzeyinde yapılan bir sanat eseri incelenmesinde, önce izleyicide bir alışkanlık yaratma süreciyle başladığını devamında, genel bir eseri tanıma ve ondan tat almanın izlediğini belirtmektedir. İşin en son kısmı uzmanlık isteyen eleştiri bölümüdür. Bu bölümde öncelikle eserin maddesi, biçimi, hikayesi, konusu, kullanılan mecazlar yer almaktadır. Eleştiri ilerledikçe, analizlerin derinleştiğini ifade ederek, bunun sonucunda iç içe geçen bir bağlantılar bütününe ortaya çıktığını belirtmiş; daha sonra, sanat eğitimi söz konusu olduğunda ise bilinçli-tutarlı bir ön hazırlığın, dikkatli bir çalışmanın ve uygulamanın gerektiğini sözlerine eklemiştir (Kırıçoğlu, 2019, s. 121).

- Sanat eleştirisi, sanat eserlerinin nasıl yaratıldıklarını ve bu bağlamlarda nasıl işlev gördüklerini anlamak için onları sosyal, kültürel ve tarihsel bağlamları içinde incelemeyi amaçlar. Özsoy sanat eleştirisinin, betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargıdan oluşan dört basamakta gerçekleştiğini bildirmektedir. Bu aşamalarla yapılan eleştiri, eserle ilgili detayların farkına varma, doğru yargıya ulaşma ve gerekli ilişkileri kurarken, görsel okuryazarlığı ve algı oluşturmaya da içerisine almaktadır. Ona göre sanat eleştirisi sadece sanat eserinin yüzeyindeki detaylara odaklanmaz, aynı zamanda sanat eserinin sosyal, kültürel ve politik arka planını da göz önünde bulundurarak derinlemesine bir inceleme yapar. Bu eleştiri ayrıca eserin yaratılmasında rol oynayan faktörleri ve eserin izleyiciyi nasıl etkileyeceğini anlamayı da amaçlamaktadır (Özsoy, 2003, s. 173). Sanat eseri inceleme süreci derinlemesine analizlerle bitmez. Yapılan analizlerin sentezlenmesi ve sentezlenen bilgilerin değerlendirilmesi yani yorumlanması ve yargılanması şarttır. Eser inceleme aşaması yalnızca analiz boyutunda kalıyorsa o takdirde sanat eleştirisi de yarım kalmış demektir (Akkaya, 2014, s.21).
- Eleştiri, bir kişinin somut ya da soyut bir varlık hakkındaki bilgi ve kişisel değerlendirmesini açıklaması olarak tanımlanır. Sanat eleştirisi diğer eleştiri türlerinden farklıdır çünkü sadece alan bilgisi değil, aynı zamanda eleştirmenin yetenek ve deneyim gibi niteliklerine de bağlı olmaktadır. Özellikle az gelişmiş ülkelerde, eğitim ve meslek seçimi, bilgi ve şansa bağlı olduğundan herhangi bir alanda çalışmanın o alanda yetenek olduğu yanlış bir düşünce olarak kabul edilmektedir. Erinç özellikle sanat eleştirisi alanındaki uzman yetersizliğine vurgu yapmaktadır. İyi bir eleştiri yapabilmek ve iyi bir eleştirmen olabilmek için geniş bir bilgi ve deneyim yelpazesine sahip olmak gereklidir (Erinç, 2004, s.129-133).
- Burada “yetenek kavramı” temelinde yapılan sorgulamaların yerini günümüzde yeni bir yaklaşım olan Çoklu Zeka Kuramı almıştır: Yani artık yetenek olarak adlandırdığımız niteliklerin esasında zeka türleri ile ilişkili olduğu artık kabul edilmektedir. Sanat Eleştirisi söz konusu olduğunda bu alanda çalışan kişilerin hangi zeka türlerinde yetkin olmaları gerektiği konusunda günümüzde açıklayıcı vurgulamalar yapılmasına ihtiyaç vardır. Yetenek kavramı ile yapılan anlatımların tartışmaya konu olan terminolojisi ve geçerliliği noktasında daha

belirleyici açıklamalara ihtiyaç vardır.

- İncelikli ve tematik niteliklerle oluşan sanat eserlerinin büyük bir kısmı, sanat tarihinin kilometre taşları olmaları nedeniyle hem tarihi hem de kültürel çerçeveyi aşan bir anlayışa ihtiyaç duymaktadır. Bu eserlerde, sanatçıların bilinçli ve kasıtlı seçimleri sonucu ortaya koyduğu bilginin derinlemesine anlaşılması gereklidir. Eserin ayrıntılı bir değerlendirilmesi ve estetik doyumunu gerçekleştirebilecek iyi bir konumda olabilmesi için, bu kasıtlı anlamın oluşturulması ve ayrıntılı bir şekilde incelenmesi gerekir (Cömert, 2006, s.17). Eleştiri süreci sadece eserin estetik özelliklerini ve teknik yapısını analiz etmez. Sanatın temel amacı olan zevk alma ve estetik deneyim sürecini de göz önünde bulundurur. Sanat eleştirisinin amacı, halkın sanat eserlerini daha derinden anlamasını ve takdir etmesini sağlamaktır. Bu bağlamda eleştiri süreci, sanatın sadece görsel ya da duygusal bir deneyim olmadığını vurgular. Aynı zamanda entelektüel ve ruhsal bir etkileşim alanıdır. Sanat eleştirisi, sanat eserlerini yalnızca bireysel tatmin veya estetik haz için değil, aynı zamanda sosyal, kültürel ve politik bağlamda da değerlendirerek, sanatın toplum üzerindeki etkisini anlamaya çalışır. Bu bağlamda eleştiri süreci, sanat eserlerinin içerdiği mesajları, sembolleri ve temaları analiz etmeyi ve bu eserlerin insanların duygu ve düşüncelerini nasıl etkilediğini anlamayı amaçlar. Sanat eleştirisi, sanat eserlerini değerlendirmek ve yorumlamak için kullanılan bir disiplindir. Sanat eserlerinin estetik, kültürel, tarihi ve sosyal bağlamlardaki değerinin eleştirmenler tarafından değerlendirilmesidir.
- Akkaya’ya göre sanat eserlerinin eleştirel analizinde sıklıkla eş anlamlı olarak kullanılan *sanat eseri analizi* veya *sanat eseri çözümlemesi* terimleri terminolojik bir hata içermektedir. Bir sanat eserinin analizi, konu, sembolizm ve alegori gibi unsurların incelendiği ikonografik çözümleme aşamasını ifade eder. Anlam (ikonolojik) analizi ise bu aşamadan sonra gelir ve önceki analizlerin “sentezi”dir. Tüm bu unsurlar bir arada yorumlanarak eserin içeriği ve özü belirlenir. “Analiz düzeyindeki çalışmalar senteze ulaşamadıkları için sanat eleştirisi olarak kabul edilemezler. Sanat eleştirisi, sanatsal nitelikli yapıtların doğru bir kuramsal çerçeve içinde, araştırma yoluyla çözümlenip sentezlenerek incelenmesi, yorumlanması ve değerlendirilmesidir”. Akkaya, sanat eserlerini analiz etme konusunun genellikle analiz başlığı altında yazılan kitaplarla öğretildiğini ve bu hatanın giderilmesi gerektiğini

belirtmektedir. Bu yöndeki bir gelişme ise Milli Eğitim Bakanlığı'nın Güzel Sanatlar Liselerinde *sanat eseri inceleme* başlığı altında yeni bir ders oluşturması ve bu dersin sonuçlarından yararlanmanın akademik sanat eleştirisi alanına yeni kazanımlar getirecek olmasıdır. Günümüz eğitim sisteminde akademik sanat eleştirisi yönteminin daha alt yaş gruplarına indirgenerek pedagojik sanat eleştirisi bağlamında kullanılması önemlidir. Prof. Dr. Tayfun Akkaya, sanat tarihçisi ve sanat kuramcısı olarak, sanat tarihi ve sanat eleştirisi alanlarına önemli bir katkı sağlamıştır. Kendisi, sanat yapıtlarına yönelik kuramsal bir bakış açısı geliştirerek, bu temel üzerine dayalı sağlam bir metodoloji oluşturmuştur. Bu metodoloji, “Akademik ve Disiplinlerarası Yeni Sanat Eleştirisi” olarak adlandırılmaktadır.

- Bu yöntem, sanat eserlerinin incelemesinde kullanılabilir ve belirli bir zaman dilimi, sanat akımı, dönem veya üslup içinde yapılmış olma şartı aranmaz. Prof. Dr. Tayfun Akkaya'nın yaklaşımı, tüm sanat eserleri için geçerlidir. Araştırmacının doğru kaynaklara ulaşmak için titizlikle çalışması ve sanat tarihi alanında gerekli bilgi ve beceriye sahip olması önemlidir. Kuram, araştırma sürecini detaylı ve anlaşılır bir şekilde açıklamaktadır.
- Bu yöntem, sekiz ana aşamadan ve yirmi iki alt başlıktan oluşmaktadır. Araştırmacıların, bu aşamaları takip ederek sanat eserlerini daha derinlemesine incelemeleri ve değerlendirmeleri mümkündür (Tayfun Akkaya, kişisel görüşme, 20 Kasım 2023; Akkaya, 2014).
- Barrett ise sanat eleştirisinin tarihine dair güvenilir bir kaynağın eksikliğine ve evrensel bir tanımın olmamasına dikkat çekerken, sanat eleştirisinin sanat tarihi ile iç içe geçtiğini ve tarihsel bağlamın eleştiri sürecinde önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Bazı sanat akademisyenlerinin sanat tarihi ile eleştiriye birbirine karıştırdığını, diğerlerinin ise eleştiri sürecinin tarihsel bağlamını da dahil ettiğini savunmaktadır. Ayrıca sanat tarihinin eleştirel bir yaklaşıma dayandığını, tarihte sanat eserlerinin nasıl değerlendirildiğinin, hangi eserlerin dahil edilip hangi sanatçıların dışlandığının eleştirel bir değerlendirmeyle belirlendiğini vurgulamaktadır. Bu durumda sanat tarihinin tarafsız olmadığını ve içerdiği bilgilerin tarihçilerin yargılarına dayandığını belirtirken günümüzde uygulanan eleştirinin, genellikle çağdaş sanat ve sergilerle bağlantılı yapıldığını ifade etmektedir (Barrett, 2019, s.28). Geçmişten günümüze bazı sanat eleştirmenleri; Giorgio Vasari (Vasari,

1550. ‘Kitabın özgün adı: Ünlü İtalyan mimar, ressam ve heykeltıraşların yaşamları’. *Sanatçıların hayat hikayeleri*), (onun döneminde bağımsız bir Sanat Eleştirisi disiplini mevcut değildi. Ancak Rönesans döneminin sanatçıları ve eserleriyle ilgili dönemin tanığı olan Vasari'nin yazdıkları birincil kaynak olarak büyük önem taşırlar. Vasari'nin eseri gelecekte kurulacak olan sanat tarihi ve sanat eleştirisi disiplinlerinin temellerini oluşturduğu da söylenebilir.), Alman filozofu E. Kant Sanat Eleştirisi alanının gelişmesine ciddi bir katkı yapmıştır (I. Kant, 1790. *Yargı yetisinin eleştirisi*). Daha sonra Sanat Tarihi disiplini kurulduğunda bu disiplinin formalist yöntemini ve dolayısıyla Resim Eleştirisi terminolojisini de geliştiren Heinrich Wölfflin'in yeni kurulan alanın temel yapısını belirlemeye çalıştığını görmekteyiz (H. Wölfflin, 1915. *Sanat tarihinin temel kavramları*). Wölfflin'in formalist çalışmaları, E. Gombrich'in *Sanatın Öyküsü* (E. H. Gombrich, 1950. *Sanatın öyküsü*) adlı kitabının metodolojisini de belirlemiştir. Erwin Panofsky, Formalist metodun Sanat Tarihi için yeterli olamayacağını belirterek, yeni bir metot ile alanın zenginleşmesine hizmet etmiştir. E. Panofsky, bu metodunu: “İkonografik ve İkonoloji” olarak adlandırmıştır (E. Panofsky, 1955. *Meaning in the visual arts*). Panofsky'nin metodu, bilhassa kaynağını dinden alan eserlerin şifrelerini kırmak, konu ve anlamlarını ortaya koymak amacıyla geliştirilmiştir. Ancak, resim eleştirmenlerince profan (din dışı) eserlerin incelenmesinde de değerlendirilmiştir. Bunu takiben, Saussure'ün dilbilim çalışmaları, “Göstergebilim” adlı metodolojinin doğmasına yol açmıştır. Bu metodu kullanan Umberto Eco (‘2019. *Açık yapıt*’, ‘2023. *Yorum ve aşırı yorum*’) tanınmış bir yazardır. Akabinde ortaya çıkan “Yapıbozumcu” yöntemin önemli bir temsilcisi ise bilhassa edebi metinler üzerindeki uygulamalarıyla dikkati çeken Ronald Barthes'dır (İlk Baskı 1996. Göstergeler imparatorluğu).

- Sanat Eleştirisi alanında bu değişimler yaşanırken 2. Dünya Savaşı sonrasında dünyanın geleceğini şekillendirmeye çalışan Amerika Birleşik Devletleri, eğitime, müzelere, sanata ve sanat eleştirisine büyük bir yatırım yapmıştır. Bu ortamda, sanat kuramcısı ve ressam Ad Reinhardt ortaya çıkmıştır. Reinhardt, sanatı içerikten soyutlayarak “*Sanat Olarak Sanat*” şeklindeki yaklaşımıyla eserleri, sanat tarihindeki tüm konu, bağlam, anlam ve değerinden koparmıştır. Tamamen öznel duyguların ifadesine dönüşen sanat ve soyut sanat uygulamaları abartılarak adeta herkesin yapabileceği bir eylem halini almıştır. Reinhardt'ın bu yaklaşımına hayran olan Warhol'un, bunun bir ifadesi

olarak ortaya atıldığı anlaşılan: “*Herkes bir gün on beş dakikalığına ünlü olacaktır*” şeklindeki sloganı, birden: Onu, dünya çapında ünlü bir spekülasyon kahramanı haline getirmiştir. Bu durum, çağdaş sanat eleştirisinde gerçek bir kaotik ortam yaratmıştır. Bu kaosu yarattığı elverişli ortamdan yararlanılarak “Sanat Eleştirisi” alanı tahtından indirilmiştir. Onun yerine “Küratörlük Kurumu” hakim kılınmıştır. Küratör payesini alabilenler, sanat eleştirmenlerinin de üstünde bir güç sahibi olmuşlardır. Artık sanat eleştirmenlerine ihtiyaç kalmamıştır. Küratörlerin: “Bu sanattır ya da değildir!” şeklindeki yargıları adeta değiştirilemez bir doğma halini almıştır. Bu durum çağdaş sanatta tam bir yıkıma yol açarak, boşluğu sahte sanat eserlerinin doldurmasına yol açmıştır. Çağdaş Sanattaki nitelik kaybı dolayısıyla, kavramlar ve sanat bağlamından koparılmıştır. Böylece: “Subliminal-Propagandist” amaçlarla kullanılan yönlendirici sanat etkinlikleri, oligarkların elinde önemli bir güç odağı haline gelmiştir. Haliyle, böyle bir süreç içerisinde, akademik ve diğer türler de dahil olmak üzere tarafsız bir sanat eleştirisi yapabilmek, adeta ütöpik bir hayal gibi görülmeye başlanmıştır. İçine düşülen bu kötü durumdan çıkabilmek için herşeye rağmen, haklı mücadelelerine devam etmeye çalışan eleştirmenlere ve kuramcılara rastlamaktayız. Bunların içinde: Kant’ı ve diğer bazı düşünürleri, yeniden yorumlamaya çalışan sanat eleştirmenleri de yer almaktadır.

- Reinhardt’ın geleneksel sanatın ve sanat tarihinin sonu olarak değerlendirilebilecek yaklaşımının kabul edilebilmesinin mümkün olmaması ve zaten Reinhardt’ın da üstüne düşen yıkıcılık görevini yeterince yaptığı gerçeğinden hareketle: Amerika Birleşik Devletleri, Çağdaş Dünya Sanatı üzerinde hegemonya kurma planının ikinci aşamasını uygulamaya koymuştur. Çağdaş Dünya Sanatı’nın önemli bir kuramcısı ve otoritesi olarak Arthur Danto, yazdığı kitap dolayısıyla tüm dünyaya lanse edilmiştir (Danto, İlk Baskı 1997 *Sanatın sonundan sonra*). Reinhardt’la yıkılan sanatın yeniden kuruluşu anlamına gelen bu çalışma, esasında çağdaş sanatın gideceği yönü belirleyen süper gücün Amerika olduğunu zihinlere yerleştirme işlevini başarıyla yerine getirmiştir. Danto, Amerikan Pop Sanatının ve Andy Warhol’un da reklamını yapmaktan geri kalmamıştır- *bir işe ya da etkinliğe sanat diyebilmemiz için en azından geçerli bir felsefesi olması gerekir* şeklindeki görüşüyle- de görevini layıkıyla yerine getirmiştir.

- Artık sıra, Amerika Birleşik Devletleri’nin: Sanatı hegemonyasına (tekeline) alma planının üçüncü ve son aşamasına gelmiştir. Bu görevi yerine getiren çeşitli eleştirmenler arasında Lucy Lippard’ı da sayabiliriz. Lucy Lippard, ortaya attığı üç aşamalı (*biçim, içerik ve bağlam*) yöntemi yoluyla, yıkılan sanatı yeniden kurma görevinde rol almıştır. Böylece, Amerika Birleşik Devletleri tarafından: Ad Reinhardt eliyle yıkılması sağlanan sanata tekrar eski statüsü iade edilmiştir. Çünkü Lucy Lippard’ın metodu esasında: Panofsky’nin *biçim, içerik ve anlamdan* oluşan üç aşamalı “İkonografi ve İkonoloji” yönteminin yeniden düzenlenmiş bir biçimi olarak, “Çağdaş Dünya Sanatı”nı şekillendiren algı yönetimindeki yerini almıştır (Tayfun Akkaya kişisel görüşme, 02 Mart 2024). Haliyle, dengelerin alt üst olduğu bu süreçte, durumu toparlamaya çalışan ve gerçek sanatı (yani objektif sanat eleştirisini) yeniden hakim kılmaya çalışan sanat eleştirmenlerinin çabaları da izlenmektedir. Bu noktada, Rus realist edebiyatının başta gelen temsilcisi ve sanat kuramcısı Lev Nikolayeviç Tolstoy’un yaklaşımı oldukça önemlidir. Tolstoy, “Sanat=Yaşam” diyerek, yüce bir görevi yerine getirdiğini söylediği gerçek sanatın, teleolojik yönünü açık ve etkili bir dille vurgulamıştır. Ayrıca, burada tek tek isimlerini sayamayacağımız çeşitli dünya ülkelerinden çok sayıdaki sanat eleştirmeni, “Çağdaş Dünya Sanatını” düştüğü kötü durumdan kurtarmaya çabalamıştır. Dikkati çeken bir isim olarak daha önce de sözünü ettiğimiz Meksikalı yazar, sanat tarihçisi ve eleştirmen Avelina Lesper Çağdaş Sanat Eleştirisi alanında dikkat çeken bir isimdir (2022. Çağdaş sanatın sahtekârlığı). Yurdumuzda ise gerçek sanatın ve eleştirisinin gelişmesine önemli katkılar sağlayan İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Suud Kemal Yetkin, Nazım Hikmet Ran, Mazhar Şevket İpşiroğlu, Bedrettin Cömert ve onun açtığı yoldan çalışmalarına devam eden sanat tarihçisi, sanat kuramcısı-eleştirmeni ve sanat eğitimi kuramcısı Tayfun Akkaya başta gelen isimler olarak sayılabilir.

2.2.6 Sanat Mitolojisi

Mitoloji, en erken süreçten itibaren, sanat niteliği taşıyan efsanevi kişi, olay ve yaratıklara dair mitleri, sistematik olarak inceleyen bir bilim dalıdır. Çağdaş mitoloji bilimine dair hızlı gelişmeler, bu alanın daha da etkili bir hale geleceğini göstermektedir. Buna bağlı olarak, Çağdaş Dünya Mitolojisinin

tüm verileri ile sanat alanının kesişmesinden ortaya çıkacak olan yeni bir sanat biliminin oluşturulması çok önemli bir görev olarak karşımızda durmaktadır. Bu disiplinlerarası yeni sanat biliminin adı: “Sanat Mitolojisi”dir. Böylece, Sanat Mitolojisi alanının kapsamına giren ve dağınık bir özellik gösteren çalışmaların sistematik bir şekilde incelenebilmesi ve bu alanda şiddetle ihtiyaç duyulan uzmanların yetiştirilebilmesi mümkün olacaktır (Tayfun Akkaya kişisel görüşme, 10 Kasım 2023).

Mitoloji, evreni ve varoluşu anlamak isteyen insanın hayal gücünün yarattığı dünya görüşü ve değerler sistemini araştıran ve inceleyen bir bilim dalı olarak doğmuştur. Çağdaş Mitoloji Bilimi, yeni bir bakış açısıyla önemli bir işlevsellğe sahip olmuştur. Çünkü mitolojilerde insanın kafa yapısı, duyguları ve kısaca kurdukları kültüre dair altın değerindeki tüm bilgiler yer almaktadır. Yazı ile insanın kendini ifade etmeye başlaması, insanlık tarihi açısından yakın bir geçmişi (ortalama 4.000 yıl) ifade etmektedir. Kendini gerçekleştiren insanın tarihi ise, ilk insanın ortaya çıktığı süreç anlaşılmadan yazılamaz. Çünkü yazının bulunuşundan günümüze kadar geçen sürenin en az beş yüz katı, tarih öncesi devirleri oluşturmaktadır. Dolayısıyla başta “Antropoloji” olmak üzere, tüm bilim dallarının: Çağdaş Mitoloji Bilimi’nin verilerine ihtiyacı vardır. Aynı şekilde sanatın icadı, insanlık tarihi kadar eski olduğundan tarih öncesi kültürler, insanın zihinsel gelişimine, düşünce ve duygularına doğrudan sanat ışık tutar.

Tarih öncesi kültürleri açıklayabilmek için Mitolojinin ve Sanatın verileri bir arada değerlendirildiğinde sağlıklı sonuçlara ulaşılabilir. Erken kültürlerin özellikleri mitolojilerine ve sanatlarına doğrudan yansır. Mitoloji ve sanatın verileriyle kültürlerin kendine has özellikleri ve gelişmişlik düzeyleri ortaya çıkarılabilir. Kültürel özellikler sanatı belirlediğinden sanat eserlerinin anlaşılması yoluyla o kültüre ait değerlendirmeler yapılabilirdiği gibi bunun tam tersi bir kültürün özelliklerinden yola çıkarak o kültürde yer alan sanat eserlerinin de açıklanması mümkün olabilir. Örneğin mağara resimlerinin şaman inançları ile ilişkili olduğu anlaşıldığında bu eserlerin açıklanmasında ve yorumlanmasında önemli gerçeklere ulaşılmıştır. Bazı sahnelerin şaman ritüelleri ile ilişkili olduğu hatta halüsinogenik maddeler alındığında görülen sanrıların dahi Aborjin kabilelerince kayalara resmedildiği anlaşılmıştır. Sanat eserinin mitolojik bir konuyu ele alması durumunda söz konusu mitolojinin bilinmesi gerekir. Bu yüzden mitoloji ile sanatı kesiştiren “Sanat Mitolojisi” alanının geliştirilmesi hayati bir önem arz etmektedir.

Yurdumuzda mitoloji çalışmaları Yunan Mitolojisi temeline dayalı

olarak başlamıştır. Üniversitelerde mitoloji derslerinde Yunan ve Roma mitolojisi konuları ders içeriğini oluşturmaktaydı. Bunun sebebi müfredat programlarında Batılı yabancı uzmanların ağırlıklı rol oynamasıdır. Çünkü Batı kültür ve uygarlığı için Yunan Mitolojisi ve Sanatı önemli bir değerdir. Ancak Türk mitolojisinin araştırılması, incelenmesi ve müfredat programlarında yer alması şaşılacak bir şekilde gecikmiştir. Aynı zamanda da Yunan ve Roma’nın dışındaki mitolojilere de hiç değinilmemiş olduğu görülmektedir. Uluslar, kendi geçmişlerini ve kültürlerini araştırıp incelemeye yöneldiklerinde, kendi mitolojilerini ve diğer mitolojileri birlikte değerlendirerek hem kendi kültürlerini hem de kültürlerarası ilişkileri açıklamaya çalışmışlardır. İslamiyet öncesi Türk kültürünü Türk Mitolojisi ve Türk Sanatı verileri olmaksızın açıklayabilmek mümkün olamaz. Günümüzde dünya mitolojilerine yönelik basılan kitap ve diğer kaynakların çoğalması ve yaygınlaşması sayesinde artık bu eksiklikler kolayca giderilebilmektedir. Türk Mitolojisi ile ilgili değerli kaynakların yazılması sayesinde artık Türk Mitolojisi çalışmaları da önem kazanmaya başlamıştır. Bunların başında Türk Mitolojisiyle ve Türk kültürünün gelişme çağları ile ilgili Bahaeddin Ögel’in yazdığı (*‘Türk Mitolojisi Cilt: I, II’, ‘Dünden Bugüne Türk Kültürünün Gelişme Çağları’*) temel kaynaklar gelmektedir. Abdulkadir İnan’ın (*‘Güneş-Dil Teorisi Üzerine: Ders Notları’, ‘Tarihte ve Bugün Şamanizm’*), Emel Esin’in (*‘Türk Kozmolojisine Giriş’, ‘Türklerde Maddi Kültürün Oluşumu’*) ve son zamanlarda Yaşar Çoruhlu’nun (*‘Türk Mitolojisinin Ana Hatları’, ‘Kozmolojik, Mitolojik, Astrolojik, Dinî Ve Edebî Tasavvurlara Göre Türk Sanatında Hayvan Sembolizmi’*) çalışmaları bu alanda bırakılan boşluğu doldurmaya katkı sağlamaktadır. Jean Paul Roux’nun (*‘Eski Türk Mitolojisi’, ‘Türklerin Tarihi: Pasifik’ten Akdeniz’e 2000 Yıl’*) ve Rudolf Bultmann (*Mitoloji ve Hermenötik Sorunu*) başta olmak üzere Türkçeye çevrilen Türk Mitolojisine ve kültürüne dair kaynakların artması önem taşımaktadır. Dünya mitolojilerine yönelik geniş bir okur kitlesinin de ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Basılan çok sayıda kitap bu durumu göstermektedir. Dünya mitolojileri ile ilgili araştırma ve inceleme yapıldığında yurdumuzda temel kaynaklara ve yeterli düzeydeki yayına kolaylıkla ulaşılabilir. Ayrıca yapay zekanın da gelişmesi araştırma ve inceleme açısından büyük kolaylık sağlamıştır. Ancak dünya mitolojilerinin anlatıldığı ciltler dolusu kitap yayınlanmasına rağmen, konusunu mitolojilerden alan sanat eserlerinin sistemsiz ve dağınık bir şekilde ele alındığı görülmektedir. Örneğin “Mitoloji ve Sanat” başlıklı yirmi ciltlik bir ansiklopedi dahi yazılacak kadar veri akışı olmakla birlikte bu konuya doğrudan ve sağlam bir metotla yaklaşan çalışmaların azlığı dikkat çekicidir.

Bu noktada burada ele aldığımız disiplinlerarası bir sanat bilimi olan Sanat Mitolojisi alanı, gerekli çözümü getirecektir. Sanat Mitolojisi alanı, kendine özgü kapsam ve yöntemiyle, insanın hayal gücünün zenginliğini ortaya koyan mitolojilerin sanatsal yaratıcılıkta oynadığı rolün saptanmasını sağlayacaktır. Mitolojiler tüm sanat dallarına yaratıcı veriler aktarırlar. Ancak bu verilerin zaman içerisinde güncellenerek ele alınması da gerekmektedir. Batı sanatında mitolojik konulara başta kraliyet, soylular, aristokratlar ve burjuvalar olmak üzere büyük bir ilgi göstermiştir. Bu amaçla Yunan ve Roma mitolojisinden alınan konular güncellenerek yeni bir işlevsellik kazanmışlardır. Böylece mitolojilerin zengin hayal gücünden beslenen sanatsal yaratıcılık hızla gelişmiştir. Ayrıca Hristiyanlığın tutucu ve sınırlayıcı sanat anlayışı mitolojik konulu eserler yoluyla aşılabilmektedir. Eser konusunu mitolojiden aldığı anda örneğin; aşk ve güzellik tanrıçası Venüs söz konusu olduğunda aşk, erotizm ve çıplaklık ile ilgili anlatımlara yer verilebiliyordu. Bu tür eserleri villalarının duvarlarına ya da yatak odalarına yaptırmak üzere sipariş etmek mümkün olabilmektedir.

Günümüzde mitolojilerden beslenen film sektörü büyük ilgi görmeye başlamıştır. Örneğin Amerikan sinemasında” Wonder Woman”, “Thor” ve “Avatar” gibi geniş kitlelere yayılan yapımlar sayesinde konu kısırlığı aşılabilmektedir. Mitolojik konular güncellenerek ve sinema teknolojisindeki yeni gelişmelerden yararlanılarak subliminal ve etkili mesajlar iletebilmek, yani algı yönetimi yapabilmek mümkün olmuştur. Örneğin; *Avatar* filmi konusunu Hint Mitolojisinden almıştır. Ancak bu mitolojik öyküyü böylesine zengin bir şekilde ele alarak güncelleyen, görsel efektleriyle ve anlatımıyla hayranlık uyandırmayı başaran Amerikan sineması olmuştur. Amerikan sineması aynı şekilde Mısır, Yunan ve Roma başta olmak üzere diğer mitolojilere de hatırı sayılır bir yatırım yapmış bulunmaktadır. Bu durum, Amerika’da “mitoloji ve sanat” ilişkisine verilen değerin diğer ulusların çok önüne geçtiğini açıklamaktadır. Mitolojik konulu filmlerin hatta kliplerin büyük ilgi çekmesi yepyeni bir sektör doğurmuştur ve diğer gelişmiş ülkeler de bu konuda yeni üretilmeye yönelmişlerdir. Bu noktada her ulusun kendi mitolojisini sanat eserleri ile buluşturması günümüzün yükselen bir değeri halini almıştır. Dolayısıyla, Türk sinemasının da başta Türk mitolojisi olmak üzere dünya mitolojisinden esinlenen ve onları güncelleyen yapımlara yönelmesi gerekmektedir. Sadece sinema değil, görsel sanatlar (resim, heykel, mimari), işitsel sanatlar, ritmik sanatlar, karma sanatlar gibi tüm sanat dalları ve hatta dijital oyun tasarımları dahi mitolojinin kaynağını tüm insanlığın belleğinden alan zengin hayal gücünden beslenmelidir. Bu türden disiplinlerarası etkileşim

olmadığı takdirde sanat alanlarının yaratıcılık yönünden kısır kalacağı bir gerçektir. Bu problemin çözümü için: “Sanat Mitolojisi” adlı disiplinlerarası bir alanın kurulması; hem “Dünya Mitolojisi” hem de “Sanat Tarihi” alanlarına hakim ve diğer sanat bilimlerinden veri alabilecek donanıma sahip uzmanların yetiştirilmesi gerekmektedir.

2.2.7 Sanat Antropolojisi

Antropoloji ve sanatın kesişimi, insan kültürlerinin, kimliklerinin ve ifadelerinin çok yönlü doğasını keşfetmek için verimli bir alan sunmaktadır. Antropoloji, insan yaşamını tüm çeşitliliği içinde anlamaya çalışırken, toplumsal normların, değerlerin ve inançların sembolik ve maddi boyutlarını ortaya çıkarmak için sanatla derinlemesine ilgilenmektedir. Antropoloji ve sanat arasındaki bu etkileşim, her iki alana ilişkin anlayışları geliştirirken kültür, kimlik, temsil temelinde daha geniş kapsamlı tartışmalara ve araştırmalara katkı sağlamaktadır.

Sanat Antropolojisi, insanlığın çeşitliliğini ve zenginliğini anlamaya yönelik disiplinlerarası bir yaklaşım sunmaktadır. Bu alanda, antropoloji; insan bilimleri, sosyal bilimler ve doğa bilimlerinin kesişim noktasında yer alarak, insanın çok yönlü doğasını ve kültürel çeşitliliğini incelemektedir. Terim, Yunanca’da “insan” anlamına gelen “Anthropos” ve “çalışma” anlamına gelen “logia” kelimelerinin birleşiminden türetilmiş olup, insan varoluşunun bilimsel incelemesini ifade etmektedir. Antropoloji, insan deneyiminin, toplumsal yapıların ve tarihsel geçmişin geniş bir yelpazesini kapsayan bir araştırma alanı olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda, antropologlar insanın kökenlerinden günümüzdeki çeşitli kültürel pratiklere kadar geniş bir yelpazede araştırmalar yaparlar. Özellikle, arkeolojik kazılar yoluyla geçmişe ışık tutan antropologlar, zaman içindeki dil ve iletişim biçimlerinin evrimini çözümlemeye çalışırken, insanlık tarihindeki dönüşümü ve sürekliliği ortaya koymaktadırlar. Bu çerçevede, Lavenda ve Schultz’un belirttiği üzere, antropoloji, insan yaşamının karmaşıklığını ve derinliğini anlamada kilit bir rol oynar, bu da disiplinin sosyal bilimler içerisindeki eşsiz konumunu pekiştirmektedir (Lavenda & Schultz, 2017, s. 24).

Antropoloji ve sanat arasındaki ilişki hem bir ürün hem de bir süreç olarak kültür kavramına dayanmaktadır. Clifford Geertz’in yorumlayıcı antropolojisi, kültürün, insanların iletişim kurmasını, sürdürmesini ve hayata ilişkin bilgilerini ve hayata karşı tutumlarını geliştirmesini sağlayan, sembolik

biçimlerde ifade edilen, miras alınan kavramlar sistemi olduğunu öne sürmektedir. Bu görüşe göre, sanat yalnızca toplumun bir yansıması değildir, aynı zamanda içinde var olduğu kültürel bağlamları hem şekillendiren hem de bu bağlamlar tarafından şekillendirilen karmaşık bir iletişimsel uygulamadır (Geertz, 1973, s.6-7).

Sanat, antropologlara inceledikleri kültürel uygulamaları, inançları ve sosyal dinamikleri keşfedebilecekleri benzersiz bir mercek sağlarken, toplumların dünya deneyimlerini anlama ve ifade etme yollarını aydınlatmaktadır. İster eski bir kültürün sanat formlarının incelenmesi yoluyla olsun, isterse de yeni ifade biçimleri yaratmak için sanat ve bilimi birleştiren çağdaş işbirlikleri aracılığıyla olsun, sanat ve antropoloji birlikteliği: toplumların yaşam tarzlarını geliştirirken, insanlara dünya deneyimlerini anlayabilme ve ifade edebilme açısından ışık tutmaktadır.

Tüm kültürlerde ve zamanlarda insanların kendileri ve çevreleri hakkındaki duygu ve düşüncelerini ifade etmek için ihtiyaç duydukları yaratıcıyaygın bir bilgidir. Tüm toplumlar görsel, sözel, müzikal, fiziksel ve benzeri alanlarda estetik formlar geliştirmiştir. Bu formlar güzelliği sembolize etmek, takdir etmek ve paylaşmak için kullanılır. Bazı Batı toplumlarında sanat tamamen estetik ve faydacı olmayan bir çaba olarak görülürken, diğer toplumlarda sanat, kültürlerinin, dinlerinin, akrabalıklarının ve etnik kimliklerinin tüm yönlerinin sembolik bir ifadesi olarak tanımlanmaktadır. Antropologlara göre sanat, bir toplumun ortak görüşlerini, değerlerini ve çıkarlarını yansıtır. Bir toplumun kendini nasıl anladığı, kendi gerçekliğini ve çevresindeki diğer varlıkları nasıl algıladığı sözlü, müzikal ve görsel sanatlarda, yani mitlerde, şarkılarda, resimlerde ve oymalarda ortaya çıkar. Sanat ve yaratıcılığın kültürler arası incelenmesi, farklı dünya görüşleri, dini inançlar, politik görüşler, toplumsal değerler, akrabalık yapıları, ekonomik ilişkiler ve tarihsel bellek hakkında bilgi sağlar (Haviland, Prins, Walrath ve McBride, 2008, s.689-690).

Antropoloji ve sanat arasındaki bu ilişki, bilimsel araştırma ile yaratıcı ifade arasındaki geleneksel sınırlara meydan okumaktadır. Sanatı, yalnızca estetik bir değerlendirme nesnesi olarak değil, aynı zamanda dünyayı anlamının önemli bir aracı olarak, insan kültürünün ayrılmaz bir parçası olarak görmenin önemi ortaya çıkmaktadır. Antropolojinin merceğinden bakıldığında sanatın, toplumsal kimliklerin inşasına, kültürel anlatıların entegre edilmesine ve toplum içindeki güç ilişkilerinin müzakere edilmesine katkıda bulunan dinamik bir sürece aracı olduğu görülmektedir.

Laine, sanat ve antropoloji arasındaki ilişkinin hem tarihsel hem de kavramsal

boyutlarını incelediği çalışmasında (*Practicing Art and Anthropology Is A Transdisciplinary Journey*) her iki disiplinin metodolojilerinin, teorilerinin, temsillerinin ve sunumlarının birbirlerini nasıl zenginleştirebileceğini vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra, akademik teorizasyon ile sanat uygulaması arasındaki bağlantıyı inceleyen yeni bir disiplin olan *sanatsal araştırmanın* önemine değinmektedir. Sanatsal araştırma, “sanat ve antropoloji” arasındaki işbirliği için yeni bir zemin sunarken, Batı merkezli tarih ve kültürel eleştiri eksikliğinden kaynaklanan etik kaygılara da değinmektedir. Ayrıca, sanat ve antropoloji arasındaki işbirliği, disiplinlerarası yaklaşım sayesinde akademik pratikleri dönüştürebilme ve genişletebilme gücüne sahip olabilmektedir. Laine, disiplinlerarası bir yaklaşımın, sanat ile antropoloji arasındaki gerilimleri ve farklılıkları yapıcı bir biçimde ele alarak yeni keşiflere imkan tanıyabileceğini iddia etmektedir (Laine, 2018).

Antropoloji ve sanat arasındaki diyalog, her iki disiplini de zenginleştirir; insan kültürlerinin karmaşıklığını, bireylerin ve toplumların değerlerini, çatışmalarını ve özlemlerini ifade etme biçimlerinin sayısız yoluna dair derin algı kapıları sunmaktadır. Antropoloji ile sanatın kesişim noktalarını keşfetmek, yalnızca kültürel uygulamalar ve ifadelere ilişkin anlayışı derinleştirmekle kalmaz, aynı zamanda sanatın toplumdaki rolü ve insan deneyimini yansıtmaya ve şekillendirme yolları hakkında eleştirel düşünmeye de teşvik eder. Bilimsel araştırmalarda disiplinlerarası ilişkilerin incelenmesi, sanat ve antropoloji dahil olmak üzere çeşitli bilgi alanlarının birbirine bağlılığına vurgu yaparak, insan yaratıcılığını ve bilişini anlamada bütüncül bir yaklaşımın önemini göstermektedir.

2.3 Çağdaş Sanatın Tarihsel Gelişimi

Çağdaş sanat İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki elverişli koşullar doğrultusunda insanların geleceğinin yeniden planlaması bağlamında bir ihtiyaç olarak doğmuştur. Esasında sanatın işlevini yerine getiremediği ve sanat tarihinin öldüğü görüşü ile birlikte savaş sonrasında geleceğin yeniden kurulmasında etkili olabilecek yeni bir sanata ihtiyaç olduğu düşüncesiyle 1945 sonrasında çağdaş sanatın temelleri atılmaya başlanmıştır. Özellikle Amerika’da Jackson Pollock ve Joseph Kosuth gibi sanatçıların yeni yaklaşımları ve Marcel Duchamp’ın *Pisuvary* önce Action Painting ardından kavramsal sanatın ortaya çıkmasını sağlamıştır. Warhol, *Brillo Boxes* ile doğru bağlam ve teori sağlandığında her şeyin bir sanat eseri olabileceğini göstermiştir.

Danto, “bir sanat eserinin, onu öyle yapan bir yorumu somutlaştıran bir nesne olduğu sonucuna varmaktadır” (Danto, 2017, s.114-115). Tam anlamıyla bu yeni oluşumun hissedildiği yıl 1960’lara denk gelmektedir. Genellikle çağdaş sanatın tam anlamıyla hakim olduğu 1960 yılını başlangıç olarak kabul etme eğilimi oluşmuştur. Bilhassa Amerika’da Ad Reinhardt ve Arthur C. Danto gibi ardarda gelen kuramcılar Lucy Lippard, Svetlana Alpers, Cynthia Freeland dışında Umberto Eco ve diğer göstergebilimciler Roland Barthes, Michel Foucault gibi yapıbozumcular, yeni yaklaşımlarda bulunan çağdaş sanatın düşünsel ve kuramsal temelleri oluşturulmuştur. Bu noktada bilhassa Amerika öncü rolünü üstlenmiştir. Daha önce İngiltere, Fransa ve Almanya sanatta söz sahibi iken 1960 sonrası çağdaş sanata yön veren ülke Amerika olmuştur. Bu süreçte Minimalizm, Pop Art, Land Art, gibi çağdaş sanatın yeni akımları ardarda ortaya çıkmaya başlamış, bütün Avrupa ve dünyayı etkileyen çağdaş sanat, kaotik salgını halini almıştır. Danto, “bugün her şey sanatın malzemesi olabilir, herhangi bir fikri sunmak amacıyla her tür malzemeden faydalanabilir. Bu gelişme aklındaki fikri ortaya koymak amacıyla sanatçının ruhunun nasıl bir yol izlediğinin kavranması için yorumlama baskısını izleyiciye yüklemiştir” (Danto, 2017, s.126). Baudrillard’ın da belirttiği üzere Çağdaş Sanatın içinin boşaltıldığı, tanımlanamaz olduğunun ileri sürülerek, sanat bilimlerine karşı çıkıp orijinallığe ve bunun bir sonucu olarak subjektif öznelliğe giden sanatı çıkar gruplarının elinde bir araca dönüştüren ‘sanat yoluyla, propagandayla sanatın tüm gücünü kendi tekellerinde kullanmayı hedefleyen yeni eğilimlerin gerçek sanatı, sanatçının sanat bilimlerinin arka plana itilmesi şeklinde tehlikeli bir sürecin yolunu açan karmaşık bir çağdaş sanat ortamı oluşmuştur (Baudrillard, 2018). Julian Stallabrass, çağdaş sanatı günlük yaşamın işlevsel ve sıradan yapısından ayrılan bir özgürlük alanı olarak tanımlamakta ve bu alanda düşünsel oyunlar ile sıra dışı yeniliklerin hakim olduğu bir karnaval havasından bahsetmektedir. Ayrıca, 1989 sonrası küresel neoliberal ekonomi sanat dünyası üzerinde etkili olmuş ve sanatın iç dinamikleri ile geniş ekonomik-politik dönüşümler birbirleriyle iç içe geçmiştir. Pek çok kişi sanatın spekülative bir piyasadan ibaret olduğuna inanma eğilimindedir; burada sanat konuları yatırım, vergi kaçırma ve kara para aklama gibi farklı uygulama amaçları doğrultusunda kullanılmaktadır (Stallabrass, 2024). Covid19 Pandemi sonrası yeni çağdaş eğitim sistemleri ile bu eğitim sisteminin temellerini oluşturacak vazgeçilmez olanlar arasında sanat eğitimi, sanat felsefesi, sanat ontolojisi, sanat psikolojisi, sanat tarihi ve tüm sanat bilimlerinden veri alan bir yöntem bilimine yönelmesi gerekmektedir. (Tayfun Akkaya kişisel görüşme, 22 Kasım 2023)

Çağdaş sanat düşüncesinin önemli kuramcılarında Arthur Danto, sanatsal bir üretim nesnesinin sanat piyasasına dâhil edilmesinin ve bunu bir sanat yapıtı olarak nitelendirilmesinin, kültürel bir alan içerisinde şekillendiğinden bahsetmektedir. Sanat yapıtı, belli nitelikler taşıyan bir nesnedir. Bu nesneler, belli bir kavram ve deyim altında toplanır, bunlara sanat yapıtı denir. Teorik olarak, sanat etkinliği bir özne-nesne etkileşimine dayanır. Algılayan kişi – öznenin nesneyi kavrayışı, nesnenin anlamsal konumunu ortaya çıkarır. Öznenin, sanat nesnesini anlamlandırması açısından, genel olarak önünde iki yol vardır; nesneyi tarihsel bir yapıya dayandırarak anlamlandırmak ya da nesneyi tarihsel süreçten soyutlayarak kendi ilişkileri içerisinde anlamlandırmaktadır. ““Gerçeklik, sanatın temsil etmesi gereken şeyken sanatın içine dâhil olunca, sanata atfedilen anlam da değişikliğe uğramıştır” (Danto, 2017, s.33). Bununla birlikte çağdaş sanatı dönemsel olmaktan ziyade kavramsal olarak ele alan farklı düşünsel yaklaşımlar da bulunmaktadır. Çağdaş sanat, modernizmden sonra gelen bazen postmodernizmi de bünyesinde barındıran fakat bununla sınırlı kalmayan bir kavram olmakla beraber içinde bulunduğumuz zamanda yaşayan sanatçılar tarafından yapılan sanattır. Bu nedenle, birçok farklı, küresel ve hızla değişen dünyamızı şekillendiren karmaşık sorunları bünyesinde barındırmaktadır. Çağdaş sanatın temel meseleleri; sosyal ve kurumsal yapılara yönelik eleştiriler (toplumsal cinsiyet, politika, farklılık ve küreselleşme, popüler kültür, medya, şöhret ve tüketim) sunmak, bazen de sanatın kendisini yeniden tanımlamaya çalışmaktır.

Whitham ve Pooke çağdaş sanatın tanımını yaparken, sanatla ilgili dönem ve üsluplar arasındaki çoğu dönem, özellikle hiçbir sanatçının ya da onun aldığı parçalar önceden tanımlanmış olanlara tam olarak uymaması nedeniyle problemli olduğunu belirtir. Ancak, sistemin karmaşıklığını sağlamak için ürünlerin işleyişindeki (form ve stil) benzerlikler ve farklılıklar aranır ve bunlar dönemlerle (bağlamlarla) ilişkilidir. “Çağdaş Sanat” terimi, yaklaşık 1980’den itibaren üretilen eserleri tanımlamak için kullanılmıştır. Bu kullanım, geçmişte “modern” olarak adlandırılan sanat akımlarından bir ayrım yapma eğilimimizi yansıtır. 1980 sonrası dönem için “geç modernizm” ve “postmodern” gibi farklı tanımlamalar da mevcut olsa da “çağdaş” terimi, günümüz sanatını ifade etme konusunda daha kapsayıcı ve avantajlı bir kavram olarak öne çıkmaktadır. Ancak “çağdaş” terimiyle ilgili bazı sorunlar da mevcuttur. Bir yandan yalnızca yakın geçmişte üretilen eserleri ifade ederken, diğer yandan sürekli değişen sanat anlayışını ve üretim biçimlerini de içine alır (Whitham ve Pooke, 2024, s.23-24). Hangi döneme atıf yapıldığı ve bu sanatın hangi zamansal dilime karşılık geldiği tartışması, yaklaşımın hedeflerinden

değildir. Bu yaklaşımı benimseyenler için sanat nesnesinin ilişkisel etkileri o kadar merkezdedir ki anlamsal katmanları ötelenmektedir. Bu düşüncenin temsilcilerinden Baudrillard, sanat nesnesini piyasa ve tüketim ilişkileri üzerinden inceleyip, sanat nesnesinin meta olmak bakımından herhangi bir nesneden farklı olmadığını ifade eder ve sanat nesnesini mübadele aracı olarak konumlandırır (Baudrillard, 2018). Bugünün çağdaş sanatçısı, sanatı bir bilgi nesnesi olarak görmek istemektedir. Sanat bir bilgi nesnesi haline gelince de yönlendirici bir güç oluşturmaktadır. Çağdaş sanatçılar, sanatları yoluyla kişisel keşiflere çıkarak küresel etkileşimler üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Dünya hem somut hem de tesadüfi karşılaşmalardan oluşur. Benzer şekilde sanat da işaret ve biçimlerin rastlantısal ve kaotik kombinasyonlarından oluşur. Günümüzde sanatçılar öncelikle bu tür karşılaşmaların gerçekleşebileceği alanlar yaratmaktadır. Çağdaş sanat sadece bir işin sonucu değil, işin kendisi ya da yapılması gereken iştir (Bourriaud, 2018, s.162).

Dijital teknolojilerin ve yeni medya uygulamalarının sanat dünyasında başlattığı devrim, yaratım sürecinden sergiye, algılamadan yorumlamaya dek her adımda kendini hissettirmiştir. Teknolojik yenilikler aynı zamanda, sanatçıların eserlerine çeşitli perspektiflerden yaklaşımlarına olanak tanıyarak, disiplinlerarası çalışmaların popülerliğini artırmıştır. Dijital teknoloji ve sanatın iç içe geçişi, sanatın sınırlarını genişleterek, onun ne olduğunu ve ne olabileceğini yeniden tanımlamıştır. Yeni medya sanatı, dijital araçların yardımıyla interaktif, dinamik ve çok katmanlı yapılar yaratma sanatıdır. Bu yaklaşım sayesinde, sanat artık sadece görsel bir deneyim olmaktan çıkıp, izleyicileri eserin bir parçası yapacak bir sürece dönüşmüştür. Dijital teknolojinin kullanılması, sanatçılara geleneksel sınırları aşma ve eserlerini yenilikçi yöntemlerle üretme ve sergileme şansı verirken, sanatın biçim ve içeriğinde de devrim yaratmıştır. Dijital teknolojiler ve yeni medyanın sanata etkisi, birçok açıdan hissedilmektedir. Sanat üretimi süreçleri, dijital araçlar sayesinde daha esnek ve deneyim odaklı bir yapıya büründüğü görülmektedir. İzleyiciler artık eserlerle doğrudan etkileşime geçebilmekte, bu da sanat deneyimini daha katılımcı ve kişiye özel hale getirebilmektedir. Sanat eserlerinin yayılması ve ulaşılabilirliği de dijital platformlar sayesinde arttığından, bu durum sanatın daha demokratik bir alan olmasına önemli katkılar sağlamıştır. Bu noktada çağdaş sanat üretimlerinin pek çoğu için teknik program bilgileri ve dijitalle ait çalışma uygulamalarını öğrenmek bir zaruret oluşturmaktadır. Aynı zamanda çağdaş sanat eseri üretiminde, eserin alt metni, manifestosu, kurgusu ve planlanması gibi süreçlerinde birçok farklı

disiplin bilgisine duyulan ihtiyaç disiplinlerarası çalışmanın gerekliliğini sunmaktadır.

2.4 Disiplinlerarası Yaklaşımlar

Disiplinlerarasılık (interdisciplinarity) kavramı, akademik olarak farklı disiplinler arasında işbirliği ve etkileşimi ifade eder. Bu kavram, problemlere çok yönlü yaklaşımlar geliştirmeyi, bilgi üretimini zenginleştirmeyi ve karmaşık sorunları çözmeyi hedefler.

Disiplinlerin modern öncesi ve sonrası düşünce yapılarında, modernleşmeye kadar bilgi yapıları epistemolojik olarak ayrılmış ve bilim kültürü, beşeri kültürün oluşumuna bir yanıt olarak önceliklendirilmiştir. 19. yüzyılın sonlarına doğru, sosyal bilimlerin yaratılacağı bilimsel ve beşeri alanlardaki öne sürülen olgulara meydan okuyan bir dizi entelektüel hareket gelişmiştir ve bu, bilim ve beşeri bilimler arasında sınırların yeniden ele alınmasıyla sonuçlanmıştır. Geçmişte ve günümüzde, disiplinlerarası yaklaşımlar ve bilgi çağı ve hukuku, bilginin yapısını, toplumların bu bilgiyle nasıl etkileşime girdiğini şekillendirmiştir. Bilgi, özellikle bilim ve teknolojinin evrimi, disiplinlerarası etkileşimler yoluyla şekillenmiştir ve bu sırada hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli değişikliklere neden olmuştur (Lee ve Wallerstein, 2007, s.11-14). Portekiz merkezli Calouste Gulbenkian Vakfı'nın, Binghamton Üniversitesi Fernand Braudel Merkezi Başkanı Profesör Immanuel Wallerstein Başkanlığında oluşturulan 10 kişiden altısı Sosyal Bilimci, ikisi Doğa Bilimci ve ikisi de İnsani (Beşerî) Bilimler'den değerli akademisyenlerin toplandığı Gulbenkian Komisyonunda, 1990'lı yıllarda Sosyal Bilimlerin yeniden yapılandırılmasına yönelik çok önemli bir rapor olan "Sosyal Bilimleri Açın" (Open the Social Sciences) adlı bir rapor hazırlanmıştır. Rapor, 1993 yılında hazırlanmaya başlamış ve 1995 yılında tamamlanmıştır. Bu raporda: Sosyal bilimlerin zorlukları, disiplinlerarası iletişim eksikliği, küresel ve yerel sorunlar, Batı merkezli paradigmlar, bağımlılık ve kaynak kısıtlılığı gibi önemli konulara yer verilmiştir. Bu raporda, sosyal bilimlerde: Bütüncül ve dinamik yeni bilgi üretimlerine ulaşılabilmesine yönelik öneriler mevcuttur (Gulbenkian Komisyonu, 2003).

Disiplinlerarası çalışma, öncelikle bireyin dış dünyayı algılamasına, eleştirel düşünmesine, problem çözme ve yaşamsal beceriler kazanmasına katkı sağlamaktadır. Disiplinlerarası çalışma, her konudan bir parça öğrenmek ya da biraz bahsetmek değil birçok farklı konu alanının belirli bir amaç

doğrultusunda bütünleştirildiği bir programdır. “Bu yaklaşım gerçek hayatta bilgi ve beceriyi kullanma biçimiyle yakından ilişkilidir” (Yıldırım, 1996, s.89-90). Jacobs’a göre disiplinlerarası yaklaşım: Belirlenen problemi, birden fazla disipline ait yöntem ve içerikten yararlanmak suretiyle çözen bir programdır. Disiplinlerarası eğitimin gücü, bilgiyi anlamada derinleşme, yaratıcı çözüm yolları bulma ve öğrencileri gerçek dünyanın karmaşıklığına karşı donanımlı hale getirme fırsatı sunmaktadır. Eğitimciler bu yolla, farklı alanlar arasındaki sınırları kaldırarak öğrencilere 21. yüzyılın getirdiği zorluklar ve fırsatlar karşısında daha donanımlı hale gelebilecekleri, daha dinamik, ilgi çekici ve anlamlı öğrenme deneyimleri yaşabilecekleri eğitim ortamları sağlayabilirler (Jacobs, 1989). Gerçek anlamda, disiplinlerarası çalışma sayesinde farklı alanlardan alınan verilerin hedefe yönelik pratik kullanımı ile çözüme ulaşılır.

Kockelmans’ın ifadesi üzerine, çokdisiplinli (multidisipliner), disiplinlerarası (interdisipliner) ve disiplinlerötesi (transdisipliner) yaklaşımlar, akademik çalışmalarda sıkça karşılaşılan ve her biri farklı bir işbirliği ve bütünleşme düzeyi sunan kavramlardır. Bu yaklaşımlar, özellikle karmaşık sorunların çözümünde önem taşır, çünkü farklı disiplinlerden gelen perspektiflerin birleştirilmesi yeni ve yenilikçi çözümlerin ortaya çıkmasını sağlar (Kockelmans, 1979, s.10).

Çok Disiplinli (Multidisipliner) Yaklaşımlar farklı disiplinlerden bilgilerin yan yana getirilerek kullanıldığı, ancak her disiplinin kendi içinde bağımsız kaldığı bir araştırma şeklidir. Bu yaklaşımda, farklı disiplinlerden gelen bakış açıları bir araya getirilir ancak birbirleriyle entegre olmazlar.

Disiplinlerarası (İnterdisipliner) Yaklaşımlar ise, farklı disiplinlerden gelen yaklaşımların bir araya getirilip yeni ve tutarlı bir bütün oluşturulduğu bir çalışma biçimidir. Bu yaklaşım, çeşitli disiplinlerden gelen metotlar, araçlar, kavramlar, teoriler veya anlayışlar arasında bir bütünleşme ve sentez gerçekleştirir.

Disiplinler Ötesi (Transdisipliner) Yaklaşımlar daha geniş bir işbirliğini ifade eder ve sadece akademisyenlerin değil, diğer toplumsal ortakların da (örneğin, yerel yönetimler, şirketler veya diğer toplumsal organizasyonlar) karmaşık bir sorun üzerinde çalıştıkları bir araştırma modelidir. Bu yaklaşım, bilimin ve pratik bilgilerin bir araya getirilerek, topluma da etki eden bütünleştirici çözümlere veya yaklaşımlara ulaşmayı amaçlar (Slot, 2024).

Her bir yaklaşımın kendi içinde benzersiz avantajları ve uygulama alanları bulunmaktadır. Çok disiplinli yaklaşımlar, farklı perspektifleri bir araya getirerek konuya geniş bir bakış açısı sunar. Disiplinlerarası çalışmalar, farklı

alanlardan gelen bilgilerin bütünleştirilmesiyle karmaşık sorunların daha derinlemesine anlaşılmasını sağlar. Disiplinler ötesi yaklaşımlar ise, akademik bilginin yanı sıra pratik deneyimleri de dâhil ederek, toplumsal etki yaratmayı hedefler.

Bu tanımlar ve yaklaşımların ayrımı, özellikle karmaşık ve çok boyutlu sorunların çözümünde yenilikçi ve etkili stratejiler geliştirmek için önemlidir. Bu bağlamda, hangi yaklaşımın kullanılacağına karar verirken, araştırmanın amacı ve hedefleri göz önünde bulundurulmalıdır (Choi & Pak, 2006, P. 351-364).

Disiplinlerarası çalışmalar, çeşitli bilim dallarının bir araya gelerek yeni bilgiler üretmesi, sorunlara yenilikçi çözümler bulması ve daha geniş bir anlayış geliştirmesi sürecidir. Bu çalışmalar, özellikle karmaşık meseleleri çözmede kritik öneme sahiptir, çünkü bu tür sorunlar genellikle tek bir disiplinle sınırlı kalmayıp çok daha geniş bir perspektif gerektirir. Disiplinlerarası yaklaşım, farklı alanlardan gelen bilgi ve tekniklerin birleşimi ile araştırma ve eğitimde yeniliği ve yaratıcılığı öne çıkarır. Kısacası, disiplinlerarası çalışmalar, akademik araştırmalar ve uygulamalı projelerde yeni perspektifler sunarak, sosyal, ekonomik ve çevresel zorlukların üstesinden gelmekte önemli bir role sahiptir.

2.4.1 Sanatta Disiplinlerarasılık

Sanatın yaratılması, insanlık tarihinin en derin köklerinden birine dayanır, insanlığın ilk zamanlarından beri var olmuş bir ifade şeklidir. Bilim ise, hipotezler kurma ve bu hipotezleri veri toplama yoluyla deneme süreci olarak, sanatın yanında nispeten yeni bir gelişme olarak ortaya çıkmıştır; yaklaşık 500 yıl öncesine tarihlenir. Her iki alan da dünya üzerindeki varoluşumuzu ve evrenin nasıl işlediğini anlamaya yönelik derin bir arayış içerisindedir. Ancak, Mather’ın belirttiği gibi, zamanla sanat ve bilim birbirinden ayrı düşmüş, farklı yollar izlemişlerdir. Bu ayrışma, her iki disiplinin de benzersiz değerlerini ve bakış açılarını korumasına olanak tanısa da zaman zaman bu iki alan arasında zengin ve verimli bir etkileşimin gerçekleşmesini engellemiştir (Mather, 2021, s.xi). Bu durum, sanatın duygusal derinliği ve bilimin objektif analizi arasında bir köprü kurulması gerekliliğini vurgular; böylece her iki disiplin de insan deneyiminin daha geniş bir anlayışına katkıda bulunabilir.

Modernizm sonrası dönemde, özellikle 1980’lerde ve postmodernizm

akımıyla birlikte, farklı kimlikler ve sanat disiplinlerinin birbirine daha yakın hale gelmesi, sanatın ve bilimin disiplinlerarası doğasını ön plana çıkarmıştır. Akay (2016) gibi akademisyenler, bu dönemin hem kimlik bunalımı hem de kimlikler arası etkileşimlerin arttığı bir dönem olduğunu vurgulamaktadır. Postmodernizm, sanatın sınırlarını aşarak farklı disiplinlerle etkileşim içinde yeni anlam katmanları ve yaratıcılık yolları araştırmaktadır (Akay, 2016, 45-47).

Gülbenkian Vakfı Komisyonu'nun 1979²'da başlattığı konferanslar, sosyal bilimlerin yanı sıra sanat ve diğer bilim dallarının birleşimine dikkat çekmiş, küreselleşme ile disiplinlerin ve branşların birleştiği bir döneme giriş yapıldığını işaret etmiştir. Bu süreç, “disiplinlerarasılık” ve “disiplinlerötesilik” kavramlarının önem kazanmasına yol açmıştır.

Deleuze ve Guattari'nin köksap (rizom) teorisi, sanat eserlerinin anlam ve içeriğindeki esneklik ve dinamizmi vurgular. Köksap modeli, hiyerarşik olmayan, merkeziyetçi olmayan bir yapı sunarak, sanat eserlerinin anlamının sabit olmaktan ziyade bağlama ve etkileşime göre değişken olabileceğini gösterir. Bu yaklaşım, sanatın çeşitli biçimler arasındaki bağlantıları keşfetme ve yeni yaratıcılık yolları arama sürecinde önemli bir model oluşturur (Deleuze & Guattari, 2014, s.3-25)

Sanat, kavramsal sanat, postmodernizm ve yeni medya sanatı gibi hareketlerle geleneksel sınırların ötesine geçmiş, normlara, malzemelere ve kurallara meydan okuyarak sanatın sosyal, politik ve kültürel yönlerini vurgulayan bir araç haline gelmiştir. Köksap ve köksap yaklaşımı, sanatın dönüşüm ve deney için yol açıcı bir güç olduğunu gösterirken, disiplinlerarası sanat çalışmaları, sanatın bilim, teknoloji ve sosyal bilimler gibi farklı alanlarla entegrasyonunu içeren bir yaklaşımı temsil etmektedir. Bu entegrasyon, sanat eserlerinin üretimi, analizi ve yorumlanmasında yeni perspektifler ve anlayışlar geliştirilmesine olanak tanır.

2 Gulbenkian Komisyonu raporu, disiplinlerarası iletişim eksikliği, küresel ve yerel sorunlara yetersiz yanıtlar, Batı merkezli paradigmalara bağımlılık ve kaynak kıtlığı gibi sosyal bilimlerin karşı karşıya olduğu acil zorluklara ışık tutuyor. Daha bütünsel, dinamik ve çeşitli bilgi üretimini teşvik etmek için çeşitli stratejiler önerir. Temel öneriler arasında bilim adamlarını bir yıl boyunca acil konular üzerinde çalışmak üzere bir araya getiren kurumların teşvik edilmesi, üniversiteler bünyesinde veya geleneksel disiplin sınırlarını aşan işbirlikçi kurumlar aracılığıyla disiplinler arası araştırma merkezleri ve programlarının kurulması ve belirli entelektüel hedefler için finansmanın 2000 yılı boyunca uygulanması yer alıyor. belirli dönemler (örneğin, beş yıl). Ayrıca rapor, profesörlerin birden fazla bölümde görev almasının ve doktora öğrencilerinin çeşitli alanlarda eğitim almasının zorunlu kılınmasını savunuyor. Bu önerilerin nihai amacı sosyal bilimlere daha etkili, çeşitli ve toplumsal konulara odaklı hale getirmektir. Sosyal bilimlerin farklılıklarını, karmaşıklıklarını ve açıklığını öne çıkaran bir yaklaşımın benimsenmesi, onların daha kapsayıcı ve eşitlikçi bir şekilde çalışmalarını sağlayabilir (Gulbenkian Komisyonu, 2003).

Bu genişletilmiş tanım ve değerlendirme, postmodernizmin sanat üzerindeki etkisinin, disiplinlerarası çalışmaların önemini ve sanatın evrensel bir ifade aracı olarak potansiyelini vurgulamaktadır. Sanat, sosyal ve pozitif bilimsel disiplinler arasında köprüler kurarak, insan deneyiminin çok katmanlı doğasını keşfetmek ve ifade etmek için benzersiz fırsatlar sunmaktadır.

2.5 Disiplinlerarası Sanat Eğitimi

Disiplinlerarası kavramını biz iki yönlü değerlendiriyoruz. 1. Tüm sanat disiplinlerinin birbiriyle olan ilişkisi bağlamında, 2. sanat bilimleri ve gerektiğinde tüm bilim dallarıyla ilgili olarak kurulan veri tabanı bağlamında. Bazı yazarlar ve eğitimciler disiplinlerarası denildiğinde sadece farklı sanat dallarına değinmekte yetinmektedirler. İnci San, disiplinlerarası sanat üretimi kavramını ele alırken, sanat dalları arasındaki etkileşimi vurgulamaktadır. Burada resimle müzik, müzikle mimarlık, yazın ile drama, drama ile dans gibi farklı sanat dalları arasındaki etkileşimden bahsedilmektedir. Ayrıca, sanat tarihi, sanat sosyolojisi, sanat psikolojisi, sanat eleştirisi ve estetik gibi sanatla ilgili alanların da önemine değinilmektedir. Bu alanların, sanatı ve sanat dallarını anlama, açıklama, yorumlama ve derinlemesine kavrama sürecinde önemli olduğu ifade edilmektedir. Sanat dalları ile sanat bilimleri arasındaki etkileşime “disiplinlerarasılık” adı verilirken, sanat dışı disiplinlerle sanatı anlama ve açıklama sürecine “disiplinlerarası sanat yaklaşımı” denilmektedir. Bu bağlamda, sanat dalları arası etkileşimi belirtmek için tümel sanat eğitimi ve tümel sanat eğitim bilimi kavramları da vurgulanarak, sanat eğitiminde disiplinlerarası yaklaşımın önemini üzerinde durulmaktadır (San, 2019, 177). Oysaki disiplinlerarası yaklaşımlar bölümünde ifade ettiğimiz gibi sanatla ilişkiye giren tüm bilim dallarının verilerinin söz konusu olduğu yeni bir yöntem bilime duyulan ihtiyaç, disiplinlerarası kavramının temel amacını açıklamaktadır. Zaten sanat denildiğinde sanatın tüm dallarının ayrılmaz bir bütün olduğunu biz peşinen kabul etmiş durumdayız. Çağdaş sanat eğitiminde, bu anlayışa dayalı olarak, bir sanat eğitimi üniversitesinin ya da sanat eğitimi fakültesinin çatısı altında: “Tüm sanat dallarına yönelik program geliştirmesi” gerekmektedir. Bu durum çağdaş sanat eğitiminde, fikir birliği ile kabul edilmesi gereken temel gerçeğini oluşturmaktadır. Özetle, “*disiplinlerarası kavramı*” ayrılmaz bir bütün oluşturan sanat dallarının, tüm sanat bilimleri ve gerektiğinde diğer bilim dalları ile ilişkisini kapsamaktadır.

Geleneksel sanat eğitiminde Stokrocki'nin (2013) ifade ettiği üzere;

eğitmcilerin geçtiğimiz yüzyılda benimsediği ilkeler arasında ‘disipline dayalı eğitim, öğrenci merkezli eğitim ve çokça karşılaşılan tasarım unsurları ve ilkeleri’ yer almaktadır. 21. yüzyıl yenilikçi öğretim yöntemlerine baktığımızda artık birçok yeni yöntem ve teknik kullanılabilmektedir. Sanat eğitimi yalnızca uygulamaya yönelik değil bununla birlikte alt yapısında farklı alan bilgisi ile bütünleşik düşünmemeyi gerektirmektedir. Gunter, eğitimde çeşitli sanat dallarının disiplinlerarası yaklaşımlarla harmanlandığı, her birinin özgünlüğü ve birbirleriyle olan ilişkisinin göz önünde bulundurulduğu entegre bir müfredatın oluşturulması gerektiğini savunmaktadır. Her bir sanat formunun benzersizliği ve birbiriyle olan ilişkisi keşfedildiğinde, eğitim de önemli ölçüde zenginleştirilmiş olur. Sanatların birbiriyle bağlantılı olduğunu anlamak, onların bireysel ve kolektif güçlerini artırır ve bu sayede sadece öğrencilerin öğrenme deneyimlerini geliştirmekle kalmayıp aynı zamanda sanatın eğitim ve toplum üzerindeki etkisini de artırdığı bilinmektedir. Öğrencilerin gelişen yaşlarına, ilgi alanlarına ve yeteneklerine uyum sağlayan genel ve özel sanat eğitiminin bir karışımı olmalı ve eğitimcilerin de bu kapsayıcı programlara hazırlıklı olmaları gerekmektedir. Sanat eğitiminin dinamik doğasının temelinde algı, tepki ve ifade döngüsünü özetleyen, tüm sanat formlarının doğasında var olan “yaşam süreci” kavramı yer almaktadır. “Disiplinlerarası sanat en iyi şekilde, yaşam temelli bir konuya odaklanan, sanatsal görüşlerden karmaşık anlamlar ve çoklu bakış açıları ortaya çıkaran ve insanlar arasında empati ve sosyal eylem geliştiren kavram temelli bir müfredatta öğretilir” (Stokrocki, 2013, s.12; Gunter, 1974, s.20-21).

Liu’ e göre gerçekten zeki bir sanatçı önce bir bilgin, belki ikinci bir şair veya yazar ve üçüncü ya da dördüncü bir sanatçıdır (Liu’dan aktaran Suraco, 2006, s.1). Özellikle günümüz sanat eğitiminde bilişsel gelişimin, öğretimin öncelikli amaçları arasında olması ve sanat eğitimcilerin sanat sürecine zekayı dahil ederek, yeni üretimler ortaya koymak için farklı disiplinlerin konu ve alan bilgilerinden de faydalanılması gerekmektedir. Kaçınılmaz derecede hızlı bir değişim içinde olan dünyamızın karmaşık olduğu ve gittikçe zorlaşan sorunlara nasıl yaklaşmak gerektiği önemlidir. Bu tür karmaşık ve güncel konular farklı alan bilgisi ve bakış açılarını gerektirir. Farklı fikir ve bilgilerden beslenerek çalışmak farklı alanlardaki bireylerin birlikte çalışması ile mümkün olabilmektedir. Sanat eğitiminin diğer alan bilgileriyle olan ilişkisini ve bireylerin yaşadıkları dünyayla olan ilişkisini anlamaya yardımcı olması adına farklı alan bilgileri arasında bağlantı kurmanın önemine değinilmektedir. Bu noktada sanatın günlük yaşamla ilgili olduğu ve diğer konularla olan bağlantıları düşünüldüğünde, disiplinlerarası çalışmanın öğrencilerin sanatsal

yaratım süreçlerine amaç ve anlam kazandırdığı söylenebilir.

Bugün itibarıyla akademi ile sanat anlayışının disiplinlerarası olmak gibi bir hüviyete kavuşmuş olması da uygulama alanını yeniden ele almayı zorunlu kılmaktadır. Fotoğrafın icadı ile başlayan ilişki Kübist sanatçıların disiplinlerarası sanat uygulamaları sonrasında zaman içerisinde teknolojik yeniliklerle devam ederek günümüze kadar süre gelmiştir. Geleneksel sanat yapma tekniklerinin dışında sanat uygulamalarında değişken malzeme ve teknik kullanımı yaygınlaşmaya başlamıştır.

Çağdaş sanatla birlikte eserlerde ve pratiklerinde meydana gelen yeni teknik ve kurguların, analizi, tanımlanması, yorumlanması ve açıklanması kompleks hale gelmekte ve bu da eğitim süreçlerinde güncel bir yapılandırmayı zorunlu hale getirmektedir. Çağdaş sanatın amaçlarından biri de gündelik hayatın içinde var olma ve kendini var etmedir. Bu doğrultuda çağdaş sanatın yaşamla bağ kurma amacına yaklaşabilmesi ise, yaşamla iç içe olan ve onun biçimlendirdiği eğitim oluşumlarının revize edilmesi ile gerçekleşebilir. Tam da bu noktada sanat eğitimi alan lisans düzeyinde öğrenciler için mesleki hayatlarına aktarabilecekleri bir üst düzey sanat eğitiminin önemi ortaya çıkmaktadır.

2.5.1 Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi

Disiplinlerarası, tematik ve bağlamsal sanat eğitimi yaklaşımı, sanatı teknik becerilerin ötesinde tutan, öğrencilere hayatın çeşitli yönleriyle bağ kurma ve kendi deneyimlerini sanat aracılığıyla ifade etme yetisi kazandıran yenilikçi bir eğitim modelidir. Aksular ve Akkaya’nın vurguladığı gibi, bu yaklaşımın temelinde, öğrencilerin çevrelerindeki dünyayı anlamalarına ve yorumlamalarına yardımcı olacak, yaşamın çeşitli alanlarına entegre edilebilen bir sanat eğitimi anlayışı yatmaktadır (Aksular ve Akkaya, 2022, s.113). Bu, sanat eğitimi, öğrencilerin kendilerini ve çevrelerini daha derinlemesine keşfetmelerine olanak tanıyan dinamik bir sürece dönüştürmektedir.

Bu modelde, disiplinlerarası yaklaşımlar, öğrencilere sanatın farklı disiplinlerle olan ilişkisini keşfetme imkanı sunar, böylece sanatın sadece estetik bir değer taşımadığını, aynı zamanda bilimsel, tarihsel ve sosyal bağlamlarla da iç içe geçtiğini gösterir. Tematik öğrenme, öğrencilerin belirli bir tema etrafında yoğunlaşarak, konuyu farklı açılardan ele almalarını ve böylece daha zengin bir anlayış geliştirmelerini sağlar. Bağlamsal eğitim ise,

sanat eserlerinin yaratıldıkları dönemin kültürel, tarihsel ve sosyal koşulları içinde incelenmesine olanak tanır, bu da öğrencilere eserlerin arkasındaki derin anlamları ve bağlamları anlama fırsatı verir.

Günümüzde, sanat eğitiminin bu kapsamlı yaklaşımı, öğrencilerin eleştirel düşünme, yaratıcılık ve empati gibi becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmakta, böylece onları sadece sanatta değil, hayatın her alanında başarılı olmaları için donatmaktadır. Disiplinlerarası, tematik ve bağlamsal sanat eğitimi, sanatın öğrencilerin kişisel ve toplumsal gelişimine nasıl katkıda bulunabileceğinin güçlü bir örneğini teşkil etmektedir. Bu yaklaşım, öğrencilere sadece sanat yapmayı değil, aynı zamanda sanat aracılığıyla düşünmeyi ve yaşama dair farklı bakış açılarını öğretir. Böyle bir eğitim yöntemi öğrencilerin hayata karşı daha bütüncül ve anlamlı bir perspektif geliştirmelerine olanak tanır.

3. BÖLÜM

EYLEM ARAŞTIRMASI: DİSİPLİNERARASI SANAT EĞİTİMİ UYGULAMALARI

Eylem Araştırması, uygulamalarda ortaya çıkan sorunları anlamaya ve çözmeye yardımcı olan metodolojik bir yaklaşımdır. Uygulayıcıların tek başlarına ya da araştırmacılarla işbirliği içinde çalışarak uygulama sürecini incelemelerini ve teorik araştırma ile pratik uygulama arasındaki boşluğu doldurmalarını içermektedir.

Bu çalışmada uygulamalı eylem araştırması yaklaşımı kullanılmıştır. Bu, nitel araştırma yaklaşımına özgü desenlerden biridir ve özellikle pratik sorunların çözümüne odaklanır. Bu yöntem, teorik bilginin pratik uygulamalarla bütünleştirilmesi amacıyla, araştırılan konunun derinlemesine incelenmesine ve çözümlerin geliştirilmesine olanak tanır. Uygulamalı eylem araştırması, sonuçların doğruluğunu ve güvenilirliğini artırmak için katılımcıların sürece aktif katılımını gerektirir. Bu metodoloji kapsamında, sürekli geri bildirim mekanizmaları ve tekrarlayan döngüler aracılığıyla, araştırma sürecinde elde edilen veriler analiz edilmiş ve bu analiz ışığında pratik çözümler geliştirilmiştir.

Metodoloji, nitel araştırma paradigmalarında vurgulanan katılımcı ve gözlemcinin ikili rolünü somutlaştırır ve araştırmacının araştırma ortamına doğrudan katılımının ve yaşadığı deneyimin önemini vurgular. Böyle bir yaklaşım, bulguların yalnızca ortamın bağlamsal gerçeklerini değil, aynı zamanda uygulamanın inceliklerini de yansıtmayı sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.74).

Sanatsal çözümlemelerde gözleme; kişi, kültür ve toplum hakkında bilgi ve görüşlere önem verilmiştir. Disiplinlerarası sanat eğitiminin atölye dersinde nasıl yürütüleceğinin belirlenmesi, bu süreçte yaşanacak sorunların

tespit edilmesi, bu sorunlara çözüm yollarının aranması ve disiplinlerarası sanat eğitiminin yaygınlaştırılmasını amaçlayan bu çalışmada, araştırmacının aynı zamanda bir uygulayıcı olması nedeniyle Eylem Araştırmasının bir deseni olan ‘Uygulamalı eylem araştırması’ olarak tasarlanmıştır. Uygulamalı eylem araştırmasının amacı bir uygulamayı geliştirmeye yönelik yeni bir bakış açısıyla spesifik bir okul durumunu araştırmaktır. Greswell’e göre bu tür araştırmalar, küçük ölçekli bir araştırma projesi içerir. Spesifik bir probleme veya konuya odaklanmalıdır. Uygulama tek bir öğretmen tarafından yahut bir okuldaki veya okul bölgesindeki takımlar tarafından yürütülür (Greswell, 2020, s.776). Sanatsal çözümlemelerde gözleme; kişi, kültür ve toplum hakkında bilgi ve görüşlere önem verilmiştir.

Bunlara ek olarak, uygulamalı eylem araştırması eğitimcilere karar verici rolünü vererek kendi odak alanlarını seçmelerini, uygun veri toplama yöntemlerini benimsemelerini ve bulgularını analiz edip yorumlamalarını sağlar (Mills, 2018, s.14-15). Sonuç olarak, eğitimciler araştırma sonuçlarına dayalı eylem planları geliştirme ve uygulama konusunda yetkilendirilir, böylece eğitimde kanıta dayalı uygulama ve yenilikçilik kültürü teşvik edilir. Uygulamalı eylem araştırması, pratik uygulamaya odaklanması, eğitimci özerkliğini kolaylaştırması ve hem mesleki gelişime hem de eğitim bağlamlarının iyileştirilmesine katkıda bulunması ile karakterize edilmektedir.

3.1. Araştırma Yöntemi ve Katılımcılar

Yıldırım ve Şimşek, eylem araştırması metodolojisinin, belirli bir problemi tanımlama, ilgili verileri toplama, bu verileri analiz etme, uygun bir eylem planı oluşturma, bu plana dayalı eylemleri uygulama ve sonrasında alternatif veya yenilenmiş bir eylem planına geçiş yapma olmak üzere bir dizi aşamadan oluştuğunu vurgulamaktadırlar (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 309).

Bu metodolojilere genel olarak bakıldığında, nitel araştırma, bireylerin sosyal bağlamlarındaki deneyimlerini ve algılarını anlamak için bir temel sağlar. Eylem araştırması ve uygulamalı eylem araştırması, pratik sorunları ele almak ve çözümleri uygulamak için metodolojik çerçeveler sunarak bu temel üzerine inşa edilir. Bu yaklaşımlar birlikte, çeşitli ortamlardaki insan etkileşimlerini keşfetmeyi, anlamayı ve geliştirmeyi amaçlayan araştırmacılar ve uygulayıcılar için kapsamlı bir araştırma ve uygulama alanı sunmaktadır.

Disiplinlerarası Sanat Eğitimi Atölye çalışması, eylem planında konu,

teknik ve malzeme seçiminde esnekliğe izin veren çağdaş sanat kavramına bağlı kalınarak özellikle deprem temasına odaklanmıştır. 8 haftalık bir süre için çizilen bu çerçeve, temayı “6 Şubat Kahramanmaraş Depremi” alt başlığıyla sınırlandırarak araştırma, derinleşme, manifesto yazımı ve sanat eseri üretiminin tamamlanmasını kolaylaştırmıştır. Ayrıca tema doğrultusunda oluşturulacak eserlerin üretim aşamaları ve malzemeleri hızlı üretime elverişli olacak şekilde belirlenmiş ve eser sayısı dört olarak netleştirilmiştir. Araştırmanın süreç ve kaynak açısından ortaya çıkardığı zorluklar göz önünde bulundurulmuştur. Hazırlanan eylem planı, uygulama öncesinde temanın düşünülmesi ve seçimi ile başlayıp, uygulama sürecinin sonunda eserin üretimi, manifesto yazımı ve eserin değerlendirilmesi ile son bulmaktadır. Uygulama planı haftada 3 saat olmak üzere toplam 8 haftalık bir süreyi içermektedir. Bu süreçte disiplinlerarası çalışma pratikleri, tema seçimi, temanın disiplinlerarası ilişkilendirilmesi, tema ile ilgili disiplinler araştırma ve derinleşme, tema ile ilgili sanat eseri üretimi, üretilen sanat eserlerinin değerlendirilmesi, çalışmanın manifestosunun hazırlanması, çağdaş sanat üretimi ve sergilemesinin öğretilmesi hedeflenmiştir. Uygulama planının haftalık içerikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1 – Disiplinlerarası Sanat Eğitimi Atölye Çalışması Müfredatı:

8 Haftalık Çalışma Müfredatı	
1. Hafta	Tema belirlenmesi / Derse giriş etkinlikleri, tema belirlenmesi, alt başlıkların oluşturulması yönünde araştırmalar yapılması
2. Hafta	Temaya yönelik disiplin ilişkilendirmesi, alt başlıkların oluşturulması ve disiplinlerle ilişkilendirilmesi
3. Hafta	Temaya yönelik taslakların oluşturulması / Temaya yönelik alt başlıklarda düşünülerek eser eskizlerinin oluşturulması
4. Hafta	Temaya yönelik eser üretimi / Sanat eserinde kullanılacak materyallerin toplanması, tasarıma eklenmesi,
5. Hafta	Temaya yönelik eser üretimi / Eserde kullanılan malzemelerin tasarıma uygunluğunun araştırılması, eserin alt metninin-manifestonun oluşturulması
6. Hafta	Temaya yönelik eser üretimi / Eser üzerinde grup tartışmaları, temaya uygunluk
7. Hafta	Temaya yönelik eser üretimi / Eser üzerinde grup tartışmaları, temaya uygunluk
8. Hafta	Temaya yönelik eser üretimi/Üretilen eserlerin ve süreç materyallerinin sergilenmesi, sunulması, değerlendirilmesi.

Nitel araştırmalarda güvenilirliği sağlamak için veri çeşitliliği gereklidir. Verileri toplamak ve analiz etmek için çeşitli yöntemler kullanılmıştır. Çalışma grubunu belirlerken dört öğrenci sanat bölümlerinden, 6 öğrenci ise fakültelerin farklı bölümlerinden lisans öğrencilerine “Öğrenci ön bilgi formu” doldurularak, öğrencilerin disiplinlerarası sanat atölye çalışmalarına hazır bulunuşluğuna bakılmıştır. Araştırma sürecinde dersin ilerleyişi danışman ile birlikte değerlendirilmiştir. Karşılaşılan sorunlar ve varsa eksiklikler tespit edilmiştir. Bu doğrultuda tespit edilen sorun ve eksikliklere çözüm yolları aranmıştır. Dönem boyunca yapılan çalışmalarda araştırmacı tarafından Powerpoint sunum hazırlanarak öğrencilere yönelik tanıtıcı etkinlikler planlanıp uygulamaya konulmuştur. Her ders öncesi görseller ve dokümanlar paylaşılarak disiplinlerarası çalışmanın doğasını kavramaları sağlanmıştır. Sekiz haftalık ders müfredatı öğrencilere sunularak haftalık çalışma başlıklarının sürece göre revize edilebileceği anlatılmıştır. Birinci hafta, öğrencilere ısınma etkinlikleri, uygulama çalışmasının tanıtımı, disiplinlerarası çalışmanın tanımı ve örnekleri, tema seçimi ve alt temaların oluşturulması anlatılmıştır. Eylem araştırmasının doğası gereği ilk adım olan problem ya da temanın belirlenmesi gerçekleştirilmiştir. Yapılan çoklu oylama sonrasında “Toplumsal Cinsiyet” ve “Deprem” teması belirlenmiş ve alt başlıklar doğrultusunda araştırmalar yapılmıştır. İlk üç hafta sonunda zamanın yeterli olmaması ve konunun yetismeyeceği düşüncesiyle toplumsal cinsiyet temasından vazgeçilerek deprem teması üzerinde derinleşmeye gidilmiştir. Öğrencilerin bir sonraki haftanın konusuna hazırlıklı gelmeleri adına ödevlendirme yapılmıştır. Her hafta çalışma sonunda öğrencilere ders süreci ile ilgili geri dönüt alabilme adına “Öğrenci Öz Değerlendirme Formu” doldurulmuştur. Haftalık doldurulan bu formlardan elde edilen veriler incelenmiş ve yenilenmiştir. Sekiz haftalık çalışma sonunda tüm formlar değerlendirilerek rapor hazırlanmıştır. Bunun yanında her hafta ders sürecini değerlendirmek adına hazırlanan ders “Gözlem Formu” araştırmacı tarafından doldurularak uygulama klasöründe sekiz haftalık gözlem raporu hazırlanmıştır. Çalışma sonunda üretilen dört eser Prof. Dr. Tayfun Akkaya tarafından geliştirilen “Akademik ve Disiplinlerarası Yeni Sanat Eleştirisi Yöntemi” ile ele alınmıştır. Daha sonra, “Akademik ve Disiplinlerarası Sanat Eleştirisi Yöntemiyle Eser İnceleme ve Değerlendirme Formu” olarak adlandırdığımız form kapsamında: Uzman (T. Akkaya) tarafından gerekli değerlendirme yapılmıştır. Sekiz hafta sonunda, katılımcıları ve çalışma sürecini değerlendirmek üzere: “Disiplinlerarası Eğitim Algısı Ölçeği Formu” tüm öğrenciler tarafından doldurularak disiplinlerarası çalışmanın

verimliliği ölçülmüştür. Bu süreçte çalışmanın alt metnini oluşturan manifesto hazırlanmıştır.

Yıldırım ve Şimşek’in de belirttiği gibi, eylem planının uygulanması sırasında uygulanan yöntemlerin etkilerine ilişkin verilerin toplanması eylem araştırmasında önemli bir adımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.312). Bu bağlamda, uygulama aşaması boyunca eğitim modelinin etkililiğini haftalık olarak takip edebilmek için kullanılacak çeşitli araçlar belirlenmiştir. Bunlar arasında gözlem formları, öğrenci öz değerlendirme formları ve video kayıtları ile disiplinlerarası bir algı ölçeği, uygulama sonunda disiplinlerarası, tematik ve bağlamsal bir sanat eleştirisi formu aracılığıyla üretilen eserlerin incelenmesi ve değerlendirilmesi yer almaktadır. Veri toplama araçlarına ilişkin bölümde, bu araçların geliştirilme süreci ve içeriği hakkında ayrıntılı bilgi verilmektedir. Araştırma kapsamında geliştirilen Çalışma Planının adımları ve veri toplamak için kullanılan yöntemler Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2 – Disiplinlerarası Sanat Eğitimi Atölye çalışmasında Kullanılan: Çalışma Planı ve Veri Toplama Yöntemleri

Süreç	Uygulama	Veri Toplama Yöntemi
Uygulama öncesi	Çalışma grubu öğrencilerle toplantı yapılması, çalışmanın süreci ile ilgili bilgilendirme	-Ön Bilgi Formları, -Gönüllü Katılımcı Onam Formu
1. Hafta	Tema belirlenmesi / Derse giriş etkinlikleri, tema belirlenmesi, alt başlıkların oluşturulması yönünde araştırmalar yapılması	-Fotoğraf -Video Kaydı -Öğrenci Öz Değerlendirme Formu -Gözlem Formu
2. Hafta	Temaya yönelik disiplin ilişkilendirmesi, alt başlıkların oluşturulması ve disiplinlerle ilişkilendirilmesi	
3. Hafta	Temaya yönelik taslakların oluşturulması / Temaya yönelik alt başlıklarda düşünülerek eser eskizlerinin oluşturulması	
4. Hafta	Temaya yönelik eser üretimi / Sanat eserinde kullanılacak materyallerin toplanması, tasarıma eklenmesi	
5. Hafta	Temaya yönelik eser üretimi / Eserde kullanılan malzemelerin tasarıma uygunluğunun araştırılması, eserin alt metninin-manifestonun oluşturulması	
6. Hafta	Temaya yönelik eser üretimi / Eser üzerinde grup tartışmaları, temaya uygunluk	
7. Hafta	Temaya yönelik eser üretimi / Eser üzerinde grup tartışmaları, temaya uygunluk	

8. Hafta	Temaya yönelik eser üretimi/ Üretilen eserlerin ve süreç materyallerinin, sergilenmesi, sunulması, değerlendirilmesi.	-Fotoğraf -Video Kaydı -Öğrenci Öz Değerlendirme Formu -Gözlem Formu -Disiplinlerarası Eğitim Algısı Ölçeği
Uygulama sonrası	Öğrencilere eser inceleme ve değerlendirme süreçlerinin paylaşımı	-Akademik ve Disiplinlerarası Sanat Eleştirisi Yöntemiyle Eser İnceleme ve Değerlendirme Formu

Eylem planının uygulanması ve izlenmesi aşaması, incelenen sorun ya da süreçle ilgili bir çözüm stratejisi ya da alternatif bir yaklaşım oluşturmak için toplanan verilerin analiz edilmesi ve yorumlanması açısından çok önemlidir. Bir eylem ya da uygulama planı geliştirmenin bu yönü, eylem araştırmasının ayrılmaz bir parçasıdır ve araştırılan sorunun çözümünde ya da iyileştirilmesinde kritik bir öneme sahiptir. Bu aşamada, hazırlanan çalışma planına bağlı kalınması ve uygulamaların titizlikle takip edilmesi büyük önem taşımaktadır. Uygulama sırasında gözlemlenen herhangi bir sorun ya da tutarsızlık, eylem planında yapılacak düzenlemelere titizlikle yansıtılmalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.314). Tasarlanan eylem planının uygulanması ve analizine ilişkin ayrıntılar Veri Toplama ve Veri Analizi bölümlerinde açıklanmış; veriye dayalı karar verme ve yinelemeli iyileştirmeye yönelik müfredat yenilenmiştir.

3.2 Disiplinlerarası Sanat Atölye Çalışma Ortamı

Eylem araştırmasında, araştırmanın gerçekleştiği ortam, süreci ve sonuçları önemli ölçüde etkileyebilir. Bu bağlamda, verilerin nerede ve nasıl toplandığını anlamak çok önemli hale gelmektedir. Bu çalışma, altı hafta boyunca Zoom Us uygulaması kullanılarak kısmen çevrimiçi, kısmen de Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi bünyesindeki Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Lisansüstü

Atölyesi'nde yüz yüze oturumlar yoluyla yürütülmüştür. Araştırmacının uygulama çalışması için gerekli izinler Marmara Üniversitesi Rektörlüğünden alınmıştır.

3.3 Disiplinlerarası Sanat Atölye Çalışma Grubu

2022-2023 eğitim öğretim yılı bahar dönemini kapsayan araştırmamızın çalışma grubu, Marmara Üniversitesinin altı ayrı fakültesinde okuyan lisans öğrencilerinden oluşmaktadır. Sekiz haftalık sürecin başlangıç tarihinde olan 6 Şubat Kahramanmaraş deprem felaketi sebebiyle, ülke genelinde uzaktan eğitime geçildiğinden: 6 haftalık ders sürecinin, uzaktan eğitimle yürütülmesi gerekmiştir. 6. Haftanın dersi, İstanbul'daki iki öğrenciyle yüz yüze yapılmıştır. Ayrıca, 7. ve 8. Haftalarda da, İstanbul'da bulunan öğrencilerle yüz yüze ders yapılması zorunlu hale gelmiştir.

Disiplinlerarası Sanat Eğitimi Atölye çalışması: İki Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği (Resim Anasanat Atölye, Heykel Anasanat Atölye), bir'i Eğitim Fakültesi Fen Bilimleri Öğretmenliği, iki'si Siyasal Bilgiler Fakültesi (Yerel Yönetimler, Kamu Yönetimi), iki'si Güzel Sanatlar Fakültesi (Resim, Heykel Bölümü), biri İktisat Fakültesi, bir'i İşletme Fakültesi (Yönetim Bilişim Sistemleri) ve bir'i de Hukuk Fakültesi olmak üzere toplam altı Fakülteden on öğrenci ile uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bölüm/disiplinlerine bakıldığında: Her bir bölüm için öğrenci dağılımı eşit olarak %10'dur. Bölümler İngilizce İktisat, Hukuk, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Yerel Yönetimler, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi/Fen Bilimleri, Resim, Grafik Sanatlar, Güzel Sanatlar Eğitimi/Resim-İş Öğretmenliği/Resim ve Güzel Sanatlar Eğitimi/Resim-İş Öğretmenliği/Heykeldir. Disiplinlerarası Sanat Eğitimi Atölye Çalışmasındaki katılımcıların dördünün, güzel sanatlar eğitiminden ve diğerlerinin altı farklı bilim dalından seçilmiş olması sayesinde disiplinlerarası çalışma pratiği açısından istenilen amaca ulaşılmıştır.

3.4 Eylem Araştırması Sürecinde Araştırmacının/Uygulayıcının Rolü

Nitel araştırma alanında, araştırmacının rolü çok önemlidir ve katılımcılarla derinlemesine bir yaklaşımla sürekli etkileşimi içerir. Araştırmacılar,

yorumlarını ve varsayımlarını açıkça tamamlamakla yükümlüdür.

Araştırmacı, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yürütülen “Harezmî Eğitim Modeli” projesinde beş yıl boyunca raporlama, öğretmenlik ve koordinatörlük rollerini üstlenmiş, özellikle projenin “Disiplinlerarası Eğitim” bölümünün eğitim içeriğinin geliştirilmesine önemli katkılarda bulunmuştur. Bu deneyim sadece proje içeriğini geliştirmekle kalmamış, aynı zamanda araştırmacının doktora çalışmaları sırasında alana olan ilgisini de arttırmıştır. Prof. Dr. Tayfun Akkaya'nın “Akademik ve Disiplinlerarası Yeni Sanat Eleştirisi Kuramı”, araştırmacının pratik uygulamalardan yüksek verim almasını sağlamıştır. Özetle araştırmamız, sağlam ve çağdaş bir yöntembilime dayalı olduğundan, uygulama süreci: Güvenilir, orijinal ve etkili bir keşif serüveni niteliğini taşımaktadır.

Araştırmanın literatür seçkisi, yeterli sayıdaki ulusal ve uluslararası yayınların amaçlanan hedef doğrultusunda taranmasıyla gerçekleştirilmiştir. Dünyada ve yurdumuzda: “Disiplinlerarası Çağdaş Sanat Eğitimi” konusunda, bilhassa pandemi sonrasında “Neo-Liberal Eğitim Sistemi”nin çöküşüyle yeni başlayan ve giderek daha da önem kazanan bir sürece girildiğinden, henüz yapılan çalışmalar yeterli düzeye ulaşamamıştır. “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” yönteminin uygulama süreci, tüm öğrencilerin çalışmalarda yer alabilmeleri için ders saatlerinin dışındaki uygun bir zamanda planlanmasına karar verilmiştir. Henüz üniversitelerimizde: “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” metodolojisini ele alan bir ders içeriği bulunmadığından; kuramsal ve pratik çalışmalar, uygun görülen bir atölye ortamında planlanmıştır. Belirlenen ortak bir tema sayesinde, farklı disiplinlerdeki katılımcıların, yaratıcı sürecin verimliliğini en üst boyuta çıkaran bir etkileşim-iletişim ortamı içinde pratik-teorik deneyimlere ulaşmaları sağlanmıştır. Bu çalışma, 2022-2023 eğitim öğretim yılı bahar döneminde sekiz haftalık bir uygulama sürecini kapsamaktadır. Araştırmacı öncelikle disiplinlerarası sanat çalışmalarının nasıl yapıldığını incelemiştir. Sekiz haftalık program içeriği, disiplinlerarası çalışma sürecine uygundur. Araştırmacı, haftalık uygulama planını oluştururken çalışma grubu öğrencilerinden alınan, ön bilgi formlarındaki bilgiler doğrultusunda dersin planını hazırlamış ve bu çerçevede danışman onayını alarak sekiz haftalık planı oluşturmuştur. Araştırmanın uygulama kısmı danışman hoca ile hazırlanmıştır. Araştırmacı, katılımcı, gözlemci ve uygulayıcı olarak çalışma sürecini gerçekleştirmiştir. Çalışmada aktif rol oynayan bir araştırmacı için, önyargıları ile araştırma sürecinden elde edilen bulgular arasında net bir ayrım

yapmak çok önemlidir. Bu önyargı ve varsayımların veri toplama, analiz ve yorumlama aşamalarını etkilememesini sağlamak esastır. Bu yaklaşım, araştırma süreci boyunca nesnelliğin önemini ortaya koyar, araştırmacının özgün ve objektif değerlendirmelerinin sonuç aşamasında devreye girmesini sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.85). Bu bağlamda araştırmacı, uygulama aşamasına katılımcı gözlemci ve araştırmayı doğrudan yürüten kişi olarak katılmıştır. Araştırmacı uygulama sürecinde öğrencilerle sürekli etkileşim halinde olmuştur. Öğrencilere araştırmanın amacının ne olduğunu açıklamıştır. Öğrencilerin sorularına çözümler sunarak onların konuları ve disiplinlerarası çalışma ilkelerini anlamalarına yardımcı olmuştur. Araştırmacı uygulama sürecinde kullanacağı veri toplama araçları ve süreçteki dökümanları arşivlemek adına Google Drive üzerinde uygulama süreç dosyası açmıştır. Bu interaktif dosya sistemi sayesinde, ders sürecinde ya da ders dışında süreçle ilgili dosya aktarımı ve veri eklemek adına pratiklik sağlamıştır. Araştırmanın disiplinlerarası uygulama süreç klasöründe ayrıca öğrencilerin paylaşım yapabilecekleri bir klasör açılarak, klasörün düzenleme linki öğrencilerle paylaşılmıştır. Öğrencilerin haftalık ders hazırlık çalışmalarını bu klasöre yüklemeleri ve birbirlerinin çalışmalarını değerlendirmeleri, çalışmaları birlikte revize etmeleri açısından interaktif dosya sistemi öğrenciler için de kolaylaştırıcı olmuştur. Bu noktada araştırmacı öğrencilerin paylaşımlarını ve ödev takibini dosya üzerinden sağlayabilmiştir. Buna ek olarak araştırmacı, uygulama çalışması başlamadan önce öğrenci grubu oluşturularak, grupta iletişim ve paylaşımları yapmak adına Whatsapp grubu açmıştır. Araştırmada her hafta doldurulan “Gözlem Formları” ve öğrencilerin ders sonrasında Google Form üzerinden hazırladığı “Öz Değerlendirme Formları” linkini öğrencilerle paylaşarak interaktif bir şekilde Google formları doldurmalarını sağlamıştır. Ayrıca, öğrencilerden öz değerlendirme formları aracılığıyla alınan geri bildirimler doğrultusunda, eylem planları gözlem formunun ders sonrası görüş bölümünde raporlanmıştır. Derste belirlenen eylem planları uygulamaya konulmuştur.

Süreci yönetme, veri toplama, analiz-sentez yapma konusunda donanım sahibi olmaları ve sağlam bir metot kullanmaları, bilimsel güvenilirlik açısından son derece önemlidir. Böylece araştırmacının, tüm süreçlerde aktif ve etkili bir rol üstlenmesi gerçekleşebilir. Bu gerçeğe dayalı olarak araştırmacı, video kayıtları, ders süreçlerine ait fotoğraflar, belgeler ve ders klasörlerinde saklanan içerikler ile Whatsapp üzerinden paylaşılan bilgiler dahil olmak üzere, çeşitli yöntemlerle elde edilen verileri Google Drive’da ve kişisel bilgisayarında güvenli bir şekilde muhafaza etmiştir. Toplanan veriler

üzerinden derinlemesine bir inceleme yaparak, bulguları haftalık raporlar halinde düzenlemiş ve bu raporları Google Drive klasöründe Word belgesi formatında saklamıştır. Ayrıca, video kayıtlarını ve öğrenci çalışmalarını fotoğraflayarak görsel verileri dijital ortamda arşivlemiştir. Uygulama sürecinin sonunda, toplanan verilerin analizini gerçekleştiren araştırmacı, elde edilen bulguları ve öğrenci görüşlerini, analizlerin yanı sıra doğrudan alıntılar kullanarak okuyuculara sunmuştur.

Araştırmacı nitel veri analizine ilişkin, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nün Öğretmen eğitimleri bünyesinde düzenlediği birçok Webinar eğitime katılmıştır. Araştırmacı, verilerin analizini ve uygulama raporunu açık bir nesnellikle yazmıştır. Araştırmacı için çalışmanın önemli handikaplarından biri, üniversitelerin uzaktan eğitime geçiş zorunluluğu olmuştur. Uzaktan eğitim sürecinin koşulları içinde disiplinlerarası işbirliğinin tam olarak sağlanabilmesi hususunda da bazı zorluklar yaşanmıştır. Ayrıca, sanat eğitimi alanının dışındaki diğer bilim dallarında eğitim gören öğrenciler, sanat kavramlarına ve tekniklerine uzak olmaları sebebiyle başlangıçta itibak zorluğu yaşamışlardır.

3.5 Eylem Araştırması Sürecinde Kullanılan Veri Toplama Araçları

Nitel araştırma derinlemesine ve zengin içeriklerle dolu bilgi toplamayı amaçlar. Araştırmacılar, insanların davranışlarını ve faaliyetlerini doğal ortamlarında gözlemleyerek, onlarla görüşmeler yaparak ve çeşitli nitel belgeler, işitsel ve görsel materyaller toplayarak çok çeşitli veriler elde edebilirler. Araştırma sürecinde yapılan gözlemler katılımcıların doğal ortamlardaki davranışlarını kayıt altına almaktadır. Görüşmeler katılımcıların görüş ve deneyimlerini ortaya çıkarmaktadır. Elde edilen belge analizi ve görsel/işitsel materyaller araştırmanın kapsamını genişletir. Bu verilere, sosyal medya içeriği gibi güncel veri kaynakları da dahil edilebilir. Uygulanan bu süreçler, araştırmacının katılımcıların dünyasını daha iyi anlamasını ve yorumlamasını sağlar (Greswell, 2017, s.190).

Bu bölümde veri toplamak için kullanılan araçlar açıklanmakta ve araştırmanın geliştirilme süreci hakkında bilgi verilmektedir. Eylem araştırmasının temel yapısına uygun olarak, tüm süreci değerlendirmek ve verileri çeşitlendirmek için birden fazla veri toplama aracı kullanılmıştır. Bu araçlar şunlardır: “Gönüllü Katılımcı Onam Formu”, “Öğrenci Ön Bilgi

Formu”, “Öz Değerlendirme Formu”, “Gözlem Formu”, “Disiplinlerarası Eğitim Algısı Ölçeği”, “Akademik ve Disiplinlerarası Sanat Eleştirisi Yöntemiyle Eser İnceleme ve Değerlendirme Formu”, “Video Kaydı, Fotoğraf ve Whatsapp Grup Yazışmaları”dır.

3.5.1 Gönüllü Katılımcı Onam Formu

Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi Atölyesi’ne gönüllülük esasına dayalı olarak katılan öğrencilerden uygulama çalışması sırasında ses, fotoğraf ve video kaydı yapmak için izin alınmıştır. Bu çerçevede “Gönüllü Katılımcı Onam Formu” öğrencilere çalışma öncesinde dağıtılmış ve ardından öğrencilerin gerekli izinleri alınarak toplanmıştır. Toplanan evraklar araştırmacı tarafından hem dijital hem de doküman olarak saklanmaktadır.

3.5.2 Öğrenci Ön Bilgi Formu

Uygulama çalışmasına katılmak isteyen öğrencilerden “Gönüllü Katılımcı Onam Formu” alındıktan sonra, araştırma uygulamasının yapılacağı bölümler gönüllülük esasına göre belirlenmiştir. Katılımcılar, uygulama çalışmasına başlamadan önce “Öğrenci Ön Bilgi Formu”nu doldurmuştur. Formdaki sorulara verdikleri yanıtlara göre öğrencilerin sanata olan ilgisi, disiplinlerarası çalışmaya açık olup olmadıkları belirlenmiştir. Araştırma sürecinde kullanılmak üzere doldurulan öğrenci ön bilgi formundaki sorulara öğrencilerin verdiği yanıtlar, gerçekleştirilen ‘Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi Atölye Çalışması’ öncesinde, öğrencilerin sahip olduğu düşünceleri ve sanatla ilgili bilgi, deneyim ve isteklerini ortaya koymasına adına önem taşımaktadır. Verilen yanıtlar puanlamaya tabi tutulmamıştır. Samimi ve ayrıntılı olarak yanıtlanan sorular, gerçekleştirilen uygulama çalışmasının müfredat sürecinin oluşturulmasına katkı sağlamıştır.

3.5.3 Öğrenci Öz Değerlendirme Formu

Çalışma sürecini izlemek, öğrencilerden geri bildirim almak ve veri toplamak adına, her hafta çalışmanın sonunda “Öğrenci Öz Değerlendirme Formu” doldurulmuştur (Harezmi Eğitim Modeli, 2016 formlarından uyarlanmıştır). Nitel araştırma alanında “Öz Değerlendirme Formları” gibi araçlar büyük önem taşımaktadır. Bu formlar, katılımcıların demografik geçmişlerinden kişisel deneyim ve görüşlerine kadar uzanan detaylı bilgileri içerebilir. Bu veri toplama araçları sayesinde, katılımcılardan alınan önemli

arka plan bilgileri, araştırmacı için bir kılavuz görevi görmüştür. Toplanan veriler, araştırmacıya katılımcıların algılarını ve deneyimlerini görmeleri için değerli bir kaynak sağlamış ve böylece çalışmayı onların bakış açılarıyla zenginleştirmiştir. Ders süreci ile ilgili yaşanan olumlu ve olumsuz deneyimlerin öğrenciler tarafından Öz Değerlendirme Formlarında birebir ifade edilmesi, araştırmacının müfredat sürecini iyileştirmesi ve revize etmesi adına önemli katkılar sağlamıştır. Bu rehber, araştırmacıya çalışmanın karmaşık zemininde yol göstererek bulgularının daha doğru bir şekilde anlaşılmasına ve yorumlanmasına yardımcı olmuştur.

3.5.4 Gözlem Formu

Gözlem eylem araştırmasında kullanılan yöntemlerden biridir. Gözlem sırasında verilerin kayıt altına alınması için video kaydı yapılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.313). Araştırmacı uygulayıcı ve gözlemci olarak her hafta düzenli bir şekilde derse katılmıştır. Araştırmacı dersin uygulanması sırasında hem derse hem de öğrencilere ilişkin gözlemler yapmıştır. Araştırmacı ders sırasında yapılan video kayıtlarını dinlemiş ve aynı zamanda notlar almıştır. Her ders sonrasında, atölye çalışmasının tüm sürecinin raporlandığı, “Gözlem Formu”nu doldurmuştur (Harezmi Eğitim Modeli, 2016 formlarından uyarlanmıştır). Bu formlardaki veriler doğrultusunda uygulama çalışmasında kullanılan etkinlikler ve yöntemlerde revizyonlar yapılmış ve müfredat her hafta gerektiği durumlarda güncellenmiştir.

3.5.5 Disiplinlerarası Eğitim Algısı Ölçeği

Sekiz haftalık çalışma sonunda, öğrencilere, disiplinlerarası çalışmanın onlarda nasıl bir algı oluşturduğunu ölçmek adına “Disiplinlerarası Eğitim Algısı Ölçeği” doldurulmuştur. Disiplinlerarası Eğitim Algısı Ölçeği, 6’lı Likert tipinde bir ölçektir ve 17 madde içermektedir.

Ölçeğin madde tanımlamaları: 6- kesinlikle katılıyorum, 5- orta derecede katılıyorum, 4- biraz katılıyorum, 3- biraz katılmıyorum, 2- orta derecede katılmıyorum, 1- kesinlikle katılmıyorum şeklindedir. Ölçekten alınacak en düşük puan 17, en yüksek puan 102’dir. Ölçek ve alt boyut puan toplamalarının yüksek olması disiplinlerarası eğitim algısının olumlu yönde olduğunu göstermektedir (Terzioğlu, Aktaş, Ertuğ ve Boztepe, 2019).

3.5.6 Akademik ve Disiplinlerarası Sanat Eleştirisi Yöntemiyle Eser İnceleme ve Değerlendirme Formu

Sekiz haftalık çalışma sonunda ortaya çıkan çağdaş sanat eseri/eserlerinin incelemesi ve değerlendirilmesi, Prof. Dr. Tayfun Akkaya tarafından geliştirilmiş olan “Akademik ve Disiplinlerarası Yeni Sanat Eleştirisi Yöntemi” sorularından oluşan “Akademik ve Disiplinlerarası Sanat Eseri İnceleme ve Değerlendirme Formu” na göre uzman (Prof. Dr. Tayfun Akkaya) tarafından yapılmıştır.

Sanat tarihçisi ve sanat kuramcısı Prof. Dr. Tayfun Akkaya, sanat tarihi ve sanat eleştirisi alanlarında sanat eserine ilişkin kuramsal bir bakış açısı geliştirmiştir. Bu kuramsal çerçeveye dayanan ‘Akademik ve Disiplinlerarası Yeni Sanat Eleştirisi Yöntemi’ adlı eserinde sanat eserlerini anlama, çözümleme ve değerlendirmede kapsamlı bir yaklaşım sunarak, sanat eserlerinin incelenmesinde tüm ölçütlerin sağlam bir metodoloji içinde kullanılmasını sağlamaktadır. Yöntem sekiz ana aşama ve yirmi iki alt başlıktan oluşmaktadır. Yöntem, eserin tanımlanması, biçimsel unsurların incelenmesi, konunun belirlenmesi, sembolik ve alegorik unsurların incelenmesi, eserin estetik ve biçimsel unsurlarının kavranması ve yorumlanması, eserin sanat piyasasındaki konumunun değerlendirilmesi ve son olarak eser eleştirisinin açıklanması ve tartışılması gibi bir dizi temel aşamayı kapsamaktadır (Akkaya, 2014, s. 96-117).

Akkaya’nın yöntemi, farklı sanat akımları, dönemleri ya da üsluplarından bağımsız olarak her türlü sanat eserine uygulanabilmektedir. Örneğin, künye bölümünde sanat eserinin teknik ve tarihsel detayları ortaya konurken, konu belirleme aşamasında kaynakların incelenmesiyle eser ve metin arasındaki ilişki aydınlatılır. Üçüncü bölümde, tasarım anlayışı, ışık ve gölge, renk kullanımı gibi eserin estetik unsurları değerlendirilmektedir. Sonraki aşamalarda, eserin sanat tarihinin geniş bağlamı içindeki konumu, dünya sanat tarihindeki benzer örneklerle yan yana getirilmesi ve sanatçının üslupsal etkileri üzerinde hassasiyetle durulmaktadır. Bu metodoloji hem öğrenciler hem de sanat eleştirmenleri için kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Sanat eserlerini inceleme süreci, öğrencilerin doğru bilgiye ulaşma, estetik değerlendirmeler yapma, kaynakları tarama ve objektif yorumlar yapma gibi bir dizi temel beceriyi geliştirmelerini sağlamaktadır. Bu yaklaşım, sanat eleştirisi alanında daha bütünsel ve disiplinlerarası bir bakış açısı sunmaktadır (Akkaya, 2014, s. 110-117).

3.5.7 Video Kaydı, Fotoğraf ve Whatsapp Grup Yazışmaları

Video kayıtları, ders sürecinde araştırmacının yöntem ve teknikleri, öğrencilerin tutum ve davranışlarının ne yönde olduğu hakkında genel bir bilgi vermektedir. Ayrıca ders sürecinin video kaydına alınması, araştırmacının ders sonrasında süreç ile ilgili akışı tekrar gözden geçirmesi adına fayda sağlamaktadır. Araştırmacı derste anlatılanları videoya kaydetmiştir. Bunun amacı dersle ilgili gözlemler yapmak olmuştur. Video kaydı ve fotoğraf çekimi için öğrencilerden izin alınmıştır. Uygulama ile ilgili video kayıtları 8 hafta boyunca ders sırasında yapılmıştır. Çevrimiçi eğitimin ilk 6 haftası video kaydıyla, son 2 haftası ise yüz yüze öğretim sürecinde dijital olarak video kaydıyla gerçekleştirilmiştir. Kayıtlar araştırmacının bilgisayarında ve flash belleğinde Google Drive üzerinde oluşturulan klasör içerisinde güncel tarih sırasına göre saklanmıştır.

Disiplinlerarası, tematik ve bağlamsal sanat eğitime yönelik çalışmalar ve paylaşımlar gerçekleştirmek amacıyla araştırmacı tarafından araştırmanın adını da içeren ‘Disiplinlerarası Sanat Atölyesi’ başlıklı bir Whatsapp grubu oluşturulmuş ve bu grup üzerinden çalışmalar ve paylaşımlar gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı çalışma grubuyla paylaşım, duyuru ve ödevlendirmeleri bu grup üzerinden yapmıştır. Ayrıca çalışma gruplarındaki öğrenciler, grup yazışmaları aracılığıyla çalışmalarını ve birbirlerinin çalışmalarına ilişkin yorumlarını yazılı olarak da ifade etmişlerdir. Bazı öğrenciler ise video çekerek çalışmalarını paylaşmıştır. Özellikle araştırma sürecinde veri toplama aracı olarak kullanılan Google Drive öğrenci paylaşım klasörü ve Whatsapp grubu, öğrencilerin çalışmaları hakkındaki görüşlerini yazılı olarak almak açısından yarar sağlamıştır.

3.6 Uygulama Süreçleri ve Gözlemler

Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı tarafından yürütülen “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi Üzerine bir Eylem Araştırması” konulu çalışmanın uygulaması 2022-2023 Bahar döneminde Güzel Sanatlar Eğitimi, Resim İş Öğretmenliği Bölümünde yapılmıştır. Bu çalışmanın verileri, gerekli izinler alındıktan sonra 10 gönüllü öğrencinin katılımıyla 8 haftalık uygulama sürecinde toplanmıştır. Uygulama çalışmasının başlayacağı dönem ülkemizde yaşanan 6 Şubat Kahramanmaraş depreminden dolayı üniversitelerin uzaktan eğitim kararı alması sebebiyle çalışmanın ilk 6 haftası çevrimiçi olarak

uzaktan eğitim yoluyla, son 2 haftası yüzyüze olarak Resim İş Öğretmenliği Bölümünde Lisans Üstü Atölyesinde yapılmıştır. Uygulama günleri öğrencilerle görüşmeler sonunda, ders programlarını aksatmayacak şekilde planlanmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin farklı fakültelerden olmalarından dolayı ders programları değişikliği de göz önünde bulundurularak haftalık program saatleri esnek tutulmuş bir sonraki haftanın çalışma saati ders sonunda kararlaştırılmıştır. İlk hafta çalışması çarşamba günü saat 20.00-23.00 saatleri arasında Zoom Us uygulaması üzerinden çevrimiçi olacak şekilde belirlenmiştir. Uygulama öncesinde araştırmacı gerekli ders sunumlarını, görselleri, ısınma etkinliklerini ve kullanılacak araçları hazırlayarak olası sorunlara karşı tüm önlemleri almıştır. Uygulama sürecinin adımları aşağıdaki gibidir:

1. Hafta – 08 Mart 2023

Konu: Tema belirlenmesi / Derse giriş etkinlikleri, tema belirlenmesi, alt başlıkların oluşturulması yönünde araştırmalar yapılması.

“Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi Atölye Çalışması” uygulaması, 6 Şubat günü yaşanan Kahramanmaraş depreminden dolayı, planlanan tarihten geç başlatılmıştır. Üniversitelerde Eğitim-öğretimde uzaktan eğitim kararı alındığı için ders Zoom Us üzerinden çevrimiçi olarak planlanmış ve yapılmıştır. Uygulama başlangıcında katılımcı öğrencilere, WhatsApp grubu açılarak ve çalışma ile ilgili paylaşımlar bu platform üzerinden yapılmıştır. Ayrıca çalışma dökümanlarını depolamak adına google drive üzerinden grup çalışma klasörü açılarak düzenleme linki öğrencilerle paylaşılmıştır. Yapılan bütün çalışmalar bu klasörde depolanmıştır. Ders öncesinde öğrencilerle haftalık çalışma gün ve saat programı, öğrencilerin ders programı ile çakışmayacak şekilde yapılmıştır. İlk ders 08 Mart 2023 saat 20:00’da tarihinde başlatılmıştır. Derse girişte araştırmacın kendisini tanıtan bir konuşma yapmıştır. Çalışma süreci ile ilgili bilgilendirmeler yapılarak, disiplinlerarası çalışmaya uygun olarak öncelikle, çalışma grubunun birbirini tanıması adına hazırlanmış bulunan buz kırma etkinliklerinden çarkıfelek etkinliği yapılmıştır. Böylelikle her grup üyesi ismi çıkınca kendini kısaca tanıtmaya fırsatı bulmuştur. Tanışma etkinliği sonrası araştırmacı tarafından çalışmanın içeriğini anlatan sunum yapılmıştır. Sunumda; Disiplinlerarası yaklaşım, Sanat, Sanat Eğitimi, Çağdaş Sanat, Disiplinlerarası Sanat konuları anlatılmıştır. Çalışma grubu dinamiğini geliştirmek adına hazırlanmış olan grup/takım çalışması stratejilerinden bahsedilmiştir. Disiplinlerarası çalışmanın

önemine değinilmiştir. Çalışmanın tematik olması gerektiğinden dolayı tema seçimi yapılması adına Canva Web 2.0. aracı kullanılarak beyaz tahta açılmış ve öğrencilerden çalışmak istedikleri temayı yazmaları istenmiştir. Öğrenciler temalarını yazdıktan sonra çoklu oylama yöntemi kullanılarak en çok oy alan iki tema belirlenmiştir. Temalar; *toplumsal cinsiyet* ve *doğal afet* olarak 5’er oyla seçilmiştir. 8 haftalık çalışma sürecinde zaman yeterli olursa iki konuda da çalışma yapılması yönünde karar alınmıştır. Ders bitiminde öğrencilerin aktif olarak derse katılım gösterdikleri gözlemlenmiştir. Bir sonraki haftanın dersine hazırlık olması için belirlenen temalarla ilgili her katılımcının kendi disiplin alanından araştırma yaparak konuda derinleşmesi istenmiştir. Öğrencilerin ders sonrasında süreci ve kendilerini değerlendirmeleri adına hazırlanan öğrenci öz değerlendirme formu google form linki paylaşarak doldurmaları istenmiştir. Katılımları için teşekkür edilerek çalışma bitirilmiştir. Ders sonrasında araştırmacı ders süreci gözlemlerini *gözlem formuna* yazarak google drive dosyasına eklemiştir.

1. Uygulama haftasına ait çalışma sürecinin fotoğrafları Şekil 3’te verilmiştir.

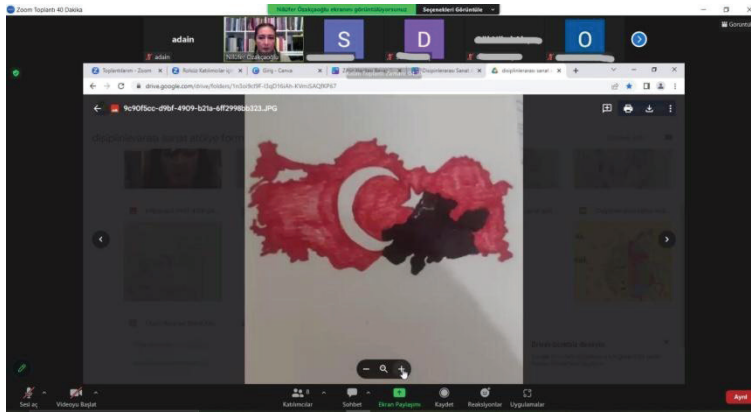
Şekil 1- 1.Hafta uygulama çalışması, çevrimiçi ders sürecine dair fotoğraflar

2. Hafta – 12 Mart 2023

Konu: Temaya yönelik disiplin ilişkilendirmesi, alt başlıkların oluşturulması ve disiplinlerle ilişkilendirilmesi

2. Hafta çalışması için gün ve saat öğrencilerin ders programlarına uyacak bir saatte belirlenmiştir. Zoom Us toplantı linki oluşturularak öğrencilerle paylaşılmıştır. Ders öncesinde yapılacak etkinlikler, sunumlar ve materyaller

hazırlanmıştır. Google drive klasörüne ders dökümanları yüklenmiştir. Öğrencilerden hazırlık dosyalarını bu klasöre yüklemeleri istenmiştir. Ders Zoom Us üzerinden çevrimiçi olarak saat 17.00'da başlatılmıştır. Ders girişinde grup dinamiği oluşturmak ve grup üyelerinin birbirlerini daha iyi tanımaları adına buz kırma etkinliği yapılmıştır. 'İki doğru bir yanlış' etkinliğinde grup üyelerinin sırayla kendilerine ait iki doğru bir yanlış özelliklerini söylemeleri, diğer grup üyelerinin ise yanlış özelliği bulmaları belirtilmiştir. Böylelikle grup üyeleri birbirlerinin özelliklerini de tanımaları sağlanmıştır. Buz kırma etkinliği sonrasında belirlenen temaya yönelik derinleşmeyi sağlayacak alt başlıkların ve disiplinlerarası ilişkilendirmenin yapılmasına başlanmıştır. Bu etkinlik için Canva Web 2.0. aracı kullanılmıştır. Her grup üyesi temayla ilgili alt başlık olabilecek nedenleri ve sonuçları söylemiştir. Ayrıca katılımcıların aktif olarak katılımlarını sağlamak için Canva uygulamasının düzenleme linki de paylaşılarak interaktif bir uygulama yapılmıştır. Temaya yönelik alt başlıklar ve ilişkilendirmeler öğrencilerle birlikte yazılmıştır. Bir önceki hafta ödev olarak verilen öğrencilerin bireysel olarak hazırladıkları eser eskiz çalışmalarını paylaşımlarından sonra birbirlerine yaptıkları geri dönütler sayesinde disiplinlerarası çalışmanın birlikte planlama ve birlikte uygulama esasına dayalı olduğu pekiştirilmiştir. Temayla ilgili eklemek istedikleri ilişkilendirmeleri canva linki üzerinden paylaşılan dosyaya eklemeleri istenerek ve bir sonraki haftanın planlaması yapılmıştır. Öğrencilerle ders sonrasında doldurmaları gereken öz değerlendirme formları paylaşılmıştır. Araştırmacı ders sonrasında gözlem formunu doldurarak google drive klasörüne yüklemiştir.

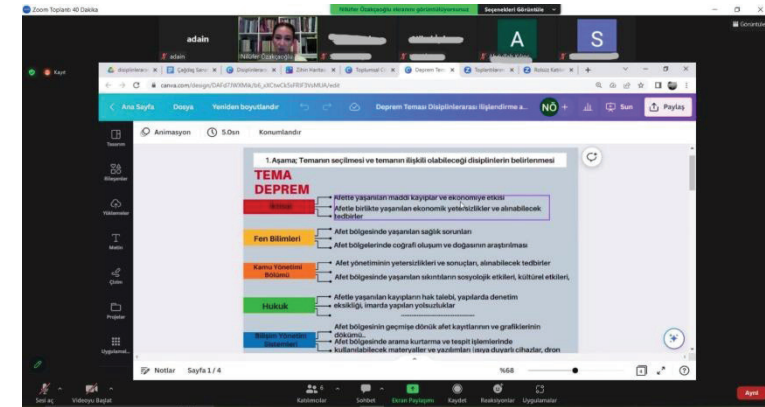

Şekil 2 - 2.Hafta uygulama çalışması, çevrimiçi ders sürecine dair fotoğraflar

3. Hafta – 24 Mart 2023

Konu: Temaya yönelik taslakların oluşturulması / Temaya yönelik alt başlıklarda düşünülerek eser eskizlerinin oluşturulması

3. Hafta dersi çevrimiçi olarak Zoom Us uygulaması üzerinden oluşturularak ve öğrencilerle toplantı linki paylaşılmıştır. Çalışma gün ve saati öğrencilerle üç gün öncesinden belirlenmiştir. Derse hazırlık olarak temaya yönelik öğrenci hazırlıklarının drive klasörüne yüklenmesi ve temanın disiplinlerarası ilişkilendirme aşamalarının tamamlanması istenmiştir. Ders öncesinde paylaşılan dosyalar drive klasörüne ve bilgisayara yüklenerek sunuma hazır hale getirilmiştir. Ders başlangıcında bir önceki hafta yapılan çalışmalar hatırlatılmıştır. Temaya yönelik yapılabilecek çalışmalarla ilgili grup üyelerinden fikirlerini paylaşmaları istenmiştir. Öğrenciler hazırladıkları araştırma metinlerini ve eskiz çalışmalarını sunarken birbirlerinin çalışmaları hakkında yorum yaptıkları ve farklı alan bilgilerinden fikir paylaşımında bulundukları gözlemlenmiştir. Öğrencilerin paylaşımları tamamlanınca araştırmacı tarafından öğrencilerde ön bilgi oluşturmak adına çağdaş sanat ve sanatçılarla ilgili paylaşımlar yapılmıştır. Öğrencilerin çağdaş sanat eseri üretirken nelere dikkat etmesi gerektiği vurgulanmıştır. Çağdaş sanat ile ilgili sanat eserleri sunulurken kendi fikirlerini de paylaştıkları fikir alışverişinde bulundukları gözlemlenmiştir. Öğrenciler yüzyüze çalışmanın daha verimli olacağını belirttikten sonra bir sonraki hafta ne yapılacağı ile ilgili görüşler alınarak ve ders sonlandırılmıştır. Ders bitiminde öğrencilere doldurmaları gereken öz değerlendirme formu hatırlatıldıktan sonra form linki paylaşılmıştır. Araştırmacı ders sonrasında *gözlem formunu* doldurarak google drive klasörüne eklemiştir.

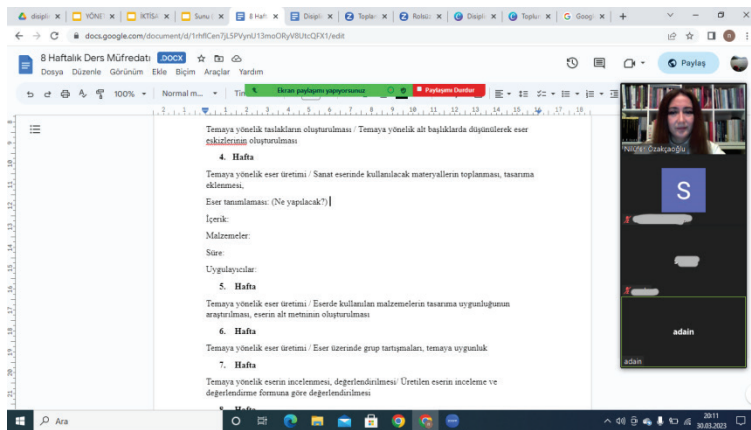

Şekil 3 - 3. Hafta uygulama çalışması, çevrimiçi ders sürecine dair fotoğraflar

4. Hafta – 30 Mart 2023

Konu: Temaya yönelik eser üretimi / Sanat eserinde kullanılacak materyallerin toplanması, tasarıma eklenmesi, öğrencilerin hazırladıkları sunumların paylaşılması, temaya yönelik yapılacak sanat eserlerinin planlanması, eser çalışmasında kullanılacak malzeme, teknik ve tekniğin belirlenmesi.

4. Hafta uygulama çalışması Zoom Us üzerinden çevrimiçi olarak saat 20.00’da başlamıştır. Katılımcı yoklamasında, çalışmaya 5 öğrencinin katıldığı belirlenmiştir. Bir önceki haftanın ders sürecinde paylaşılan temaya yönelik disiplinlerarası ilişkilendirme aşamaları Canva uygulaması üzerinden açılarak, alt başlıklar ve ilişkilendirmeler üzerinden konuşulmuştur. Öğrencilerin eklemek istedikleri ilişkilendirme varsa eklemeleri istenmiştir. Temaya yönelik eser taslakları için fikirleri alınmıştır. Eser taslağı için dört adet çalışma planlanarak, malzemeler ve her çalışma için üç haftalık süre belirlenmiştir. Öğrencilerden dersle ilgili hazırladıkları araştırmaları paylaşımları istenmiştir. Sunumlar üzerine konuşulurken, ders süreci çevrimiçi ortamda yapıldığı için çalışma grubunun etkili bir biçimde iletişim sağlayamadığı görülmüştür. Ancak ders esnasında yapılan paylaşımlara yorum yapmaları ve katkı sunmaları hususunda aktif oldukları görülmüştür. Öğrencilerin temayla ilgili yaptıkları araştırmaları gruba sunarken grup arkadaşlarından görüş aldıkları ve temaya yönelik yapılacak eser çalışmasında bireysel olarak esere sunacakları katkılarını paylaştıkları görülmüştür. Öğrenciler dersin yüz yüze yapılmasının daha verimli olacağını özellikle belirtmiştir. Ders sonunda öğrencilerle öz değerlendirme formu paylaşarak bir sonraki haftanın planlaması yapılmıştır. Araştırmacı ders sonrasında gözlem formunu doldurarak google drive klasörüne eklemiştir.

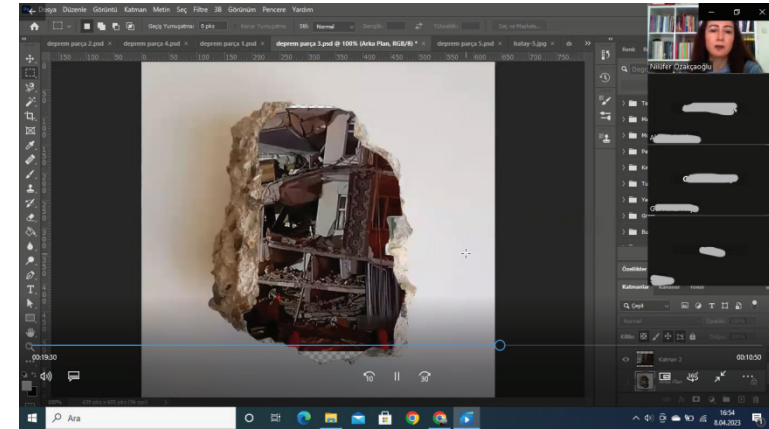

Şekil 4 - 4. Hafta uygulama çalışması, çevrimiçi ders sürecine dair fotoğraflar

5. Hafta – 08 Nisan 2023

Konu: Temaya yönelik eser üretimi / Eserde kullanılan malzemelerin tasarıma uygunluğunun araştırılması, eserin alt metninin oluşturulması

5. Hafta dersi Zoom Us Web 2.0. aracı üzerinden çevrimiçi olarak başlatılmıştır. Derse 7 öğrencinin katıldığı görülmüştür. Temaya ilişkin yapılacak uygulama çalışmaları netleştirilmiştir. Kullanılacak malzemeler ve süre belirlenmiştir. Öğrencilerin hazırladıkları eskizler üzerinde konuşulurken *Deprem* teması için dört çalışma üzerinde yoğunlaşmıştır. Dersin diğer teması olan *Toplumsal Cinsiyet* konusunda ilerleme sağlanamadığı ve 8 haftalık süre, iki temayı çalışmak için yetersiz olduğu için uygulamaya geçilmemiştir. Deprem teması için iki tuval üzerine yağlıboya resim çalışması, bir deprem şiddeti konulu üç boyutlu çalışma, bir de on adet enkaz parçası üzerine yağlıboya resim çalışması yapılması kararlaştırıldı (Üç boyutlu çalışma zaman ve 3d yazıcı yetersizliğinden dolayı değiştirilerek anahtarlardan oluşan üç boyutlu çalışma ile değiştirilmiştir). Çalışma için öğrenciler görevlendirilmiştir. Temanın manifestosunun yazılması için ön hazırlıklarda öğrencilerden özet metinler çıkarmaları istenmiştir. Öğrencilere öz değerlendirme formu linki paylaşarak doldurmaları istenmiştir. Bir sonraki haftanın konusu hatırlatılarak sonlandırılmıştır. Araştırmacı ders sonrasında *gözlem formunu* doldurarak google drive klasörüne eklemiştir.

Şekil 5 - 5. Hafta uygulama çalışması, çevrimiçi ders sürecine dair fotoğraflar

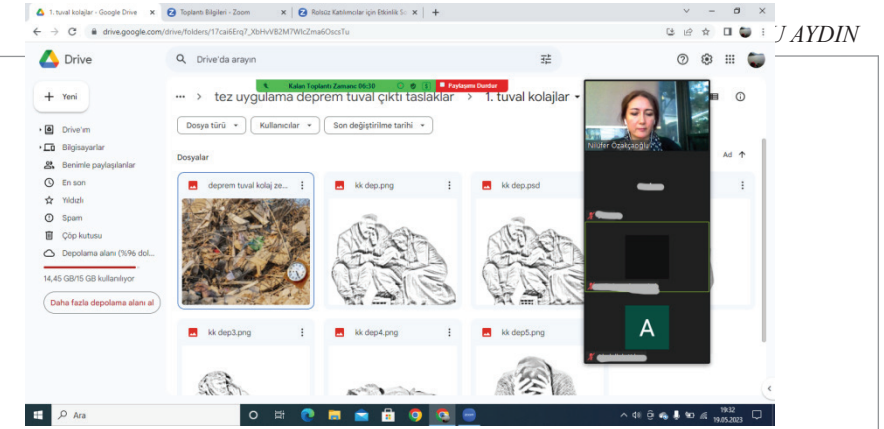
6. Hafta – 19 Mayıs 2023

Konu: Temaya yönelik eser üretimi / Eser üzerinde grup tartışmaları,

temaya uygunluk

6. Hafta çevrimiçi ders 19:00 da Zoom Us aracı ile başlatıldı. Derse 5 öğrenci katılmış olup, katılmayan öğrencilere de ders kaydı ve dökümanları paylaşılmıştır. 6. Hafta dersinde öğrencilere kalan haftalarda neler yapılması gerektiği anlatılmıştır. Çalışma sonunda doldurulması gereken formlar tanıtılmıştır (EK-7 Disiplinlerarası Eğitim Algısı Ölçeği). Uygulama sürecinde hazırlanan eskizler paylaşarak İstanbul’da olan öğrencilerle çalışma programı yapılmıştır. Temaya yönelik 5 adet İş planlanarak gerekli malzemeler hazırlanmıştır. Ayrıca İstanbul’da bulunan öğrencilerle de uygulama süreci çalışmaları farklı günlerde yüz yüze buluşarak yapılmaya devam edilmiştir. Siyasal bilimler alanından bir öğrenci ile temaya yönelik manifestonun çerçevesi belirlenmiştir. Bu doğrultuda grup arkadaşlarının yaptığı tema araştırması sonucu elde edilen verilerden faydalanılmıştır.

Öğrencilerin ders sürecine aktif katılım sağladığı görülmüştür. Yapılacak uygulama çalışmalarının eskizlerinin paylaşımlarında, öğrenciler yapabilecekleri katkıları sunmuştur. Heykel bölümü öğrencisi, heykel çalışması için heykel atölyesinde eskizden yola çıkarak heykel çalışmasına başlamıştır. Boyama çalışmasında siyasal bilimler öğrencisi ve sanat bölümü öğrencileri görev paylaşımı yapmıştır. Siyasal bilimler öğrencisi ekip arkadaşlarının hazırladığı deprem teması araştırma metninden özet bir metin hazırlamış ve arkadaşlarına sunmuştur. Bilişim bölümü öğrencisi depremle ilgili sayısal veriler ve istatistikî bilgileri sunmuştur. Fen bilimleri öğrencisi depremin coğrafi ve bilimsel açıdan etkilerini araştırarak verileri toplamıştır. Sanat bölümü öğrencileri bu verilerden faydalanarak eserlere yansımalarını aktarmıştır. Bir sonraki atölye çalışması için planlama yapılarak ders sonlandırılmıştır. Ders sonunda öğrencilerden öz değerlendirme formlarını doldurmaları istenmiştir. Araştırmacı ders sonrasında *gözlem formunu* doldurarak google drive klasörüne eklemiştir.

Şekil 6 - 6. Hafta uygulama çalışması, çevrimiçi ders sürecine dair fotoğraflar

Şekil 7 - 6. Hafta uygulama çalışması, yüz yüze ders sürecine dair fotoğraflar

7. Hafta – 26 Mayıs 2023

Konu: Temaya yönelik eser üretimi / Eser üzerinde grup tartışmaları, temaya uygunluk

7. Hafta uygulama çalışması, saat 13:00’da Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim İş Öğretmenliği Anabilim Dalı, Lisansüstü Atölyesinde yüz yüze yapılmıştır. Çalışmaya İstanbul ilinde bulunan 5 öğrenci katılım sağlamıştır. Sanat alanından iki öğrenci, siyaset biliminden bir öğrenci, iktisat bölümünden bir öğrenci ve hukuk bölümünden

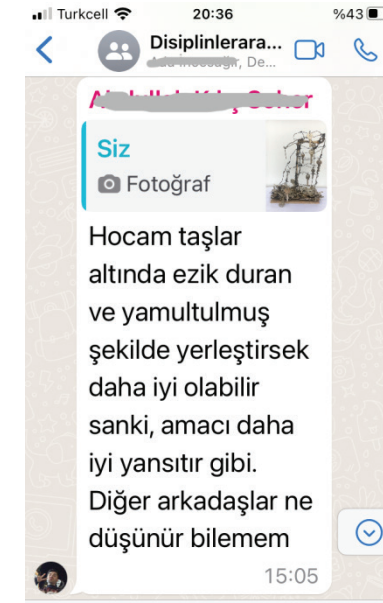
bir öğrencinin katılım sağladığı belirlenmiştir. Ders sürecinde iki adet tuval üzerine karışık teknik uygulaması yapılırken dört adet duvar parçası üzerine akrilik boya ile bina enkaz resimleri boyanmıştır. Heykel bölümü öğrencisi ile anahtarlar kullanarak yapılacak olan heykel kompozisyonu oluşturulmuştur. Anahtarlar ile yapılan bu çalışmada depremde yıkıma uğrayan binalara ve evsiz kalma duygusuna gönderme yapıldığı konuşulmuştur.

İstanbul dışında bulunan öğrenciler için ders süreci ile ilgili görseller ve videolar anlık olarak Whatsapp grubundan paylaşılmıştır. Çalışmalarla ilgili fikirlerini paylaşımları istenmiştir. Öncelikle sanat alanı dışındaki öğrencilere malzemeler tanıtılarak, nasıl kullanılacağı gösterilmiştir. Öğrencilerin boya ve fırça kullanımında heyecanlandıkları ama süreç ilerledikçe pratik kazandıkları görülmüştür. Öğrenciler boyama pratiklerinden çok keyif aldıklarını belirtmiştir. Çalışma esnasında disiplinli ve titiz bir biçimde çalıştıkları gözlemlenmiştir. Özellikle sanat alanı dışındaki öğrencilerin eser üretimi sürecinde katkıları beklenenin üzerinde görülmüştür. Öğrenciler yaptıkları işe odaklanarak eser üretim sürecine keyif alarak katkı sunmuştur.

Boyama çalışmaları devam ederken, bir taraftan da deprem teması hakkında yazılmaya başlanan manifestonun süreci konuşulmuştur. Yazım sürecinde Siyaset biliminde olan öğrenci destek olurken diğer katılımcıların araştırma metinlerinden katkılar sunulmuştur. Bir sonraki haftanın çalışma gün ve saati planlanarak ders bitirilmiştir. Ders sonunda öğrencilere öz değerlendirme formu linki paylaşarak doldurmaları istenmiştir. Araştırmacı ders sonrasında gözlem formunu doldurarak google drive klasörüne eklemiştir.

Şekil 8 - 7. Hafta uygulama çalışması, yüz yüze ders sürecine dair fotoğraflar

Şekil 9 - 7. Hafta uygulama çalışması, yüz yüze ders sürecine uzaktan katılıma dair fotoğraflar

8. Hafta – 02 Haziran 2023

Konu: Temaya yönelik eser üretimi / Üretilen eserlerin ve süreç materyallerinin sergilenmesi, sunulması, değerlendirilmesi.

Atölye çalışması saat 13.00'da, İstanbul'da bulunan 4 öğrencinin katılımıyla başlamıştır. Derste bir önceki hafta başlanan, çalışmaların tamamlanması yapılmıştır. Sanat alanı dışındaki öğrencilere boyama pratikleri tekrar hatırlatılmıştır. Sanat alanındaki öğrenciler grup arkadaşlarına boyama konusunda yardım ederek bilgi paylaşımında bulunmuştur. Ayrıca heykel çalışması içinde hafta içinde müsait olan öğrenciler çalışmaya devam etmiştir. Ders sürecinde sanat alanı dışındaki öğrencilerin eser üretimi yaparken çok mutlu oldukları ve böyle bir çalışmada bulunmaktan keyif aldıkları konuşulmuştur. Özellikle sanat alanı dışındaki öğrenciler, çalışmanın devam etmesi gerektiğini söylemeleri ders süreci açısından olumlu bir gelişme olarak görülmüştür. Ders sürecinde çalışma fotoğrafları ve video kayıtları alınmıştır. Çalışmanın manifestosu için metnin hazırlanmasında fikirler alınmaya devam edilerek manifesto'nun son hali oluşturulmuştur.

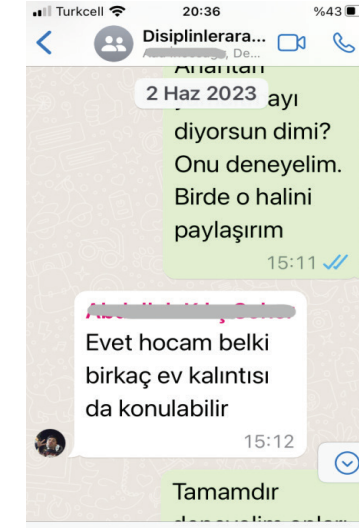
Bir önceki haftadan bitmeyen çalışmaları ödev alan öğrencilerin çalışmaları

tamamlayarak gelmiştir. Öğrencilerin derste dayanışma göstererek, biran önce eserleri bitirmeye çalıştıkları gözlenmiştir. Özellikle sanat alanı dışındaki öğrencilerin bu tür çalışmaları seneye de yapmak istedikleri hatta sanat alanındaki arkadaşlarının bu tür çalışmaları planlarsa katılabileceklerini söyledikleri keyifli bir çalışma olmuştur. Öğrenciler dersin bitmesinden üzüntü duyduklarını dile getirmiştir. Çalışma grubunun disiplin ve sorumlulukla çalışmaya devam ettikleri gözlemlenmiştir. Grup üyelerin birbirleriyle uyum içinde ve yardımlaşarak çalıştıkları bir uygulama gerçekleştirilmiştir. Uygulama sürecinde üretilen eserlerin görselleri Whatsapp grubundan da paylaşılarak tüm grup üyelerine sunulmuştur.

Öğrencilere her ders sonrasında doldurmaları gereken *öz değerlendirme formunu* doldurmaları hatırlatılmıştır. Ayrıca 8 haftalık çalışma sonunda doldurulması gereken *disiplinlerarası eğitim algısı ölçeği* formunu doldurmaları istenmiştir. Öğrencilere bu çalışmaya katılarak destek olmalarından dolayı teşekkür ederek ders sonlandırılmıştır.

Şekil 10 - 8. Hafta uygulama çalışması, yüz yüze ders sürecine dair fotoğraflar

Şekil 11 - 8. Hafta uygulama çalışması, yüz yüze ders sürecine uzaktan katılıma dair fotoğraflar

3.7 Eylem Araştırması Sürecinde Verilerin Analizi (Betimsel Analiz)

Nitel araştırma sürecinde “Analiz”, verileri parçalara ayırma ve sonrasında bu parçaları bir araya getirme sürecidir. Analiz terimi, “ana” ön ekinden (yukarıda anlamına gelir) ve Yunanca “lysis” kökünden (parçalamak veya çözmek anlamına gelir) türemiştir (Bohm 1983, 125 ve 156 aktaran Dey, 1993, s.31). Nitel araştırma sürecinde, toplanan verilerin analiz edilip yazılı bir rapora dönüştürülmesi aşaması araştırmacılar için en zorlayıcı ve bir o kadarda önemli olan bölümdür. Bu süreç verinin yapısını ve karakteristik unsurlarını ortaya çıkarmak için veriyi kendisini oluşturan bileşenlerine ayırma işlemidir. Analiz olmadan, veri hakkında sadece izlenimlere ve sezgilere dayanmak zorunda kalınır. Ancak veri analizi, daha titiz ve mantıksal bir yaklaşım sunar ve araştırmacının izlenimlerinin yanı sıra sezgilerinden ortaya çıkan görüşlerini de destekleyebilmektedir. Araştırmacılar, araştırmalarının ve toplanan verilerin yapısal özelliklerine göre en uygun veri analiz planını geliştirmelidirler.

Bu çalışmada tüm veriler, nitel araştırma metodolojilerinde çoğunlukla başvuru betimsel analiz yöntemi kullanılarak işlenmiştir. Betimlemek, ‘kelimelerle ortaya koymak’, bir kişinin, nesnenin veya olayın ‘özelliklerini aktarmaktır’ (Dey, 1993, s.32). Betimsel analiz sürecinde, araştırmanın güvenilirliğini artırmak ve katılımcıların görüş ve deneyimlerini birebir aktarmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Nitel araştırmada

betimsel yöntem, araştırmacının verilere yakın durduğu bir analiz yaklaşımıdır. Verileri açıklamak için sınırlı çerçeveler ve yorumlar kullanır ve bilgileri temalar halinde kataloglamayı sağlar (Creswell, 2017, s.195). Bu analiz türünün temel amacı, elde edilen bulguları işleyiş düzenine göre, katılımcıların deneyimlerinden yola çıkarak, yorumlanmış bir planla sunmaktır.

Betimsel analiz süreci dört temel aşamadan oluşmaktadır. İlk aşama, araştırma sorularına veya kavramsal çerçeveye dayanan, veri analizi için bir yapı oluşturmaktır. Bu yapı, verilerin hangi temalar altında düzenlenmesi gerektiği ve bunların nasıl sunulacağını belirler. İkinci aşama, verilerin oluşturulan tematik çerçeveye göre işlenmesidir. Bu noktada, veriler anlamlı bir şekilde seçilir, düzenlenir ve bütünleştirilir. Üçüncü aşama, organize edilen verilerin doğrudan alıntılarla desteklenerek açıklamasıdır. Verilerin açık ve anlaşılır bir şekilde ifade edilmesine özen gösterilir. Son aşama, bulguların yorumlanmasıdır; burada bulguların birbirleriyle ilişkisi açıklanarak, karşılaştırmalar yapılır ve yapılan araştırmaya derinlik kazandırılır (Yıldırım & Şimşek, 2018, s. 240). Bu bağlamda, veriler metodik olarak detaylandırılmış, açıklamalar ve yorumlar eklenmiş, neden-sonuç ilişkileri üzerinde durulmuş ve çeşitli sonuçlara varılmıştır.

Araştırmada, “Öğrenci Ön Bilgi Formu, Öz Değerlendirme Formu, Gözlem Formu, Disiplinlerarası Eğitim Algısı Ölçeği, Akademik ve Disiplinlerarası Sanat Eleştirisi Yöntemiyle Eser İnceleme ve Değerlendirme Formu, Video Kayıtları, Fotoğraflar ve Grup Yazışmaları-Paylaşımları” yoluyla veri toplanmıştır. Disiplinlerarası Eğitim Algısı Ölçeği, uygulama sonrası öğrencilerin disiplinlerarası çalışma etkililiğinin puanlanması için kullanılmıştır.

Çalışma sürecinde elde edilen veriler, araştırmanın alt amaçlarında belirtilen hedeflerdeki tematik çerçeveler doğrultusunda sınıflandırılmış ve düzenlenmiştir. Araştırma süreci boyunca, öğrencilerin dersle ilgili bireysel görüşlerini yansıtan haftalık öz değerlendirme formları, öğrenci ön bilgi formları ve ders işleyişine dair tüm detayları içeren gözlem formlarından elde edilen doğrudan alıntı verileri özenle incelenmiştir. Araştırma soruları bağlamında veriler sistematik bir şekilde betimlenmiş ve analiz edilmiştir.

4. BÖLÜM

EYLEM ARAŞTIRMASI SÜRECİNDEN ELDE EDİLEN BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırma bulgularına ulaşmak için 8 haftalık uygulama sürecinde çeşitli veri toplama yöntemleri kullanılmıştır. Bu yöntemler arasında gözlem, öğrencilerden alınan ön bilgi formları, öz değerlendirme, disiplinlerarası eğitim algısı ölçeği, akademik ve disiplinlerarası sanat eleştirisi yöntemi ve sanat eserinin incelenmesi ve değerlendirilmesi, video kayıtları, WhatsApp paylaşımları ve öğrenci çalışmaları yer almaktadır. Bu yöntemler, araştırma sorularını ele almak üzere betimsel bir analiz sürecine tabi tutulmuştur. Araştırma bulgularının yorumlanması, uygulama sürecinde gerçekleştirilen faaliyetler dikkate alınarak yapılmıştır. Sonuçlar, bu faaliyetler ve araştırma sorularıyla ilişkili olarak detaylı bir analiz sürecine tabi tutulmuştur. Ayrıca Disiplinlerarası Eğitim Algısı Ölçeği gibi veri toplama araçları kullanılarak elde edilen nicel verilerin betimsel analizi yapılmış ve yorumlanmıştır. Çalışma grubu öğrencilerinin ürettikleri çağdaş sanat eserleri Prof. Dr. Tayfun Akkaya tarafından geliştirilen Akademik ve Disiplinlerarası Sanat Eleştirisi Yöntemi ile Sanat Eseri İnceleme ve Değerlendirmesi uzman (Prof. Dr. Tayfun Akkaya) tarafından değerlendirilmiştir.

4.1 Deneyimlerden Çıkan Sonuçlar: Öğrenci Ön Bilgi Formuna Yönelik Bulgular

4.1.1 Sanat Algısı

Öğrenci ön bilgi formları incelendiğinde; Katılımcıların çoğu sanata geniş bir perspektiften bakarak, sanatın duylara ve duygulara hitap eden, toplumsal ve çevresel sorunlara duyarlı bir alan olduğunu belirtmiştir. Ayrıca sanatın insanların dünyaya bakış açılarını genişletme, farklı bakış açıları yaratma

gücüne sahip olduğu vurgulanmıştır. Öğrencilerin ön bilgi formlarında verdikleri bilgilerden alınan birebir görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Ö1: İnsanların, duyu ve duygulara hitap eden her çalışması.”

“Ö5: İçinde farklı disiplinleri barındıran sanat, insanların sanatçının eserine yansıttığı anlamların ötesinde, kendilerine dair bir şeyler keşfederek onunla bütünleşmelerini sağlayan bir alandır. Kendi başına yetersiz olan bir düşünceyi, insanları harekete geçirebilecek kadar etkili bir amaca dönüştürebilecek güce sahip olan sanat, günümüz olaylarına sadece ışık tutmakla kalmaz; aynı zamanda bizi düşsel bir yolculuğa çıkarmayı da başarır.”

“Ö6: Yöntemle elde edilen uygulamayla doğrulanan bilgidir. Bu açıklama göre sanatı da bilimle bir bütün olarak incelememizde bir sakınca olmadığını ve sanatın bir bilim dalı olarak adlandırılabilirliğini düşünüyorum. Sanatta bilimde insan çabası olarak ortaya çıkan ürünleri betimler ve bunu yaparken duygu-düşünceler, hayal gücü aracılığıyla sergiler. Bilim ise daha çok kesinlik içeren, herkes tarafından geçerli olacak ifadeler ile açıklama yapar. Tam olarak aynı sonucu vermeseler de amaçlar açısından benzerlik gösterirler, sadece bunu yaparken farklı yöntemler kullanırlar.”

“Ö8: Bence sanat, insanların duygusal deneyimlerini ifade etmek, iletmek ve paylaşmak için kullanılan bir araç. Görsel sanatlar, edebiyat, müzik, dans, tiyatro gibi birçok farklı sanat formunu barındırır.

“Ö9: Bence sanatın tek bir tanımı olamaz. Herkese göre değişebildiği gibi, bana göre sanat estetik değerler içinde mesaj gönderme biçimidir. Tek görevi bu olmamakla birlikte toplumsal sorunlar için dikkat çekme ve öncülük edebilme gibi etkisi olmalıdır.”

4.1.2 Çağdaş Sanatın Tanımı ve İçeriği

Öğrenci ön Bilgi Formlarına bakıldığında: Öğrencilerin genellikle çağdaş sanatı, modern dünyanın sosyal olayları ve sorunlarıyla ilgilenen bir alan olarak tanımladığı görülmüştür. Çağdaş sanatın geleneksel sanat anlayışının ötesinde yenilikçi ve deneysel bir anlayışla toplumsal bir mesaj olduğu vurgulanmıştır. Öğrencilerin ön bilgi formlarında verdikleri bilgilerden alınan birebir görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Ö1: İnsan sorunları çevre ve topluma yönelik sanat çalışmaları.”

“Ö2: Modern çağ ile başlayan bu sanat akımı denildiğinde aklıma gelen bilinçaltımızda işlenen resimlerdir. Ve daha çok toplum için sanat yaptıklarını düşünüyorum.”

“Ö3: Modern sanatın aksine çevre toplum bilinci icra edilen,1960 da başlayarak günümüze kadar devam eden sanat dalıdır”

“Ö5: En genel tabirle, şu an içinde bulunduğumuz yüzyılın içerisinde yaratılmış eserler bütününe “çağdaş sanat” denir. Çağdaş sanat, geleneksel yöntemlerden farklı, çoğu zaman beklenmedik yöntemlerle yapılan; yenilikçi ve çoğu zaman sanat dışındaki kişiler tarafından anlaşılmakta zorlanılan yapılarla dolu bir alandır. Toplumumuzu ilgilendiren önemli olaylara bazen en ağır eleştirileri en etkili şekilde yapar. Çok da eski olmayan bir örnek vermek gerekirse ki bunun gerçekten etkili olduğu düşüncesindeyim, Avrupa’da önemli sanat eserlerine; Mona Lisa, Ayçiçekleri, Saman Yığınları vb. saldırılar yapıldı. Bunu sanat olarak adlandırmak yerinde bir yaklaşım mı, bilmiyorum ama sanat, insanları toplumu ilgilendiren konularda harekete geçiren bir etki ise, bu yapılan saldırılar bunu yapmayı başaran en önemli adımdı. Saldırısı yapan gruplardan biri olan Just Stop Oil’in üyelerinden bir iklim aktivisti, yaptıklarını açıklarken “Bu yaptığımız eylem çok saçma değil mi, biliyoruz. Ne alakası var ki, çok saçma. Ben de biliyorum. Ama bir sanat eserine böylesi bir zarar geldiğinde o hissetmiş olduğunuz öfkenin altında yatan şey yerine geri koyulamaz, biricik ve çok değerli bir şeyin mahvedilmesinden duyduğunuz üzüntüydü. Tıpkı sanat gibi, yerine yeniden koyulamaz, sahip olduğumuz biricik değer başka nedir? Doğanın kendisi. Düşünebiliyor musunuz, bir tarafta sanat eserleri var ve bir sanat eserinin zarara uğradığını gördüğümüzde, sanatsever olun veya olmayın, her birimizde çok değerli bir şeyin yok olduğu imajı yaratıldı ve biz onu gördüğümüzde dehşete kapıldık. Bir tarafta sanat eserleri, diğer taraftan ise doğanın kendisi var. Mahvedilmiş, katledilmiş bir doğadan sonra yaşamın belki de sürdürülemeyeceği bir noktada, sahip olduğumuz kültürel değerlerin, müzelerin, sanat eserlerinin ne gibi bir anlamı olacak ki?” Günümüzün belki de en büyük problemi olan iklim krizi konusunda insanları harekete geçirebilecek belki de en etkili hareketlerden biriydi.

“Ö7: Geleneksel yöntemlerle sınırlandırmayan, günümüz problemlerini ve yaşantısını ele alan sanattır.”

“Ö8: Çağdaş sanat, benim için sınırları zorlayan, deneysel ve özgür bir ifade biçimidir. Sanatçıların geleneksel kalıpları yıkarak yaratıcılıklarını serbest bıraktıkları bir alan olarak görüyorum.”

4.1.3 Yaratıcılık ve Sanat Eğitimi

Öğrencilerin öğrenci ön bilgi formunda yazdıkları incelendiğinde: Sanat eğitiminin yaratıcılık üzerindeki etkisinin vurgulandığı ve sanat eğitimi sayesinde öğrencilerin ifade yollarını keşfettikleri ve yaratıcı potansiyellerini geliştirdikleri görülmüştür. Sanatın katılımcıların düşünme biçimlerini ve duygularını zenginleştirmede bir araç olduğu kaydedilmiştir. Öğrencilerin ön bilgi formlarında verdikleri bilgilerden alınan birebir görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Ö1: Dünyaya daha geniş bakış açılarıyla bakabilir daha duygusal daha vicdani düşünebilir. Sanatın içine giren insanın hayal gücü genişler kendisini daha büyük daha etkileyici bir dünyada bulur. Karakterini, kendisini keşfetmesine yarar.”

“Ö7: İnsanlık tarihinde insanın yerini, hislerini, yaşantılarını, iç çatışmalarını, kültürlerini anlamamıza yardımcı olur. Hayal gücünü, empati yeteneğini geliştirir ve hayata farklı pencerelerden bakmamızı sağlar.”

“Ö8: İnsanların düşüncelerini, duygularını ve deneyimlerini ifade etme özgürlüğü ve yaratıcılık alanı sağlar. Hayatı yaşanabilir kılmayı sağlayanıdır bence.”

“Ö10: Kişinin yaratıcılığını ve kendi sanatçı kimliğini kazanmasında yardımcı olur.”

4.1.4 Sanatın Kişisel ve Toplumsal Katkıları

Öğrencilerin doldurduğu ön bilgi formuna bakıldığında: Sanatın sadece kişisel değil, aynı zamanda toplumsal bir işlevi olduğunu belirtmişlerdir. Sanatın toplumsal sorunlara dikkat çekme ve bu sorunlara ilişkin farkındalık yaratma becerisine sahip olduğu vurgulanmıştır. Öğrencilerin ön bilgi formlarında verdikleri bilgilerden alınan birebir görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Ö1: Bir sanat eseri toplumun veya ona bakan kişinin dünyasında bir değişikliğe sebep olmalıdır. O toplumda ne eksikse o noktaya değinmelidir. Bir toplumda kadınlar ikinci sıraya atılıyorsa kadın haklarını işlemelidir, insanların içindeki kör noktayı bulup oraya değinmelidir.”

“Ö4: Bir sanat eseri benim için toplumu farkındalığa iten sanat eserleri yapmalı, çizmeli.”

“Ö5: Soruyu tam olarak anladığımdan emin değilim, ama eğer toplumsal, politik gibi bir tema seçmem gerekiyorsa, toplumsal konuları seçerdim. İklim krizinin baş göstermesiyle birlikte bütün dünyada ağızdan ağıza dolaşan

sürdürülebilir enerji, bu günlerde ilgimi çeken şeylerden biri. Bunun yanı sıra yapay zekâ sanatın neresinde duruyor, yapay bir olgudan sanatsal bir tat alınabilir mi gibi konular kafamı kurcalıyor.”

“Ö8: Sanat, insan deneyimini yansıtan geniş bir alan olduğu için sınırları belirlemek zor fakat ben çalışmalarımda iç dünyama veya beni genelde çok etkileyen konulara odaklanarak ilerlediğim için, bu tür içeriği olan eserler daha çok ilgimi çekiyor.”

“Ö9: Mutlaka toplumsal bir konu olmalı bence, güncel de olabilir eskiden yaşanmış bir sorun da olabilir. Örneğin, Orta Çağdan bu yana kadınların ikinci sınıf insan muamelesi görmesi, baskılanması, engellenmesi gibi.”

Öğrenci ön bilgi formlarındaki bilgilere bakıldığında, bu bilgiler katılımcıların sanat ve yaratıcılık hakkındaki düşüncelerinin kapsamlı bir yansıması olduğunu göstermektedir. Sanat, sanat eğitimi ve çağdaş sanat hakkındaki görüşleri hem bireysel gelişimleri hem de toplumsal olaylara bakış açılarını derinden etkilediği/etkileyeceği görülmektedir. Öğrencilerin görüşlerine göre, sanatın eğitimdeki rolünün önemli olduğu ve böyle bir eğitimin toplumsal faydalarını daha iyi anlamamıza yardımcı olduğu vurgulanmaktadır. Bu bilgiler doğrultusunda uygulama çalışmasına gönüllü olarak katılım sağlayan öğrencilerin disiplinlerarası, tematik ve bağlamsal sanat eğitimi atölye çalışmasına katılım için sanat alanında gerekli bilgi ve donanım konusunda hazır bulunuşluklarının olduğu saptanmıştır. Sanat alanı dışındaki öğrencilerin ise sanat çalışmaları için bilgi ve isteklerinin oldukları gözlemlenmiştir.

4.2 Öz Değerlendirme Formuna Yönelik Bulgular

Sekiz haftalık disiplinlerarası, tematik ve bağlamsal bir sanat atölyesi faaliyetinin detaylı bir betimsel analizi öğrencilerin öz değerlendirme formları derinlemesine incelenerek yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgu ve yorumlara ek olarak öğrencilerin kendi ifadeleri eklenerek birebir cümleleri aktarılmıştır. Sanatın farklı yönlerini disiplinlerarası bir yöntemle araştırırken sanat dışındaki alanların bilgileriyle bütünleşik bir öğrenme ve uygulama ortamını planlayan bu çalışma, öğrencilerin deneyimlerini, düşüncelerini ve öğrenme süreçlerini ortaya koymuştur.

4.2.1 Ders Öncesi Hazırlıklar

(Ders öncesinde nasıl bir ders planlamıştınız, kısaca anlatınız?): Ders öncesinde öğrenciler genel bir merak ve belirsiz beklentilerle dersi planladılar. İlk hafta derste bazıları tema ve dersin içeriği hakkındaki düşüncelerini paylaşıırken, diğerleri tema hakkında daha fazla bilgi edinmeyi umuyordu. Bu aşamada öğrencilerin çoğunun odağında belirli bir içerikten ziyade dersin genel yapısı ve akışı olduğu görüldü. Bu konuyla ilgili olarak öğrenciler tarafından belirtilen ifadeleri aşağıdaki gibidir;

1. Hafta Ders Öncesi Hazırlıklara Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Açıkçası dersin nasıl işleneceğini tam kestiremiyordum.”

“Ö9: Dersin teması ile ilgili fikirlerimi aktarmayı planlamıştım.”

“Ö4: Yapacağımız atölye hakkında neler yapacağımız hakkında bilgi verilmesi ve teorik bilgilerin kısaca açıklanmasıdır.”

“Ö5: İlk ders olduğu için ve tam olarak ne yapacağımızı kafamda oturtamadığım için hiçbir plan yapmadan katıldım :(“

“Ö6: Aslında beklediğim gibi bir ders gerçekleşti hem tanışmaya çalıştık hem de konuya giriş yaptık ve çalışmanın devamı için ilk adım olan temayı belirledik.”

“Ö3: modern sanat hakkında araştırma ve inceleme yaptım. Sanat tarihi hakkında fikir edinmeye çalıştım”

“Ö7: Çağdaş sanatla ilgili bilgi fikirlerimi paylaşmayı planladım.”

“Ö8: Ders öncesinde bir hazırlığım yoktu. Sadece çalışmak istediğim temayı düşündüm.”

2. Hafta Ders Öncesi Hazırlıklara Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö1: Disiplinlerimizi çalışma konumuzla ilişkilendirip yaptığımız araştırmaları, fikirlerimizi paylaştığımız bir ders planlamıştım”

“Ö10: Ders öncesinde herkesin belli araştırmalar yapıp sunacağı, fikir alışverişinde bulunacağı bir ders olarak planlamıştım.”

“Ö3: Belirlemiş olduğumuz alt başlıkla alakalı bölümümün etkinlik alanındaki faaliyetleri araştırdım.”

“Ö6: sunum hazırlamamız istenmişti bu hazırladığımız sunumları tek tek sunarız gibi düşünmüştüm. Ancak daha çok herkesin kısa kısa özetler şeklinde bölümler ile konumuz arasındaki ilişkiyi anlatmaya çalıştık.”

“Ö9: Ders için Zoom Us üzerinden toplantı planlaması yapılmıştı ve toplantı linki paylaşıldığında Grup arkadaşlarını tanımaya çalışmak.”

“Ö7: Konuyla ilgili alanımla ilgili ilişkilendirme yapacağım başlıkları sunacaktım.”

“Ö5: Çalışacağımız temaya yönelik alanımla ilgili çalışma alanlarını belirledim. Konu ile ilgili sunum hazırladım.”

“Ö2: Temanın alanımla ilgili alt boyutlarını araştırdım”

3. Hafta Ders Öncesi Hazırlıklara Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Ders öncesinde bize atılan birkaç PDF sayesinde ders hakkında fikir sahibi olmuştuk”

“Ö7: Ders öncesinde, yapacağımız projeyi detaylandıran bir görüşme planlamıştım.”

“Ö1: Sürecin nasıl ilerleyeceğini daha iyi anlamam gerektiğini planladım.”

“Ö6: Kısaca tamamıyla bölümümüzü ilişkilendirdiğimiz alt başlıklar yeterli mi değil mi şeklinde fikirlerimizi belirteceğimizi düşünmüştüm.”

“Ö3: Derse vaktinde katılamadığım için ders kaydını izleyerek ve konusu hakkında genel bir araştırma yaptım. Çalışacağımız eserimizin tasarımının planlanacağını düşündüm.”

“Ö9: Diğer disiplinlerden olan arkadaşların fikirlerini dinleyerek farklı bir bakış açısı yakalayabilmeyi planlamıştım.”

“Ö2: Temayla ilgili hukuksal boyutları araştırdım.”

“Ö6: Konuyla ilgili dijital sanat çalışmalarını araştırdım. Çağdaş sanatçıların yaptıkları eserleri inceledim.”

4. Hafta Ders Öncesi Hazırlıklara Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Fikirlerimi paylaşacağım, yapmak istediğim konuyu açıklayacağım bir ders olacağını planlamıştım.”

“Ö6: herkesin belirlenen konu üzerinde nasıl çalışmalar yapabileceğimizi söylediği bir ders olur diye düşünmüştüm.”

“Ö7: Derste çalışılacak temaya yönelik fikirlerimizi paylaşacağımızı düşünmüştüm. Seçeceğimiz temaya yönelik nasıl çalışmalar yapabileceğimizi konuşacağız.”

“Ö1: Alanımla ilgili topladığım verileri paylaşmak ve diğer disiplinlerin

verilerini incelemek”

“Ö3: Çalışmamızın belirleneceği toplantı olarak planlamıştım”

5. Hafta Ders Öncesi Hazırlıklara Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö1: Yapacaklarımızı konuştuğumuz ve bilgi paylaşımı yapıp nasıl ilerleyeceğimizi planlayacağımız bir ders düşündüm.”

“Ö10: Temaya yönelik bir ders olacağını planlamıştım.”

“Ö6: nasıl çalışmalar yapabileceğimiz hakkında konuşulacağını düşünüyordum”

“Ö3: Esere yönelik birtakım kararlar alacağımız ders olarak.”

“Ö7: Yapılacak eserlerle ilgili planlama yapacağımızı düşündüm.”

“Ö2: Temaya yönelik yapacağımız eserleri konuşacağımızı düşündüm. Eserlerin tasarımında kullanılabilecek farklı malzemeleri planladım”

“Ö5: Deprem temasıyla ilgili verileri topladım. İstatistiklere ulaşım bunlardan. Sunum hazırladım”

6. Hafta Ders Öncesi Hazırlıklara Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Fikirlerimizi uygulamaya döneceğimiz bir ders planlamıştım.”

“Ö3: Derse vaktinde katılamasam da ders kaydını izlemeden önce arkadaşlarımın fikirlerini paylaştığı dosyadaki görselleri inceledim. Hocamın paylaştığı slayt sunumunu okudum ve bu konu hakkında araştırma yaptım.”

“Ö6: daha çok hocamın bizi bilgilendireceği bir ders olacağını düşünmüştüm”

“Ö8: Yapacağımız eserlerin eskizleri için görsel dokümanları topladım ve Photoshop programında taslakları hazırladım.”

“Ö4: Temaya yönelik yapılacak eserlerin son halini alacağı ve çalışmanın manifestosu için konuşacağımız planladım. Manifestonun oluşturulması adına arkadaşlarımın hazırladığı metinleri toplayarak özetledim.”

“Ö5: Deprem konusuyla ilgili yapılacak eserler için farklı malzeme kullanımlarını ve topladığımız verileri eserlere nasıl yansıtabileceğimizi planladım”

7. Hafta Ders Öncesi Hazırlıklara Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Deprem teması için çalışmalara devam edeceğimi planlamıştım.”

“Ö9: Heykelin oluşum sürecine katkı sunmayı planlamıştım.”

“Ö1: Topladığımız verileri paylaşma ve uygulamaya geçmeyi planlamıştım.”

“Ö2: Eserleri boyamak için atölyede çalışmaya hazırlandım. Hocamın bir önceki ders paylaştığı kompozisyon ve renk bilgilerini tekrar okudum. Manifesto için hukuk alanında yasalara baktım ve arkadaşlarımla paylaşmak için hazırladım”

8. Hafta Ders Öncesi Hazırlıklara Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Aslında az çok ne yapacağımız belliydi çalışmalarını boyamasını bitirdik.”

“Ö9: Farklı disiplinlerden arkadaşlar ile beraber bir ürün üzerinde ortak çalışma yapmayı planlamıştım.”

“Ö1: Artık çalışmamıza uygulamalı devam etmeyi planlamıştım.”

“Ö7: Temaya yönelik başladığımız eserleri tamamlamayı planlamıştım.”

“Ö4: Boyamağı bitirmek.”

4.2.2 Ders Sonrası İzlenimler

(Dersin bitiminde nasıl hissettiğinizi paylaşınız): Öğrenciler dersin sonunda genellikle olumlu ve hevesli hissetmişlerdir. Öğrencilerin çoğu dersin içeriğini ve aktiviteleri faydalı bulmuş ve farklı disiplinlerden gelen öğrencilerle olan ilişkilerinin kültürel açıdan zenginleşmesini takdir etmiştir. Bu da disiplinlerarası çalışmanın öğrencilere yeni perspektifler açma potansiyelini göstermektedir. Bu konuyla ilgili olarak öğrenciler tarafından belirtilen ifadeleri aşağıdaki gibidir;

1. Hafta Ders Sonrası İzlenimlerine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Güzel bir ders oldu. Tanışma, oy kullanma vs. Ders teşvik ediciydi.”

“Ö9: Gayet net ve anlaşılır bir ders oldu. Merak ettiğim konular da açığa çıkmış oldu.”

“Ö6: Dersin gayet verimli geçtiğini düşünüyorum. Ve ilerleyen zamanlarda bazı konularda bakış açımızı iyi anlamda değiştireceğini en azından benim

açımdan faydalı olacağını ve geliştireceğini düşünüyorum. “

“Ö3: Dersin ardından farklı disiplinlerden hiç tanımadığım insanlarla arkadaş olmuştuk kültürel zenginlik açısından çok renkli heyecan verici bir toplantıdan çıktık ve oldukça keyifliydi”

“Ö7: İçerikler açısından yoğun bir ders süreci oldu. Farklı bölümlerden insanlarla tanıştık”

“Ö8: Ders çok verimli geçti. Çalışma süreciyle ilgili kısa bilgilendirmeler sayesinde farkındalık hissettim.”

2. Hafta Ders Sonrası İzlenimlerine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö1: Diğer disiplinlerde konuya farklı bakış açıları getirmesi çalışmamıza çeşitlilik kazandırdı. Bir temaya farklı yönlerden yaklaşabileceğimi gördüm.”

“Ö10: Güzel faydalı bir ders oldu”

“Ö3: kendimi ifade edebildiğim ve arkadaşlarımla da fikirlerinden faydalanabildiğim keyif alıp eğlendiğim bir dersti.”

“Ö6: gayet keyifli bir dersti”

“Ö9: Tema ve yan temalar tartışıldı konu başlıkları üzerinden seçim yapıldı. Güncel ve iyi düşünülmüş konulardı.”

“Ö7: Faydalı bir ders oldu, konuyu farklı alanların bilgisiyle paylaştık.”

“Ö5: Aynı konuya farklı bakış açılarından bakabilmeyi ve birbirimizle fikir alışverişinde bulunduğumuz keyifli bir ders oldu”

“Ö2: Verimli bir ders oldu. Arkadaşlarımla çalışmalarını paylaşması ve her disiplinin aynı konuya farklı bir açıdan değinmesi faydalı oldu”

3. Hafta Ders Sonrası İzlenimlerine Dair Öğrenci İfadeleri:

Ö10: Yapacağım araştırma konusunu düşünüyorum

Ö7: Yaptığımız projede aldığım yer ve katabileceğim şeyler kafamda daha da kesinleşti.

Ö1: Kendi alanımda temaya nasıl katkı sağlamam gerektiğini anladım. Nereden ve nasıl araştırmalar yapacağım, nerelere yoğunlaşacağımı netleştirdim.

Ö6: Alt başlıklarla disiplinleri ilişkilendirmeye son halini verdiğimiz kısa bir dersti, verimliydi.

Ö3: Ders bitiminde çalışacağımız tasarımın oluşmaya başlaması beni heyecanlandırmıştı. Derste çeşitli eserleri incelemiştik sanat alanında ne kadar çok örnek olduğunu görünce merakım arttı.

Ö9: Çok farklı ve çok yönlü fikirlerin olduğu verimli bir ders oldu.

Ö2: Ders süreci yoğun ve keyifliydi

Ö6: Ders verimliydi, çalışmaya yön verecek fikirlerimizin katkısının önemini gördüm

4. Hafta Ders Sonrası İzlenimlerine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Kafamda konu ile ilgili ne yapacağım belirginleşti geriye eskizlerle ifade etmek kaldı”

“Ö6: gayet verimli bir ders oldu. Yapılabilecek eserler hakkında konuştuk keyifliydi”

“Ö7: Konuya yönelik yapılabilecek kompozisyonları. Düşünmeye başladım.”

“Ö1: Artık uygulama kısmına geçeceğimiz için heveslendim.”

5. Hafta Ders Sonrası İzlenimlerine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö1: Artık çalışmamızın şekillendiğini fark ettim buyüzden heyecanlandım.”

“Ö10: Güzel bir ders oldu.”

“Ö6: verimli bir dersti”

“Ö3: Dersin bitiminde çalışacağımız projenin taslak aşamasını belirlemiştik bu çok güzeldi ve heyecan vericiydi..”

“Ö7: Güzel ve verimli bir ders oldu”

“Ö2: Güzel bir ders süreciydi. Farklı fikirlerin paylaşımı yapıldı.”

“Ö5: Verimli ve faydalı bir ders oldu”

6. Hafta Ders Sonrası İzlenimlerine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Faydalı ve güzel bir ders oldu.”

“Ö3: Dersin sonunda sanat eserlerinin olayları veya konuları etkileyici şekilde anlatma gücünün olduğunu öğrendim.”

“Ö6: keyifli ve verimli bir dersti”

“Ö8: Verimli ve keyifli bir ders oldu”

“Ö4: Benim için bilgilendirici bir ders oldu. Uygulama geçeceğimiz için heyecanlandım”

“Ö5: Bilgilendirici bir ders oldu. Fikir alışverişi bizim için geliştirici oldu”

7. Hafta Ders Sonrası İzlenimlerine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Güzel bir takım çalışmasının ardından mutlu hissediyorum.”

“Ö9: Çalışma arkadaşım ile, oluşturulan heykelin yapım aşamalarında bazı olumsuz durumlar ile karşılaştık ve bunları ortak fikir alışverişi ile çözüme kavuşturduk.”

“Ö1: Herkesin araştırmalarını paylaş çalışması bir grubun içinde olduğumu hissettirdi”

“Ö2: Atölye çalışması çok keyifliydi. Arkadaşlarımla takım çalışması yaparak yardımlaşttık. Bu çalışmaya katılmaktan mutlu oldum”

8. Hafta Ders Sonrası İzlenimlerine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Güzel bir ders oldu”

“Ö9: Paylaşımlar üzerine verimli ve zevkli bir çalışma oldu.”

“Ö1: Çalışmanın içinde bulunmaktan ve grup arkadaşlarımla ortak çalışmaktan çok keyif aldım.”

“Ö7: Çok keyifli bir dersti. Konuyu farklı açılardan değerlendirip, farklı teknik ve malzemelerle sanat eserine dönüştürdük. Sanat alanı dışındaki arkadaşlarımızda bizimle birlikte boyama yaptı.”

“Ö4: Boyamada yeni teknikler öğrendiğim için mutluydum.”

4.2.3 Uygulama Çalışması Süreci

(Planladıklarınızın hepsini yapabildiniz mi? Neleri iyi yaptınız; hangi noktalarda daha iyisini yapabildiniz?): Uygulama çalışması boyunca öğrenciler planlama ve uygulama arasında bir denge kurmayı başarmışlardır. Konu seçiminde, fikir alışverişinde ve iş birliğinde aktif olmuşlardır. Öğrenciler genel olarak kendi katkılarından ve diğerlerinin katkılarından memnun olduklarını belirtirken, daha fazla hazırlık yapabilecekleri veya daha aktif olabilecekleri durumlarda kendilerini eleştirmişlerdir. Bu konuyla ilgili olarak öğrenciler tarafından belirtilen ifadeleri aşağıdaki gibidir;

1. Hafta Ders Sürecine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Tema seçme konusunda daha kapsamlı bir şey seçebildim.”

“Ö9: Evet, ortak yürütülecek tema hakkındaki fikirlerimi paylaştım.”

“Ö6: Bu ders için çok da planlama yapmadım daha çok tanışma dersi gibiydi. Fikirlerimiz sorulduğunda daha fazla katılım sağlayabilirdim”

“Ö3: kendimi çalışma arkadaşlarıma tanıtarak bölümüm hakkında onlara kısa genel bilgiler sundum, ancak anlatımımı bir slayt yardımıyla daha da zenginleştirip geliştirebilirdim ve ayrıca siyasetin sanat üzerindeki tarihsel etkisini daha kapsamlı araştırabilirdim.”

“Ö7: Bu ders daha çok tanıtım ve tanışma içerikliydi.”

“Ö8: İlk ders olduğu için daha çok dinleyici olarak katıldım.”

2. Hafta Ders Sürecine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö1: Araştırmalarımı paylaşabildim. Daha derin araştırmalar yapabiliyordum, yaptıklarımın yüzeysel olduğunu fark ettim.”

“Ö10: Araştırmalarımın kısaca bahsettim, çizimlerim üzerinden neler yapabileceğimi tartıştım ve daha etraflıca bir araştırma yapabiliyordum diye düşünüyorum”

“Ö3: bölümüm ve temanın ilişkisi açısından yaptığım araştırmamı paylaştım. Ancak bunları yaparken görsel destekleyici unsurlar kullanmam çağrışım gücü açısından daha etkili olabilirdi.”

“Ö6: Bölümüm ile ilişkilendirerek yapmış olduğum çizimleri yeteri kadar açıkladım. Ancak fen alanıyla çok az makale bulabildim ve daha çok eğitim başlığı altında ele alabildim. Alanımla bütünleştirme konusunda daha iyi bir açıklama yapabiliyordum. Dediğim gibi fen alanında ulaşabildiğim kaynak sayısı çok sınırlıydı.”

“Ö9: Az çok diğer arkadaşların düşüncelerinden onları tanımaya yönelik bilgiler edinmiş oldum. Kısmen planladığım şeyi yaptığımı söyleyebilirim.”

“Ö7: Konuyla ilgili daha fazla araştırma yapabiliyordum. Konuya farklı açılardan bakmayı ve yansıtmayı planlayabiliyordum.”

“Ö5: Araştırmamı paylaştım ve bu konuyla ilgili yapılabilecek sanat eserlerine bilişim alanında destek olacağımı belirttim”

“Ö2: Yapabildim ama alanımdan konuyla ilgili daha detaylı araştırma yapabiliyordum.”

3. Hafta Ders Sürecine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Olabildiğince ders sırasında aktif olmaya çalışıyorum, fikir alışverişinde daha iyisini yapabildim.”

“Ö7: Planladıklarım yapıldı fakat iletişim konusunda gelişirsek daha etkili bir sonuç çıkarabiliriz.”

“Ö1: Fikrimi daha çok belirtebilir derste daha aktif olabildim. Arkadaşlarımı daha iyi anladım ve disiplinlerin kendi alanlarından nasıl katkılar sunacağını fark ettim.”

“Ö6: Dersin işleyişi dolayısıyla yapmadım. Daha çok hocamızın hazırlamış olduğu şemayı değerlendirdiğimiz bir ders oldu.”

“Ö3: derse aktif katılım konusunda daha iyisini yapabildim.”

“Ö9: Evet planladığım gibi süreci anlamış oldum.”

“Ö2: Kendi alanımdan katkılarım yetersiz oldu. Daha fazla hazırlık yapmalıyım”

“Ö6: Konuyla ilgili paylaşımlarımı yaptım arkadaşlarımla paylaşımlarına yorum yaptım. Fikirlerimi kompozisyona dönüştürmede eksiklik hissettim”

4. Hafta Ders Sürecine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Daha farklı fikirler sunabildim.”

“Ö6: bu hafta için bölümüm ve depremle alakalı genel bir sunum hazırlamam istendi bu konuda faydalı olduğumu düşünüyorum.”

“Ö7: Planladıklarımı paylaştım ama biraz daha araştırma yapıp konuyu daha derinlemesine incelemem gerektiğini anladım.”

“Ö1: Araştırmalarımın tamamını paylaşabildim. Yüz yüze bir ders ayarlayabilseydik bizim için daha faydalı olurdu.”

“Ö3: Derste aktif katılıp fikirlerini aktarmaya çalıştım.”

5. Hafta Ders Sürecine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö1: Fikir alışverişi yaptık. Derste daha aktif olabildim.”

“Ö10: Video art olarak düşündüğüm bir çalışmayı tanıttım. Çalışmanın alt metnini bulma konusunda daha iyi olabildim.”

“Ö6: bir önceki derste belirlediğimiz çalışmalardan hangisinin daha iyi olacağına dair fikirler sundum. Planladığım gibiydi.”

“Ö3: derste katılım sağlayarak aktif düşünmeye çalıştım.”

“Ö7: Fikir alışverişinde bulunduk. Daha fazla eskiz hazırlayabilirdim.”

“Ö2: Fikir alışverişinde bulunduk. Hazırlanan eser taslaklarını geliştirmeye çalıştık”

“Ö5: Topladığım verileri arkadaşlarımla paylaştım. Eser üretimi için bir eskiz hazırlayamadım”

6. Hafta Ders Sürecine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Planladığım çalışmalar üzerinde konuştuk ve fikrimi açıkça beyan ettim.”

“Ö3: Ders konusu hakkında notlar aldım ancak fikir geliştirme konusunda daha iyisini yapabildim.”

“Ö6: evet, planladığım gibiydi”

“Ö8: Ders öncesinde hazırladığım dokümanları sundum. Eserler için hazırladığım ön çizimleri arkadaşlarımla paylaşarak onların fikirlerini aldım. Arkadaşlarımla fikirleri doğrultusunda taslakları geliştirdim”

“Ö4: Hazırladığım metni arkadaşlarımla paylaştım. Onlardan da görüş istedim.”

“Ö5: Fikirlerimi arkadaşlarımla paylaştım. Eserlerin taslaklarına yorum yaptım.”

7. Hafta Ders Sürecine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: İyi bir tuval çalışmasına katkıda bulundum ve iyi boyadım.”

“Ö9: Planlıklarımızın çoğunu gerçekleştirdik fakat heykel çalışmasının ekleme kısımları için daha uygun malzemeler düşünebilirdik.”

“Ö1: Araştırmalarımızı güzel yaptık. Araştırmalarımız üzerinde biraz daha tartışabilirdik, bilgi alışverişi yapabildik.”

“Ö2: Planladıklarımın çoğunu yaptım. Boyama çalışmalarında arkadaşlarım destek oldu. Derse daha erken katılabilirdim.”

8. Hafta Ders Sürecine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Tuval çalışmasını iyi boyadığımı düşünüyorum.”

“Ö9: Renk karışımları ile eserleri boyadık. İşlerin bitmiş hallerini yorumladık. Resim eğitimi almayan arkadaşların katkıları oldukça iyiydi.”

“Ö1: Daha özenli davranabilirdim ilk defa yaptığım için biraz çekingen

davrandım.”

“Ö7: Planladıklarımı yapabildim. Uygulama için daha erken başlasak daha çok iş yapabilirdik. Eskizleri geç bitirdiğimiz için eser üretimde sınırlı bir sürede oldu.”

“Ö4: Boyamayı ve renk karıştırmayı daha iyi yapabilirdim.”

4.2.4 Öğrenme Deneyimleri

(Bu derste ne öğrendiniz? Çalışma arkadaşlarınız sizin alanınızla/ disiplininizle ilgili bir bilgi öğrendi mi?): Çalışma boyunca öğrenciler, farklı disiplinlerden gelen akranlarının bakış açılarını ve bilgilerini tanıma fırsatı buldular. Öğrenme ve yaratıcılık boyutunda öğrencilerin, disiplinlerarası etkileşimden olumlu yönde etkilendiği gözlemlenmiştir. Öğrenciler birbirlerinden öğrendikleri bilgilerle kendi alanlarına ilişkin yeni bakış açıları kazanabilmiş ve bu da bir bütün olarak öğrenme deneyimlerini zenginleştirmiştir. Bu konuyla ilgili olarak öğrenciler tarafından belirtilen ifadeleri aşağıdaki gibidir;

1. Hafta Öğrenme Deneyimlerine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Bu ders tanıtım, tanışma ve temel noktaları belirleme üzerineydi ama farklı disiplinlerden öğrencilerin tema seçiminden yola çıkarak birbirimizden çok şey öğreneceğimizi söyleyebilirim.”

“Ö9: Tema şekillendi. Tanışma sayesinde çalışacağımız diğer disiplinlerin neler olduğunu öğrenmiş oldum.”

“Ö6: Derste sanatın, çağdaş sanatın, sanat eğitiminin ne olduğunu ve üzerinde çalıştığımız çalışma olan disiplinlerarası sanatın ne olduğunu öğrendim. Aynı zamanda bu çalışmada takım çalışmasının nasıl olması gerektiğiyle ilgili bilgiler edindim. İlk hafta dersi olduğu için alanımızla ilgili konulara girmedik bu nedenle öğrenemediler.”

“Ö3: bu derste tanışma etkinlikleri sayesinde arkadaşlarımı daha iyi tanıdım bölümleri hakkında bilgi öğrendim. Arkadaşlarım bölümüm hakkında siyasetin tarihini kamu politikalarının ne demek olduğu ve birey üzerindeki etkisini öğrendiklerini düşünüyorum.”

“Ö7: Disiplinlerarası çalışma, çağdaş sanatla ilgili fikirler edindim.”

“Ö8: Disiplinlerarası çalışma, çağdaş sanat, temaya yönelik çalışma sürecini öğrendim. Sanatsal çalışmalarla ilgili fikirlerimi arkadaşlarımla paylaştım.”

2. Hafta Öğrenme Deneyimlerine Dair Öğrenci İfadeleri:

Ö1: Cinsiyet eşitsizliğinin her dalda görülebildiğini ve herkesin bir noktada bu konuya değinebildiğini öğrendim. İktisat alanında kadının yerini arkadaşlarıma göstermeye çalıştım.

Ö10: Araştırmam sonucunda edindiğimiz bilgilerle birbirimizin fikirlerine destek olduk

Ö3: Hepimiz bölümlerimizin tarihi hakkında ve güncel durumu hakkında temamız özelinde bilgi aldık. Bölümlerimiz toplumsal cinsiyet konusunda neler yapılmış ve neler öngörülmüş bunları öğrendik

Ö6: Farklı bölümlerin toplumsal cinsiyet başlığı ile ne şekilde ilişkilendirildiğini ve bu konu hakkında nasıl çalışmalar yapıldığını öğrendim. Çalışma arkadaşlarım da benim alanımda daha çok eğitimde cinsiyet eşitsizlikleri ve bu eşitsizlikleri engellemek adına yapılan STEM eğitimi hakkında bilgi edinmiş oldu.

Ö9: Toplumsal sorunların önceliğinin kişiye göre değişiklik gösterdiğini hassasiyetlerin ortak da olsa çözülme sırasının farklı önem taşıdığını görmüş oldum.

Ö7: Konunun herkese göre farklı yönden ele alındığını gördüm. Arkadaşlarımda sanat alanında konunun nasıl anlatıldığını öğrendi.

Ö5: Temaya yönelik farklı alt başlıkları gördüm ve bu alt başlıklardan sanatsal ifade biçimlerinin nasıl üretilebileceğini öğrendim. Arkadaşlarım konuyla ilgili teknoloji kullanılarak fikirlerin nasıl tasarıma geçebileceğini benden öğrendi

Ö2: Temanın alt boyutlarını ve bu konuyla ilgili sanatçıların nasıl çalışmalar yaptığını öğrendim.

3. Hafta Öğrenme Deneyimlerine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Disiplinlerin birleştirme noktasında neler yapabileceğimi öğrendim”

“Ö7: Bu derste, projemizle ilgili fikirleri dallandırıp bir kalıba bağlı kalmama gerek olmadığını ve bir ana konudan birçok farklı alt konu çıkarabileceğimizi öğrendim. Çalışma arkadaşlarımla birlikte daha açık iletişim kurarak birbirimizden birçok fikir alabileceğimizi düşünüyorum.”

“Ö1: Benim disiplinimin temayla ilişkisini ve arkadaşlarımdan hangi kısımlara yöneleceğini öğrendim. Çalışmamızın toplumsal cinsiyete hangi

kısımlardan katkı sunacağını öğrendim.”

“Ö6: Bir sonraki aşamada neler yapabileceğimiz konusunda fikirler edindim. Ve nasıl bir yol izlememiz gerektiğini öğrendim. Disiplinimle ilgili bu hafta bir bilgi öğrenmediler.”

“Ö3: Bu derste çeşitli sanat dallarıyla disiplinlerin ortak çalışmasının ürünü olan eserleri inceledik çok etkileyici ve ufuk açıcıydı. Sanat ve bilim tekniğin kusursuz harmanının çok başarılı eserleri ortaya çıkardığını öğrendim. Çalışma arkadaşlarımla bölümleriyle ilgili katkıları bana farklı bakış açısı kazandırdı.”

“Ö9: Bu derste konunun çok farklı bakış açıları ile daha da zenginleştiğini gördüm.”

“Ö2: Toplumsal cinsiyet ve deprem konusunda yapılan sanatsal çalışmaları ve sanatçı yaklaşımlarını öğrendim. Disiplinlerarası çalışmanın planlanmasını öğrendim. Konu çok boyutlu ve çok fazla alt başlığı olduğu için konuda sadeleştirmeye gitmeliyiz.”

“Ö6: Ders sürecinde nasıl ilerlememiz gerektiğini öğrendim. Disiplinlerarası çalışmanın gerekliliklerini öğrendim.”

4. Hafta Öğrenme Deneyimlerine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: arkadaşlarımla sunumlarından sanatçı ve eserleri hakkında daha geniş bir bilgi sahibi olmamı sağladı”

“Ö6: bu derste sunuma eklediğim görseller hakkında konuşuldu ve nasıl çalışmalar yapabileceğimiz hakkında konuşuldu. Sunuma eklediğim kadarıyla disiplinimle ilgili bilgi sahibi oldular.”

“Ö7: Konuyla ilgili Sanat çalışmalarını konuştuk. Farklı alanlarda sanatsal ifade biçimlerini kullanabileceğimizi öğrendiler.”

“Ö1: Her disiplinin bu konuyla bir bağlantı kurduğunu ve araştırmasını tamamladığını gördük. Artık uygulama için daha net fikirlerimiz var.”

“Ö3: Bu derste birlikte çalışmanın ne kadar pratik olduğunu öğrendim”

5. Hafta Öğrenme Deneyimlerine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö1: Benim topladığım verileri ve iktisatın deprem felaketine yaklaşımını gördüler.”

“Ö10: Eser tanımlamayı öğrendik, çalışma arkadaşlarımla benim fikirlerime saygı duydu, birbirimizden öğrendik diyebilirim.”

“Ö6: hangi çalışmada hangi malzemelerin kullanılacağına dair bir fikrim oldu. Aynı şekilde hangi tekniklerin kullanılacağını da öğrenmiş oldum.”

“Ö3: Bu derste takım çalışmasının ve çeşitli fikirlerin birliğinin önemini öğrendim.”

“Ö7: Çalışma hakkında konuşurken birbirimizden birçok şey öğrendik.”

“Ö2: Sanatsal çalışmalarda hangi malzemelerin ve hangi tekniklerin kullanılabileceğini öğrendim.”

“Ö5: Eser üretim süreçlerini öğrendim. Çağdaş sanat eseri üretilirken kullanılan malzeme ve teknikleri tanıdım”

6. Hafta Öğrenme Deneyimlerine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Sanat kavramları üzerinde geniş bir bilgi sahibi oldum ve takım çalışmasının ne kadar önemli olduğunu kavradım.”

“Ö3: Bu derste çeşitli çalışmaları inceledik, eski dönem ve çağdaş dönem eserleri arasındaki farkların ne kadar etkileyici olduğunu öğrendim. Bir eserin sanat eseri sayılması için gereken kompozisyon ilkelerinin olduğunu öğrendim.”

“Ö6: daha çok yapacağımız eserler üzerinde konuştuğumuz bir dersti disiplinlerimizle ilgili bilgi alışverişi olmadı ancak hocamızın daha önce yapılan depremle ilgili sanat eserleri, sanatçılar ve hazırlamış olduğu sunum sayesinde renkler hakkında bilgi edinmiş oldum”

“Ö8: Çağdaş sanatçıların deprem konusuyla ilgili yaptığı eserleri öğrendim. Aynı zamanda geçmiş dönemde yapılan çalışmalarla kıyasladık. Sanatın ilkelerini ve kompozisyon kurallarını tekrar konuştuk.”

“Ö4: Sanatsal ilkeleri ve kompozisyon kurallarını öğrendim. Bende hazırladığım metni paylaşarak deprem felaketinde kamusal alanda yaşanan sıkıntıları yansıttım”

“Ö5: Sanat ilkelerini ve renk kullanımını öğrendim. Çağdaş sanatın çeşitliliğini fark ettim”

7. Hafta Öğrenme Deneyimlerine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Sanat alanında arkadaşlarıma yardımcı oldum

“Ö9: İkimizde bu çalışmamın izleyiciye ne hissettireceği hakkında yorumlar yaptık.”

“Ö1: Depremle ilgili verileri paylaştım bunları öğrendiler.”

“Ö2: Tasarım aşamalarını öğrendim. Boyayı nasıl kullanacağımı ve renklerin karışımını deneyimledim. Takım çalışmasının eserleri nasıl geliştirdiğini fark ettim. Arkadaşıma deprem konusuyla ilgili hukuksal süreçlerden bahsettim.”

8. Hafta Öğrenme Deneyimlerine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Sanat alanında olmayan arkadaşlarımız için bu derste boyama yapmayı öğrendiler.”

“Ö9: Çalışma arkadaşlarım bu hafta hangi renkleri nasıl kullanmaları gerektiğini ve boyama tekniklerini öğrendiler.”

“Ö1: İktisat ve sanat uygulama konusunda da birleşebilir bir iktisatçı uygulamaya yardım edebilir.”

“Ö7: Çağdaş sanat pratiklerinde her türlü malzemeyi kullanabileceğimizi öğrendim. Teknik ve anlatımda sınırlama olmadığını öğrendim. Sanat alanı dışındaki arkadaşlarıma da boyama tekniklerini ve pratiklerini gösterdim.”

“Ö4: Resim öğrencilerinden boyama teknikleri öğrendim.”

4.2.5 Planlama ve Uygulamada İşbirliği Yapma

(Bu dersin planlanmasında çalışma arkadaşlarınızın olası katkısını açıklayınız? Bu derste yapılan uygulamaya katkınız oldu mu? Oldu ise nasıl dönütler aldınız?): Planlama ve uygulama aşamalarında öğrenciler birlikte çalışmanın önemini fark ettiler. Aktif bir rol üstlendiler. Fikir alışverişinde bulunarak ve birbirlerinin çalışmalarına katkıda bulunarak, uygulama hedeflerinin gerçekleştirilmesi için birlikte çalıştılar. Bu şekilde çalışmak hem bireysel hem de grup öğrenme süreçlerini destekledi ve derinleştirdi. Bu konuyla ilgili olarak öğrenciler tarafından belirtilen ifadeleri gibidir;

1. Hafta Planlama ve Uygulamada İşbirliğine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Tema seçtik, oy kullandık, fikirlerimizi beyan ettik. Uygulama: Tema seçerken ve oy kullanırken bir katkım oldu benimle aynı temayı çalışmak isteyen arkadaşlar oy kullandı bu tarz bir dönüt aldım.”

“Ö9: Kapsamlı bir konu seçildi birçok alt başlık oluşturmada katkıları oldu bu sayede daha geniş bir açıdan bakabileceğim. Uygulama: Seçilecek tema için oluşturulan oylamaya katıldım. Henüz netleşmediği için dönüt alma gibi bir durum oluşmadı.”

“Ö3: Çoğu kişinin çalışmaya ilgili olduğunu gözlemledim. Ve herkes elinden geldiğince fikirlerini belirtmeye çalışıyor bu da dersin akışını sağlıyor. Tema belirlenmesi konusunda fikirler verdik bu anlamda oldu. “

“Ö6: çalışma arkadaşlarımın hepsi temanın belirlenmesi hakkında birçok fikir sundular ve fikirleri hepimizin disiplinleriyle ilişkilendirebileceğimizi belirttiler ve hatta sunulan fikirler çerçevesinde yeni fikirler ürettik.”

“Ö7: Oylama yaparak çalışacağımız temayı seçtik. Tema ile ilgili fikir alışverişinde bulunduk. Tema belirlenirken bende kendi çalışabileceğim konuları söyledim. O konularla ilgili nasıl çalışmalar yapabileceğimizi konuştuk.”

“Ö8: Temaya yönelik alan bilgilerini paylaşacaklar ve bu bilgilerin katkısıyla eser üretimini geliştirebileceğiz. Sanat çalışmalarında ve eskiz hazırlamada grafik çizim programları uygulayarak destek olmayı düşündüm. “

2. Hafta Planlama ve Uygulamada İşbirliğine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö1: Çalışmaya ve nasıl ilerleneceğine farklı dallardan katkı sunabildik. Araştırdığım bazı makaleleri paylaştım. Disiplinimle tamamının ilgisini anladık.”

“Ö10: Farklı disiplinlerle ilgili bilgi sahibi olmamı sağladı neler yapabileceğim açısından fikir verdi. Elbette katkım oldu ve arkadaşlarımın yaptığım eskizler üzerinden neler yapabileceğimiz adına dönütler aldım.”

“Ö3: Her bir çalışma arkadaşım kendi bölümleriyle ilgili yaptıkları kapsamlı araştırmayı özet halinde bizimle paylaştılar sanatın her bilim dalıyla alakasını net bir şekilde öğrendik. Arkadaşlarım yaptıkları araştırmalar neticesinde çeşitli fikirler sundular oldukça yaratıcı ve farklıydı. Kendi bölümüm hakkında yaptığım araştırmayı arkadaşlarıma sundum.”

“Ö6: Çizimi yaparken ana konu ve disiplinimi ilişkilendirdiğim bir çalışma yapmıştım. Arkadaşlarımın anlattıklarıyla ve hocamızın da anlattıklarıyla daha geniş bir açıdan konuyu ele almam gerektiğini ve bütün disiplinleri içerecek bir çalışma olması gerektiğini fark ettim. Elimden geldiğince olduğunu düşünüyorum. Alanımla ilgili bilgiler vererek arkadaşlarıma disiplinim hakkında katkıda bulunduğumu düşünüyorum.”

“Ö9: Katılım oldukça fazlaydı. Tema için öneride bulundum. Tema için öneride bulundum.”

“Ö7: Konuyla ilgili yapılabilecek çalışmaları konulurken onlarda kendi fikirlerini sundular. Temayla ilgili hazırlanan eskizlerin geliştirebilmesi için

fikir verdim”

“Ö5: Derste arkadaşlarımla çalışabileceğimiz taslakları konuştuk, onların hazırladıkları eskizler üzerinde farklı fikirler paylaştık. Eskizi birlikte geliştirerek kompozisyonlar oluşturmamız gerektiğini farkettiler ve ortak karar aldık. Arkadaşlarımla yaptığı eskizler üzerine fikirlerimi paylaştım. Yapılan çalışmada konuyu sadece ilk aklımıza gelen görselle anlatmamız gerektiğini ifade ettim. Birçok alt başlıktanda faydalanmamız gerektiğini konuştuk”

“Ö2: Arkadaşlarımla konuyla ilgili kendi alanlarından araştırmalarını ve eskizlerini paylaştılar. Eskiz çalışmalarına baktığımızda konunun hukuksal boyutlarını anlattım.”

3. Hafta Planlama ve Uygulamada İşbirliğine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Fikir alışverişinde bulunarak derse katılım sağladık. Düşüncemi belirterek katkı sağladım”

“Ö7: Çalışma arkadaşlarımla kendi ilgilendikleri bölümlerle ilgili. Bu derste daha pasif kalmış olsamda projeye katacağım fikirler daha netleşmiş gibi hissediyorum.”

“Ö1: Sanat kısmında bilgisi olan arkadaşlarımla çalışmanın sonuçlanmasında çok etkin. Araştırma yapacak arkadaşlarımla konunun anlaşılmasında ve araştırılmasında çok etkin. Fikrimi belirttim ve onaylandı.”

“Ö6: Bölümleriyle temamız hakkında yaptıkları araştırmalar ders planlamasında etkili oluyor. Dönüt alınabilecek bir uygulama yoktu. Bu anlamda olmadı.”

“Ö3: Çalışma arkadaşlarımla planlama aşamasında disiplinleriyle alakalı sunabilecekleri katkıları ve tasarım konusundaki fikirlerini anlattılar. Daha çok gözlemlenme yapmış oldum.”

“Ö9: Herkes eğitimini aldığı konu üzerinde katkı sağladı. Çizimler için eskiz hazırlayamadım sadece fikirlerimi paylaştım”

“Ö2: Arkadaşlarımla daha fazla iletişim kurmalıyız. Uzaktan eğitim olduğu için iletişimimiz yeterli olmuyor. Uygulama çalışmalarının eskizlerinde hangi programların kullanılabileceğini paylaştım. Özellikle uygulama işinde kullanılacak sayısal verilerin toplanmasında destek oldum”

“Ö6: Arkadaşlarımla benim alanımdan bilgileri ve sanatsal üretim ve yaratım sürecinde kullanabileceklerini belirttiler.”

4. Hafta Planlama ve Uygulamada İşbirliğine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Fikirlerimizi tartıştık, neler yapılabilir bunun üzerine tartıştık. Düşüncelerimi beyan ettim ve yaptığım Araştırmalar yoluyla katkı sağladım”

“Ö6: çalışma arkadaşlarımla da aynı şekilde araştırmalar yaptılar hem disiplinleriyle hem depremle ilgili daha sonra da bunları kullanarak nasıl eserler ortaya çıkarabileceğimiz hakkında konuşuldu. Verdiğimiz fikirler üzerine olabilir-olmayabilir ya da üzerine bunu da ekleyebiliriz gibi dönütler sağlandı.”

“Ö7: Temayla ilgili paylaşımlarımızda farklı bölümlerdeki arkadaşlar kendi alan bilgileriyle konuyu değerlendirdi. Bende konuya farklı bir pencereden bakma fırsatı buldum. Yapılabilecek sanatsal çalışmalardan bahsettim.”

“Ö1: Her birisi kendi disipliniyle ilgili kısmı slayt, eskiz vb şekilde paylaştı. Hepimizin fikir dünyası genişledi. Olumlu dönütler aldım, araştırmam yararlı bulundu.”

“Ö3: Arkadaşlarımla da fikirlerini sunarak çalışmamızı geliştirmeye yardımcı oldular. Hocamızla birlikte fikirlerimizi tartıştık geri dönüşler oldukça olumlu ve iyimser bir dersti.”

5. Hafta Planlama ve Uygulamada İşbirliğine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö1: Herkes ortaya çıkacak çalışmaya nasıl katkı sunabileceğini paylaştı. Bilgisayar kullanımı çizim vs. gibi. Deprem felaketiyle ilgili topladığım verileri paylaştım ve bunları değerlendirdik.”

“Ö10: Fikir alışverişinde bulunarak katkı sağladılar. Neler yapılabilir konusunda bir katkım oldu.”

“Ö6: disiplini sanat olan arkadaşlarımla hangi çalışmanın hangi malzemeyle daha iyi olabileceğini söylediler aynı zamanda bir sonraki hafta için eserin yapım aşamasında atölyede çalışmaya yardımcı olabileceklerini söylediler. Eskizler denedim ve çalışma arkadaşlarımla da olduğu grupla paylaşım yaparak oldum.”

“Ö3: Ders hakkında arkadaşlarımla katkı sunabilecekleri alanları bizlerle paylaştılar ve çeşitli yöntemler için fikirlerini ifade ettiler. Bu derse katılarak fikrimi beyan ettim.”

“Ö7: Yapacağımız çalışmalar için birbirimize fikir vererek çalışmayı geliştirebileceğiz. Arkadaşlarımla paylaştığı eskizlerle ilgili fikirlerimi paylaştım. Bende konuyla ilgili hazırladığım sunumu yaptım.”

“Ö2: Üretilecek eserler tanımlandıktan sonra herkes çalışmaya hangi alanda destek olabileceğini paylaştı. Örneğin malzeme seçimi, tasarım programlarının kullanımı gibi. Deprem konusuyla ilgili güncel verilerden araştırmalarımı paylaştım. Hazırlanan eskizlerle ilgili fikirlerimi sundum.”

“Ö5: Arkadaşlarımla temaya yönelik yapacağımız eser uygulamasının üzerinde konuştuk. Birbirimizin fikirlerini dinledik. Yapılacak işlerde kullanılabilecek tekniklerle ilgili bilişim alanında bilgilerimi paylaştım.”

6. Hafta Planlama ve Uygulamada İşbirliğine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Fikirlerimiz üzerinde durduk ve neler yapabileceğimiz noktasında birbirimize akıl danıştık. Derse katılım sağladım”

“Ö3: Çalışma arkadaşlarım paylaşılan görseller hakkında fikirlerini sundular. Bir katkıda bulunamadım.”

“Ö6: çalışmaya yüz yüze katılabilecek arkadaşlarım özellikle sanat disiplini olanlar eserleri ortaya çıkarılmasında katkıda bulundular. Tuval çalışması için daha çok hafızada kalan görsellerle yapmış olduğum eskizle katkıda bulundum ve güzel dönütler aldım”

“Ö8: Arkadaşlarımdan eser taslakları ile ilgili fikirlerini aldım. Birlikte karar alarak yaptığımız çalışmaları geliştirdik. Eserlerin taslaklarını grafik tasarımıyla hazırladım.”

“Ö4: Arkadaşlarım eserlerin son halini oluşturmak adına fikirlerini paylaştı. Manifestonun metni için eksiklikleri tespit ederek fikirlerini paylaştılar. Arkadaşlarımdan paylaşımlarına fikirlerimi sundum. Eserler için bir sonraki hafta uygulamada destek olabileceğimi söyledim”

“Ö5: Arkadaşlarım eserlerin üretim sürecine malzeme, yorum, kompozisyon, teknik ve uygulamada katkı sağladı. Uygulama sürecinde grafik tasarımları inceledim. Kullanılabilecek malzemeleri paylaştım. Taslağın geliştirilmesi için bilgisayar programları işe destekte bulundum.”

7. Hafta Planlama ve Uygulamada İşbirliğine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Fikir konusunda ve boyama sürecinde yardımcı oldular. Katkımda oldu, takım arkadaşlarım ve hocam teşekkür ettiler.”

“Ö9: Çalışma arkadaşım heykelin bağlantılarını gerçekleştirdi bende ekleme kısmı için katkıda bulundum. Heykelin bağlama ve ekleme kısımları için katkıda bulundum ve olumlu yönde geliştirdik.”

“Ö1: Herkes kendi alanıyla ilgili verilerini topladı. Sayısal veriler topladım herkes teyit etti”

“Ö2: Arkadaşlarım bir sonraki çalışma için olası katkılarını paylaştı. Grup yazışmalarıyla bir sonraki haftaya süreci tamamlayacağımız için heyecanlı bir ders işledik. Eserlerin tamamlanmasında boyamalara destek oldum. İlk etapta yeterli olmayacağımı düşünmüştüm ama arkadaşlarımdan yardımı ile boyamaları ilerlettik. Atölye çalışmasında aralıksız çalıştık”

8. Hafta Planlama ve Uygulamada İşbirliğine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Çalışmaları tamamlama konusunda çok yardımcı oldular. Çalışmanın amacına uygunluğu konusunda fikir alışverişlerimiz oldu. Tuval boyamada katkım oldu, fikirlerimi sunmakta katkım oldu diyebilirim.”

“Ö9: Planlanma aşamasında herkes kendi disiplinine ait fikirler sundu. Uygulamaya katkım oldu. Çalışmanın ana fikrini pekiştirmiş oldum.”

“Ö1: Ders öncesi hazırlığı tamamladılar. Uygulamada çalıştım ve iyi yapabildiğimi düşündük”

“Ö7: Ders süreciyle ilgili görev paylaşımında bulunduk. Çalışma masamızı hazırladık. Boyama yaparken arkadaşlarıma destek olduk. Uygulamalar çok hızlı ilerledi. Arkadaşlarımda çok keyif aldıklarını söylediler.”

“Ö4: Yeni şeyler öğrendim. Boyamaya yardım ettim.”

4.2.6 Gelişimde İşbirliği

(Bu ders sonunda çalışma arkadaşlarınızla görüş alış-verişinde bulundunuz ise nasıl dönütler aldınız?): Öğrenciler, çalışma sonunda işbirliği ve fikir alışverişi yoluyla eser üretimlerini nasıl geliştirebilecekleri konusunda değerli geri bildirimler aldılar. Bu süreç, öğrencilerin kendilerinin ve başkalarının çalışmalarına daha eleştirel yaklaşımlarını sağladı. Bu konuyla ilgili olarak öğrenciler tarafından belirtilen ifadeleri aşağıdaki gibidir;

1. Hafta Gelişimde İşbirliğine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Tema seçerken ve kapsamlı ve genel bir tema Bulmak konusunda çalışma arkadaşlarımdan dönütler aldım. Bu dönütler daha genel bir içeriğe sahip konular seçmeleri oldu.

“Ö9: Henüz değil.”

“Ö6: görüş alışverişinde bulunmadık.”

“Ö3: online modellemeler sayesinde birbirimizin çalışmalarına ekleme düzenleme gibi işlemler yaparak katkıda bulunduk.

“Ö7: Dersi çevrimiçi olduğu için fazla etkileşimde bulunamadık. Fikir alışverişi oldu.”

“Ö8: Çizimlerde arkadaşlarıma destek olabileceğimi paylaştım”

2. Hafta Gelişmede İşbirliğine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö1: Birbirimizle araştırmalarımızı paylaştık.”

“Ö10: Fikir alışverişinde bulunarak birbirimize destek oluyoruz ve sonucunda neler yapabileceğimiz adına tartışıyoruz.”

“Ö3: online modellemeler ile iletişim halindeydik fikirlerimizi paylaştık.”

“Ö6: Ders sonunda diğer arkadaşlarımda yapmış olduğu çizimlere katkıda bulunmak ve farklı alanları buna nasıl dahil edebileceğimiz hakkında fikirler söylendi.”

“Ö9: Evet. Deprem gibi güncel bir konunun tema olarak seçme konusunda haklı olduklarını düşündüm.”

“Ö7: Evet oldu.”

“Ö5: Hepimiz yaptığımız çalışmaları gruptan paylaşarak birbirimizin çalışmaları hakkında yorum yapmamız gerektiğine karar verdik. Herkes kendi alanıyla ilgili de kompozisyona eklenmesini istediği ifadeleri paylaşacak.”

“Ö2: Konuyla ilgili daha fazla araştırma yaparak farklı bakış açılarıyla değerlendirmemiz gerektiğini konuştuk. Ayrıca disiplinlerarası çalışma yaptığımız için herkes yaptığı aşamayı gruptan paylaşacak ve birbirimizin çalışmasına yorum yapacağız”

3. Hafta Gelişmede İşbirliğine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Ders sonunda bir görüş alışverişinde bulunmadık”

“Ö7: Hayır bulunmadım”.

“Ö1: Neler yapacağımızı kararlaştırmaya çalıştık.”

“Ö6: Görüş alış-verişinde bulunmadık.”

“Ö3: ders sonunda grubumuzda çeşitli fikir alışverişinde bulunduk”

“Ö9: Bence herkes gerekli ölçüde katkı sağlamıştır.”

“Ö2: Arkadaşlarımda eskizlerine yorum yaptım onlarda fikirlerime saygı duydu”

“Ö6: Arkadaşlarımla paylaşımlarda fikir alışverişinde bulunacağımızın çalışmayı geliştireceğini konuştuk. Bu süreçte fikir alışverişlerine devam etme kararı aldık”

4. Hafta Gelişmede İşbirliğine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Çalışma Arkadaşım Fikir alışverişinde bulundu ve iyi dönütler aldım.”

“Ö6: hepimizin daha çok katkı sağlayabileceği bir çalışma olabilmesi için ders sonunda hocamızın da sorularıyla görüş alış-verişinde bulunduk.”

“Ö7: Olumlu dönütler aldım. Herkes çalışma sürecine katkıda bulunmaya çalışıyor.”

“Ö1: Olumlu dönütler aldım.”

“Ö3: Grubumuzda etkileşim ve paylaşım halindeydik.”

5. Hafta Gelişmede İşbirliğine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö1: Neler yapabiliriz bunları tartıştık.”

“Ö10: Birbirimizi anlayış ile karşılayarak fikirlerimizi dile getirdik.”

“Ö6: her ders sonunda bireysel olarak olmasa da hocamız aracılığıyla görüş alış-verişinde bulunuyoruz.”

“Ö3: çalışma arkadaşlarımızla oluşturulacak eserin kritiği yapıldı.”

“Ö7: Yaptığım sunumdaki bilgiler özellikle sanat alanı dışındaki arkadaşlarımda dikkatini çekti.”

“Ö2: Birbirimizin fikirlerine saygı duymayı ve kendi alan bilgilerimizle arkadaşlarımızın fikirlerini bütünleştirerek ortak çıkarımlar sağladık”

“Ö5: Arkadaşlarımda fikir alışverişinde bulunduk. Gruptan paylaşımlara devam ederek birbirimizin çalışmalarına yorum yaptık. Eserin üretim sürecinde herkes kendi alan bilgisiyle katkı sağladı”

6. Hafta Gelişmede İşbirliğine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Arkadaşlarımdan bilgi aldım ve görüşlerimizi tartıştık”

“Ö6: hocamızla iletişime geçerek eserlerin daha iyi nasıl olabileceği hakkında fikirler sunduk verimliydi”

“Ö8: Eserlerin üretilmesi sürecinde boyama konusunda arkadaşlarıma yardımcı olabileceğimi paylaştım. Onların fikirleriyle kompozisyonları

hazırladık.”

“Ö4: Arkadaşlarım hazırladıkları metinlerle manifestonun hazırlanmasında destek oldular. Eserlerin taslaklarına fikirlerini sundular”

“Ö5: Eserlerin üretilmeye hazır hale geldiği eskizler ve manifestonun oluşturulmasında bilgilerimi ve bilişim alanında desteğimi sundum. Arkadaşlarımda hazırladığım veriler üzerinde olumlu yorumlar yaptı.

7. Hafta Gelişmede İşbirliğine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö4: Diğer bölümlerde olan arkadaşlarımla beraber boyama yaptık. Fikirlerimizi birbirimize beyan ettik ve birbirimize fikirlerinde saygılıydık. Gayet güzel bir ders oldu.”

“Ö10: Evet görüşlerimizi tartıştık ve sağlıklı dönüşler aldım”

“Ö9: Evet karşılıklı fikir alışverişi şeklinde ilerledik.”

“Ö1: Güzel dönütler aldım”

“Ö2: Arkadaşlarımla fikir alışverişinde bulunduk ve süreci olabildiğince hızlandırdık. Onlarda yaptığım boyamayı beğendiler.”

8. Hafta Gelişmede İşbirliğine Dair Öğrenci İfadeleri:

“Ö10: Evet, görüşlerimizi tartıştık ve iki tarafın da memnun olduğu dönütler aldık.”

“Ö9: Çalışmanın amacına uygunluğu konusunda fikir alışverişlerimiz oldu.”

“Ö1: Güzel ve olumlu dönütler aldım.”

“Ö7: Arkadaşlarımda çok keyif alarak çalıştıklarını söyledi ve uygulamanın daha uzun sürmesini istediklerini dile getirdiler. Bitmesine üzüldük.”

“Ö4: İyi dönütler aldım”

Son olarak, disiplinlerarası bir sanat atölyesi, farklı disiplinlerden yeni bakış açılarının tanıtılması yoluyla öğrencilerin yaratıcılıklarını ve işbirliği becerilerini geliştirmeleri için bir fırsat olmuştur. Bu süreçte, öğrencilerin hem bireysel hem de grup olarak öğrenme ve gelişim deneyimleri, uygulama çalışmasının farklı aşamalarında açıkça görülmüştür.

4.3 Gözlem Formuna Yönelik Bulgular

Bu bölüm, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı tarafından yürütülen ‘Disiplinlerarası Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi Üzerine Bir Eylem Araştırması’ başlıklı çalışmanın uygulama raporunu oluşturmaktadır. Bu çalışmanın temel amacı, farklı akademik altyapıdan gelen öğrencilerle tematik ve bağlamsal sanat eğitimine disiplinlerarası bir yaklaşımın potansiyelini incelemektir. Bu araştırma, böyle bir sürecin sanat eğitiminin kapsamını ve etkisini nasıl geliştirebileceğini aydınlatmayı amaçlamaktadır.

Araştırma projesi, 2022-2023 akademik yılı Bahar döneminde altı farklı fakülteden on lisans öğrencisiyle sekiz haftalık bir müfredat dahilinde disiplinlerarası bir sanat atölyesini kapsamaktadır. Araştırmanın ilk altı haftası, 6 Şubat’ta meydana gelen Kahramanmaraş depreminin ardından alınan uzaktan eğitim kararının bir sonucu olarak çevrimiçi ortamda gerçekleştirilmiş, sonraki iki hafta ise yüz yüze biçimde devam etmiştir.

Atölye çalışması, grup tartışmaları, yaratıcı çalışmaların oluşturulması ve çalışma manifestolarının formüle edilmesi gibi bir dizi faaliyetten oluşmuştur. Öğrenciler, toplumsal cinsiyet ve doğal afetler gibi güncel ve karmaşık konularda disiplinlerarası araştırma yapmaya teşvik edilmiştir. Disiplinlerarası diyalog ve işbirliği için bir araç olarak sanatın potansiyelini de keşfetmeleri sağlandı.

Araştırmacı, öğrencilerin dersteki etkinliklerini, katılımlarını ve etkileşimlerini doğrudan gözlemlemek için katılımcı gözlem yöntemini kullanmıştır. Bu yöntem, öğrencilerin disiplinlerarası bilgiyi ne ölçüde entegre ettiklerini ve bu bilgiyi sanat eseri üretme sürecinde nasıl uyguladıklarını değerlendirmek için kullanılmıştır. Ayrıca, sanat eserlerinin yapım süreci değerlendirilirken, öğrencilerin tercih ettikleri teknik ve malzemelerin yanı sıra sanatsal ifadelerini nasıl geliştirdikleri de analiz edilmiştir.

Bu çalışma, disiplinlerarası sanat eğitiminin teorik ve pratik yönlerini bir araya getirerek güzel sanatlar eğitimine önemli bir katkı sağlamıştır. Çalışmanın bulguları, sanat eğitiminin öğrencilerin eleştirel düşünme, empati, yaratıcı problem çözme ve diğer becerilerini nasıl geliştirebileceğine dair değerli açılımlar sağlamaktadır. Ayrıca, araştırmanın sonuçları disiplinlerarası eğitimin öğrenciler üzerindeki etkilerini çok yönlü bir şekilde analiz etmek ve bu sürecin eğitim bilimleri ve sanat eğitimi alanlarına potansiyel katkılarını ortaya koymak için bir araç olarak kullanılabilir.

Program süresince ortaya çıkan temel gözlem ve bulgular, betimsel bir

analizle ayrıntılı olarak sunulmaktadır.

1. Hafta Gözlem Formu Bulguları: Çalışmanın ilk haftasında tema belirlenmiş ve araştırma konuları tanımlanmıştır. Katılımcılar dijital platformlar aracılığıyla birbirleriyle etkileşime geçtiler. Katılımcılar, “toplumsal cinsiyet” ve “doğal afetler” gibi sosyal açıdan önemli konuları seçerek yüksek düzeyde sosyal sorumluluk bilinci gösterdiler.

2. Hafta Gözlem Formu Bulguları: Disiplinlerarası yaklaşım, konuların farklı perspektiflerden incelenmesine olanak sağlamıştır. Tema için disiplinlerarası ilişkilendirmelerin yapıldığı bu haftada, katılımcılar temayla ilgili farklı disiplinlerden gelen bilgileri bütünleştirmeye çalıştılar.

3. Hafta Gözlem Formu Bulguları: Programın üçüncü haftasında katılımcılar tema için taslaklar oluştururken eser eskizlerinin hazırlanmasına odaklandılar. Öğrencilerin disiplinler arası yaklaşımlar kullanarak yaratıcı çözümler ürettikleri ve temaya farklı perspektiflerden yaklaştıkları gözlemlendi.

4. Hafta Gözlem Formu Bulguları: Dördüncü haftada, katılımcılar sanat eserlerinin üretimi için hazırlanmaya başladılar. Bu, malzeme toplama ve bunları tasarımlarına eklemeyi içeriyordu. Bu dönem sanatsal üretim sürecinin başlangıcı oldu.

Malzeme seçimi ve teknik kararlar, katılımcıların sanatsal ifadelerini ve temaya yaklaşımlarını şekillendirmede önemli bir rol oynadı.

5. Hafta Gözlem Formu Bulguları: Katılımcılar, eserlerinde kullanacakları malzemelerin tasarıma uygunluğunu araştırmış ve eserin alt metnini oluşturmuşlardır.

6. Hafta Gözlem Formu Bulguları: Eserler üzerine yapılan grup tartışmaları, katılımcıların eserleri eleştirel bir gözle değerlendirmelerini ve temayla ilgilerini tartışmalarını sağlamıştır.

7. Hafta Gözlem Formu Bulguları: Bu hafta, katılımcıların eserlerine ilişkin son tartışmalar ve değerlendirmelerle geçti.

8. Hafta Gözlem Formu Bulguları: Atölye çalışmasının son haftası, eserlerin ve süreç malzemelerinin sergilenmesi ve değerlendirilmesine ayrılmıştır. Manifesto yazımının bitirilmesi ve sunumu yapılmıştır.

Sekiz haftalık süre boyunca katılımcıların disiplinlerarası eğitim yoluyla yeni bilgiler edindikleri, yaratıcılıklarını geliştirdikleri ve sanatsal ifadelerini derinleştirdikleri gözlemlenmiştir. Bu bulgular, disiplinlerarası sanat eğitiminin potansiyelini ve öğrenciler üzerindeki olumlu etkilerini ortaya koymaktadır.

Katılımcıların derslere ve etkinliklere katılımının genel değerlendirmesi, bu disiplinlerarası tematik ve bağlamsal sanat eğitimi atölyesinin öğrenci katılımı ve etkileşimi açısından zengin bir deneyim sunduğunu göstermektedir. Aşağıdaki bölüm, katılım ve etkinliklerde öne çıkan noktaları analiz etmektedir.

Çalışmanın en önemli dinamiklerinden biri katılımcıların aktif katılımı ve yüksek etkileşim düzeyiydi. Çevrimiçi platformlarda geçirilen ilk haftalardan yüz yüze oturumlarda geçirilen son haftalara kadar, öğrencilerin uygulama içeriğine olan ilgisi ve alakası açıkça görülmüştür. Bu durum, disiplinlerarası bir ortamda öğrenmenin ve üretmenin öğrenciler için ne kadar motive edici ve ilham verici olduğunu göstermektedir.

Öğrenciler arasındaki grup dinamikleri ve işbirliği, bu atölye çalışmasının başarısında çok önemli bir rol oynamıştır. Katılımcılar arasında temsil edilen farklı disiplinler, öğrencilerin birbirlerinden öğrenmelerine ve birbirlerine ilham vermelerine olanak sağlamıştır. Bu süreç, katılımcıları temalar üzerinde düşünmeye ve yaratıcı çözümler üretmeye teşvik etmiştir.

Katılımcıların sanatsal üretimleri ve yaratıcılıkları dersler sırasında gözlemlenen en önemli faaliyetler arasındaydı. Öğrenciler disiplinlerarası temaları ele alırken çeşitli sanat dallarını kullanarak ifade biçimlerini keşfetme fırsatı buldular. Bu süreçte üretilen eserler, katılımcıların sanatsal yeteneklerinin yanı sıra eleştirel düşünme ve analitik yaklaşımlarını da ortaya koydu.

Katılımcıların tematik derinliği keşfetme ve sorgulayıcı düşünme yetkinliği, çalışmanın etkinlikleri ve grup tartışmaları sırasında ön plana çıkmıştır. Öğrenciler, seçtikleri temaları farklı disiplinlerin merceklerinden inceleyerek konulara geniş bir perspektiften yaklaşımlardır. Bu süreç, öğrencilerin bilgiyi entegre etme ve disiplinlerarası bir çerçevede düşünme becerilerini geliştirmiştir.

4.4 “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi”nin Sanatsal Yaratıcılığa Etkisine Yönelik Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı “*Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi*” yönteminin uygulamadaki sanatsal yaratıcılık sürecine yönelik nasıl bir etkisi vardır? sorusunu ele almıştır. Bu çerçevede, Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi yönteminin uygulamada sanatsal yaratıcılık süreci üzerindeki etkisini değerlendirmek için betimsel analiz

yöntemi uygulanmıştır. 8 haftalık uygulama sürecinde, her dersin sonunda öğrencilerden toplanan öğrenci öz değerlendirme formlarındaki verilerin içeriğine dayanarak, yöntemin öğrencilerin yaratıcı süreçleri üzerinde olumlu bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Öğrenciler farklı disiplinlerdeki perspektifleri keşfederek kendi sanatsal ifadelerini genişletme fırsatı bulmuşlardır. Bu da disiplinler arası bir yaklaşımın öğrencilerin daha geniş bir perspektiften sorunları değerlendirmelerini sağladığını göstermektedir. Bu sayede daha yaratıcı sonuçlar elde edilebilmektedir.

Öğrencilerin öz değerlendirme formlarına göre, öğrenciler ders boyunca birçok farklı disiplinden bilgi ve beceri kazandıklarını ve bunun kendi disiplinlerini yeni bir pencereden görmelerine ve yaratıcılıklarını geliştirmelerine yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin bir öğrenci şunları söylemiştir: *“Disiplinlerarası çalışma sanatsal ifadelerimi zenginleştirdi ve bu süreç beni daha yenilikçi projeler geliştirmeye teşvik etti”*.

Bu tür bir eğitim yaklaşımının sadece öğrencilerin sanatsal tekniklerini geliştirmekle kalmayıp aynı zamanda onların eleştirel düşüncelerine ve yaratıcı fikirler geliştirmelerine de yardımcı olduğu açıktır. Sanat eğitiminde disiplinlerarası yaklaşımların kullanılması, farklı bakış açıları sunarak öğrencilere daha bütünlük ve kapsamlı bir öğrenme deneyimi yaşatmaktadır. Bu da sanatsal yaratım süreci üzerinde doğrudan olumlu bir etkiye sahiptir.

4.5 “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” nin Malzeme ve Teknik Kullanımındaki Etkisine Yönelik Bulgular

Bu araştırmanın ikinci alt amacı *“Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” anlayışının malzeme ve teknik kullanımına nasıl bir etkisi vardır?* sorusunu ele almıştır. Bu doğrultuda uygulamada kullanılan öz değerlendirme formları ve gözlem formları kullanılarak elde edilen veriler üzerinde betimsel analizler gerçekleştirilmiş ve bulgular yorumlanmıştır. Böyle bir yaklaşımın öğrencilere sanat malzemeleri ve teknikleri konusunda daha geniş bir perspektif kazandırdığı görülmektedir. Ayrıca bu yaklaşım onları yeni ve farklı malzemeler denemeye teşvik etmektedir. Öğrencilerin yorumlarına göre bu yaklaşım, onların ifade biçimlerini çeşitlendirmiş ve çalışmalarında daha yaratıcı olmalarını, dolayısıyla alışıldık sanat anlayışlarının ötesine geçmelerini sağlamıştır.

Öğrenciler, Öz Değerlendirme Formlarında, farklı disiplinlerden edindikleri

bilgilerden yararlanarak eserlerinde kullanmayı seçtikleri malzemeler konusunda daha bilinçli hale geldiklerini belirtmişlerdir. Örneğin, bir öğrenci *güçlü yapısal niteliklere sahip eserler yaratmak için mühendislikten ilham alırken, bir başka öğrenci organik formlar yaratmak için biyoloji bilgisini kullandığını* ifade etmiştir. Bu durum, disiplinlerarası bir sanat eğitiminin öğrencilerin malzeme ve teknik konularında daha bilinçli ve daha amaca yönelik seçimler yapabilmelerini sağladığını göstermektedir.

Ayrıca, öğrencilerin yaratıcı süreçlerinde teknolojik araçlardan yararlanma ve dijital sanat araçlarını kullanarak çalışmalarının görsel etkisini artırma eğilimi görülmüştür. Öğrenciler, dijital illüstrasyon ve 3D modelleme gibi tekniklerle tanışarak sanatsal ifadelerini genişletmiş ve disiplinlerarası çalışmalarına derinlik katmışlardır.

4.6 “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” ile Üretilen Eserlerin ‘Yapıt Eleştirisine’ Yönelik Bulgular

Bu çalışmanın üçüncü alt amacı, *“Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” yöntemiyle üretilen sanatsal çalışmaların ‘yapıt eleştirisinin’ nasıl olması gerektiği* sorusunu ele almıştır. Bu çerçevede, Akademik ve Disiplinlerarası Sanat Eleştirisi Yöntemiyle Eser İnceleme ve Değerlendirme Formu kullanılarak elde edilen veriler üzerinde betimsel analizler gerçekleştirilmiş ve bulgular yorumlanmıştır.

Şekil 12 - Eser 1: 50x45cm. Resim, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 2023

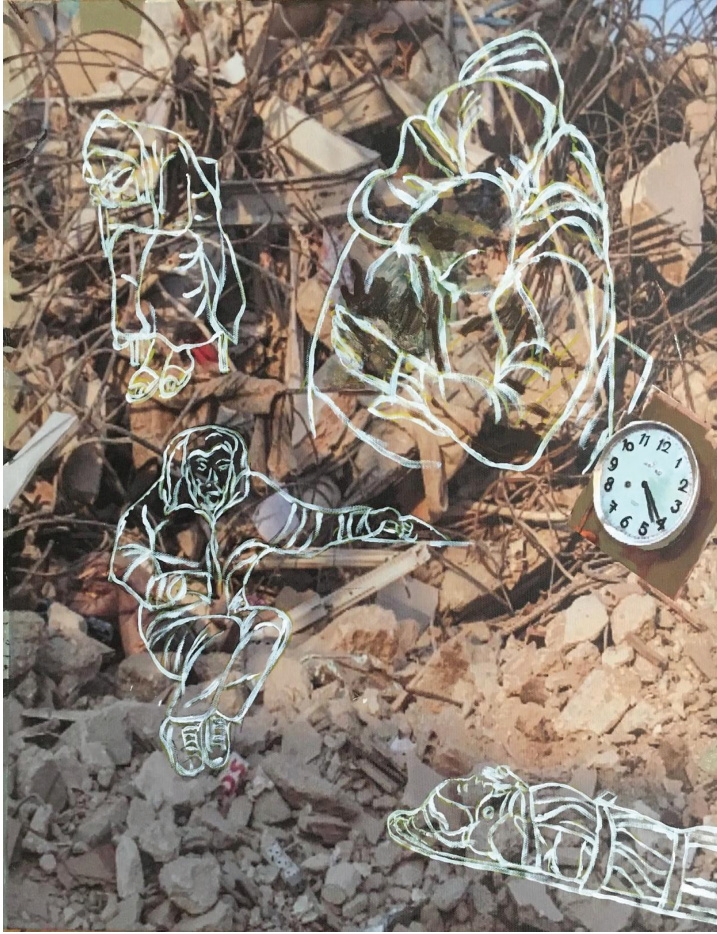
Tablo 3 - Akademik ve Disiplinlerarası Sanat Eleştirisi Yöntemiyle Eser İnceleme ve Değerlendirme Formu 1

Tarih	19.06.2023
Eser No	1
Değerlendirici Adı-Soyadı	Prof. Dr. Tayfun Akkaya
	AÇIKLAMA
Birinci Bölüm: Künye ve Form-İfade Analizi	
1. Künye	50x45cm. Resim, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 2023
2. Biçimsel Olguların Tespiti ve Tanımlanması	Bozulmuş bina formları

3. Biçimsel Olgulara Yüklene İfadelerin Tespiti ve Tanımlanması	On ildeki yıkılan ve hasar gören binalardan görseller birleştirilerek tek binaya dönüştürülmüştür.
İkinci Bölüm: Konu ve Anlatım Elemanlarının Analizi (Diğer disiplinlerin ilişkisi)	
1. Konu Tespiti ve Tanımlanması	Deprem (6 Şubat'ta 10 ilde yaşanan deprem felaketinden esinlenilerek konu oluşturulmuştur).
2. Sembolik Unsurların-Amblemlerin Tespiti ve Çözümlemesi	Lokal renkler kullanılmıştır (Renklerin sembolik, psikolojik etkileri ve estetik değerleri dikkate alınmamıştır).
3. Alegorik Elemanların Tespiti ve Tanımlanması	Konu gereği Alegorik bir anlatım yöntemi tercih edilmemiştir.
4. Figürlerin Kimliklerinin Tespiti ve Tanımlanması	Nonfigüratif bir çalışma yapılmıştır.
Üçüncü Bölüm: Konu ve Anlatım Elemanlarının Estetik Analizi	
1. Desen Anlayışı ve Grafik Düzen	On adet ayrı binayı parçalarına ayırarak parçalardan tek bir bina oluşturulmuştur. Belli bir grafik düzen gözetilerek bir düzenleme yapılmamıştır.
2. Işık-Gölge Düzeni	Kompozisyon kendi gerçeğine bağlı olarak oluşturulmuş olup belli bir ışık kaynağına dayalı ya da yapay ışık kullanımına açık bir uygulama tercih edilmemiştir.
3. Renk Düzeni	Tamamen lokal renklere dayalı, yaşanan dramın doğrudan aktarılmasına yönelik bir gerçeklik anlayışına dayandırılmıştır.
4. Kompozisyon, Mekân Anlayışı ve Hareket Şeması	Ön plan ve arka plan ilişkisi temelinde oluşturulmuş bir kompozisyon ve hareket şeması vardır. Ön plandaki moloz yıkıntılar ve arka planda yıkılmak üzere olan binaların bir araya getirilmiş görüntüleri bulunmaktadır. Göz ön plandaki molozlar üzerinden arka plana giderek yıkılmakta olan binaların yatay ve dikey hatları üzerinde gezinmektedir.

5. Üslup Özellikleri (Eserde Var Olan Tüm Sanatsal ve Estetik Elemanların Işığında)	Bir felaket anının gerçekçi kesiti estetik değerlerden grafik düzenden, renk ve ışık etkilerinden soyutlanarak doğrudan dramın gerçekliğini vurgulayan patetik (çarpcı) bir etki yaratan anın sorgulanması ve vurgulanmasına yönelik üzgün bir üslup oluşturulmuştur.
Dördüncü Bölüm: Form-İfadeye, Konu-Anlatıma Dair Biçimsel ve Estetik Öğelerin Anlamlandırılması	
1. Form-İfadeye, Konu-Anlatıma Dair Biçimsel ve Estetik Öğelerin Anlamlandırılması	Dramatik bir felaketin sarsıcı boyutlarını en açık bir şekilde bilinçlerde canlandıracak yalın ve gerçekçi estetiği ve klasik resimsel tüm öğeleri dışlayan bir anlatım yoluyla konunun doğrudan içeriğe bağlandığı ve kendi içinde bir sarsıcı etki yapan yalın düzenlemeler temelinde bir anlamlandırma tercih edilmiştir.
Beşinci Bölüm: Anlamlandırılan Biçimsel ve Estetik Verilerin Yorumlanması	
1. Eser-Sanatçı İlişkisi	Disiplinlerarası grup çalışması, farklı alanların temsilcisi olan öğrencilerin farklı disiplinlerden gelen birikimlerini belli bir konu ve anlatım temelinde değerlendirdikleri ortak bir çalışmadır.
2. Eserin Ait Olduğu Sanat Ortamı İçindeki Yeri	Çağdaş Türk Resmi içinde benzeri olmayan bir çalışmadır.
3. Eserin Çağdaşı Olan Dünya Sanatı Örnekleriyle İlişkisi	Disiplinlerarası olarak bu konunun ele alınışı tüm dünya içinde özgün ve yenidir. Deprem konusunu ele alan Ai Weiwei gibi bazı sanatçılar olsa da bunlar bireysel çalışmalar olduğundan burada hedeflenen disiplinlerarası çalışmadan tamamen farklı bir özellik taşımaktadır.
4. Eserin Başlangıçtan-Günümüze Sanat Tarihi İçindeki yeri	Sanat tarihi sürecinde disiplinlerarası grup üyelerinin oluşturdukları benzer bir örnek yer almamaktadır.
Altıncı Bölüm: Yargı	
1. Eser-Sanatçı İlişkisine Dair Değerlendirme	Eser sanatçı ilişki bağlamında kendi alanında orijinal ve özgündür.

2. Eserin Ait Olduğu Sanat Ortamı İçindeki Yeri Dair Değerlendirme	Eser ait olduğu sanat ortamı içerisinde üretim süreci ve ifade biçimleri bakımından özgündür.
3. Eserin Çağdaşı Olan Dünya Sanatı Örnekleriyle İlişkisine Dair Değerlendirme	Eser çağdaşı olan dünya sanatı örneklerinden disiplinlerarası grup çalışması olması yönüyle farklı, konu itibarıyla benzerlik göstermektedir.
4. Eserin Başlangıçtan-Günümüze Sanat Tarihi İçindeki Yeri Dair Değerlendirme	Eser başlangıçtan günümüze sanat tarihi sürecindeki yeri itibarıyla farklı disiplinin bilgilerinden faydalanılarak disiplinlerarası bir grup üretimi olması bakımından özgün ve farklıdır.
Yedinci Bölüm: Eserin Sanat Piyasasındaki Yeri Dair Değerlendirme	
1. Eserin Sanat Piyasasındaki Yeri Dair Değerlendirme	Eser Ticari amaçlı üretilmemiştir ancak özgün bir sanat eseri olması dolayısıyla yeni bir süreci başlatacak rehber olma niteliği taşıdığından bu tür çalışmaların gelişerek sanat piyasasına girdiğinde ve izleyicilerin beğenilerini kazandığında etkililik sağlama potansiyelinin en üst boyutta varlığı dolayısıyla önemli bir piyasa değerine sahip olacağı açık ve gerçekçi bir varsayımdır.
Sekizinci Bölüm: Açıklama ve Tartışma	
2. Açıklamalar	Disiplinlerarası grup çalışması ve özgün bir anlatım yöntemi dolayısıyla sanat eserinin sahip olduğu etkileşim ve iletişim gücünü en üst boyuta çıkarmayı amaçlayan bir çalışma gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.
3. Tartışma	Bu araştırmamızda ve çalışmamızda önerdiğimiz yeni yöntemin sanatta kalıcı ve etkili bir açılım getirip getiremeyeceği konusunun bilimsel toplantılarda, sempozyumlarda tartışılmasının son derece yararlı olacağı kanaatini taşımaktayız.

Şekil 13 - Eser 2: 50x45cm. Resim, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 2023

Tablo 4 - Akademik ve Disiplinlerarası Sanat Eleştirisi Yöntemiyle Eser İnceleme ve Değerlendirme Formu 2

Tarih	19.06.2023
Eser No	2
Değerlendirici Adı-Soyadı	Prof. Dr. Tayfun Akkaya
	AÇIKLAMA
Birinci Bölüm: Künye ve Form-İfade Analizi	
1. Künye	50x45cm. Resim, Tuval Üzerine Karışık Teknik, 2023
2. Biçimsel Olguların Tespiti ve Tanımlanması	Yıkılmış bir binanın enkaz görüntüsü üstüne çizilmiş silüetler.
3. Biçimsel Olgulara Yüklenen İfadelerin Tespiti ve Tanımlanması	6 Şubat depreminde yıkılmış bir binanın enkaz görüntüsü üstüne çizilmiş silüetler bize depremde hafızamızda kalan görüntüleri hatırlatmak için yerleştirildi.
İkinci Bölüm: Konu ve Anlatım Elemanlarının Analizi (Diğer disiplinlerin ilişkisi)	
1. Konu Tespiti ve Tanımlanması	Deprem (6 Şubat'ta 10 ilde yaşanan deprem felaketinden esinlenilerek konu oluşturulmuştur).
2. Sembolik Unsurların-Amblemlerin Tespiti ve Çözümlemesi	Zeminde lokal renkler kullanılmıştır. Zemin üzerindeki figür silüetleri beyaz renkli boya ile yapılarak depremde hafızamızda kalan figürlere gönderme yapılmıştır.
3. Alegorik Elemanların Tespiti ve Tanımlanması	Konu gereği deprem faciasında yaşanan yıkım ve kaybedilen hayatlara ithafen beyaz silüetler yapılmış, yıkık bina enkazının üzerinde depremin yaşandığı saati gösteren durmuş bir duvar saati alegorik olarak yerleştirilmiştir.

4. Figürlerin Kimliklerinin Tespiti ve Tanımlanması	Çalışmada beş adet figür yer almaktadır. Figürler on ilde yaşanan depremdeki görüntülerden alınmıştır. Üst soldaki figür; Hatay depreminde evini ve yakınlarını kaybeden bir figürün evinin enkazı yanında bekleyişi resmedilmiştir. Üst sağdaki figür; Hatay depreminde evini ve yakınlarını kaybeden iki figürün evlerinin enkazı yanında birbirlerine sarılarak yaşadıkları acıyı paylaşımları resmedilmiştir. Ortadaki figür; Hatay depreminde evini ve ailesini kaybeden bir babanın enkaz altındaki kızının elini tutarak onun çıkarılmasını bekleyişi resmedilmiştir. Sağ alttaki figür; Diyarbakır depreminde enkazdan çıkarılan depremzedenin ilkyardım ekibi tarafından kurtarılışı resmedilmiştir. .
Üçüncü Bölüm: Konu ve Anlatım Elemanlarının Estetik Analizi	
1. Desen Anlayışı ve Grafik Düzen	Eserde zemin yıkık bina enkazının görüntüsünden alınarak oluşturulmuştur. Zemin üzerine yerleştirilen figürler diyagonal bir düzenle sıralanmıştır. Figürler oluşturulurken sadece kontur çizgileri kullanılmıştır.
2. Işık-Gölge Düzeni	Kompozisyon kendi gerçeğine bağlı olarak oluşturulmuş olup belli bir ışık kaynağına dayalı ya da yapay ışık kullanımına açık bir uygulama tercih edilmemiştir. Zemin üzerindeki figür silüetleri beyaz renkte çizilmiştir.
3. Renk Düzeni	Tamamen lokal renklere dayalı, yaşanan dramın doğrudan aktarılmasına yönelik bir gerçeklik anlayışına dayandırılmıştır. Zemin üzerindeki figürler beyaz renkle çizilerek vurgu yapılmıştır.

4. Kompozisyon, Mekân Anlayışı ve Hareket Şeması	Ön plan ve arka plan ilişkisi temelinde oluşturulmuş bir kompozisyon ve hareket şeması vardır. Arka plandaki moloz yıkıntıların içerisinde çıkan demir parçalarının iç içe geçmiş görüntüleri bulunmaktadır. Göz arka plandaki molozlardan gelerek zemin üzerindeki figürlerin yerleştirilmesine dayalı olarak bir köşeden diğer köşeye doğru yatay ve dikey hatlar üzerinde dolaşmaktadır.
5. Üslup Özellikleri (Eserde Var Olan Tüm Sanatsal ve Estetik Elemanların ışığında)	Eserde yaşanan felaket anının gerçekçi kesitleri alınarak estetik değerlerden, grafik düzenden, renk ve ışık etkilerinden soyutlanmıştır. Yansıtılan sahnede doğrudan dramın gerçekliği vurgulanmış olup yaşanan dramın sorgulanması ve vurgulanmasına yönelik üzgün bir üslup oluşturulmuştur.
Dördüncü Bölüm: Form-İfadeye, Konu-Anlatıma Dair Biçimsel ve Estetik Öğelerin Anlamlandırılması	
1. Form-İfadeye, Konu-Anlatıma Dair Biçimsel ve Estetik Öğelerin Anlamlandırılması	Eserde yaşanan felaketin yıkıcı boyutları açık ve net bir şekilde izleyicinin bilincinde canlanacak bir yalınlıkta ifade edilmiş olup klasik resimsel öğeleri göz ardı eden bir anlatım biçimiyle sunulmuştur. Konu doğrudan içeriğe bağlanarak yaşanan duygunun şiddeti artırılmıştır. Eserdeki düzenlemelerde yalın ve sade bir anlamlandırma tercih edilmiştir.
Beşinci Bölüm: Anlamlandırılan Biçimsel ve Estetik Verilerin Yorumlanması	
1. Eser-Sanatçı İlişkisi	Disiplinlerarası grup çalışması, farklı alanların temsilcisi olan öğrencilerin farklı disiplinlerden gelen birikimlerini belli bir konu ve anlatım temelinde değerlendirdikleri ortak bir çalışmadır.
2.Eserin Ait Olduğu Sanat Ortamı İçindeki Yeri	Çağdaş Türk Resmi içerisinde benzeri olmayan bir çalışmadır.

3. Eserin Çağdaş Olan Dünya Sanatı Örnekleriyle İlişkisi	Disiplinlerarası olarak bu konunun ele alınışı tüm dünya içinde özgün ve yenidir. Deprem konusunu ele alan Ai Weiwei gibi bazı sanatçılar olsa da bunlar bireysel çalışmalar olduğundan burada hedeflenen disiplinlerarası çalışmadan tamamen farklı bir özellik taşımaktadır.
4. Eserin Başlangıçtan-Günümüze Sanat Tarihi İçindeki yeri	Sanat tarihi sürecinde disiplinlerarası grup üyelerinin oluşturdukları benzer bir örnek yer almamaktadır.
Altıncı Bölüm: Yargı	
1. Eser-Sanatçı İlişkisine Dair Değerlendirme	Eser sanatçı ilişki bağlamında kendi alanında orijinal ve özgündür.
2. Eserin Ait Olduğu Sanat Ortamı İçindeki Yerine Dair Değerlendirme	Eser ait olduğu sanat ortamı içerisinde üretim süreci ve ifade biçimleri bakımından özgündür.
3. Eserin Çağdaş Olan Dünya Sanatı Örnekleriyle İlişkisine Dair Değerlendirme	Eser çağdaş olan dünya sanatı örneklerinden disiplinlerarası grup çalışması olması yönüyle farklı, konu ve teknik itibarıyla benzerlik göstermektedir.
4. Eserin Başlangıçtan-Günümüze Sanat Tarihi İçindeki Yerine Dair Değerlendirme	Eser başlangıçtan günümüze sanat tarihi sürecindeki yeri itibarıyla farklı disiplinlin bilgilerinden faydalanılarak disiplinlerarası bir grup üretimi olması bakımından özgün ve farklıdır.
Yedinci Bölüm: Eserin Sanat Piyasasındaki Yerine Dair Değerlendirme	
1. Eserin Sanat Piyasasındaki Yerine Dair Değerlendirme	Eser Ticari amaçlı üretilmemiştir ancak özgün bir sanat eseri olması dolayısıyla yeni bir süreci başlatacak rehber olma niteliği taşıdığından bu tür çalışmaların gelişerek sanat piyasasına girdiğinde ve izleyicilerin beğenilerini kazandığında etkililik sağlama potansiyelinin en üst boyutta varlığı dolayısıyla önemli bir piyasa değerine sahip olacağı açık ve gerçekçi bir varsayımdır.

Sekizinci Bölüm: Açıklama ve Tartışma	
2. Açıklamalar	Disiplinlerarası grup çalışması ve özgün bir anlatım yöntemi dolayısıyla sanat eserinin sahip olduğu etkileşim ve iletişim gücünü en üst boyuta çıkarmayı amaçlayan bir çalışma gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.
3. Tartışma	Bu araştırmamızda ve çalışmamızda önerdiğimiz yeni yöntemin sanatta kalıcı ve etkili bir açılım getirip getiremeyeceği konusunun bilimsel toplantılarda, sempozyumlarda tartışılmasının son derece yararlı olacağı kanaatini taşımaktayız.

Şekil 14 - Eser 3: 50x80cm. (10 parça) Resim, Taş Üzerine Karışık Teknik, 2023

Tablo 5 - Akademik ve Disiplinlerarası Sanat Eleştirisi Yöntemiyle Eser İnceleme ve Değerlendirme Formu 3

Tarih	19.06.2023
Eser No	3
Değerlendirici Adı-Soyadı	Prof. Dr. Tayfun Akkaya
	AÇIKLAMA
Birinci Bölüm: Künye ve Form-İfade Analizi	
1. Künye	50x80cm (10 parça) Resim, Taş Üzerine Karışık Teknik, 2023
2. Biçimsel Olguların Tespiti ve Tanımlanması	Bozulmuş bina formlarının yıkık binalardan alınmış taş parçaları üzerine yansıtılması
3. Biçimsel Olgulara Yüklenen İfadelerin Tespiti ve Tanımlanması	Yıkık binalardan alınmış taş parçalarının (on ildeki yıkılan ve hasar gören binaları temsilen) üzerine depremde hasar gören binaların görselleri resmedilmiştir.
İkinci Bölüm: Konu ve Anlatım Elemanlarının Analizi (Diğer disiplinlerin ilişkisi)	
1. Konu Tespiti ve Tanımlanması	Deprem (6 Şubat'ta 10 ilde yaşanan deprem felaketinden esinlenilerek konu oluşturulmuştur).
2. Sembolik Unsurların-Amblesmlerin Tespiti ve Çözümlemesi	Yoğunlukta binaların gri renkleri kullanılmıştır (Renklerin sembolik, psikolojik etkileri ve estetik değerleri dikkate alınmamıştır).
3. Alegorik Elemanların Tespiti ve Tanımlanması	Konu gereği Alegorik bir anlatım yöntemi tercih edilmemiştir.
4. Figürlerin Kimliklerinin Tespiti ve Tanımlanması	Nonfigüratif bir çalışma yapılmıştır.
Üçüncü Bölüm: Konu ve Anlatım Elemanlarının Estetik Analizi	
1. Desen Anlayışı ve Grafik Düzen	On ili temsilen on adet taş üzerine her ilden yıkılan ya da hasar gören bir bina resmi oluşturulmuştur. Belli bir grafik düzen gözetilerek bir düzenleme yapılmamıştır.

2. Işık-Gölge Düzeni	Kompozisyon kendi gerçeğine bağlı olarak oluşturulmuş olup belli bir ışık kaynağına dayalı ya da yapay ışık kullanımına açık bir uygulama tercih edilmemiştir.
3. Renk Düzeni	Binaların gerçek renklerine bağlı olarak gri ve kahve tonları yoğunlukta kullanılmıştır. Yaşanılan dramın doğrudan aktarılması hedeflenerek gerçeklik anlayışına dayandırılmıştır.
4. Kompozisyon, Mekân Anlayışı ve Hareket Şeması	Bir, üç ve sekizinci taş parçası üzerindeki görselde ön plan arka plan ayrımı görülmezken diğer taşların üzerindeki bina resimlerinde ön plan ve arka plan ilişkisi temelinde kompozisyon ve hareket şeması oluşturulmuştur. Dört, altı, yedi ve onuncu parçada, ön plandaki moloz yıkıntılar ve arka planda yıkılmak üzere olan binaların bir araya getirilmiş görüntüleri bulunmaktadır. İki, dört, beş ve onuncu parçada arka ön planda bina yıkıntısı, arka planda gökyüzü görülmektedir. Dokuzuncu parçada ise ön planda binanın yıkılan kısmı arka planda odaların içi görülmektedir. Göz ön plandaki molozlardan arka plana giderek yıkılmakta olan binaların yatay ve dikey hatları üzerinde gezinmektedir.
5. Üslup Özellikleri (Eserde Var Olan Tüm Sanatsal ve Estetik Elemanların ışığında)	Eserde yaşanan felaketin gerçekçi kesitleri alınarak estetik değerler, grafik düzen, renk ve ışık etkileri gözetilmemiştir. Yaşanılan dramın gerçekliği doğrudan vurgulanarak çarpıcı bir etki oluşturulmaya çalışılmıştır. Yapılan gerçekçi anlatımla yaşanan felaketin sorgulanması ve vurgulanmasına dayalı dramatik bir üslup oluşturulmuştur.
Dördüncü Bölüm: Form-İfadeye, Konu-Anlatıma Dair Biçimsel ve Estetik Öğelerin Anlatlandırılması	

1. Form-İfadeye, Konu-Anlatıma Dair Biçimsel ve Estetik Öğelerin Anlamlandırılması	Yaşanılan felaketin sarsıcı etkisini hafızalarda kalıcı kılmak adına yıkılan ve yıkılmak üzere olan binaları temsilen taş parçaları kullanılması anın acı boyutlarını açık bir şekilde sergilemektedir. Anlatım biçimiyle izleyicinin zihninde canlandırdığı imajlar yalın bir ifadeyle konunun doğrudan içeriğe bağlandığı ve iç dinamiğinde sarsıcı ve akılda kalıcı etkisiyle oluşturulan bir anlamlandırma tercih edilmiştir.
Beşinci Bölüm: Anlamlandırılan Biçimsel ve Estetik Verilerin Yorumlanması	
1. Eser-Sanatçı İlişkisi	Disiplinlerarası grup çalışması, farklı alanların temsilcisi olan öğrencilerin farklı disiplinlerden gelen birikimlerini belli bir konu ve anlatım temelinde değerlendirdikleri ortak bir çalışmadır.
2. Eserin Ait Olduğu Sanat Ortamı İçindeki Yeri	Çağdaş Türk Resmi içerisinde teknik malzeme olarak benzer çalışmalara rastlanabilirken disiplinlerarası uygulama biçimi ve konu ifadesi bakımından benzeri olmayan bir çalışmadır.
3. Eserin Çağdaşı Olan Dünya Sanatı Örnekleriyle İlişkisi	Disiplinlerarası olarak bu konunun ele alınışı tüm dünya içinde özgün ve yenidir. Deprem konusunu ele alan Ai Weiwei gibi bazı sanatçılar olsa da bunlar bireysel çalışmalar olduğundan burada hedeflenen disiplinlerarası çalışmadan tamamen farklı bir özellik taşımaktadır.
4. Eserin Başlangıçtan-Günümüze Sanat Tarihi İçindeki yeri	Sanat tarihi sürecinde disiplinlerarası grup üyelerinin oluşturdukları benzer bir örnek yer almamaktadır.
Altıncı Bölüm: Yargı	
1. Eser-Sanatçı İlişkisine Dair Değerlendirme	Eser sanatçı ilişki bağlamında kendi alanında orijinal ve özgündür.
2. Eserin Ait Olduğu Sanat Ortamı İçindeki Yeri Dair Değerlendirme	Eser ait olduğu sanat ortamı içerisinde üretim süreci ve ifade biçimleri bakımından özgündür.

3. Eserin Çağdaşı Olan Dünya Sanatı Örnekleriyle İlişkisine Dair Değerlendirme	Eser çağdaşı olan dünya sanatı örneklerinden disiplinlerarası grup çalışması olması yönüyle farklı, konu ve teknik itibarıyla benzerlik göstermektedir.
4. Eserin Başlangıçtan-Günümüze Sanat Tarihi İçindeki Yeri Dair Değerlendirme	Eser başlangıçtan günümüze sanat tarihi sürecindeki yeri itibarıyla farklı disiplinlin bilgilerinden faydalanılarak disiplinlerarası bir grup üretimi olması bakımından özgün ve farklıdır.
Yedinci Bölüm: Eserin Sanat Piyasasındaki Yeri Dair Değerlendirme	
1. Eserin Sanat Piyasasındaki Yeri Dair Değerlendirme	Eser Ticari amaçlı üretilmemiştir ancak özgün bir sanat eseri olması dolayısıyla yeni bir süreci başlatacak rehber olma niteliği taşıdığından bu tür çalışmaların gelişerek sanat piyasasına girdiğinde ve izleyicilerin beğenilerini kazandığında etkililik sağlama potansiyelinin en üst boyutta varlığı dolayısıyla önemli bir piyasa değerine sahip olacağı açık ve gerçekçi bir varsayımdır.
Sekizinci Bölüm: Açıklama ve Tartışma	
2. Açıklamalar	Disiplinlerarası grup çalışması ve özgün bir anlatım yöntemi dolayısıyla sanat eserinin sahip olduğu etkileşim ve iletişim gücünü en üst boyuta çıkarmayı amaçlayan bir çalışma gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.
3. Tartışma	Bu araştırmamızda ve çalışmamızda önerdiğimiz yeni yöntemin sanatta kalıcı ve etkili bir açılım getirip getiremeyeceği konusunun bilimsel toplantılarda, sempozyumlarda tartışılmasının son derece yararlı olacağı kanaatini taşımaktayız.

Şekil 15 - Eser 4: 35x20x10cm. Heykel, Demir Zemin Üzerine Demir Teller ve Anahtarlar, 2023

Tablo 6 - Akademik ve Disiplinlerarası Sanat Eleştirisi Yöntemiyle Eser İnceleme ve Değerlendirme Formu 4

Tarih	19.06.2023
Eser No	4
Değerlendirici Adı-Soyadı	Prof. Dr. Tayfun Akkaya
	AÇIKLAMA
Birinci Bölüm: Künye ve Form-İfade Analizi	

1. Künye	35x20x10cm Heykel, Demir Zemin Üzerine Demir Teller ve Anahtarlar, 2023
2. Biçimsel Olguların Tespiti ve Tanımlanması	İnşaat telleri demir zemin üzerine yıkılmış binaları temsilen yapılmış yıkık bina iskeleti üzerinde yerleştirilmiş sallanan anahtarlardan oluşmuş heykel.
3. Biçimsel Olgulara Yüklenen İfadelerin Tespiti ve Tanımlanması	On ildeki yıkılan ve hasar gören binalara ve evsiz kalan insanların yaşadıkları drama dikkat çekmek için demir zemin üzerine inşaat telleriyle oluşturulmuş bina iskeletine asılmış ve zemine dökülmüş anahtarlardan oluşan heykel çalışması yapılmıştır.
İkinci Bölüm: Konu ve Anlatım Elemanlarının Analizi (Diğer disiplinlerin ilişkisi)	
1. Konu Tespiti ve Tanımlanması	Deprem (6 Şubat'ta 10 ilde yaşanan deprem felaketinden esinlenilerek konu oluşturulmuştur).
2. Sembolik Unsurların-Amblemlerin Tespiti ve Çözümlemesi	Çalışmada renk kullanılmamıştır. Depremde yıkılan ve yaşanılmaz hale gelen binalara ithafen tellerden yapılmış bina iskeleti üzerinde evsiz kalan insanların yaşadıkları dramı göstermek adına anahtarlar kullanılmıştır.
3. Alegorik Elemanların Tespiti ve Tanımlanması	Konu gereği yıkılan binaların yapısal durumunu göstermek adına inşaat telleri paslanmış demir kullanılmıştır. Evsiz kalan insanların acılarını hatırlamak adına ev anahtarları kullanılmıştır. Anahtarların bazıları tel iskelet üzerine asılarak sallanması depremde yaşanan sarsıntıya dikkat çekmektedir.
4. Figürlerin Kimliklerinin Tespiti ve Tanımlanması	Nonfigüratif bir çalışma yapılmıştır.
Üçüncü Bölüm: Konu ve Anlatım Elemanlarının Estetik Analizi	
1. Desen Anlayışı ve Grafik Düzen	Demir zemin plaka, inşaat telleri ve anahtarlardan bir heykel oluşturulmuştur. Belli bir grafik düzen gözetilerek bir düzenleme yapılmamıştır.
2. Işık-Gölge Düzeni	Heykelin formu yıkılmış bina formlarından esinlenerek oluşturulmuş olup belli bir ışık-gölge planlaması gözetilmemiştir.

3. Renk Düzeni	Kullanılan malzemenin doğal rengine dayalı, yaşanan dramın doğrudan aktarılmasına yönelik bir gerçeklik anlayışına dayandırılmıştır.
4. Kompozisyon, Mekân Anlayışı ve Hareket Şeması	Heykel çalışması ön plan ve arka plan ilişkisi temelinde oluşturulmamıştır. Üç boyutlu dikey bir kompozisyon ve üstte doğru hareket şeması vardır. Zeminde anahtarlar yığıntı şeklinde yerleştirilmiştir. Göz alt zeminden üstteki parçalara doğru giderek yıkılmakta olan bina formunun yatay, dikey ve asimetric hatları üzerinde gezinmektedir.
5. Üslup Özellikleri (Eserde Var Olan Tüm Sanatsal ve Estetik Elemanların Işığında)	Deprem felaketinde yaşanan sarsıntı ve kayıpların heykeldeki gösterimi estetik değerler, grafik düzen, renk ve ışık etkileri gözetilmeden yapılmıştır. Heykelde doğrudan olayın gerçekliğini vurgulayan sarsıcı bir etki yaratmaya çalışılarak yaşanan dramın sorgulanması, vurgulanması ve hafızada kalmasına yönelik dramatik bir üslup oluşturulmuştur.
Dördüncü Bölüm: Form-İfadeye, Konu-Anlatıma Dair Biçimsel ve Estetik Öğelerin Anlamlandırılması	
1. Form-İfadeye, Konu-Anlatıma Dair Biçimsel ve Estetik Öğelerin Anlamlandırılması	Dramatik bir felaketin sarsıcı boyutlarını en açık bir şekilde bilinçlerde canlandıracak yalın ve gerçekçi bir anlatım yolu tercih edilmiştir. Konunun içeriği ile bağlantılı akışı, malzemenin seçimi temelinde yalın ve sarsıcı bir anlamlandırma tercih edilmiştir.
Beşinci Bölüm: Anlamlandırılan Biçimsel ve Estetik Verilerin Yorumlanması	
1. Eser-Sanatçı İlişkisi	Disiplinlerarası grup çalışması, farklı alanların temsilcisi olan öğrencilerin farklı disiplinlerden gelen birikimlerini belli bir konu ve anlatım temelinde değerlendirdikleri ortak bir çalışmadır.
2. Eserin Ait Olduğu Sanat Ortamı İçindeki Yeri	Çağdaş Türk sanatı içerisinde benzeri olmayan bir çalışmadır.

3. Eserin Çağdaş Olan Dünya Sanatı Örnekleriyle İlişkisi	Disiplinlerarası olarak bu konunun ele alınışı tüm dünya içinde özgün ve yenidir. Deprem konusunu ele alan Ai Weiwei gibi bazı sanatçılar olsa da bunlar bireysel çalışmalar olduğundan burada hedeflenen disiplinlerarası çalışmadan tamamen farklı bir özellik taşımaktadır.
4. Eserin Başlangıçtan-Günümüze Sanat Tarihi İçindeki yeri	Sanat tarihi sürecinde disiplinlerarası grup üyelerinin oluşturdukları benzer bir örnek yer almamaktadır.
Altıncı Bölüm: Yargı	
1. Eser-Sanatçı İlişkisine Dair Değerlendirme	Eser sanatçı ilişki bağlamında kendi alanında orijinal ve özgündür.
2. Eserin Ait Olduğu Sanat Ortamı İçindeki Yerine Dair Değerlendirme	Eser ait olduğu sanat ortamı içerisinde üretim süreci ve ifade biçimleri bakımından özgündür.
3. Eserin Çağdaş Olan Dünya Sanatı Örnekleriyle İlişkisine Dair Değerlendirme	Eser çağdaş olan dünya sanatı örneklerinden disiplinlerarası grup çalışması olması yönüyle farklı, konu itibarıyla benzerlik göstermektedir.
4. Eserin Başlangıçtan-Günümüze Sanat Tarihi İçindeki Yerine Dair Değerlendirme	Eser başlangıçtan günümüze sanat tarihi sürecindeki yeri itibarıyla farklı disiplinlin bilgilerinden faydalanılarak disiplinlerarası bir grup üretimi olması bakımından özgün ve farklıdır.
Yedinci Bölüm: Eserin Sanat Piyasasındaki Yerine Dair Değerlendirme	
1. Eserin Sanat Piyasasındaki Yerine Dair Değerlendirme	Eser Ticari amaçlı üretilmemiştir ancak özgün bir sanat eseri olması dolayısıyla yeni bir süreci başlatacak rehber olma niteliği taşıdığından bu tür çalışmaların gelişerek sanat piyasasına girdiğinde ve izleyicilerin beğenilerini kazandığında etkililik sağlama potansiyelinin en üst boyutta varlığı dolayısıyla önemli bir piyasa değerine sahip olacağı açık ve gerçekçi bir varsayımdır.
Sekizinci Bölüm: Açıklama ve Tartışma	
2. Açıklamalar	Disiplinlerarası grup çalışması ve özgün bir anlatım yöntemi dolayısıyla sanat eserinin sahip olduğu etkileşim ve iletişim gücünü en üst boyuta çıkarmayı amaçlayan bir çalışma gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

3. Tartışma	Bu araştırmamızda ve çalışmamızda önerdiğimiz yeni yöntemin sanatta kalıcı ve etkili bir açılım getirip getiremeyeceği konusunun bilimsel toplantılarda, sempozyumlarda tartışılmasının son derece yararlı olacağı kanaatini taşımaktayız
-------------	---

Uygulama çalışmasında yer alan eserler, disiplinlerarası bir sanat eleştirisi yaklaşımıyla biçimsel, tematik, sembolik, alegorik ve üslup özellikleri dikkate alınarak detaylı bir incelemeye tabi tutulmuştur. Bu eserler 6 Şubat'ta meydana gelen deprem felaketinden esinlenerek üretilmiş olup, bu felaketin sosyal, psikolojik ve görsel boyutlarını ele almaktadır. Her bir eser, deprem felaketinin yarattığı yıkımı ve insanlık üzerindeki etkisini farklı bir bakış açısıyla ele alıyor. Biçimsel özelliklerin tanımlanması, eserlerde kullanılan malzemeler, renk düzeni ve kompozisyon gibi unsurların incelenmesi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Özgün bir sanat anlayışıyla tasarlanan eserler, depremin derin etkisini sanatsal bir dille aktarmak üzere üretildi.

Analiz sonuçları, eserlerin farklı disiplinlerden gelen öğrencilerin bilgi birikimlerini birleştiren zengin bir etkileşim ortamı sağlayan disiplinlerarası bir yaklaşımla oluşturulduğunu ortaya koymuştur. Eserler, sanatçı ve eleştirmenlerin disiplinlerarası çalışmanın potansiyelini keşfetmelerine olanak tanımıştır. Deprem felaketinin yol açtığı yıkım ve kayıpların güçlü ve etkileyici bir şekilde ifade edilmesi izleyiciler üzerinde sarsıcı bir etki yaratmış ve sanatın toplumsal olaylara nasıl duyarlı bir şekilde yanıt verebileceğini göstermiştir.

Eserlerin incelemesi ve değerlendirmesi, akademik ve disiplinlerarası sanat eleştirisi yöntemine dayanmaktadır. Bu yöntem, eserlerin sadece sanatsal değerini değil, aynı zamanda sosyal, kültürel ve bilimsel bağlamlarını da dikkate almaktadır. Eserlerin çağdaş sanatta eşsiz bir yere sahip olduğu ve disiplinlerarası sanat pratiğine özgün bir katkı sağladığı sonucuna varılmıştır. Eserlerin, özgünlükleri ve toplumsal olaylara duyarlı yaklaşımları nedeniyle sanat tarihinde önemli bir yere ve sanat piyasasında potansiyel bir değere sahip oldukları tespit edilmiştir.

Sonuç olarak uygulama çalışmasında incelenen eserler, deprem felaketinin yol açtığı trajediyi sanatsal bir dille ifade etmeyi başarmış ve disiplinlerarası sanatın potansiyelini ortaya koymuştur. Söz konusu eserler, sanatın toplumsal olaylara duyarlı ve etkileyici yanıtlar verebileceğini göstermiş ve sanatçılara

bu tür konuları ele alırken nasıl bir yaklaşım benimseyebilecekleri konusunda önemli bir referans noktası oluşturmuştur. Bu çalışmalar sanatın gücünü ve etkisini ortaya koyarken, sanat eğitimi ve pratiğinde disiplinlerarası yaklaşımların taşıdığı değerleri de vurgulamaktadır.

4.7 ‘Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi’ ile ‘Sanat Eseri Manifestosu’ Oluşturmaya Yönelik Bulgular

Bu araştırmanın dördüncü alt amacı, ‘Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi’ yönteminin çağdaş bir ‘sanat eseri manifestosu’ hazırlanması üzerindeki etkilerini belirlemektir. Bu amacı analiz etmek için öz değerlendirme formundan ve öğrenci yorumlarından elde edilen veriler kullanılmıştır. Uygulama sürecinde öğrencilerden biri *arkadaşlarıyla bilgi alışverişinde bulunduğunu ve görüşlerini tartıştığını* belirtmiştir. Bir başka öğrenci ise şöyle demiştir: “*Manifesto hazırlama sürecinde yazdığım metinlerde arkadaşlarım bana destek oldu.* Bu süreçte öğrenciler birbirlerini aktif olarak desteklediler. Manifestoyu yazmak için disiplinlerarası bilgilerini kullandılar. Ayrıca bir başka öğrenci de *manifestonun ve çalışma eskizlerinin oluşturulmasında kendi bilgisayar bilimleri bilgisini ve desteğini sunduğunu, arkadaşlarının da hazırladığı verilerle ilgili olumlu geri bildirimler verdiğini* ifade etmiştir. Bu çalışmalar disiplinlerarası bir yaklaşımla üretilmiştir. Öğrencilerin disiplinlerarası çalışma becerilerini nasıl geliştirdiklerini ve sanat manifestosunun etkileyici bir şekilde nasıl üretildiğini göstermektedir. Bu süreç, öğrencilerin birbirlerine olan desteğini ve disiplinlerarası bilgi alışverişini vurgulamaktadır. Ayrıca manifestonun nasıl daha etkili bir şekilde üretilbileceğini de göstermektedir.

4.7.1 Disiplinlerarası Sanat Çalışması Manifestosu

Bu çalışmanın ana hedefi, sanat alanındaki öğrencilerle farklı disiplinlerdeki öğrencilerin kendi uzmanlık alanlarıyla ilgili araştırma, inceleme ve birikimlerinin sanatsal bir yansımasını, yeni bir metodolojik yaklaşım temelinde değerlendirerek en uygun sanatsal anlatım dilinin oluşturulmasını sağlamaktır. Bu doğrultuda, sanattan beklenenin en üst düzeyde yerine getirilebilmesi için farklı disiplinlerin ortak bir merkeze odaklanma fikrini hayata geçirmeyi ve nesneyi aşarak doğrudan topluma mal olacak bir etki yaratmayı hedeflemektedir.

Belirlenen amaca ulaşmak için farklı disiplinlerin bilgilerinden beslenmek zorunlu görülmektedir. Bu noktada, farklı disiplinlerin ortak bir duygu veya duygulanım alanı etrafında birleşmesi, daha önce ele alınmış ama beklenen etkileri sağlayamamış olan disiplin temelli konuların daha çarpıcı bir şekilde ortaya konması ve izleyicinin belleğinde kalıcı etkiler bırakacak bir dille ifade edilmesi düşüncesi, çalışmanın manifestosunu oluşturan unsurlardır.

Bu çalışma sayesinde ortaya çıkan uygulamanın yapısı, işlevi, anlamı ve sanatsal yaratıcılığı bağlamında yenilik getirilmesi hedeflenmektedir. Çalışmanın temeli, farklı disiplinlerden gelen öğrencilerin bilgi ve birikimlerini bir araya getirerek, birbiriyle etkileşimini ve birleşimini vurgulayan bir yaklaşım olduğu için, sınırları belirsizleştirerek yeni ve deneysel sanat formlarının ortaya çıkmasına olanak tanımıştır. Burada odak noktası geleneksel sanat anlayışını sorgulamak, izleyicilerin farklı duyu deneyimleri yaşamasını sağlamak ve yeni bakış açıları sunmaktır. Buna ek olarak farklı disiplinlerden gelen öğrencilerin sanatta farklı düşünme ve çalışma yöntemlerini bir araya getirerek yenilikçi ve yaratıcı sonuçlar elde etmesini sağlamaktır.

Eserlerin belirlenen amaca uygunluğunun uzman görüşleri ile değerlendirilerek belirlenmesi disiplinlerarası veri tabanı temelinde şekillenen sanatsal uygulamaların etkisini artırmak açısından önemlidir. Örneğin, deprem konusu sanatta birçok defa işlenmesine rağmen, sunulan eserlerin izleyiciler üzerinde yeterince etki bırakmadığı varsayılmaktadır. Sanatsal uygulamaların etkisini artırabilmek için sanatın amacına uygun olarak yeni bir veri tabanı ve içerik oluşturmak, sanatın hayati bir etkileşim ve iletişim aracı olarak işlevsel olmasını sağlamak üzere sanatta disiplinlerarası bir yaklaşım benimsenmelidir. Bu veri ve içerik, sanat eserlerinin izleyiciler üzerindeki etkisini artıracak ve daha anlamlı hale getirecektir. Disiplinlerarası bir yaklaşım benimsenerek, sanat eserleri daha geniş bir kitleye ulaşmış ve daha etkili bir şekilde yansıtılmış olacaktır.

Disiplinlerarası sanat atölye çalışması, yeni bir metodolojik yaklaşım temelinde, sanatın işlevselliği ve anlamı üzerine yapılan bir değerlendirme sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu çalışma ile ortaya çıkan sanatsal anlatım dilinin yapısı, işlevi ve anlamı bağlamında bir yenilik getirilmesi amaçlanan sonuçlardan biridir.

Sonuç olarak, sanatın hayati bir etkileşim ve iletişim aracı olma nosyonunun işlevsel olması için, sanatsal uygulamaların amacına uygun bir şekilde tasarlanması gerekmektedir. Disiplinlerarası bir veri tabanı temelinde şekillenen sanatsal uygulamalar, izleyiciler üzerinde daha güçlü

bir etki yaratarak sanatın amaçları doğrultusunda yeni bir veri, biçim ve içerik oluşturulmalıdır. Bu şekilde, disiplinlerarası sanat çalışmaları, sanat disiplinlerini farklı disiplinlerle bütünleştirerek yeni anlamlar yaratmayı, sınırları zorlamayı ve sanatın evrensel dilini daha da genişletmeyi hedefleyen bir sanat yaklaşımı olacaktır. Bu yaklaşım, sanatın etkisini artırmak ve daha anlamlı hale getirmek için önemlidir.

4.8 “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” nde Öğrencilerin Disiplinlerarası Çalışma Algısına Yönelik Bulgular

Araştırmanın beşinci alt amacı olan “*Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi yönteminin öğrencilerin disiplinlerarası çalışma algısına nasıl bir etkisi vardır?*” sorusu ile ifade edilmiştir. Disiplinlerarası Eğitim Algısı Ölçeği’nin üç ana boyutu bulunmaktadır: Yetkinlik ve Özerklik, İşbirliğine Olan İhtiyacın Algılanması ve Mevcut işbirliğinin algılanması. Bu ölçekte, katılımcıların disiplinlerarası eğitime ilişkin algılarını değerlendirmek üzere her bir madde için 6’lı Likert yanıt ölçeği kullanılmaktadır. Ölçekten alınan toplam puan, katılımcının disiplinlerarası eğitime ilişkin algısının olumlu ya da olumsuz olduğunun bir göstergesidir. Mümkün olan en düşük puan 17, en yüksek puan ise 102’dir.

Analiz edilen dokümanlar, uygulama çalışmasına katılan on öğrencinin verdiği cevaplar temelinde hesaplanan puanları sunmaktadır. Bu puanların betimsel bir analizi de sunulmuştur. Bu analiz, öğrencilerin disiplinlerarası eğitime ilişkin algıları hakkında değerli bilgiler sağlamaktadır.

Yapılan ölçek sonucuna genel olarak bakıldığında, 10 öğrenciden alınabilecek en yüksek puan 1020 iken, toplam öğrenci puanı 926’dır. Bu durum, katılımcıların genel olarak disiplinlerarası eğitime ilişkin olumlu bir algıya sahip olduklarının göstergesidir. Bununla birlikte, maksimum puana ulaşamamış olması, belirli alanlarda hala iyileştirmeye yönelik ihtiyaçlar olduğunun da bir göstergesi olabilir.

Disiplinlerarası eğitim algısı ölçeğinin üç ana boyuttaki analizine bakıldığında;

Yetkinlik ve Özerklik Boyutu: Bu boyut için toplam puan 224’tür. Bu boyut, öğrencilerin kendilerinin ve grup üyelerinin yetkinlik ve özerklik algılarıyla ilgilidir. Olası toplam puanın (280) altında bir puan, öğrencilerin genel olarak yetkinlik ve özerklik algılarının iyi seviyede olduğunu ancak bu

konuda mükemmelliğe ulaşamadıklarını göstermektedir.

İşbirliğine Olan İhtiyacın Algılanması Boyutu: Bu boyut için toplam puan 156'dır. Öğrencilerin diğer disiplinlerle işbirliği yapma ihtiyacını ne ölçüde algıladıklarını ölçmektedir. Toplam olası puanın 168'den az olması, öğrencilerin işbirliği yapma ihtiyacını algılamada orta düzeyde olduklarını gösterir.

Mevcut İşbirliğinin Algılanması Boyutu: Bu boyuttaki toplam puan sayısı 546'dır. Öğrencilerin mevcut işbirliği düzeyine ilişkin algılarının bir ölçüsüdür. Bu boyut en yüksek toplam puana sahiptir ve öğrencilerin mevcut işbirliği düzeyini yüksek olarak algıladıklarını göstermektedir.

Her öğrencinin toplam puanı, yeterlilik ve özerklik, algılanan işbirliği ihtiyacı ve algılanan mevcut işbirliği boyutlarındaki puanlarının toplamıdır. Öğrencilerin disiplinlerarası eğitim algılarındaki bireysel farklılıklar, puanlar arasındaki farklara yansımaktadır.

Sonuçlar şunu göstermektedir: Öğrencilerin disiplinlerarası eğitime ilişkin algıları genel olarak olumlu olmakla birlikte, bazı öğrenciler diğerlerinden daha yüksek puan almaktadır. Bu farklılıklar öğrencilerin kişisel deneyimlerine, disiplinlerine ve disiplinler arası çalışma yaklaşımlarına göre değişmektedir. Bu analiz, öğrencilerin disiplinler arası eğitime ilişkin algılarının daha da geliştirilmesi için potansiyel alanların belirlenmesinde faydalı olacaktır.

4.9 “Disiplinlerarası Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yollarına Yönelik Bulgular

Araştırmanın altıncı alt amacı *Sanat atölye derslerinde “Disiplinlerarası Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” yöntemi kullanılırken karşılaşılan sorunlar nasıl çözümlenebilir?* sorusunu ele almıştır.

Araştırmanın altıncı amacı, sanat atölyesi derslerinde ‘Disiplinlerarası Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi’ yöntemini kullanırken karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerilerini belirlemektir. Sekiz haftalık uygulama sırasında elde edilen gözlemlere dayanarak birkaç temel sorun tespit edilmiştir. Bunlar arasında uzaktan eğitim ortamlarında teknolojinin gerekliliği de yer almaktadır. Ancak gözlemler, öğrenciler arasında teknolojik araçlara erişim konusunda farklılıklar olduğunu göstermiştir. Bu sorunu çözmek için teknolojik destek paketleri sağlanabilir ve internet erişimi olan ortak alanlar

oluşturularak tüm öğrencilerin derslere aktif olarak katılması sağlanabilir.

Farklı disiplinlerden alanlarından öğrencilerin aynı çalışma grubunda olması, grup dinamikleri ve işbirliği açısından zorluklar yaratabilir. Bu zorlukları yaşamamak adına, disiplinlerarası anlayış ve işbirliğini kolaylaştıracak şekilde öğrenciler arasında tanışma ve buz kırma etkinliklerinin sayısının artırılması faydalı olacaktır. Ayrıca, her öğrencinin katkıda bulunmasına olanak tanıyacak şekilde grup çalışması için net kurallar ve roller belirlemek önemlidir.

Gözlem formlarından elde edilen bulgular, özellikle sanat malzemeleri ve diğer kaynakların temininde bazı zorluklar yaşandığını göstermektedir. Öğrencilere malzeme temininde destek sağlanması bu çalışma benzeri araştırma proje çalışmalarında çok önemlidir. Üniversite, öğrencilere sanat malzemeleri ve diğer gerekli kaynaklar konusunda destek sağlamalıdır. Derslerin içeriğini ve zamanlamasını öğrencilerin ihtiyaçlarına göre ayarlamak için daha dinamik ve uyarlanabilir eğitim yönetim sistemleri kullanmak mümkündür.

Öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımını teşvik etmek ve öğrenme çıktılarının iyileştirilmesini kolaylaştırmak için öğrencilere düzenli geri bildirim sağlamak büyük önem taşımaktadır. Öğrenci öz değerlendirme formlarının ve grup değerlendirmelerinin kullanılması bu sürecin pekiştirilmesine hizmet edecektir. Ayrıca, öğrencilere yönelik anketler ve görüş formları aracılığıyla da sürekli geri bildirim sağlanabilir.

5. BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 SONUÇ

Bu çalışmanın amacı, güzel sanatlar eğitimi resim bölümü atölye derslerinde, altı farklı fakültenin lisans programlarında okuyan on öğrenciyle gerçekleştirilen “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” yönteminin, çağdaş sanat eğitiminde ve üretiminde etkililik düzeyini araştırmaktır. 2022-2023 akademik yılının bahar döneminde gerçekleştirilen bu eylem araştırması, sekiz haftalık bir uygulama süresi boyunca dört sanat eserinin üretilmesiyle sonuçlanmıştır: Tuval üzerine karışık teknikle iki resim, on ayrı taş parçası üzerine bir resim düzenlemesi ve bir heykel çalışması yapılmıştır. Bu eserlerin üretim ve değerlendirme sürecinde, disiplinlerarası çalışmanın doğası gereği, sadece nihai ürünlerin değerlendirilmesi değil, aynı zamanda süreç ve işbirliği açısından gerçekleştirilen incelemeler de dikkate alınmıştır. Araştırma verileri gözlem formu, ön bilgi formu, öz değerlendirme formu, disiplinlerarası eğitim algı ölçeği, eser inceleme ve değerlendirme formu ve video kayıtları aracılığıyla toplanmış ve yalnızca: “Disiplinlerarası Eğitim Algısı Ölçeği” nicel analiz olmak üzere tüm diğer verilerde ise nitel analiz yöntemlerinden betimsel analiz tercih edilmiştir. Sonuçlar altı başlık altında sunulmuştur.

SANATSAL YARATICILIK SÜRECİNE YÖNELİK SONUÇLAR

Araştırmanın ilk amacı, “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” yönteminin uygulamada sanatsal yaratıcılık süreci üzerindeki etkisini tespit etmektir. Araştırma sürecinde söz konusu yöntemin uygulanmasının, öğrencilerin sanatsal yaratıcılık süreçleri için önemli bir katkısı olduğu

kanıtlanmıştır. Yöntem, öğrencilere disiplinlerarası bir çerçevede düşünme ve ifade etme becerileri kazandırmış, böylece özgün sanatsal ifadelerin ortaya çıkmasını teşvik etmiştir. Bu etkiler, Öz Değerlendirme Formu, Öğrenci Ön Bilgi Formu ve Gözlem Formu’ndan elde edilen veriler doğrultusunda çözümlenmiştir.

Öz Değerlendirme Formu, öğrencilere kendi yeteneklerini değerlendirmelerinde yardımcı olmaya hizmet etmek üzere hazırlanmıştır. Formda yer alan maddeler, öğrencilerin yaratıcı potansiyellerini fark etmelerini ve bu potansiyelin kendi sanat pratikleri üzerindeki etkisini değerlendirmelerini kolaylaştırmaktadır. Öğrencilerin çoğunluğu, farklı disiplinlerden edindikleri bilgilerin ve yaratıcı süreçlerine yeni perspektifler kazandırılmasının bir sonucu olarak sanatsal yeteneklerinin geliştiğini bildirmiştir. Bu sonuçlar, öğrencilerin sanatsal yaratıcılık süreçlerinin bu eğitim metodolojisi tarafından önemli ölçüde geliştirildiğini göstermektedir.

Disiplinlerarası sanat eğitimine başlamadan önce öğrencilerin bilgi ve beceri düzeylerini tespit etmek amacıyla Öğrenci Ön Bilgi Formu kullanılmıştır. Formun sonuçları, öğrencilerin başlangıçta sanatsal malzemeler ve teknikler hakkında sınırlı bilgiye sahip olduklarını, ancak eğitim sürecinin sonunda bu alanlarda kayda değer bir ilerleme gösterdiklerini ortaya koymuştur. Disiplinlerarası etkileşimler sayesinde öğrenciler, deneyebilecekleri ve daha sonra kendi sanatsal ya da mesleki yaratıcılık süreçlerinde uygulayabilecekleri çeşitli malzeme ve teknikleri kavrayabilmişlerdir.

Gözlem Formu, öğretmenler ve araştırmacılar tarafından ders süreçlerinde yapılan gözlemleri belgelemek için kullanılmıştır. Yapılan gözlemler, öğrencilerin disiplinlerarası çalışmalarda daha etkin işbirliği yaptıklarını ve sanatsal çalışmalarda daha üstün yaratıcılık sergilediklerini göstermiştir. Özellikle farklı disiplinlerden gelen bilgileri sanat alanındaki çalışmalara entegre edebilmeleri, bu eğitim ve öğretim yönteminin sanatsal ve mesleki yaratıcılık üzerindeki olumlu etkisini destekler niteliktedir.

Yukarıda belirtilen analizler ve değerlendirmeler ışığında, ‘Disiplinlerarası Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi’ yönteminin öğrencilerin sanatsal yaratıcılık süreçlerini geliştirmede etkili olduğu tespit edilmiştir. Sanatsal teknik ve malzemelerin kullanımına ek olarak, öğrenciler eleştirel düşünme ve yaratıcı problem çözme becerilerinde de ilerleme göstermişlerdir. Söz konusu sonuçlar, disiplinlerarası sanat eğitiminin: Sanat eğitimindeki ve diğer meslek alanlarındaki yaratıcı süreçlerin gelişmesine yaptığı anlamlı ve önemli katkıyı açıkça ortaya koymaktadır.

5.1.2 Malzeme ve Teknik Kullanımına Yönelik Sonuçlar

Araştırmanın ikinci alt amacı, “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi anlayışı, malzeme ve teknik kullanımını nasıl etkilemektedir?” sorusuyla ifade edilmiştir. Bu kapsamda yapılan gözlemler, “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” anlayışı ile öğrencilerin malzeme ve teknik kullanımı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Gözlem Formunda toplanan veriler, öğrencilerin farklı disiplinlerden edindikleri bilgileri sanatsal pratiklerine entegre ederken yenilikçi malzemeleri keşfetme ve kullanma konusunda daha cesur davrandıklarını göstermiştir. Öğrenciler, disiplinlerarası bilgilerinin eserlerine yansımaları sonucunda sanatsal ifadelerinde gelişmiş bir teknik çeşitlilik ve malzeme yeniliği sergilemişlerdir. Öğrencilerin bu süreçte malzeme seçimlerinde ve teknik uygulamalarında farkındalıklarının ve yaratıcılıklarının arttığı gözlemlenmiştir.

Öz değerlendirme formundan elde edilen bulgular, yeni yaklaşımın öğrencilerde sanatsal gelişimi teşvik ettiğini göstermektedir. Yanıtlar, farklı disiplinlerden aldıkları esin kaynağının teknik ve malzeme kullanımlarını zenginleştirdiğini göstermektedir. Disiplinler arası yaklaşım, öğrencilerin sanatsal malzeme ve tekniklerin kullanımına ilişkin daha yüksek bir farkındalık ve yaratıcılık duygusu geliştirmelerini sağlamıştır. Bu süreç, öğrencilerin sanatsal yaratımlarında daha özgün ve derinlikli eserler üretmelerine olanak sağlamıştır. Sonuç olarak, sanat eğitiminde disiplinlerarası bütünleştirmenin değeri daha belirgin hale gelmiştir.

5.1.3 Üretilen Sanat Eserlerinin ‘Yapıt Eleştirisi’ne Yönelik Sonuçlar

Araştırmanın üçüncü alt amacı, “‘Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi’ yöntemiyle üretilen sanat eserlerinin ‘yapıt eleştirisi’ nasıl yapılmalıdır?” sorusuyla ifade edilmiştir. İlgili bölümdeki bulgular, bu tür bir sanat eğitimi metodolojisinin, söz konusu eserlerin eleştirisi amacıyla disiplinlerarası bir yaklaşımın kullanılmasını gerektirdiğini göstermektedir. Söz konusu eserlerin değerlendirilmesinde, tematik ve bağlamsal unsurların, sanatın özgün ifade biçimleri ve teknik çeşitliliğiyle eşit ağırlıkta ele alındığı yeni bir eleştiri metodolojisi önerilmektedir. Prof. Dr. Tayfun Akkaya tarafından geliştirilen “Akademik ve Disiplinlerarası Sanat Eseri İnceleme ve Değerlendirme Yöntemi”nin amaca uygunluğu kesinlikle saptanmıştır.

Bu yöntemle üretilen eserlerin eleştirisi, geleneksel sanat eleştirisi

normlarının aksine, söz konusu eserin disiplinlerarası bağlamlarını ve tematik bütünlüğünü anlamaya yönelik derinlemesine bir analizi ve değerlendirmeyi içermelidir. Eleştirmenlerin söz konusu eserin sadece estetik ve teknik yönlerini değil, aynı zamanda farklı bilgi alanlarından nasıl yararlandığını ve bu bilginin söz konusu eserin anlam katmanlarına nasıl entegre edildiğini de değerlendirmeleri beklenir.

Sonuç olarak, yukarıda bahsi geçen eserlerin yetkin bir şekilde değerlendirilebilmesi için, çok katmanlı bir değerlendirme sürecine ihtiyaç duyulmakta ve bu sayede eleştirinin bizzat kendisi, disiplinlerarası bir şekilde yürütülen bir çalışma haline gelmektedir. Bu yaklaşım, sanat eleştirisinin pratiğinde bir tür radikal değişimi temsil etmekte ve sanat eleştirmenlerine-küratörlerine: Sanatın karmaşık doğasını, disiplinlerarası temellerini ve içinde geliştiği girift bağlamları kavramaları için yeni araçlar sağlamaktadır. Bu eleştiri yaklaşımı, gerçek sanat eserlerinin derinlemesine kavranmasını mümkün kılacak; sanat eğitimi alanında, diğer mesleklerdeki yaratıcı süreçlerin geliştirilmesinde: “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal” yaklaşımların oynadığı vazgeçilemez rolün anlaşılmasına katkıda bulunacaktır.

5.1.4 Çağdaş Sanat Manifestosuna Yönelik Sonuçlar

Araştırmanın dördüncü alt sorusu, ‘Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi’ yaklaşımının çağdaş sanat için bir manifesto oluşturma sürecine etkisini araştırmıştır. Bölüm IV’te yer alan manifesto metinleri ve Gözlem Formu verileri, bu eğitim yönteminin sanat eseri manifestosunun hazırlanmasında önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Disiplinlerarası, tematik ve bağlamsal sanat eğitimi yöntemi, öğrencilerin sanat eserlerinin altında yatan fikir ve kavramları daha geniş ve kapsamlı bir şekilde ifade edebilmelerini sağlayarak disiplinlerarası düşünmeyi kolaylaştırmıştır.

Manifestoda öğrenciler, sanat eserlerinin temel unsurlarını inşa etmek için çeşitli bilimsel ve sanatsal disiplinlerden yararlandılar. Ayrıca bu sanat eserlerinin içinde bulundukları sosyal, kültürel ve teknolojik bağlamlardaki rolünü de ele almışlardır. Gözlem Formu verileri, öğrencilerin bu süreçte nasıl daha bilinçli ve eleştirel düşünebildiklerini ve tematik ve bağlamsal unsurları nasıl derinlemesine entegre ettiklerini göstermektedir. Bu da manifestoların sadece estetik yaratımlar olarak değil, aynı zamanda disiplinlerarası bilgiyi sentezleyen yenilikçi ve entelektüel ifadeler olarak formüle edilmesiyle sonuçlanmıştır.

Sonuç olarak, ‘Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi’

yöntemi, sanat eserleri için manifesto hazırlama sürecinde öğrencilere konuları farklı şekillerde ele alma, çeşitli disiplinlerden alınan bilgileri sentezleme ve bu bilgileri sanatsal bir çerçevede ifade etme kapasitesi kazandırmıştır. Söz konusu yöntemle hazırlanan manifestolar hem görsel ve kavramsal derinliğe hem de bağlamsal bir anlayışa sahip sanat eserlerinin yaratılmasını teşvik etmektedir. Bu yaklaşım, sanatın sosyal ve kültürel işlevlerine yeni boyutlar kazandırmaktadır. Bu bulgular, sanat eğitimi alanında disiplinlerarası bir yaklaşımın benimsenmesinin hayati önemini ve tartışılmaz gerekliliğini bir kez daha vurgulamaya yöneliktir.

5.1.5 Öğrencilerin Disiplinlerarası Çalışma Algısına Yönelik Sonuçlar

Araştırmanın beşinci alt sorusu, ‘Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi’ yönteminin öğrencilerin disiplinlerarası çalışma algısı üzerindeki etkilerini incelemiştir. Disiplinlerarası Eğitim Algısı Ölçeği’nin ilk boyut, ikinci boyut ve üçüncü boyutundan elde edilen veriler ve Öz Değerlendirme Formu’nda sorulan sorular, öğrencilerin disiplinlerarası çalışma algısında kayda değer bir açılım olduğunu göstermektedir.

Disiplinlerarası Eğitim Algısı Ölçeği’nin bulguları, öğrencilerin disiplinlerarası çalışma süreçlerine ilişkin anlayış ve tutumlarında bir ilerlemenin olduğunu göstermektedir. Öğrenciler, farklı disiplinlerden edindikleri bilgilerin sanatsal pratiklerini geliştirdiğini ve dolayısıyla yaratıcılıklarını olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Ayrıca, bu eğitim yöntemiyle öğrencilerin farklı disiplinlerden gelen bakış açıları arasında bağlantı kurma ve karmaşık sorunlara yeni çözümler üretme kapasitelerinin arttığı belirlenmiştir.

Öz Değerlendirme Formu’nun sonuçları, öğrencilerin disiplinlerarası eğitime olan ilgilerinin arttığını ve bu tür bir eğitimden duydukları memnuniyetin olumlu yönde geliştiğini göstermektedir. Öğrenciler disiplinlerarası eğitimin sanatçı olarak yetkinliklerini artırdığını ve ayrıca bu eğitim biçiminin sanatsal ifadelerine daha fazla anlam kattığını belirtmişlerdir.

Disiplinlerarası Eğitim Algısı Ölçeği’nin bulguları, katılımcıların disiplinlerarası çalışma süreçlerine yönelik anlayış ve tutumlarında gözle görülür bir iyileşme olduğunu göstermektedir. Farklı disiplinlerden bilgi edinmenin öğrencilerin yaratıcı pratiklerini geliştirdiği ve böylece yaratıcı üretimlerini olumlu yönde etkilediği gözlemlenmiştir. Ayrıca, bu eğitim yönteminin öğrencilerin disiplinlerarası perspektifler arasında bağlantı kurma ve karmaşık sorunlara çözüm üretme becerilerini geliştirdiği görülmüştür.

Bu çerçevede, yapılan çalışmanın, eğitimde disiplinlerarası yaklaşımların potansiyeline ilişkin daha fazla araştırmaya kapı açtığı ve bu tür bir eğitimin sanat ve diğer disiplinler arasındaki sınırları aşma olasılıklarını keşfettiği sonucuna varılmaktadır.

5.1.6 Disiplinlerarası Sanat Atölye Derslerinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerilerine Yönelik Sonuçlar

Araştırmanın altıncı alt amacı, “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” yönteminin kullanıldığı sanat atölyesi derslerinde karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerilerinin belirlenmesidir. Disiplinlerarası, tematik ve bağlamsal sanat atölyesi derslerinde ortaya çıkan sorunları ele almak amacıyla kullanılan yöntem, öğrencilerin farklı disiplinlerden edindikleri bilgileri sanatsal süreçlerle harmanlayarak bütünleştirmelerine rehberlik etmeyi içermektedir. Böyle bir yaklaşım, öğrencilerin karşılaştıkları zorlukları yaratıcı çözümlerle aşmalarını sağlar ve farklı disiplinlerden gelen bilgilerin entegrasyonuna elverişli bir ortam yaratılmasına katkıda bulunmaktadır.

Disiplinlerarası çalışmalarda karşılaşılan önemli bir zorluk, öğrencilerin farklı akademik disiplinlerden gelen terminolojiyi anlamakta yaşadıkları güçluktur. İletişim ve kavram kargaşasını önlemek için başlangıçta ortak bir dil ve sözlük oluşturmak faydalı olacaktır. Aynı zamanda disiplinlerarası işbirliği teşvik edilerek öğrencilere birbirlerinden öğrenme ve iletişim becerilerini geliştirme şansı tanınmıştır. Yeni materyaller ve teknikler hakkında bir dizi derinlemesine bilgilendirme ve atölye çalışması düzenlenirken, çevrimiçi kaynaklar da kullanıma sunulmuştur. Ayrıca, çok boyutlu değerlendirme yöntemlerini ve öğrenci öz değerlendirme formlarını kapsayan daha ayrıntılı bir durum tespiti yaklaşımı uygulanarak değerlendirme sürecinin iyileştirilmesi için çaba gösterilmiştir.

5.2 Yurtiçinde ve Yurtdışından Benzer Çalışmalar

‘Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi Üzerine Bir Eylem Araştırması’ başlıklı araştırmanın bu bölümünde disiplinlerarası, tematik ve bağlamsal yaklaşımları, sanat eğitimi alanındaki güncel literatürü göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir. Çalışma, farklı disiplinlerden öğrencilerin bir araya geldiği bir atölye çalışması aracılığıyla, bu tür eğitim deneyimlerinin öğrencilerin sanatsal perspektiflerini nasıl genişlettiğini ve yaratıcı ifadelerini

nasıl zenginleştirdiğini göstermektedir. Uygulama sürecinde, özellikle sanat dışı disiplinlerden gelen öğrencilerin sanatsal üretime katılımının, sanat eserlerini algılamalarını kolaylaştırdığını ortaya koymaktadır. Temsil edilen disiplinlerin çeşitliliği, hem güzel sanatlar eğitimi veren fakülteler içinde hem de diğer fakülteler arasında disiplinlerarası işbirliğini ve yaratıcı düşüncüyü teşvik etmektedir.

Bu bölümünde, disiplinlerarası tematik ve bağlamsal yaklaşımların sanat eğitimine uygulanmasının çeşitli avantajları vurgulanmaktadır: Sanat ve diğer disiplinler arasındaki etkileşimin sanatın üretim süreçlerine farklı bakış açıları kazandırdığı bilinmektedir. Bu çerçevede, ‘disiplinlerarası tematik ve bağlamsal sanat eğitimi’ modeli, sanat eğitimi alan öğrencilerin sanatsal üretim süreçlerini desteklemiş ve diğer disiplinlerden gelen öğrencilerin sanatsal algılarını önemli ölçüde yükseltmiştir. Bu araştırma, disiplinlerarası, tematik ve bağlamsal yaklaşımların sanat eğitimindeki rolünü araştırmaktadır. Paralel bir çalışmada, Rothermel (2012) üniversite bünyesindeki sanat müzelerinin bu sürece nasıl katkıda bulunduğunu araştırmıştır. Dolayısıyla, Rothermel’in araştırması, bu kurumların disiplinlerarası etkileşim için bir kanal olarak oynadığı önemli rolü pekiştirmektedir. Çalışmanın çıktıları, disiplinlerarası işbirliğinin öğrencilerin estetik bakış açılarını genişlettiğini ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiğini; özünde entelektüel ufuklarını genişlettiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca Rothermel, bir müzenin misyonunun kapsamını arttırmanın öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırabileceğini, akademik kültüre dinamizm katabileceğini ve yeni akademik ortaklıkların kurulmasını teşvik edebileceğini öne sürmektedir. Ayrıca, araştırmanın kavramsal çerçevesi, sanat ve diğer disiplinlerin entegrasyonunu kolaylaştırarak eğitim deneyimlerini zenginleştirirken eleştirel düşünme becerilerini de geliştirmektedir. Bu çalışma, Rothermel’in çalışması doğrultusunda, işbirliği için yeterli kaynak, zaman ve destek eksikliğinin yarattığı zorlukların analizini de içermektedir. Ayrıca, disiplinlerarası işbirliğinin uzun ömürlü olmasını sağlamak için stratejik planlama ve destek mekanizmalarının önemini vurgulamaktadır. Netice itibarıyla, her iki çalışma da sanat öğretiminde disiplinlerarası yaklaşımların avantaj ve dezavantajlarını etraflıca tartışmaktadır. Rothermel’in üniversitelerdeki sanat müzelerine ilişkin analizi, disiplinlerarası, tematik ve bağlamsal sanat eğitimi modelinin öğrencilerin öğrenme çıktılarına ve akademik ortamların gelişimine katkıda bulunduğuna dair kanıtlar sunmaktadır.

Disiplinlerarası sanat eğitimi tartışmalarını içeren çalışmamız, benzer

bir şekilde uygulanan Hârezmî Eğitim Modeli (2016) ile paralellik göstermektedir. İlk olarak 2016 yılında İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından projelendirilen ve daha sonra beş yıllık bir süreçte Türkiye'nin dört bir yanındaki akademisyenlerin katkılarıyla geliştirilen Hârezmî Eğitim Modeli, disiplinlerarası bir eğitim çerçevesinde bilgisayar bilimlerinin eğitimdeki rolüne güçlü bir vurgu yapmıştır. Söz konusu model, öğrencilere bilgi işlemsel düşünme, robotik, oyun tasarımı ve programlama gibi gerekli becerilerin kazandırılması yoluyla problem çözme süreçlerinde yaratıcılığı teşvik etmek üzere tasarlanmıştır. Benzer bir noktadan hareketle bu çalışma, sanat eğitimine disiplinlerarası bir yaklaşımın öğrencilerde yaratıcı düşünme ve çözümleme becerilerinin gelişimini nasıl destekleyebileceğini ortaya koymaktadır. Hârezmî Eğitim Modeli'nin ve ilgili öğretmen eğitimi programlarının başlangıçtaki uygulaması, bu eğitim modelinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek için faydalanılacak kıymetli veriler sağlamıştır. Bu yeni model, bir yandan öğrencilerin algoritma ve kodlama gibi teknik beceriler edinmesini olanaklı kılarken, diğer yandan da farklı disiplinlerden edinilen bilgi ve becerilerin entegrasyonunu kolaylaştırmıştır. Her iki çalışma da disiplinlerarası etkileşimleri kullanarak daha yenilikçi ve etkili çözüm yolları üretmeye uygun bir ortam oluşturma'nın önemini vurgulamaktadır.

İlgili bir çalışmada Onan (2016), öğrencilerin çağdaş sanat dersleri kapsamında sanat, kültür ve farklı disiplinler arasında bağlantı kurmalarını kolaylaştıran bu yaklaşımı kapsamlı bir şekilde incelemiştir. Onan'ın çalışmasında, çağdaş sanat dersleri temel kavramları, olayların zaman çizelgesini ve disiplinlerarası bir yaklaşımı bünyesinde barındırmaktadır. Öğretim metodolojisinde, çeşitli uzmanlık dallarından öğretim elemanları ile işbirliği, özgün bir biçimde değerlendirme ve çok yönlü öğretim yöntemlerinin kullanılması gibi işbirliğine dayalı stratejiler izlenmiştir. Ayrıca, disiplinlerarası, tematik ve bağlamsal sanat eğitimi çalışmasındaki tartışmalar da Onan'ın bulgularını desteklemektedir. Amaç, öğrencilerin kendi yaşamları ve deneyimleri, sanatsal uygulamalar ve daha kapsamlı eğitim ortamı arasındaki bağlantıları araştırmalarıdır. Ayrıca çalışma, disiplinlerarası yaklaşımın keşfedilmesi yoluyla görsel sanat anlayışımızı şekillendiren çeşitli kültürel verilerin farkına varılmasını teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Onan'ın araştırmasında disiplinlerarasılık kavramının hem içerik hem de yöntem açısından çağdaş sanat eğitiminin temel bir unsuru olduğu ortaya konurken, disiplinlerarası tematik ve bağlamsal sanat eğitimi modeli de öğrencilerin sanatın sosyal ve kültürel bağlamlarını anlamalarını destekliyor diyebiliriz. Bu iki çalışma, çağdaş sanat derslerinde disiplinlerarası yaklaşımın

uygulanmasına yönelik olarak hem araştırmacılara hem de uygulayıcılara yol gösterici öneriler sunmaktadır.

Stradley (2023) benzer çalışmasında, müzik eğitiminde bilgi ediniminin disiplinlerarası metodolojiler aracılığıyla geliştirilebileceğini dile getirmektedir. Matematiksel ve dilsel becerilerin müzik eğitimiyle bütünleştirilmesinin öğrencilerin bilişsel düzeyleri üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu ileri sürmektedir. Yukarıda bahsedilen bulgularda olduğu gibi, disiplinlerarası, tematik ve bağlamsal sanat eğitimi yaklaşımında da akademik disiplinler arasında entegrasyonu teşvik eden bir uygulama vurgulamaktadır. Stradley'in çalışması, müzik eğitiminde disiplinlerarası çalışmaların akademik başarıyı pozitif yönde artırabileceği ve farklı akademik konuların daha derinleşerek kavranabileceğini belirtmektedir. Bu çalışmada olduğu gibi, disiplinlerarası işbirlikleri, öğrencilerin sanatsal perspektiflerini açarken beraberinde sorgulayıcı düşünme becerilerine yönelik etkinliklerini de geliştirmektedir. Her iki çalışmada, bu disiplinlerarası ortaklıkların farklı konu alanı bilgisinde öğrenmeyi nasıl teşvik edebileceğine dair etkileyici örnekler sunmaktadır.

Kockelmans (1986), "Interdisciplinarity and the University: The Dream and the Reality" adlı çalışmasında belirttiği gibi, disiplinlerarasılık kavramı üniversite için büyük önem taşımaktadır. Öğrencilerin farklı alanlardan gelen bilgileri bütünleştirebilmeleri son derece kıymetlidir. Bu bakış açısı, disiplinlerarası etkileşimlerin öğrencilerin liderlik becerilerini geliştireceğini ileri sürmektedir. Benzer bir şekilde, sanat eğitiminde disiplinlerarası, tematik ve bağlamsal sanat eğitimi yaklaşımının öğrencilerde sanatsal perspektiflerin ve dolayısıyla sorgulayıcı düşünme becerisinin gelişmesine yardımcı olduğu kanıtlanmıştır. Kockelmans tarafından Pennsylvania Eyalet Üniversitesi'nde disiplinlerarası programlar üzerine yürütülen inceleme, farklı disiplinlerden gelen öğrenci ve araştırmacıların bilgi paylaşımında bulundukları ve bu paylaşım sonucunda öğrencilerin gerekli mesleki becerileri edinirken sorumluluk alma konusunda perspektif kazandıklarını doğrulamaktadır. Disiplinlerarası, tematik ve bağlamsal sanat eğitimi modeli de aynı zamanda sanat ile diğer disiplinler arasında köprü kurulmasını kolaylaştırarak eğitim deneyimini zenginleştirmektedir. Kockelmans'ın disiplinlerarası etkileşime yönelik önerileri, eğitim ve bilim dalları arasındaki işbirliğinin öğrencilerin ve araştırmacıların başarısına katkıda bulunabileceğini gösteren araştırma bulgularımızla örtüşmektedir.

Ülkemizde güzel sanatlar eğitimi veren üniversitelerde, farklı

disiplinlerden alanları da içine alan yapılanmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitim fakültelerinde uygulanan Resim-İş Öğretmenliği Lisans Programı, evrensel standartlarda sanat eğitimcileri yetiştirmeyi amaçlamakta olup, 1998’de yapılan değişiklikle öğrencilerin ikinci sınıfta branşlaşarak anasanat atölyesi yanında iki zorunlu seçmeli atölyeye devam etmeleri öngörülmüş, ancak bu düzenleme öğretmen adaylarının sanat dallarıyla ilgili yeterlikleri kazanmadan mezun olmalarına yol açmıştır (Yalçın, 2014, s.80-81). Bağımsız bir üniversite veya en azından tüm sanat dallarında eğitim veren bir fakülte kurmak zorunludur. Aksi takdirde çalışmamızda önerilen disiplinlerarası bir anlayış ve müfredata göre yapılandırılmış dersler amacına uygun olarak uygulanamayacaktır.

Burada sunulan bazı vaka çalışmalarında ‘disiplinlerarası/interdisipliner’ kavramı disiplinlerarasılığın doğası ile örtüşmemektedir. Yukarıda bahsedilen vaka çalışmalarının disiplinlerarasılık kavramının tüm uygulamalarını temsil etmediği unutulmamalıdır. Disiplinlerarası sanat çalışmalarında her ne kadar sanat alanına odaklanılsa da sadece bir ya da sınırlı sayıda alan ele alınmaktadır. Oysa bir çalışmanın disiplinlerarası sayılabilmesi için tüm bilim ve sanat dallarının verilerinden yararlanması gerekmektedir. Araştırmamızın da gösterdiği gibi, ülkemizdeki üniversite kurumlarının disiplinlerarası işbirliğine açık ve daha yenilikçi, bir yaklaşımı benimsemesi gerekmektedir.

Sonuç itibarıyla, bu çalışmada sunulan yeni model, birçok bilgi alanını bir araya getirerek sanatın daha derin bir muhtevaya kavuşmasını sağlamakta ve böylece sanat eğitiminde ilerleyen dönemlerde yaşanacak gelişmeleri gözlemlemek için değerli bir mercek sunmaktadır. Disiplinlerarası çalışmaların sanat eğitime entegre edilmesinin, öğrencilerin sanatsal yeteneklerinin geliştirilmesinde çok önemli bir rol oynayacağı açıktır.

5.3 Öneriler: Disiplinlerarası Sanat Eğitiminin Geleceği

Bu çalışmanın bulguları ve sonuçları “Disiplinlerarası Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi”nin etkisi olduğunu göstermektedir. Bu bulgular ışığında araştırmacıların aşağıdaki noktaları göz önünde bulundurmaları önerilir:

- Disiplinlerarası uygulamaların sanatsal yaratım süreçleri üzerindeki etkilerinin daha geniş bir çalışma grubu ile incelenmesi ve bu yaklaşımların farklı kültürel ortamlarda ve eğitim sistemlerinde

uygulanabilirliğinin araştırma konusu yapılması önerilmektedir.

- Sanat eğitimi bağlamında disiplinlerarası yöntembilimler geliştirilmesi ve bu yöntembilimlerin öğrenci başarısı üzerindeki kalıcı etkilerinin belirlenmesi için nitel uzun dönemli çalışmalar yapılması önerilmektedir.
- Disiplinlerarası sanat eğitimi yaklaşımlarının öğrencilerin temel beceri alanları olan eleştirel düşünme ve yaratıcı anlatım becerileri üzerindeki etkilerini ölçmek için geniş kapsamlı değerlendirme araçlarının geliştirilmesi de önerilmektedir.

5.3.1 Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

Sanat eğitimi uygulayıcıları tarafından değerlendirilmek üzere aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

- Uygulayıcıların, öğretim programlarını zenginleştirmek için disiplinlerarası tematik ve bağlamsal yaklaşımların aktif kullanımını düşünceleri önerilir. Yaklaşım, öğrencilerin sanatsal ve akademik gelişimlerini destekleyecek şekilde tasarlanmalıdır.
- Öğrencileri farklı alanlardan gelen bilgileri bütünleştirmeye ve bu bilgileri sanatsal süreçlerde kullanmaya teşvik etmek amacıyla atölye çalışmalarında ve ders materyallerinde disiplinlerarası içeriğe daha fazla yer ayrılması önerilmektedir.
- Uygulayıcıların, sanat eğitimi programları içinde disiplinlerarası çalışma ortamlarının geliştirilmesini teşvik edecek projeler ve grup çalışmaları düzenleyerek öğrenciler arasında daha fazla işbirliği ve etkileşimi kolaylaştırmaları önerilmektedir.

5.3.2 Kurum ve Kuruluşlara Yönelik Öneriler

Eğitim kurumları ve ilgili kuruluşlar için öneriler aşağıdaki gibidir:

- Eğitim kurumlarının disiplinlerarası sanat eğitimini desteklemek ve bu tür programlar için öğretim kadrosunu teşvik etmek ve desteklemek için gerekli kaynakları sağlamaları önerilmektedir.
- Sanat ve eğitim politikalarının geliştirilmesinde disiplinlerarası yaklaşımların önemi vurgulanmalı ve bu yaklaşımları destekleyecek politikalar oluşturulmalıdır.
- Disiplinlerarası sanat eğitimi uygulamalarının etkinliğini değerlendirmek amacıyla eğitim kurumlarının akademik performans

takibi ve öğrenci geri bildirimi gibi değerlendirme mekanizmaları geliştirmesi ve uygulaması faydalı olacaktır.

- Üniversitelerde: “Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” adlı yeni bir zorunlu seçmeli ders (teorik ve uygulamalı) olarak açılması faydalı olacaktır
- Üniversitelerde: “Akademik ve Disiplinlerarası Yeni Sanat Eleştirisi Yöntemi” başlıklı yeni bir zorunlu seçmeli ders (teorik ve uygulamalı) olarak açılması, özellikle sanat eğitimi veren kurumlarda eğitim verimini arttıracaktır.
- Üniversitelerde atölye uygulama çalışmalarının müfredat programlarının: Disiplinlerarası (sanatlar, sanat bilimleri ve tüm bilim dalları) veriler ışığında zenginleştirilmesi önerilmektedir.

Yukarıda belirtilen öneriler doğrultusunda yapılacak yeni çalışmalar, “Disiplinlerarası Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi” yönteminin eğitim alanındaki kapasitesini daha da geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akay, A. (2016). *Sanatın ve sosyolojinin ruh hali*. (1.Baskı 1991, Gözden Geçirilmiş Baskı). İstanbul: Belge Yayınları
- Akkaya, T. (2014). *Akademik ve disiplinlerarası yeni sanat eleştirisi kuramı*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları
- Aksular, F. ve Akkaya, T. (2022). Akademik ve disiplinlerarası sanat eleştirisi bağlamında güzel sanatlar liselerine uyarlanan yeni eser inceleme yöntemi. *Uluslararası İletişim ve Sanat Dergisi*, 3(6), 104-131.
- Ayaydın, A. (2015). *Çoklu zeka tabanlı: Görsel sanatlar eğitimi*. (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları
- Barrett, T. (2019). *Neden bu sanat? Çağdaş sanatta estetik ve eleştiri*. (Güncellenmiş 2. Baskı). İstanbul: Hayalperest Yayınevi
- Barthes, R. (2016). *Göstergeler imparatorluğu*. (4. Baskı). (T. Yücel Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Baudrillard, J. (2018). *Sanat komplosu, yeni sanat düzeni ve çağdaş estetik 1*. (6. Baskı). (E. Gen, I. Ergüden Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları
- Baumgarten, A. G. (2020). *Estetica*. Nuova edizione a cura di Alessandro Nannini. Aesthetica Edizioni. (İlk Baskı 1750)
- Becker, H.S. (2013). *Sanat dünyaları*. (1. Baskı). (E. Yılmaz Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A social critique of the judgement of taste*. USA: Harvard University Press.
- Bourdieu, P. & Huhn, T. & Johnson, R. (1993). The Field of Cultural Production: Essays on Art and Literature. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*. 54. 88. 10.2307/431688. DOI:10.2307/431688
- Bourriaud, N. (2018). *İlişkisel estetik*. (2.Baskı). (S. Özen Çev.). İstanbul: Bağlam Yayıncılık
- Burkitt, M. C. (1963). *The old stone age a study of palaeolithic times*. (4. Edition).

- Massachusetts: The Colonial Press, Inc., Clinton
- Choi, B. C. & Pak, A. W. (2006). Multidisciplinarity, interdisciplinarity and transdisciplinarity in health research, services, education and policy: 1. Definitions, objectives, and evidence of effectiveness. *Clinical and investigative medicine. Medecine clinique et experimentale*, 29(6), 351–364.
- Collingwood, R.G. (2021). *Sanatın ilkeleri*. (İng. ilk baskı 1960, 1. Baskı). (M. Erkan Çev.). Ankara: Fol Kitap
- Cömert, B. (2006). *Mitoloji ve ikonografi*. (1.Baskı). Ankara: De Ki Basım Yayım
- Danto, A. C. (2010). *Sanatın sonundan sonra*. (İlk Baskı 1997, Türkçe 1. Baskı). (Z. Demirsü Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Danto, A. C. (2017). *Sanat nedir*. (3. Baskı). (Z. Baransel Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık
- Deleuze, G. ve Guattari, F. (2020). *Felsefe nedir*. (13. Baskı). (T. Ilgaz Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Deleuze, G., & Guattari, F. (2014). *Anti-ödüp: Kapitalizm ve şizofreni*. (2. Baskı). (F. Ege, H. Erdoğan, M. Yiğitalp Çev.). Ankara: Bilim ve Sosyalizm Yayınları
- Dewey, J. (1980). *Art as experience*. (First published, 1934). NY. (USA): Perigee Books are published
- Dey, I. (1993). *Qualitative data analysis: A user-friendly guide for social scientists*. (First published). London: Routledge
- Dickie, G. (1974). *Art and the aesthetic: An institutional analysis*. London: Cornell University Press.
- Dissanayake, E. (2002). *What Is Art For?* (5. printing). United States of America: University of Washington Press
- Durkheim, E. (2004). *Sosyolojik yöntemin kuralları*. (C. Saraçoğlu Çev.). İstanbul: Bordo Siyah Klasik Yayınları
- Eco, U. (2024). Yapının yokluğu: Göstergebilimsel inceleme ve yapısal yöntem. (L.T. Basmacı Çev.). İstanbul: Alfa Yayınları
- Edeer, Ş. (2005). Sanat eğitiminde disiplinlerarası yaklaşım. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(19), 78- 84.
- Erinç, S.M. (2004). *Kültür sanat sanat kültür*. (2. Baskı). Ankara: Ütopya Yayınevi
- Etike, S. (1995). *Sanat eğitimi yazıları*. (1. Baskı). Ankara: İlke Kitabevi Yayınları
- Geertz, C. (1973). *The interpretation of cultures*. N.Y. USA: Basic Books
- Greswell, J. W. (2017). *Araştırma desenleri: Nitel, nicel ve karma yöntem*

- yaklaşımları*. (3. Baskı). (S. B. Demir Çev. Ed., M. Bütün, H. Ercan, S. Mandacı Şahin, E. Bukova Güzel, İ. Erdogan, S. B. Demir, M. Bursal, Y. Dede, G. Hacıömeroğlu). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık
- Greswell, J. W. (2020). *Eğitim Araştırmaları: Nicel ve Nitel araştırmanın Planlanması, Yürütülmesi ve Değerlendirilmesi*. (3. Baskı). (A. Avcu, D. Eryiğit, D. Dinçer, E. Bakiler, G. A. Yaman, H. Ekşi, H. Çelik, İ. Karsantik, M. Tuncel, M. Başman, N. Yaman, S. Kardaş, S. Doğan, S. Çakır, Ş. Tatık ve Y. Karsantik Çev.). İstanbul: Edam Yayınevi
- Gulbenkian Komisyonu. (2003). *Sosyal bilimleri açın: Sosyal bilimlerin yeniden yapılanması üzerine rapor*. (4. Baskı). (Ş. Tekeli Çev.). İstanbul: Metis Yayınları
- Gunter, M. (1974). The arts, interdisciplinary programs, and teacher education. *Art Education*, 27(3), 20-21. <https://doi.org/10.2307/3191940>
- Hadjinicolaou, N. (1987). *Sanat Tarihi ve Sınıf Mücadelesi*. (1. Baskı). (M. H. Spatar Çev.), İstanbul: Kaynak Yayınları
- Harezmi Eğitim Modeli, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2016-2024: <https://ogm.meb.gov.tr/www/hrezm-egitim-modeli/icerik/1867> Erişim Tarihi: 13.02.2024
- Hauser, A. (2021). *Sanatın Toplumsal Tarihi Cilt 1: Tarih Öncesi Çağlardan Orta Çağa*. (1. Baskı). (D. Şahin Çev.). İstanbul: Kırmızı Yayınları
- Haviland, W.A.& Prins, H.E.L. & Walrath, D. & McBride, B. (2008). *Kültürel antropoloji*. (1. Baskı). (İ.D. E. Sarıoğlu Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları
- Hegel, G. W. F. (2011). *Estetiğe giriş*. (İdea cep kitaplarında 1. Baskı). (A. Yardımlı Çev.). İstanbul: İdea Yayınevi
- Hodge, S. (2023). *Sanat, anında açıklanan 200 temel kavram*. (3. Baskı). (D. Dalgakıran Çev.). İstanbul: Kronik Kitap
- Huisman, D. (1992). *Estetik*. (1. Baskı). (C. Muhtaroglu Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları
- Jacobs, H. H. (1989). *Interdisciplinary curriculum: Design and implementation*. United States of America: Printed by Edwards Brothers
- Janson, A. F. (1991). *History Of Art*. (4. Edition). New York A Times Mirror Company
- Kester, G. H. (2004). *Conversation pieces: Community and communication in modern art*. England: University of California Press, Ltd. London
- Kırıçoğlu, O.T. (2019). *Sanatta eğitim: Görmek-anlamak-yaratmak*. (4. Baskı). Ankara: Ütopya Yayınevi

- Kockelmans, J. J. (1979). *Interdisciplinarity and higher education*. United States of America: The Pennsylvania State University
- Kockelmans, J. J. (1986). Interdisciplinarity and the university: The dream and the reality. *Pennsylvania State University*, <https://124.im/bLKnC>. Erişim Tarihi: 20.10.2021
- Laine, A. (2018). *Practicing art and anthropology is a transdisciplinary journey*. (First published). London: Bloomsbury Academic Bloomsbury Publishing Plc.
- Lavenda, R. H. & Schultz, E. A. (2017). *Kültürel antropoloji: Temel kavramlar*. (2. Baskı). (D. İşler ve O. Hayırlı Çev.). Ankara: Doğu Batı Yayınları
- Lee, R.E. Wallerstein, I. (2007). İki kültürü aşmak: Modern dünya sisteminde fen bilimleri ile beşeri bilimler ayrılığı. (1. Baskı). (A. Babacan Çev.). İstanbul: Metis Yayınları
- Léspér, A. (2022). Çağdaş sanatın sahtekarlığı. (1. Baskı). (E. İmre Çev.). İstanbul: Can Sanat Yayınları
- Mather, G. (2021). *The psychology of art*. (First published). New York: Routledge
- Mills, G. E. (2018). *Action research: A guide for the teacher researcher*. (6th ed.). Boston: Pearson.
- Nietzsche, F. (2013). *Tragedyanın doğuşu*. (3. Baskı). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- Onan, B.C. (2016). Çağdaş sanat dersinde disiplinlerarasılık: Fenomenoloji çalışması. (Yayınlanmış doktora tezi). Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Onan, B.C. (2020). Çağdaş sanat dersinde disiplinlerarasılık. Ankara: Nobel Yayınevi
- Özsoy, V. (2003). *Görsel Sanatlar Eğitimi: Resim İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri*. (1. Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- Panofsky, E. (1955). *Meaning in the visual arts*. N.Y.: Doubleday Anchor Books
- Read, H. (2018). *Sanat ve toplum*. (1. Baskı). (E. Kök Çev.). İstanbul Hayalperest Yayınevi
- Rolling, J. J. H. (2005). The arts and the creation of mind. *Journal of Curriculum Studies*. VOL. 37, NO. 0, 1–13. DOI: 10.1080/00220270500122604
- Rothermel, B. (2012). *The university art museum and interdisciplinary faculty collaboration*. (Publication No. 1007/1234) [Doctoral dissertation, University of Leicester]. ProQuest Dissertations and Theses Global.
- San, İ. (2019). *Sanatlar, eğitim ve kültür, sanatlar eğitimi*. İstanbul: Yeni İnsan

- Yayınevi
- Schelling, F.W. (2020). *Sanat felsefesi*. (2. Basım). (M. Ertene ve S. Arslan Çev.). Ankara: Doğu Batı Yayınları
- Shiner, L. (2018). *Sanatın icadı*. (5. Basım). (İ. Türkmen Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Slot, E. *Multi-, inter-, and transdisciplinarity; what is what?* (<https://www.uu.nl/en/education/educational-development-training/knowledge-dossiers/interdisciplinary-education-and-cel/multi-inter-and-transdisciplinarity-what-is-what>). Erişim Tarihi: 11. Mart 2024
- Soğancı, İ.Ö. ve Aydoğan, K.E.B. (2014). *Sanat felsefesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Ders Notları
- Stallabrass, J. (2024). Çağdaş sanat: bir tarihçe. (2. Baskı). (E. Soğancılar Çev.). İstanbul: İletişim Yayıncılık
- Stradley, T. (2023). *Interdisciplinary studies in general music education: Enhancing learning across content areas*. (Unpublished doctoral tehesis). Liberty University School of Music, Lynchburg, VA
- Stokrocki, M. (2005). *Interdisciplinary art education: Building bridges to connect disciplines and cultures*. United States: The National Art Education Association
- Suraco, T. L. (2006). An interdisciplinary approach in the art education curriculum. Thesis, *Georgia State University*. DOI: <https://doi.org/10.57709/1062139>
- Terzioğlu, F., Aktaş, D., Ertuğ, N. ve Boztepe, H. (2019). Disiplinlerarası eğitim algısı ölçeğinin (DEAÖ) geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 16(1), 15-20. doi: 10.5222/HEAD.2019.015
- Tolstoy, (1993). *Sanat nedir?* (2. Baskı). (B. Dural Çev.). İstanbul: Şule Yayınları
- Turani, A. (2009). Çağdaş sanat felsefesi 1. (7.Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi
- Vasari, G. (2020). *Sanatçıların hayat hikayeleri*. (4. Baskı). (E. Gökteke Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık
- Vygotsky, L. S. (1971). *The psychology of art*. Cambridge, Mass.: M.I.T. Press.
- Whitham, G. ve Pooke, G. (2018). Çağdaş sanatı anlamak. (1. Basım). (T. Göbekçin Çev.). İstanbul: Hayalperest Yayınevi
- Whitten, S. (2023). *Psychology, art and creativity*. (First Published). New York: Routledge
- Wolff, J. (2000). *Sanatın toplumsal üretimi*. (1. Basım). (A. Demir Çev.). İstanbul: Özne Yayınları

- Wölfflin, H. (2020). *Sanat tarihinin temel kavramları*. (2. Baskı). (A. Cemal Çev.). İstanbul: Hayalperest Yayınevi
- Yalçın Wells, Ş. (2014). Resim-İş Öğretmenliği Programlarının Öğretmen Adaylarına “Endüstriyel Tasarım Eğitimi” Yeterliliği Kazandırma İşlevleri Açısından İncelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, vol.4, no.1, 75-102.
- Yalçın Wells, Ş. (2015). Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının öğretmen ve sanatçı algısına ilişkin metafor analizi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi-Hacettepe University Journal Of Education*, cilt.30, sa.3, 160-175.
- Yıldırım, A. (1996). Disiplinlerarası öğretim kavramı ve programlar açısından doğurduğu sonuçlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 89–94. <https://hdl.handle.net/11511/84904>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde Nitel araştırma yöntemleri*. (10. Baskıdan Tıpkı 11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık

EKLER

Tarih ve Sayısı: 31.01.2023-468880

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-16110545-302.08.01-468880
Konu : Nilüfer ÖZAKÇAOĞLU'nun Uygulama
İzin İsteği

31.01.2023

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 12.12.2022 tarihli ve 16541545-302.08.01-428753 sayılı yazınız.

Biriminiz Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Öğretmenliği Doktora Programı öğrencisi ve tez aşamasında olan () Nilüfer ÖZAKÇAOĞLU ile ilgili olarak Üniversitemiz birimlerinden gelen yazı suretleri ilişikte sunulmuştur. Bilgilerinize arz ederim.

Özlem GÜNGÖR
Daire Başkanı

Ek: Ek-1 (15 sayfa)

Doğrulama Kodu :BSELSDETYT Pin Kodu :64713

Adres:Marmara Üniversitesi Göztepe Yerleşkesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı
34722 Kadıköy / İSTANBUL
Telefon:0216 777 1200 Faks:0216 777 1201
e-Posta:ogrenciisleri@marmara.edu.tr Elektronik Ağ:http://oidb.marmara.edu.tr
Kep Adresi:marmarauniversitesi@hs01.kep.tr

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?ek=5709&ed=BSELSDETYT&es=468880>

Bilgi için: FUAT ERDEM
Unvanı: Teknisyen

Tel No: 0216 777 1221

ge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK 2: Öğrenci Ne Biliyorum Ön Bilgi Formu**2022-2023 Eğitim Öğretim Yılı****Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi Atölye Çalışması**

Öğrenci Ön Bilgi Formu

Tarih: / /		Etkinlik Kâğıdı: Ne Biliyorum			
Adı-Soyadı	Üniversite	Fakülte	Anabilimdalı	Sınıf	Cinsiyet
					K/E

Değerli çalışma arkadaşlarım, “Ne Biliyorum” kâğıdındaki sorulara verdiğiniz yanıtlar, gerçekleştireceğiniz ‘Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi Atölye Çalışması’öncesinde, sahip olduğunuz düşünceleri ortaya koyması adına önem taşımaktadır. Yanıtlarınız puanlamaya tabi tutulmayacaktır. **Samimi** ve **ayrıntılı** olarak yanıtlayacağınız sorular, gerçekleştireceğiniz çalışmayla ilgili yapılacak araştırmaya da katkı sağlayacaktır.

Katılımınız ve katkınız için teşekkür ederim.

Araştırmacı Nilüfer Özakçaoğlu

NE BİLİYORUM?

Bir bilim dalı olarak “Sanat” deyince aklınıza neler gelmektedir? Açıklayınız.

0. “Çağdaş Sanat” denilince aklınıza neler gelmektedir? Açıklayınız.

0. Disiplininiz/bölümünüz nedir?

0. Sizce “Çağdaş Sanat” hangi konuları içerir? Bilgi ya da varsayımlarınızı yazınız.

0. Beğendiğiniz ilginizi çeken üç sanat eseri/sanatçı hangileridir?

a)

b)

c)

0. Adını yazdığınız bu eserlerden/sanatçılardan birini seçerek bilgi veriniz?

0. Bir sanat eseri hangi konuyu işlemeli? Dikkatinizi çeken bir konu varmı?

Sizce insanın sanat konusunda bilgi sahibi olması kişiye neler katar?

Düşüncelerinizi açıklayınız?

Verdiğiniz ayrıntılı yanıtlar için teşekkür ederim.

EK 3: Gözlem Formu

Gözlemci Adı ve Soyadı:

Üniversite:

Çalışma Tarihi:

Konu:

Çalışma Grubu Katılım Sayısı:

1) Ders öncesi planlamalar: (Ders öncesindeki gelişmeler, yapılmış olan hazırlık, araştırma, ödev, vb.)

--

2) Ders Gözlemi:

Zaman	Uygulama: (Araştırmacının ve çalışma grubunun ders sürecinde ne yaptığı ayrıntılı olarak yazılır. Derse giriş, ders içeriği, vb. detaylandırılır)	Öğrenci katılımı: (Ders sürecine öğrencilerin bireysel katkısı ve çalışma arkadaşlarıyla uyumu yazılır.)

3) Ders sonrası görüşme notları: (Teşekkür, gözlem notlarının araştırmacıya ve çalışma grubuna özetlenmesi ve düzeltmeler, ders sonrası hatırlatmalar)

--

EK 4: Disiplinlerarası Eğitim Algısı Ölçeği (6'lı Likert Ölçeği)

Tarih						
Uygulayıcı Adı-Soyadı						
Disiplini						
	6 Kesinlikle Katılıyorum	5 Orta Derecede Katılıyorum	4 Biraz Katılıyorum	3 Biraz Katılmıyorum	2 Orta Derecede Katılmıyorum	1 Kesinlikle Katılmıyorum
TABLO 1	Disiplinlerarası Eğitim Algısı Ölçeğinin Maddeleri					
Madde1 Grup arkadaşlarım iyi eğitilmiştir.						
Madde2 Grup arkadaşlarım diğer disiplinlerdeki bireylerle yakın çalışma yapabilirler.						

Madde3 Grup arkadaşlarım büyük oranda otonomi (kendi kendini idare edebilen) gösterirler.						
Madde4 Diğer disiplinlerden bireyler, disiplinim tarafından yapılan çalışmalara saygı duymaktadır.						
Madde5 Grup arkadaşlarım, amaçları ve hedefleri konusunda son derece olumludur.						
Madde6 Grup arkadaşlarım diğer disiplinlerdeki bireylerle işbirliği yapması gereklidir.						
Madde7 Grup arkadaşlarım mesleğe katkı ve yetenekleri konusunda çok olumludur.						
Madde8 Grup arkadaşlarım diğer disiplinlerdeki bireylerin çalışmalarından yararlanmalıdır.						
Madde9 Diğer disiplinlerdeki bireyler, alanımı takdir etmektedir.						
Madde10 Grup arkadaşlarım, birbirlerinin alanındaki kararlarına güvenirler.						
Madde11 Grup arkadaşlarım, diğer disiplinlerin yeteneklerini ve katkılarını anlamak için her türlü çabayı gösterirler.						
Madde12 Grup arkadaşlarım son derece yetkindir.						
Madde13 Grup arkadaşlarım diğer disiplinlerde çalışanlar ile bilgi ve kaynak paylaşmaya isteklidir.						
Madde14 Grup arkadaşlarım diğer disiplinlerde çalışan bireylerle iyi ilişkilere sahiptir.						
Madde15 Grup arkadaşlarım, diğer ilgili disiplinleri takdir ederler.						
Madde16 Grup arkadaşlarım birbirleriyle iyi çalışırlar.						
Madde17 Diğer disiplinlerdeki arkadaşlarım sık sık alanımdan öneriler alırlar.						

TABLO 2	17 Maddeli Ölçek formunun 3 alt boyutlu yapısı
(1) Yetkinlik ve özerklik : (1.,3.,5., 7.. maddeler),	
(2) İşbirliğine olan ihtiyacın algılanması: (2., 6., 8. maddeler),	
(3) Mevcut işbirliğinin algılanması: (4.,9., 10.,11.,12.,13.,14.,15.,16. ve 17. maddeler).	

EK 5: Akademik ve Disiplinlerarası Sanat Eleştirisi Yöntemiyle Eser İnceleme ve Değerlendirme Formu

Tarih	
Eser No	
Değerlendirici Adı-Soyadı	
	AÇIKLAMA
Birinci Bölüm: Künye ve Form-İfade Analizi	
1. Künye	
2. Biçimsel Olguların Tespiti ve Tanımlanması	
3. Biçimsel Olgulara Yüklenen İfadelerin Tespiti ve Tanımlanması	
İkinci Bölüm: Konu ve Anlatım Elemanlarının Analizi (Diğer disiplinlerle ilişkisi)	
1. Konu Tespiti ve Tanımlanması	
2. Sembolik Unsurların-Amb-lemelerin Tespiti ve Çözüm-lenmesi	
3. Alegorik Elemanların Tespiti ve Tanımlanması	
4. Figürlerin Kimliklerinin Tes-piti ve Tanımlanması	
Üçüncü Bölüm: Konu ve Anlatım Elemanlarının Estetik Analizi	
1. Desen Anlayışı ve Grafik Düzen	
2. Işık-Gölge Düzeni	

3. Renk Düzeni	
4. Kompozisyon, Mekân Anlayışı ve Hareket Şeması	
5. Üslup Özellikleri (Eserde Var Olan Tüm Sanatsal ve Estetik Elemanların Işığında)	
Dördüncü Bölüm: Form-İfadeye, Konu-Anlatıma Dair Biçimsel ve Estetik Öğelerin Anlamlandırılması	
1. Form-İfadeye, Konu-Anlatıma Dair Biçimsel ve Estetik Öğelerin Anlamlandırılması	
Beşinci Bölüm: Anlamlandırılan Biçimsel ve Estetik Verilerin Yorumlanması	
1. Eser-Sanatçı İlişkisi	
2. Eserin Ait Olduğu Sanat Ortamı İçindeki Yeri	
3. Eserin Çağdaş Olan Dünya Sanatı Örnekleriyle İlişkisi	
4. Eserin Başlangıçtan-Günümüze Sanat Tarihi İçindeki yeri	
Altıncı Bölüm: Yargı	
1. Eser-Sanatçı İlişkisine Dair Değerlendirme	
2. Eserin Ait Olduğu Sanat Ortamı İçindeki Yeri Dair Değerlendirme	
3. Eserin Çağdaş Olan Dünya Sanatı Örnekleriyle İlişkisine Dair Değerlendirme	
4. Eserin Başlangıçtan-Günümüze Sanat Tarihi İçindeki Yeri Dair Değerlendirme	
Yedinci Bölüm: Eserin Sanat Piyasasındaki Yeri Dair Değerlendirme	
1. Eserin Sanat Piyasasındaki Yeri Dair Değerlendirme	
Sekizinci Bölüm: Açıklama ve Tartışma	
2. Açıklamalar	
3. Tartışma	

 T.C.
 MARMARA ÜNİVERSİTESİ
 EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
 ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULU KARARI

Sayı: 487805
 Çalışmanın Yürütücüsü: Nilüfer ÖZAKÇAOĞLU
 Diğer Araştırmacılar: Prof. Dr. Tayfun AKKAYA
 Onay Tarihi ve Onay Sayısı: 08.02.2023 /02-03

Tarih: 7 Şubat 2023

Sayın: Nilüfer ÖZAKÇAOĞLU

“Disiplinlerarası, Tematik ve Bağlamsal Sanat Eğitimi Üzerine Bir Eylem Araştırması” isimli çalışmanız Üniversitemiz Eğitim Bilimler Enstitüsü Araştırma ve Yayın Etik Kurulu tarafından incelenmiş ve etik yönden uygunluğuna karar verilmiştir.

Prof. Dr. Mustafa USLU
 Kurul Başkanı

Prof. Dr. Feruzan GÜNDOĞAR
 Üye

Prof. Dr. Selvi KENAN
 Üye

Prof. Dr. Musa ÜCE
 Üye

Prof. Dr. Halil EKŞİ
 Üye

Prof. Dr. Ali KIZILET
 Üye